

ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ କଥା ସହିତ

ପ୍ରାଚୀନ ଶିଳ୍ପ ସହିତ ଏକତ୍ର

ବିଶ୍ୱବିଖ୍ୟାତ କଥା ସାହିତ୍ୟ

(ପ୍ରଥମ ଭରଣ)

ସାରସ୍ୱତ ସାହିତ୍ୟ ମନ୍ଦିର

ପ୍ରକାଶକ :—
ସାରସ୍ୱତ ସାହିତ୍ୟ ମନ୍ଦିର
ଦରଦାବଜାର, କଟକ-୧

ମୁଦ୍ରାକର :—
ଶ୍ରୀ କମଳଲୋଚନ ଗରାବଡ଼,
ନବମୁଦ୍ରଣ, କଟକ-୨

ଅନୁବାଦକ :—
ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣପ୍ରସାଦ ପଟ୍ଟନାୟକ

ଶିଳ୍ପୀ :—
ଶ୍ରୀ ଅସିତ୍ ମୁଖାର୍ଜୀ

ପ୍ରଥମ ମୁଦ୍ରଣ
୧୯୭୫

ଅନ୍ଧାଧିକାରୀ କଥା ସାହିତ୍ୟ

(ପ୍ରଥମ ଭାଗ)

ଏଫ୍. ଭି. ସିଲ୍‌ସ୍
ଏ. କାବଲ୍‌ଗେଟ୍
ଇଭନ ଓଷ୍ଟିକୋଭ

ଲୁଇସି ପିରମେଲେ
ଆଲବର୍ଟ ମାଲଜ
ଲୁଇମାନୁଏଲ ପାର୍ବୀନେଜା ଆବେଲ ପୋଡଲ୍

ଡି. ହେନ୍ରୀ
ସ୍ଟିଫେନ୍ ଲକକ୍
ଜିଏମ୍ ସ୍ପ୍ରିଙ୍ଗ୍

କୃତଜ୍ଞତା

ଅନୁଦିତ ଗଳ୍ପଗୁଡ଼ିକ ଦୈନିକ “ମାତୃଭୂମି”ର
ବିଭିନ୍ନ ରବିବାସନ୍ତସ୍ତୁ ସଂଖ୍ୟାରେ ପ୍ରକାଶିତ
ହୋଇଥିଲା । ସେଗୁଡ଼ିକର ସଂକଳନ ଲାଗି
“ମାତୃଭୂମି”ର କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଅନୁମତି ଦେଇଥିବାରୁ
ସେମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ଆମେ କୃତଜ୍ଞ ।

ପ୍ରକାଶକ
ଅନୁବାଦକ

ଶେଷ ଆଷାଢ଼ର ସ୍ବପ୍ନ

ଏଫ୍. ଭ. ସିଲ୍‌ନ୍‌ପା

[ପ୍ରାନ୍ତ ଏମିଲ ସିଲ୍‌ନ୍‌ପା ଫିନଲଣ୍ଡର ଅନ୍ୟତମ ବଣିଷ୍ଟ ଉପନ୍ୟାସିକ । ତାଙ୍କର ଜନ୍ମ ୧୮୮୮ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ସେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସାହିତ୍ୟିକ ହିସାବରେ ସେ ୧୯୩୯ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ନୋବେଲ ପୁରସ୍କାର ଦ୍ବାରା ସମ୍ମାନିତ ହୋଇଥିଲେ । ଦକ୍ଷିଣ ଫିନଲଣ୍ଡର ସ୍ବାଧୀନ ଶିଳ୍ପୀଗୋଷ୍ଠୀର ସେ ଥିଲେ ଅନ୍ୟତମ ସହଯୋଗୀ । ତାଙ୍କର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଉପନ୍ୟାସ ମଧ୍ୟରୁ କେତୋଟି ହେଉଛି, “ପ୍ରାଣ ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟ”, “କୁମାରୀ ସିଲ୍‌ପା”, “ସୁରୁଷର ସରଣୀ” ଓ “ନିଶ୍ଚିତ ଐତିହ୍ୟ” । “ଶେଷ ଆଷାଢ଼ର ସ୍ବପ୍ନ” ହେଉଛି ତାଙ୍କର “ସେଲ୍‌ମା କୋଲିୟାସ୍” ଗଳ୍ପର ଅନୁବାଦ ।]

ସେଲ୍‌ମା କୋଲିୟାସ୍‌କୁ ତାର ସାଥୀମାନେ ବୁଝିପାରିନ୍ତି ନାହିଁ ଆଦୌ, ବିଶେଷ କରି ଅଳ୍ପବୟସ୍କ ତରୁଣୀମାନେ ଯେଉଁମାନେ ନୂଆ ନୂଆ ଉନ୍ମାଦନାର ଅନ୍ଦେଷଣରେ ମାତିଥାନ୍ତି ସବୁବେଳେ । କୋଲିୟାସ୍‌ର ସେଇ କବି ମନଭୁଲ, ଡାକିଲ ଡାକିଲ, ଭସା ଭସା, ଉଦାସ ଆଖି ଦିଟାକୁ ଦେଖିଲେ ମନରେ ଭ୍ରାନ୍ତି ଆସେ । ମନେ ହୁଏ କୋଲିୟାସ୍‌ ଯେମିତି ଏଇ ମାଟିର ଏଇ ଅତି ହୃଦୟସା ଜୀବନର ଜଣେ ନିୟୁତା ନାହିଁ ।

ଲୋକେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୁଅନ୍ତି ସେ କାହିଁକି ବାହା ନ ହୋଇ ରହିଗଲା ଏମିତି । ତଥାପି ତା ନାଁରେ ତ ଗାଁରେ କାହିଁ କେବେ ହେଲେ କେହି କିଛି କହିବାର ଶୁଣା ଯାଏନା । କୋଲିୟାସ୍‌ ଭଲ, ସବୁ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଭଲ । ତାକୁ ଦେଖିଲେ ମନ ଆପେ ଆପେ ଟାଣିହୋଇ ଯାଏ । ସେ ନାନେ, ସୁନ୍ଦର ଭାବେ ନାଚେ । ତାର ବେଶଭୂଷା, ତାର ପ୍ରସାଧାନ ଉନ୍ମତ ଗର୍ବର ପରିଚୟ ଦିଏ । ତା ସାଙ୍ଗକୁ ତାର ହାବଭାବ ଦେଖିଲେ ମନ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇଯାଏ । ତାର ସେଇ ଆୟତ ଆଖିର ସେଇ ଶାନ୍ତ, ସ୍ବଚ୍ଛ, ମନଟଣା ଦୃଷ୍ଟି ତଳେ ତଳେ କେତେ ଯେ ହୃଦୟ ହଜିଯାଇଛି କିଏ ଜାଣେ !

ଦିନେ ଗୋଟିଏ ସୁମଧୁର ସଂଧ୍ୟାରେ ସେଲ୍‌ମା କୋଲିପ୍‌ସ୍ ନାରୁଥିଲା ବେଳେ ଭାରି ମଜାର ଘଟଣାଟିଏ ଘଟିଗଲା । ସେଦିନ ନୃତ୍ୟ ଶାଳାରେ ବହୁତରୁଣୀର ସମାଗମ ହୋଇଥିଲା । ଭଲ ଭଲ ଚରୁଣମାନଙ୍କୁ ଜାମାତା ରୂପେ ପାଇବା ଆଶାରେ ମାଆମାନେ ତାଙ୍କର ଝିଅମାନଙ୍କୁ ନାଚିବା ପାଇଁ ଆଣିଥିଲେ । ଏମିତି ଜଣେ ମାଆ, ତାଙ୍କ ନାଁ ଶ୍ରୀମତୀ ଲିଟୁକ୍କା, ସେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ଝିଅ ଏଲ୍‌ମାକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଆସିଥିଲେ । ଶ୍ରୀମତୀ ଲିଟୁକ୍କା ଜଣେ ଧନୀ ବଣିକର ସ୍ତ୍ରୀ । ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ତାଙ୍କର ଭାବି ଜାମାତା ମଧ୍ୟ ଆସିଥିଲା । ଯୁବକଟି ଜଣେ ଗରିବ ଗ୍ରାହ । ସେ ଅନେକ ସମୟରେ ଏହି ଧନୀ ବଣିକ ଘରେ ମଧ୍ୟ ରହେ । ତେଣୁ ଗାଁର ଲୋକେ ତାକୁ ହେୟ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖନ୍ତି ।

ଏଲ୍‌ମା ଯେତେବେଳେ ଏହି ଯୁବକ ସହିତ ନାଚିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା ସେତେବେଳେ ଲୋକେ ପୁସ୍‌ପାସ୍ ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ । ଜାଣିଲା ଜାଣିଲା ଆଖିରେ ମାଆକୁ ଅନେଇ ଧୀରେ ଧୀରେ ମୁରୁକ ମୁରୁକ ହସିବାକୁ ଲାଗିଲା । କିନ୍ତୁ ସଂଧ୍ୟା ଯେମିତି ଟିକିଏ ଗଭୀର ହୋଇ ଆସିଲା ହଠାତ୍ ଦେଖାଗଲା ଏଲ୍‌ମା ନିରୋଳା ହୋଇ ବସିଛି, ନିଜର ନିଃସଙ୍ଗତାରେ ମହାୟାନ ହୋଇ । ପାଖରେ ତାର ସେଇ ପ୍ରଣୟୀ ନାହିଁ । ଗୋଟାଏ ଅତି ଅସ୍ପଷ୍ଟିକର ଅବକାଶ ବଢିଗଲା । ତାପରେ ହଠାତ୍ ସେଇ ଯୁବକଟିର ଆବର୍ତ୍ତବ ଘଟିଲା । ଏଥର ସାଙ୍ଗରେ ତାର ସେଲ୍‌ମା କୋଲିପ୍‌ସ୍ । ଉଭୟେ ନାରୁନ୍ତି ।

ହୋଧ ଆଉ ଆହୋଶରେ ଆରକ୍ତ ହୋଇ ବଣିକର ସ୍ତ୍ରୀ ହଠାତ୍ ଉଠି ଚାଲିଗଲେ । ଏମିତି ଅତିବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ସେ ଚାଲିଗଲେ ଯେ ସେ ଦ୍ଵାର ପାଖରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ବେଶଭୂଷା ତାଙ୍କର ଅତିବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତାଙ୍କର କନ୍ୟା ଏଲ୍‌ମା ମଧ୍ୟ ଚାଲିଲା ତାର ସେଇ ଅସ୍ଥାବଶ ବର୍ଷର ସମସ୍ତ ନିରାହତା ଓ ସରଳତା ନେଇ—କାରଣ ପ୍ରେମ ସମ୍ପର୍କରେ ମାଆ ତାକୁ ଯେତିକି ଶିଖାଇଛନ୍ତି ତାଠୁଁ ଆଉ ବେଶି କିଛି ସେ ଜାଣେନା । ଏହି ଅଭୁଆ ପରିସ୍ଥିତି ସମ୍ପର୍କରେ ମାଆଙ୍କର ସନ୍ଦୋଧ ମନ୍ଦବ୍ୟ ଶୁଣି ଶୁଣି ସେ ଚାଲିଲା ମାଆଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ।

କତ୍ୟବସରରେ ଜଣେ ସଦୟ ବନ୍ଧୁ ଗୁପ୍ତଚିର କାନ ପାଖେ ଭୁନି ଭୁନି ଜଣାଇଦେଲା ଶ୍ରୀମତୀ ଲିଟୁକ୍କା ପ୍ରାୟ ଘରକୁ ଫେରିଯିବା ଉପରେ ।

ହତଭାଗା ଯୁବକଟି ବହୁତ ଚେଷ୍ଟା କଲା ପ୍ରକୃତ ପରିସ୍ଥିତିଟି କଣ ବୁଝାଇ ଦେବା ପାଇଁ । କିନ୍ତୁ ତାର ସମସ୍ତ ଅନୁନୟ ବନୟ, ସମସ୍ତ କୈଫିୟତ ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଗଲା । ଶ୍ରୀମତୀ ଲିଟୁକ୍କା ଚାଲିଗଲେ ।

ସେଲ୍‌ମା କୋଲିୟାସ୍ କିନ୍ତୁ ତିଳେ ସୁଧା ବିଚଳିତ ହୋଇ ଉଠିଲା ନାହିଁ ଏଇ ଘଟଣାରେ । ସେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଭୁଲିଗଲା ଘଟଣାଟି । ଗୋ ଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପାଇଁକି ସେକଥା ଆଉ ତା ମନରେ ଉଠିଲା ନାହିଁ । ପର ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଦେଖାଗଲା ସେ ନାରୁଛି ଇଲ୍‌ମାରି ସାଲେନେନ୍‌ ସାଙ୍ଗରେ । ଏମିତି ଘଟଣାରେ ସେ କେବେ ବ୍ୟସ୍ତ ବିକ୍ରତ ହୁଏ ନାହିଁ । ଧୀର ଶାନ୍ତ ଭାବେ, ଆପଣାର ଆନନ୍ଦରେ ଆସପ ତନ୍ମୟ ହୋଇ ସେ ନାଚବାକୁ ଲାଗିଲା । ନୃତ୍ୟର ତାଳେ ତାଳେ ବଢ଼ିଗଲା ସଂଧ୍ୟା, ହଜିଗଲା ରାତ୍ରୀର ଅନ୍ଧକାର ଆସନ୍ନ ଉଷାର କୋମଳ ଆଲୋକରେ । ସେଲ୍‌ମା ଫେରିଗଲା ଘରକୁ ତାର ଭାଇ ଆଉ ତାର ସାନ ଭଉଣୀକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ, ବିଗତ ସଂଧ୍ୟାର ବିଳାସରେ ବିଭୋର ହୋଇ ।

ସେଲ୍‌ମା କୋଲିୟାସ୍ ଘରଟି ଅତି ମନୋରମ ପରିବେଶ ଭିତରେ ଅବସ୍ଥିତ । ରୁପିପଟେ ଉନ୍ମୁକ୍ତ ପ୍ରକୃତିର ଅପରୂପ ଆଶ୍ରୟ । ସେ କୌଣସି ଦିଗରୁ ଦୂରରୁ ଦେଖାଯାଏ ଘରଟି । ସେ କେହି ପଥକ ସେହିବାଟେ ଚାଲିଗଲେ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଘରଟିକୁ ଅନେଇ ଦେଇ ମୁଗ୍ଧ ଆଖିରେ ଠିଆ ହୋଇଯାଏ ।

ବୈଶାଖର ଅସରାଏ ଅଦିନିଆ ମେଘ ପରେ ଘରଟି ଆହୁରି ଚମକାର ଦିଶେ । ଧଳା ଧଳା କାନ୍ଥ ଉପରେ ଲଲଲଲ ଛୁତ ଆହୁରି ସୁସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ଉଠେ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗର ଭଜାଭଜା ସବୁଜ ଲତା ଗୁଳ୍ମର ଆବେଷ୍ଟନା ଭିତରେ । ଉପରେ ମାଳ ଆକାଶ—ତାରି ତଳେ ତଳେ ଜଳଭର ମ୍ଳାନ ମେଘର ମହୋତ୍ସବ, ଭାସି ଭାସି ଯାଏ, ଉଭେଇ ଯାଏ ଘରଟିକୁ ଅପରୂପ ଲବଣ୍ୟରେ ଆହୁରି ଲୋଭନୀୟ କରିଦେଇ ।

ଦିନେ ଜଣେ ଗୁପ୍ତ (ଉପର କଥିତ ଗୁପ୍ତ ନୁହଁ) ଲକ୍ଷ୍ୟସ୍ଥାନ ଭାବରେ ଘରୁ ଘରୁ ପଥପ୍ରାନ୍ତ ହୋଇ ଚାଲି ଆସିଲା ଏହି ଘରର ପାଟକ

ପାଖକୁ । ହୁଏତ ଏଇ ଘରର ଆକର୍ଷଣ ତାର ଅଜ୍ଞାନସାରରେ ତାକୁ ଟାଣିଆଣିଲା ସେଇଠିକି । ସେଲ୍‌ମା କୋଲିୟାସ୍‌କୁ ସେ ଚିହ୍ନିଲା । ତାର ଗ୍ରେଟ ଭଉଣୀ ଯେ କି ସ୍କୁଲରେ ପଢ଼େ ତା'କୁ ମଧ୍ୟ ସେ ଜାଣେ । କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ତାର ପରିଚୟ ନାହିଁ । ଫାଟକ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇ ଏହି ସୁନ୍ଦର ପୁରୁଷନ କୋଠାଟିକୁ ଅନେଇ ଅନେଇ ତାର ମନେ ହେଲା ଯଦି ସେମିତି ସେଇ ଦୁଇ ଭଉଣୀ ଧୀରେ ଧୀରେ ତାର ଭିତରେ କଷରୁ କଷକୁ ଯାତାୟତ କରୁଛନ୍ତି । ସେଲ୍‌ମାର ଭାଇ ଭଉଁହୋ କୋଲିୟାସ୍ ଫେଡ଼ିକଲ କଲେଜର ଛାତ୍ର, ଯାକୁ ମଧ୍ୟ ସେ ସାମାନ୍ୟ ଭାବେ ଚିହ୍ନିଲା ।

ସେଦିନ କିନ୍ତୁ ଘରେ କେବଳ ଥିଲା ପରି ମନେ ହେଉ ନଥିଲା । ବାଲ୍‌କୋନି ଧାରେ ଧାରେ ଲତାୟିତ ଗୋଟିଏ ଆଉ ଦ୍ରାକ୍ଷାର କୁଞ୍ଜ ମଧ୍ୟ ଏହି ରେଲିଙ୍ଗର ଆଡ଼ୁଆଳରୁ ବଡ଼ ସୁଦୂର, ବଡ଼ ଅପ୍ରତିଭା ମନେ ହେଉଥିଲା ।

ଛାତ୍ରଟି ଯେତେବେଳେ ନିରେଖି ନିରେଖି ଚାହିଁଲା ସେତେବେଳେ ସେତେବେଳେ ସେ ଘେନି ପାରିଲା ଦୂରରେ ଘର ମଛମଟେ ଆକାଶକୁ ଆଁ ଖାଉଁ ଗଛର ଅରଣ୍ୟ ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି ହୋଇ ଲମ୍ବି ଯାଇଛି ଦୂର ଦୂର ସୀମାନ୍ତ ନିକଟକୁ । ନିଜର ସ୍ୱପ୍ନରେ ବିସ୍ତେର ହୋଇ ନିଜର ଅଜାଣତରେ ସେ ଚାଲି ଆସିଲା ଫାଟକ ଡେଇଁ ଘରର ବଗିଚା ଭିତରକୁ । ଏମିତି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଗ୍ରେଟ ଘଟଣା, ଯୁଗ ଭିତରୁ ହିଁ ଲମ୍ବିଯାଏ ବହୁ ଘଟଣାର ସୋତ—ଯେମିତି ସୁଷ୍ପ ଭିତରେ ସୁଷ୍ପର ପ୍ରାଣକୋଷ ଉନ୍ମୋଷିତ ହୋଇ ଉଠେ, ବାୟୁକୁ ବିସ୍ତେର କରିଦିଏ ଆପଣାର ସୁରଭରେ, ଆପଣାର ସମ୍ଭାବନାରେ—ଯେମିତି ଶ୍ୟାମଳ ଶସ୍ୟ କ୍ଷେତରେ ଫସଲର ଫୁଆର ତା'ର ଶାଣିତ ଅଧର ଲଗି ପରିପକ୍ୱ ହୋଇ ଉଠି ପ୍ରକୃତିକୁ ଭରିଦିଏ ପୂର୍ଣ୍ଣତାରେ ।

ହଠାତ୍ ଗୋଟିଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପାଇଁ ଦୋଳାଳ ଉପରର ବାତାୟନ ପଥରେ ଝଲସି ଉଠିଲାସେଲ୍‌ମାର ଛାଇ । ଗୋଟିଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପାଇଁ । ସେଇ ଗୋଟିଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଛାତ୍ରଟି ପକ୍ଷରେ ପଥେଷ୍ଟ ସେଲ୍‌ମାର ସେଇ ସୁନ୍ଦର ସୃଷ୍ଟିଭାବେ କେଶରୁକୁ ଚିହ୍ନିନେବା ପାଇଁ, ଆଲେକର ପଛଭୂମିରେ ତାର ସେଇ କୃଷ୍ଣାଭ ଆକୃତିର ମାୟାକୁ ଦେଖି ନେବା ପାଇଁ । ପବନରେ ଝୁଲି ପଡ଼ିଥିବା ଶ୍ୱେତମାଳ ପର୍ଦ୍ଦାଟିକୁ ପୁଣି ବାନ୍ଧି ଦେଇ ସେଲ୍‌ମା ଝରକା

ପାଖରେ ଅଟକିଗଲା—ସ୍ୱାବମଗ୍ନ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁରହିଲା ଆଡ଼ିତଲେ ବହୁତ ଦୂର ଥୋଇ ରହିଥିବା ଶାନ୍ତ ପିନ୍ଧା ଶୋଭାର ସଭାର ଆଡ଼କୁ ।

କୋଲିୟାସର ପାଟକ ପାଖରେ ଅଟକି ଗଲା ବେଳେ ଠିକ୍ ଏପରି ଏକ ଦୃଶ୍ୟର ଆଶାରେହିଁ ଗୁମାସ୍ତା ଆକୁଳ ହୋଇ ଉଠିଥିଲା ।

ଉଏନୋ କୋଲିୟାସର ଶୋଭା ଜଳନ୍ତୁଥିବା ଉଦୟାପିତ ହେବାର ଦୁର୍ଲ୍ଲଭତା ବୁଝାଉଛି । ତଥାପି ସେହି ଉଦୟର ସ୍ୱାର୍ଥ ସ୍ୱାଧୀନ ଆନ୍ଦୋଳନ ନାହିଁ; ଚାହିଁଥାନ୍ତେ ଜୀବନ୍ତ ହୋଇ ରହିବୁ ।

ନିଜସ୍ୱର୍ଗୀୟ ଜୀବନର କୋଳାହଳ ଘରଟିକୁ ପୁଣି ଅଛନ୍ଦା କରି ଦେଲାଣି । ତଥାପି ସେହିଦିନର ଉଦୟର ଗୁପ୍ତ ସେଲ୍‌ମା ମନରୁ ଆନ୍ଦୋଳନ ନାହିଁ ।

ସମସ୍ତେ ଚାଲିଗଲେଣି—ଆମନ୍ତ୍ରିତ ଅତିଥିମାନେ, ତାର ଗୋଟିଏ, ଆଉ ପୁଣି ଚାଲିଗଲେଣି ।

ସେଇ ଶାଳାରେ ପୁଣି ସେଇ ନିଜସ୍ୱର୍ଗୀୟ ପରିଚିତ ଶବ୍ଦ; ଶାନ୍ତ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲାଣି ତାର ଗତିବନ୍ତା ସେଇ କାମ ।

ଉଏନୋ ବ ନାହିଁ । ସବୁଦିନ ସେ ଯେମିତି ଚାଲିଯାଏ ବଡ଼ ସମୟ ଧରି ବାରିବୁ ଉତ୍ତର ତାର ସେଇ କଣ୍ଠର ଘର ଉତ୍ତରକୁ ଆସି ବ ଯେମିତି ସେ ଚାଲିଯାଇଛି ସେଇଠିକି ।

ଶେଷ ଆଷାଢ଼ର ଏହି ଉଷ୍ମ ଅପରାହ୍ନରେ ମନେ ହେଉଛି ସମସ୍ତ ଘରଟି ଯେମିତି ସ୍ୱପ୍ନ, ଘରର ସବୁକିଛି ଯେମିତି ମୋହାଜ୍ୱଳ ।

କାଳର ଗତି ଥମି ଯାଇଛି । ତଥାପି ଧୀରେ ଧୀରେ, ନିଃଶବ୍ଦରେ, ମଣିଷର ଅଲକ୍ଷ୍ୟରେ ଚାଲିଯାଉଛି ସମୟ । ଚୌକାର ବାଡ଼ି ଉପରେ ବସି ପଡ଼ି ଶାନ୍ତ ସେଲ୍‌ମା—“ଉଏନୋକୁ ଆସି ଶୋଇବର୍ଷ ହୋଇଗଲା । ବେଶ୍ ତ ବଡ଼ ହିଅନ୍ତିଏ ହୋଇଗଲାଣି । ଆଉ ମତେ ଆସି ଅଠେଇଶ ଦେଲା ! ତା ଅର୍ଥ ? ତା ଅର୍ଥ ମୋ ଉପରେ ଅଠେଇଶଟି ବସନ୍ତ ବୋହାଗଲାଣି—ଆଉ ଦୁଇଟି ପରେ ଚାହିଁ ହୋଇଯିବା କେଡ଼େ ସୁଖୀ ମୁଁ । ଏଇଠି କଣ ମଣିଷ କେବେ ବୁଝି ହୋଇପାରେ, ଏଇଠି କଣ କେବେ କାହାକୁ ଜରୁର ପୁଣି ଲାଗିପାରେ ? ନାଁ, ତା ଅସମ୍ଭବ ! ମୁଁ ତ । କଦାପି ବିଶ୍ୱାସ କରି ପାରିବି ନାହିଁ ।” ମନକୁ ମନ କହିଲା ସେଲ୍‌ମା ।

ସେଲ୍ ମା ଭାବୁଛି ବସି ବସି । ଭାବନାର ସ୍ରୋତର ଶେଷ ନାହିଁ । ମନର ଭାବନାର ଛାଇ ଗୁଡ଼ାକ ବେଳକୁ ବେଳ ଆହୁରି ଆହୁରି ଅସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ଉଠୁଛି ସତେ ଯେମିତି ଧସିଗୁଡ଼ିକୁ ନେଇ ମନ ତାର କେଉଁ ଅନ୍ଧାର ଅନ୍ଧାସୁର ଭିତରେ ଗୋପନରେ ସାଇତି ଦେଇଛି । ଜୀବନରେ ସକଳ ସୁଖ ସେ ପାଇଛି । ଯାହା ଚାହୁଁଛି ତା ସେ ପାଇଛି । ସେ ସୁନ୍ଦରୀ, ସେ ସମସ୍ତଙ୍କର ପ୍ରିୟ ପାତ୍ରୀ...ତଥାପି କିଛି ଗୋଟାଏ ସେ ଯେମିତି ପାଇନି... କିଛି ଗୋଟାଏ ଯେମିତି ହଜି ଯାଇଛି...ସେ ଜାଣେନା ସେଇଟା କଣ !

ତାଙ୍କନୋର ଜନ୍ମଦିନ ଚାଲିଗଲାଣି । କିନ୍ତୁ ତାର ବଡ଼ ଉତ୍ତରୀର ଆଖିରୁ ଆଶାର ଆଲୁଅ ଆହୁରି ଲଭିନାହିଁ । କିଛି ଗୋଟାଏ ଯେମିତି ସେ ପ୍ରତ୍ୟାଶା କରୁଛି...କିଛି ଗୋଟାଏ ଯେମିତି ଦଃିପିବ...ଗୋଟାଏ ଅସାଧାରଣ, ଗୋଟାଏ ବିସ୍ମୟକର ଦଃିତାର ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଆଶା ତାର ଆଖିରେ ।

ଗୃହର କର୍ତ୍ତ୍ରୀ ହିସାବରେ ଜନ୍ମୋତ୍ସବର ଅପୂର୍ବ ସାମ୍ବଲରେ ବେଶ୍ ସଜ୍ଜିତ ହେବାର କଥା ତାର । କିନ୍ତୁ ଦିନ ପରେ ଦିନ ସେ କେବଳ ଲକ୍ଷ୍ୟସ୍ଥାନ ଭାବେ ପଦଚାରଣା କରୁଛି କଷ୍ଟ କଷ୍ଟକୁ ସତେ ଯେମିତି ସେ ଭୁଲିଯାଇଛି ତାର ସମସ୍ତ ଗୃହକର୍ମ । ତାକୁ ଖାଲି ଲାଗୁଛି ଜନ୍ମୋତ୍ସବରେ କେଉଁଠି ଯେମିତି କିଛି ବ୍ୟାଘାତ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଗଲା, କେଉଁଠି ଯେମିତି କିଛି ହବାର ଥିଲା ଯାହା ହେଲା ନାହିଁ ।

ସେଲ୍ ମା ବସିଛି, ଗୁଣୁ ଗୁଣୁ ହୋଇ ଗାଉଛି । କଣ୍ଠରେ ତାର ଗୋଟାଏ ଅତି ପୁରୁଣା ହଜିଗଲା ହଜିଗଲା ସ୍ବରର ରାଗିଣୀ ।

ହଠାତ୍ ଗୋଟାଏ ସ୍ବପ୍ନରେ ସେ ତନ୍ମୟ ହୋଇ ଉଠିଲା । ସ୍ବପ୍ନଟା ଜୀବନ୍ତ ହୋଇ ଉଠି, ବାସ୍ତବ ହୋଇ ଉଠି ତାକୁ ଆକ୍ଷନ୍ନ ଓ ଅଭିଭୂତ କରାଦେଲା । ମନେ ହେଲା କେଉଁ ଏକ ଶେଷ ଆଷାଢ଼ାର ସନ୍ଧ୍ୟା ଯେମିତି ମିଳେଇ ଯାଇଛି ଧୀରେ ଧୀରେ ମଧ୍ୟରାତ୍ରୀ ଭିତରେ ଆଉ ସେଇ ମଧ୍ୟ ରାତ୍ରୀର ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ ଉଜ୍ଜୀବିତ ହୋଇ ଉଠିଛି ତାର ସ୍ବପ୍ନ...ଯେମିତି ସତ୍ୟ ପାଲଟି ଯାଇଛି ସେ ସ୍ବପ୍ନ ସେଇ ଅନ୍ଧକାରର ସ୍ବର୍ଗରେ ।

ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତ, ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ଘଟଣା ସଂଜ୍ଞିତ ହୋଇ ଉଠିଲା ମୁଖିମନ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଲା ତା ଆଖି ଆଗରେ । ସୁମଧୁର ସଙ୍ଗୀତର ମୂର୍ଚ୍ଛନାରେ ମଣିଷ ଯେମିତି ମନ୍ତ୍ରମୁଗ୍ଧ ହୋଇପଡ଼େ ସେଲ୍ ମା ସେମିତି ତାର ଏହି ଚରଣିତ ଚେତନାରେ ଚନ୍ଦ୍ରପୁ ହୋଇ ଉଠିଲା । ତାର ସମସ୍ତ ମାନସସତ୍ତ୍ୱ ଏହି ନେତନାରେ ରଞ୍ଜିତ ହୋଇ ଉଠିଲା । ମନେହେଲା ପ୍ରକୃତିର ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ଅଣୁର ଅଣୁରେ ଯେମିତି ଅନୁରଣିତ ହୋଇ ଉଠୁଛି ତାର ପ୍ରତିଧ୍ୱନି ।

ଆଷାଢ଼ର ଶେଷ ଦିନଗୁଡ଼ିକ । ଝରି ସୁନ୍ଦର ଏଇ ମାସଟି । ପ୍ରକୃତିର ପ୍ରାଣ ପ୍ରାରମ୍ଭରେ ଭରା ପୃଥିବୀର ଅଞ୍ଜନ । ଚାରିଆଡ଼େ ଅସୁମାରୀ କୁସୁମର କମଳାପ ଆଶ୍ରା, ଫଳଭରା ଉଦ୍ୟାନର ଉତ୍ସବ ଆଉ ପରିପକ୍ୱ ଫସଲର ପ୍ଳାବନ । ଏହି ଦିନ ଗୁଡ଼ିକରେ ସୂର୍ଯ୍ୟର ଉତ୍ତପ ବେଶ୍ ଆନନ୍ଦ ଦାୟକ ମନେ ହୁଏ । ଦିନର ଆଲୋକ ବିଲମ୍ବିତ ହୋଇଯାଏ ସନ୍ଧ୍ୟାର ଧୂସର ଅନ୍ଧାର କିତରକୁ । ବେଶ୍ ସୁନ୍ଦର ଏଇ ଶେଷ ଆଷାଢ଼ର ଦିନ ଗୁଡ଼ାକ । ତଥାପି ସେ ଲୁଲିଆଏ ବିଦ୍ୟୁତ୍‌ର ଗତିନେ ଜୀବନ ଯେମିତି ଝରି ଝରି ଯାଏ, ଦିନ ମରେ ଦିନ ବର୍ଷ ପନେ ବର୍ଷ ଯେମିତି ଉଭେଇ ଯାଏ । ଫସଲ ପାଚେ, ଶିଶୁ କଣୋର ହୁଏ, ଚରୁଣ ହୁଏ, ନିଜ ନିଜର ଅଲଂକାର ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ।

ଏମିତି ଗୋଟିଏ ଶେଷ ଆଷାଢ଼ର ଚେତନା ଆଜି ଜାଗିଉଠିଛି ସେଲ୍ ମା କୋଲିପୁାସ୍‌ର ପ୍ରାଣରେ—ତାରି ପାଇଁ ଆଖି ଦେଇଛି ଆଷାଢ଼ର ସ୍ୱଳ୍ପ, ଶୁଭ୍ର, ସିନ୍ଧୁ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା, ତାର ପ୍ରହେଳିକାମୟ ପ୍ରାଣର ପ୍ରଶଂସା ।

ସେଲ୍ ମା ଶ୍ରାବଣ—“ଆଉ ତ ଏମିତି ବଳିଷ୍ଠ ମୁଁ କେବେ ହୋଇ ପାରିବି ନାହିଁ ଆଜି ଯେମିତି ବଳିଷ୍ଠ ମନେ ହେଉଛି ମତେ । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ବି କେମିତି ପରିପକ୍ୱ ହୋଇ ଉଠିବି ଏଇ ରୂଡ଼ାନ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣିମାରେ । ହାୟ ! ଦିନେ ନା ଦିନେ ତ ମତେ ମରବାକୁ ପଡ଼ିବ……।”

ମରଣର ଲାବନା ଆଗରେ ସବୁ କିଛି ଉଭେଇଗଲା ତା ମୁଣ୍ଡ ଭିତରୁ ଗୋଟାଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପାଇଁ । ଅସ୍ତଗାମୀ ସବିତା ଯେମିତି ହଜିଯାଏ ପ୍ରତିଗୀର ମେଘ ଅନ୍ତରାଳରେ । ହଠାତ୍ ଗୋଟାଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପାଇଁକି ତାର ସମସ୍ତ ସୁଖର ସ୍ୱପ୍ନ ଝୁଲି ରହିଲା ଚନ୍ଦ୍ରରେ ଗୋଟାଏ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଆଶାର ଅସ୍ଥିରତା ଭିତରେ ।

ଏଇ ସୁନ୍ଦର ଅପରାହ୍ନ, ଯିଏ ଧୀରେ ଧୀରେ ଆହୁରି ଏକ କମଳାୟ ସନ୍ଧ୍ୟା ନେଇ ଆସିବ ତା ପଛେ ପଛେ, ସେଇ ଅପରାହ୍ନ ମନେ ଦେଲେ ଯେମିତି ଏକ ଅତି ଦୁର୍ଲଭ ଅତି ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଘଟଣାଟିଏ ଲୁଚେଇ ରଖିଛି ତା ବୁକୁ ଭିତର ସେଲ୍ ମା ପାଇଁ । ପ୍ରାଣର ଆଦମ ଚେତନା ଦେଇ ସେଲ୍ ମା ଅନୁଭବ କରିପାରିଲା ଏକଥା ।

କିଛି ନାଁ କିଛି ଗୋଟାଏ ନିଶ୍ଚୟ ଘଟିବ ! ଧୀରେ ଧୀରେ ଏଇ ଘଟଣାଟି ରୂପ ନେଇ ଉଠୁଛି ଜନ୍ମୋତ୍ସବ ପରି । ଗୋଟାଏ ମଧୁମୟ ଅସ୍ଥିରତାରେ ଆଲୋଡ଼ିତ ହୋଇ ଉଠୁଛି ସେଲ୍ ମାର ସ୍ୱାଦବ-ସୁଲଭ ପ୍ରଶାନ୍ତ । ସେ ବୋଧ କରୁଛି ଯେମିତି ଗୋଟାଏ ଅଦ୍ଭୁତ ଘଟଣା ଘଟିବାକୁ ଯାଉଛି, ଯେଉଁ ଘଟଣା ତାର ଜୀବନ ପ୍ରୋତକୁ ବଦଳାଇ ଦେବ, ଯେଉଁ ଘଟଣାକୁ ଆଉ ରୋଧ କରାଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ସେଇ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ହୁଏତ ଆସନ୍ନ । ଶୁଭୁଛି ସେଲ୍ ମା, “ସତେ କଣ ସେହି ତରୁଣ, ସେହି ସ୍ୱପ୍ନର ମଣିଷ ମୋର, ବାଟ ଭୁଲି ଚାଲି ଆସିବ ଆମ ଘରକୁ ? ସତେ କଣ ସେ ଆସିବ ଯାହାର ପାଇଁ ଯୁଗ ଯୁଗର ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର ଆବେଗ ଆକୁଳ ହୋଇ ଉଠୁଛି ମୋର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ? କିଏ ଜାଣେ ! କିଏ କହି ପାରିବ ! ପ୍ରାଣର ଏଇ ପ୍ରଜ୍ଜ୍ୱଳ ବାସନା କଣ ସତେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବ ? ଆଃ !”

ଏହି ଶେଷ ଆଷାଢ଼ର ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଜଣେ ଅଜଣା ବିଦେଶୀ ଆସି ହଠାତ୍ କୋଲିୟାସ୍ ଘରେ ପହଞ୍ଚିଗଲା । ଘରେ କେହି ନାହାନ୍ତି । ଚାରିଆଡ଼ ଶୂନ୍ୟ । ତାକୁ ପାର୍ଶ୍ୱେଷି ନେବାପାଇଁ କେହି ନାହିଁ । ବିଶାଳ ପ୍ରବେଶ କକ୍ଷଟି ନିର୍ଜନ । କେହି ତାକୁ ସ୍ୱାଗତ କଲେ ନାହିଁ । ତଥାପି ଏହି ପ୍ରାଚୀନ ପ୍ରାସାଦର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ବିଧି ତା ପକ୍ଷରେ ଏକ ବିରାଟ ସ୍ୱାଗତକା ପରି ମନେ ଦେଲା । ଘରଟିକୁ ସେ ଭଲରୂପେ ଜାଣେ । ଏହି ଘରର ପ୍ରାଚୀର ଭିତରେ ଅବରୁଦ୍ଧ ଅଙ୍ଗତର ବହୁ ହଜିଗଲା ଦିନର ସ୍ମୃତି ପୁଣି ତାର ପ୍ରାଣରେ ଜାଗରୁକ ହୋଇ ଉଠିଲା ।

କଷ ପରେ କଷ ଅତିକ୍ରମ କରି ସେ ଆଗେଇ ଚାଲିଲା । ଅବଶେଷରେ ସେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା ବୈଠକଶାଳାରେ । ସେଇଠି ଟିକିଏ ଥମିଯାଇ ସେ ତନ୍ମୟ ହୋଇ ଅନେଇ ରହିଲା ଗୁଣିଆଡ଼କୁ । କାନ୍ଥରେ ସେଇ ଘଣ୍ଟା, ସେଇ ଟିକ୍ ଟିକ୍ ଶବ୍ଦ — ତାର ପ୍ରତି ଶବ୍ଦରେ ପୁଣି ଉଜ୍ଜୀବିତ ହୋଇ ଉଠୁଛି ଅଙ୍ଗତର ସେଇ ମରିଗଲା ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଗୁଡ଼ାକ, ଦିନ

ଗୁଡ଼ାକ । ଟେବୁଲ ଉପରେ ସେମିତି ପଡ଼ି ରହିଛି ସବୁ ଦିନର ସେଇ ସିଲେଇ କାମ, ପିଆନୋ ଉପରେ ସେମିତି ଥୁଆ ହୋଇଛି ସେଇ ସ୍ଵରଲିପି । ହାତର ସ୍ପର୍ଶରେ ସେ ଅନୁଭବ କରିନେଲା ସେ ଗୁଡ଼ିକର ଅସ୍ତିତ୍ଵକୁ । ସବୁ କିଛି ନିସ୍ତବ୍ଧ । ଏହି ଶାନ୍ତ ପରିବେଶ ସହିତ ସମକାଳରେ ସ୍ପନ୍ଦିତ ହୋଇ ଉଠିଲା ଆଗନ୍ତୁକର ହୃଦୟ । ଟେବୁଲ ଉପରେ ପଡ଼ିଥିବା ସେଇ ଦୁର୍ମୂଲ୍ୟ ହୁଅକାମତକ ତାକୁ ଜଣାଇ ଦେଲା ସେ ଯାହାକୁ ଖୋଜୁଛି ସେ ଘରେ ଅଛି, ସେ ଯେମିତି ଭାବିଥିଲା ସବୁ ସେମିତି ରହିଛି ଠିକ୍‌ଠାକୁ ହୋଇ ।

ଏହି ଜନ୍ମୋତ୍ସବର ଭୋଜରେ ସେ ଯୋଗ ଦେଇନଥିଲା । ଇତିମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ଦୁଇଟି ଦିନମାସ ବିତିଯାଇଛି ସେହି ଦୁଇଟି ଦିନ କେବଳ ରଖି ଦେଇ ଯାଇଛି ଗୋଟିଏ ବିଷାଦମୟ ସ୍ମୃତି, ତା ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ନାହିଁ ।

ହଠାତ୍ ହାରଟା ଖୋଲିଗଲା । ଦୁଇଟି ଇସ୍ପିତ ପ୍ରାଣ ପରସ୍ପରର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇଗଲେ—ତରୁଣ ଆଉ ତରୁଣୀ ।

ଗୋଟାଏ ପଲକ ପାଇଁ ଶୂନ୍ୟରେ ଦୋହଲୁମାନ ହୋଇ ରହିଗଲା ପ୍ରେମ । ଏହି ନିବିଡ଼ ନିରୋଳତା ଭିତରେ ସେହି ଦୁଇଜଣହିଁ ଘରେ । ଆଉ କେହି କୁଆଡ଼େ ନାହିଁ, ସମସ୍ତେ ବାହାରେ କର୍ମରତ ।

ଅର୍ଦ୍ଧମୁକୁଳିତ ହାର ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଲା ସେଲ୍‌ମା । ତାରି ହାତ ଭିତରେ ଇଲ୍‌ମାରି ସାଲେନେନ୍‌ର ହାତ, ତାର ଅବଚେତନ ମନ ଭିତରେ ଆସନ୍ନ ରୁମ୍‌ନର ପୁଲକମୟ ପ୍ରତୀକ୍ଷା । ଧୀରେ ଧୀରେ ସାଲେନେନ୍ ସାଉଁଟି ଆଣିଲା ତାକୁ ତାର ଦୁଇ ବାହୁର ନିବିଡ଼ ଆଶ୍ରେ ଭିତରକୁ । ଦୁଇଟି ଅଧରର ଅମୃତ ସ୍ପର୍ଶରେ ତହଲିଗଲା କଷ୍ଟର ମାରବତା । ସେଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତଠୁ ପରସ୍ପରର ନିଜର ହୋଇଗଲେ ସେମାନେ । ଉନ୍ମୋଷିତ ହୋଇ ଉଠିଲା ସେଲ୍‌ମାର ଜୀବନର ଆନନ୍ଦ ଶରତର ଧୁମନ ପରି, ଶରତର ଶ୍ୟାମଳ ଶଯ୍ୟର ସମ୍ଭାର ପରି ।

ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତଟିରେ ମୂର୍ତ୍ତି ହୋଇ ଉଠିଲା ତାର ଯୁଗଯୁଗର ସ୍ଵପ୍ନ ।

ଇଲ୍‌ମାରିର ପ୍ରାଣେ ପ୍ରାଣେ ମଧ୍ୟ ସଞ୍ଚରିତ ହୋଇଗଲା ଏହି ପରିପୂର୍ଣ୍ଣତାର ସ୍ପର୍ଶ । ଆହୁରି ଦ୍ରୁତ ବେଗରେ ସ୍ପନ୍ଦିତ ହୋଇ ଉଠିଲା

ତାର ହୃଦୟ.....ଗୋଟାଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପାଇଁ ମନେ ହେଲା ଯେମିତି ତାର ଶ୍ବାସରୋଧ ହୋଇ ଆସୁଛି ।

ସେଲ୍‌ମାର ହାତଟିକୁ ନିଜ ହାତରୁ ଖସାଇ ଦେଇ ସେ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଭାବେ ଆଗେଇ ଗଲା ଏକାକୀ ।

“ଏଇଠି ଟିକିଏ ବସିବ ନାହିଁ, ତମେ ?” ସେଲ୍‌ମାର କଣ୍ଠରେ କରୁଣ ଅନୁନୟ, “ବସିବ ନାହିଁ ତମେ ଟିକିଏ, ଗୋଟିଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପାଇଁ ?”

“ନା” ଉତ୍ତର ଦେଲା ତରୁଣ, “ମୁଁ ବରଂ ଟିକିଏ ବିଶ୍ରାମ ନିଏ !”

“ତାହେଲେ ଅସ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଅତିଥି କରନ୍ତୁ”, ହାତଧରି ଆଗେଇ ନେଲା ସେଲ୍‌ମା ତାକୁ । ତରୁଣର ମନେ ହେଲା ସେ ଯେମିତି ଏକ ନୂତନ ଜୀବନର ଅନ୍ୟପୁରରେ ପ୍ରବେଶ କରୁଛି, ମନେ ହେଲା ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତଟି ଯେମିତି ଆଣି ଦେଇଛି ଏକ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ, ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଆନନ୍ଦ ତା ପାଇଁ ।

ସେଲ୍‌ମାର ପ୍ରାଣରେ ପ୍ରେମର ବନ୍ୟା । ସମଗ୍ର ସତ୍ତ୍ୱ ତାର ଏକ ନୂତନ ଚେତନାରେ ବିହ୍ୱଳ । ଧୀରେ ଧୀରେ ପ୍ରସ୍ତୁତିତ ହୋଇ ଉଠୁଛି ତାର ପ୍ରାଣସୂକ୍ଷ୍ମ । ସାର୍ଥକ ହୋଇ ଉଠୁଛି ବହୁ ଯୁଗର ଅଜ୍ଞୀକାର । ମଗ୍ର ଜୀବନରେ କେବଳ ଥରେ ମାତ୍ର ଆସେ ଏହି ପୂର୍ଣ୍ଣତା, ଏହି ସାର୍ଥକ ଜୀବନର ମୁହୂର୍ତ୍ତ ।

ଏଇତ ସେଲ୍‌ମାର ଜୀବନର ଚରମ ମୁହୂର୍ତ୍ତ । ମନେ ହେଲା ସେ ଯେମିତି ସ୍ୱପ୍ନାଙ୍କନ ହୋଇ ତାର ନିତିଦିନିଆ କାମ କରି ଚାଲିଛି ।

ଇଲ୍‌ମାର ତା ଆଗରେ ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଉଭା ହେବା ପୂର୍ବରୁ ତାକୁ ବଡ଼ ନିଃସଙ୍ଗ, ବଡ଼ ନିଃସ୍ୱ ମନେ ହେଉଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏହି ନିଃସ୍ୱତା ଭିତରେ ଥିଲା ଏକପ୍ରକାର ଆନନ୍ଦ ଆଉ ଆଶ୍ୱାସ କାରଣ ସେ ପିତାଙ୍କର ଗୃହର ଆଶ୍ରୟ ଭିତରେ ଥିଲା । ଏଇନେ ସେ ଆଉ ନିଃସଙ୍ଗ ନୁହଁ । ତା ସଙ୍ଗରେ ଆଜି ଆଉ ଜଣେ ଅଛି । ତେଣୁ ସେ ଆଜି ଆଉ ଅଶାନ୍ତ ନୁହଁ ।

କେବୁଲ ଉପରେ ଚାପାପାସ ସଜାଡ଼ି ରଖି ରଖି ଗୋଟାଏ ନୂତନ ସ୍ୱପ୍ନ ସେ ଅନୁଭବ କଲା । କଣ ହୋଇପାରେ ସେ ? ନୂତନ ଆଗନ୍ତୁକ

ପ୍ରତି ତାର ମମତା କଣ ସତେ କମିଗଲା ? ନାଁ, ତାତ ନୁହଁ । ବରଂ ତାର ବିପତ୍ତି । ସେଲ୍ ମା ବୁଝି ପାରିଲ ନାହିଁ ତା ଉପର ଦେଇ ଏ କି ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିଯାଉଛି । ଏଇତ ଏଇ କେତୋଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପୂର୍ବରୁ କେଡ଼େ ସଜାବ ଥିଲା ତାର ସ୍ବପ୍ନ । କିନ୍ତୁ ସେ ସ୍ବପ୍ନ କାହିଁକି ହଜି ହଜି ଯାଉଛି ଏଇନେ—ହଜି ହଜି ଲୀନ ହୋଇ ଯାଉଛି ଆହୁରି ଏମିତି ଅସରନ୍ତି ସ୍ବପ୍ନ ସହିତ ଯେଉଁ ଗୁଡ଼ାକ ଅବ୍ୟକ୍ତ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ହୋଇ ମିଳେଇ ଯାଉଛି ଅଜ୍ଞାତର ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ । ଇଲ୍ ମାରି ସାଲେନିନ୍ ! ଏତେ ଭଲ ପାଏ ସେ ତାକୁ ଅଥଚ ମନେ ହେଉଛି ସେ ଯେମିତି ଅଗନ୍ନା ଅଜଣା ହୋଇ ରହି ଯାଇଛି ସେମିତି ତା ପାଖରେ । ଇଲ୍ ମାରି ଫେରି ଆସିଲା କଷ୍ଟ ଭିତରକୁ । କଫି ଖାଉ ଖାଉ ଅନେକ କଥା ସେମାନେ ଗପିଗଲେ ଯାହାର ଅର୍ଥ ନାହିଁ, ଯାହାର ଶିଅ ନାହିଁ, ଯାହା କେବଳ ପ୍ରଣୟୀ ପ୍ରଣୟୀମାନେହିଁ ଗପନ୍ତି । ସେଲ୍ ମାରି ବାପା ଖେତରୁ ଫେରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେମାନଙ୍କର ଗପ ଏମିତି ଚାଲିଲା । ପରେ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ତାର ବାପା ମଧ୍ୟ ବହୁ ସମୟ ଧରି ଗପିଲେ ଇଲ୍ ମାରି ସାଙ୍ଗରେ । ଇଲ୍ ମାରି ତାଙ୍କୁ କହିଗଲା ତାର ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟତାର ଯୋଜନା କଣ, ତାର କେତେଦୂର ସାମ୍ବଲ୍ ମୋଇଛି ଏଥିଭିତରେ ଆଉ ସେ ଶୁଣୁଥିଲା ତାର କାହାଣୀକୁ ସେମାନେ ଶୁଣୁଛନ୍ତି ସହାନୁ ଭୂତିର ସହିତ, ତାର ଉତ୍ସାହରେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ଉତ୍ସାହୀ ।

ନିଜର ଦୈନନ୍ଦିନ ଘର କାମ କରି ଯାଉ ଯାଉ ସେଲ୍ ମା ମଧ୍ୟ ଶୁଣିଲା ସେଇ କାହାଣୀ । ଆନନ୍ଦରେ ଭରି ଉଠିଲା ତାର ମନ—ଏଇ ଯେଉଁ ମଣିଷଟି ତାର ଏତେ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି ଏଇ ମାତ୍ର କେତୋଟି ଦଣ୍ଡା ପୂର୍ବରୁ ସେ ପ୍ରଣୟୀ ହିସାବରେ ଯେତକ ପାରଙ୍ଗମ ସଂସାର ହିସାବରେ ବି ସେତକ ସୁଦକ୍ଷ । ବଡ଼ ଆନନ୍ଦଦାୟକ ତାର ଏ ଉପଲବ୍ଧି ।

ରାଣୀଭୋଜନ ଶେଷ ହେଲା । ତରୁଣୀଗଣ ଯେ ଯାହାର କଷକୁ ଫେରିଗଲେ । ଅତିଥି ମଧ୍ୟ ଗୃହକର୍ତ୍ତାଙ୍କଠାରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ଚାଲିଗଲେ । ଦିନ ପରେ ଦିନ ଚାଲିଗଲା । କିନ୍ତୁ ସେ ଦିନର ସେଇ ଗୋଧୂଳିମୟ ସ୍ବର୍ଣ୍ଣାଭ ରକ୍ତିମା ସଞ୍ଜୀବିତ ହୋଇ ରହିଲା ବହୁ ସନ୍ଧ୍ୟାର ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ ।

ଏମିତି ଆଉ ଗୋଟିଏ ସନ୍ଧ୍ୟା । ନିଜ କକ୍ଷର କବାଟଟିକୁ ଇଷତ୍ ଉନ୍ମୁକ୍ତ ରଖିଦେଇ ସେଲ୍ ମା ଚାହିଁ ରହିଛି ସନ୍ଧ୍ୟାର ଅନ୍ଧକାର

ଭିତରକୁ । ସେହିବାଟ ଦେଇ ଯାଉ ଯାଉ ଇଲ୍‌ମାରି ଦେଖିଲା ସେଲ୍‌ମା କକ୍ଷର ଦୁଆରଟା ଖୋଲ ରହିଛି । ଦ୍ଵାର ପାର ହୋଇ ଖୁବ୍ ସନ୍ତର୍ପଣରେ ସେ ଆଗେଇ ଗଲା କକ୍ଷ ଭିତରକୁ ।

“ସେ ଆସୁଛନ୍ତି”, ମନକୁ ମନ ଗୁଣୁ ଗୁଣୁ ହୋଇ ଚେଇଁ ଉଠିଲା ସେଲ୍‌ମା । “ଏଇତ ଆସି ଗଲେଣି, ଏଇନେ ମତେ ହାତରେ ତୋଳି ନେବେ ସେ । କଣ କରିବଟି ମୁଁ ?” ଏ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ସେ ନିଜେ ଜାଣେ । ସେ ଜାଣେ ସେ ତାଙ୍କୁ ବାଧା ଦେବ ନାହିଁ । ସେ ଜାଣେ ଏଇ ତରୁଣିଣି ତାର ଏକମାତ୍ର ମନର ମଣିଷ । ତାର ସମଗ୍ର ସନ୍ତ୍ଵ ଭିତର ଦେଇ ଧୀରେ ଧୀରେ ଅଙ୍କୁରିତ ହୋଇ ଉଠିଲା ଗୋଟାଏ ନୂତନ ଚେତନା, ଭଂଗୁର କାତ ପରି ଝୁରୁ ଝୁରୁ ଗୋଟାଏ ଚେତନା—ଯେଉଁ ଚେତନାକୁ ଦଳିଦେବା, ଧୂସ କରଦେବା ଠକ୍ ହେବନାହିଁ ତାର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପ ପରିଚ୍ଛେଦ ହୋଇ ଉଠିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଯେଉଁ ଚେତନା ପୁଣି ଥରେ କେବେ ଆଉ ଅଙ୍କୁରିତ ହୋଇ ଉଠିବ ନାହିଁ ତାର ଜୀବନରେ ।

ଇଲ୍‌ମାରି ସାଲେନିନ୍ ଭାବିଥିଲା ସେ ନାରୀଜାତିକୁ ଭଲରୂପେ ଚିହ୍ନି । କିନ୍ତୁ ଏଇ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ସେ ବୁଝିଲା ତାର ଆହୁରି ବହୁତ କିଛି ବାକି ଅଛି ଶିଖିବା ପାଇଁ ନାରୀମାନଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ । ବହୁଦିନ ଧରି ସେ କଳ୍ପନା କରି ଆସିଥିଲା ସେଲ୍‌ମାକୁ ତାର ଭବିଷ୍ୟତର ସଙ୍ଗୀନା ରୂପରେ । ଏଇ ରମଣୀୟ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ସିଡ୍‌ର ସୋପାନ ପରେ ସୋପାନ ପାର ହୋଇ ଯାଉ ଯାଉ ସେ ବୁଝି ପାରିଲା ତାର ଜୀବନର ପରମ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଉପମତ । ମନେ ହେଲା ତାକୁ ଦେଇ ରହିଥିବା ସମଗ୍ର ସମୀରଣ ଯେମିତି ଉଜ୍ଜୀବିତ ହୋଇ ଉଠିଛି ଏଇ ଚେତନାରେ । ଏଇ ଚେତନାରେ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ହୋଇ ଉଠିଲା, ଉଲ୍ଲସିତ ହୋଇ ଉଠିଲା ତାର ସମଗ୍ର ଅସ୍ତିତ୍ଵ, ପୁଲକିତ ହୋଇ ଉଠିଲା ତାର ପ୍ରାଣ ।

ପ୍ରାଣରେ ଏଇ ଅପୂର୍ବ ପୁଲକ ନେଇ ସେ ଉଠେଇ ନେଲା ତାର ପ୍ରେୟସୀକୁ ନିଜର ଦୁଇ ବାହୁର ନିବିଡ଼ ଆବେଷ୍ଟନା ଭିତରକୁ । ଦୁଇଟି ଅଧର ଏକାକାର ହୋଇଗଲା ଆଉ ଦୁଇଟି ଅଧନରେ । ମୁହଁରେ ସିନ୍ଦୂର ସ୍ଵରଭ ହୁଟେଇ ଦେଇ ସେଲ୍‌ମା ସମର୍ପି ଦେଲା ନିଜକୁ, ହଜେଇ ଦେଲା ନିଜକୁ ସେଇ ଆଶ୍ରେଷ୍ଟ ଭିତରେ । ସିନ୍ଦୂର ପ୍ରତିନାଦ ଦେଇ କହିଲା ତରୁଣୀ, “ଏଇ ସୁନ୍ଦର ସୁମଧୁର ସନ୍ଧ୍ୟାର କି ଅପୂର୍ବ ଅବଦାନ ଥିବୁ ଆମ ପାଇଁ ।”

ଠରୁଣର ବାହୁ ଉପରେ ଭରା ଦେଇ କେତେ କଥା କହିଗଲେ ସେଲ୍‌ମା, ଧୀରେ ଧୀରେ, ଅର୍ଥହୀନ, ଅସଂଲଗ୍ନ ବିମୁର୍ତ୍ତ ଭାଷାରେ । ଏକତ ଚାର ପରସ୍ପର୍ଷ ପ୍ରାଣର ପ୍ରଗଳ୍ଭତା ! ତାର ବହୁ ବିଳମ୍ବିତ ଜୀବନର ବିଳାସ !

ଏଇ ଗୋଧୂଳି, ଏଇ ଗୋଧୂଳିର ପରମ କୋମଳତା ଏଇ ପ୍ରାଚୀନ ପ୍ରାସାଦ ବହୁବାର ଦେଖି ଆସିଛି, ସୁଗ ସୁଗ ଧରି, ପୁରୁଷ ପୁରୁଷ ଧରି । ପୁରୁଷ ପରେ ପୁରୁଷ ବହୁ ମଣିଷ ସେଉଁମାନେ ଏଇ ଘରେ ଜନ୍ମ ହୋଇଛନ୍ତି ସେମାନେ ବଞ୍ଚିଛନ୍ତି, ବଞ୍ଚି ବଞ୍ଚି ମରିଯାଇଛନ୍ତି ଆଉ ଏଇ ଘରର ଆଦମ ପ୍ରାଚୀରର ଗାସେ ଗାସେ ଛୁଡ଼ି ଯା ଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କର ଅସୁମାର ସ୍ୱପ୍ନର ଅଦୃଶ୍ୟ ସ୍ୱାକ୍ଷର—ସ୍ୱପ୍ନ ସେମାନଙ୍କର ବାତାୟନର ଧାରେ ଧାରେ ଛୁଇଁ ହୋଇ ମିଳେଇ ଯାଇଛି, ଉଦ୍ୟାନର ମର୍ମରୀତ ପଥରୁ ଆବର୍ତ୍ତ ଭିତରେ ଘୂର୍ଣ୍ଣିତମାନ ହୋଇ ଉଠିଛି ଆଉ ତା ପରେ ସରଣୀର ଖରେ ଖରେ ଭାସି ଯାଇଛି ଦୂର ଦିଗ୍‌ବଳୟର ଅସୀମ ଅନ୍ଧକାର ଭିତରକୁ !

ଇଲ୍‌ମାର ଗୁଲିଗଲି । ସେଲ୍‌ମା ବସି ରହିଛି । ବସି ବସି ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଛି । ସ୍ୱପ୍ନରେ ସ୍ୱପ୍ନରେ ଏଇ ବିଗତ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଗୁଡ଼ିକର ଚେତନାକୁ ପୁଣି ମନରେ ଛୁଇଁ ଛୁଇଁ ଯାଉଛି । ହଠାତ୍ ତାର ମନେ ହେଲା ଏଇ ସନ୍ଧିପ୍ତ ଅବକାଶ ଭିତରେ ସତେ ସେମିତି ବୟସ ତାର ତେର ବଢ଼ି ଯାଇଛି । ବୟସ ତାର ବଢ଼ି ବଢ଼ି ଯାଉଛି, ଆଖିପତା ଦିଟା ତାର ବୁଜି ବୁଜି ହୋଇ ଆସୁଛି । ସେଲ୍‌ମା ବୁଝୁଛି ବାସ୍ତବିକ ସେ କେଡ଼େ ଉଦାସୀନ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି ଏଇ ହଜି ହଜି ଯା ଝୁଲିବା ମୁହୂର୍ତ୍ତଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରତି । ଘୁମୁନ ଆଖିରେ ତାର ଘୋଟି ଘୋଟି ଆସୁଛି ଅସୀମ ବିସ୍ମୟ ।

ହଜିଗଲ୍ ତାରକାର ସ୍ତୋତ

ଏ. କାଗଲିଭ୍ ଶେପ୍

[ଏଞ୍ଜେଲ୍ କାଗଲିଭ୍ ଶେପ୍ ବୁଲ୍ ଗେରିଆର ଅନ୍ୟତମ 'ବିଶିଷ୍ଟ' ଲେଖକ । ସ୍ତ୍ରୀ ଗଲ୍, 'ବିଶେଷକରି ଶିଶୁ କାହାଣୀ ସୃଷ୍ଟି କରିବାରେ ତାଙ୍କର ଖ୍ୟାତି ତାଙ୍କ ନିଜ ଦେଶର ସୀମା ଅତିକ୍ରମ କରିଯାଇଛି । ସେ ୧୯୦୨ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ସ୍ତ୍ରୀଜ୍ଞଗାଠାରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କର ପ୍ରଥମ କ୍ଷୁଦ୍ରଲେଖ ସରସ୍ବତୀ ୧୯୨୪ରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା—ସେଥିରେ ରୂପ ପାଇଥିଲା ବିଦ୍ରୋହୀ ଜନତାର ବାରତ୍ତା ଆଉ ବେଦନାର କାହାଣୀ । ୧୯୪୪ରେ ବୁଲ୍ ଗେରିଆର ସ୍ବଜନୈତିକ ଓ ସାମାଜିକ ମୁକ୍ତିପରେ ସେ ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି ନିୟୋଜିତ କରିଛନ୍ତି ନବଜୀବନର ନିର୍ମାଣରେ । ଅନୁଦିତ ଗଲ୍‌ଟି ହେଉଛି ତାଙ୍କର “ଦି ଲିଟଲ୍ କଏନ୍” ଗଳ୍ପର ଓଡ଼ିଆ ରୂପାନ୍ତର]

“କହିଲ ଦେଖି ସ୍ତ୍ରୀରେ ମୋର କଣ ଅଛି ?”

ଦୁଇଟି କଲା କଲା ଜୁଲନ୍ ଆଖି ପ୍ରଶଂସାକରି ରହିଛି ଘେନେ । ଅନା କେଉଁ ଗୋପନ ରହସ୍ୟ ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରିଦେବେ ଶୁଣିବ ବୋଲି । ଘେନେ ଅଜା ସବୁକିଛି ଦେଖିପାରନ୍ତି, କାଲର କୁଟିଲ ଗତି ଭିତର ଦେଇ ଦେଖି ପାରନ୍ତି, ଦେଖି ପାରନ୍ତି ମେଘ ଓ ପାହାଡ଼ ଭିତର ଦେଇ, କେଉଁ ଅଜଣା ଅଶୁଣା ସାଗର ମହାସାଗର ଭିତର ଦେଇ । ସେ ଠିକ୍ ତମକୁ କହିଦେଇ ପାରିବେ ତମ ଜୀବନର ଗତି କେଉଁ ପଥଦେଇ ଆଗେଇ ଯାଇଛି ଆଉ ତମେ କେମିତି ଆଗେଇ ଯିବ ସେହି ପଥରେ—ଉଦ୍‌ଘାମ ଘୋଡ଼ା ଉପରେ ଚଢ଼ି ନାଁ ଛୋଟା ଗଧ ଉପରେ ବସି ।

ଦୁଇଟି କୋମଳ ଆଖିର ଅନୁନୟ ତାଙ୍କ ଆଗରେ ।

ଧୀରେ ଧୀରେ ଶିଖାଯିବ ହୋଇ ଉଠିଲ ଅଗ୍ନିର ଆହ୍ୱାନ,
ବିଚ୍ଛୁରିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲ ଅଗଣିତ ପୀତାଭ ଫୁଲିଙ୍ଗ । ଉଚ୍ଛ୍ୱସିତ ପାହାଡ଼ୀ
ଝରଣାର ବୁକୁ ଉପରକୁ ନଇଁ ଆସିଥିବା ଶାଳୁକୀ ତରୁର ଶାଖାଗୁଡ଼ାକ
ଗୋଟାଏ ଅଜଣା ଆଡ଼ଙ୍କରେ ଶିହରି ଉଠିଲ ।

ବେଲିନ୍ ଉପତ୍ୟକାରେ ସଂଧ୍ୟା ନଇଁ ଆସିଛି । ସେଇ ଦୂରରେ
ଯେଉଁଠି ଝଡ଼ପଡ଼ିଛି ସୂର୍ଯ୍ୟ ଠିକ୍ ତାରି ଉପରେ ଫୁଟିଉଠିଲ ଗୋଟିଏ
ପୀତାଭ ତାରକା—ସତେ ଯେମିତି ଯୀଶୁ-ମାତାର କଣ୍ଠହାରରୁ ଗୋଟିଏ
ସୁଦ୍ର ମୁଦ୍ରା ଖସିପଡ଼ିଛି । ଦୋଳାୟିତ ଗନ୍ଧମ ଶିସାର ଲଲଟ ଉପରେ
ଗ୍ରେଟ ଗ୍ରେଟ ଝିଲିଫୁଞ୍ଜ ହଠାତ୍ ମୁଖର ହୋଇ ଉଠିଲେ ।

ସାମନାରେ ଯେଉଁ ସୁପ୍ରଶସ୍ତ ରଜପଥଟି ଡୋଗୁଡ଼ିଗା ଆଡ଼କୁ
ଆଗେଇ ଯାଇଛି ତାରି ଧାରେ ଧାରେ ଦେଖାଗଲା ଗୋଟିଏ ଶ୍ୱେତ ଶୁଭ୍ର
ପଗଡ଼ିକନା ଟଙ୍ଗା ହୋଇଛି । ତାରି ପାଖରେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ରଙ୍ଗର ଗୋଟିଏ
ଶିଶୁର ଦୋଳନା । ସେପଟୁ ଭାସିଆସିଲା ଗୋଟିଏ ଶିଶୁର କଣ୍ଠସ୍ୱର,
ତାପରେ ଗୋଟିଏ କଳାମୁଣ୍ଡ ଉପରକୁ ଉଠି ଆସିଲା । ତାରି ଭିତରୁ
ଦେଖାଗଲା ଜକ ଜକ ଦୁଇଟି ଆଖି । ପାଳଗଦା ଉପରେ ଥୁଆ ହୋଇଥିବା
କାଠପଟା ଗୁଡ଼ାକ ଧଡ଼ଧଡ଼ ହେଲା ଆଉ ଗୋଟାଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପାଇଁ ଦୁଇଟା
ବଡ଼ ବଡ଼ ପୋତର ପଛପଟ ଦୃଷ୍ଟିପଥକୁ ଆସି ପୁଣି ଉଭେଇ ଗଲା ।
ତାପରେ, ଅଳ୍ପ କେତୋଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପରେ ଏ ସମସ୍ତ ଦୃଶ୍ୟ ଆଉ ସେଇ
ସୁପ୍ରଶସ୍ତ ଶ୍ୱେତ ରଜପଥଟି ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାଭ ଶଯ୍ୟା କ୍ଷେତ୍ରର ଉଷ୍ମ ହିଲୋଲ ଭିତରେ
କୁଆଡ଼େ ତଳେଇ ଗଲା । ଦୂର ବାଲ୍‌କାନ୍ ପବ୍‌ତମାଳାର କୃଷ୍ଣାଭ
ଶୃଙ୍ଗଗୁଡ଼ାକ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ ଟଳିପଡ଼ିଲା । ଆଖି ଆଗର
ସେଇ ଧୂସର ପାହାଡ଼ ଆଉ ସେଇ ନିଦ୍ରାଞ୍ଚନାମା ସବୁ କୁଆଡ଼େ କେଉଁଠି
ଛପିଗଲା । ଏ ବିଶାଳ ପ୍ରାନ୍ତର ଉପରେ ବିସିଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିଥିବା ଗଛ-
ଗୁଡ଼ାକ ପକ୍ୱ ଗନ୍ଧମ କ୍ଷେତର ସୁକୋମଳ ଶଯ୍ୟା ଉପରେ ତୁଳେଇ
ପଡ଼ିଲେ ଧୀରେ ଧୀରେ । ଆଉ କିଛି କୁଆଡ଼େ ଦେଖାଗଲା ନାହିଁ ।
ପ୍ରାନ୍ତର ଉପତ୍ୟକାର ବୁକୁ ଉପରେ ଖାଲି ଝୁଲି ରହିଲା ନୀରବ ନିଶ୍ଚଳ
ହରିତାଭ କୁହେଲିର ଆସ୍ତରଣ । ଏହି ଉପତ୍ୟକାର କୋଳ ଭିତରେ
ଝରଣା ଉପରେ ନଇଁପଡ଼ି, ଠିଆ ହୋଇଛି କେବଳ ସେଇ ନିଃସଙ୍ଗ ଶାଳୁକୀ
ତରୁଟି । ତାରି ପାଖରେ ଗୋଟିଏ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ସବୁଜ ଘାସର ପ୍ରାନ୍ତର । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ

ଅଗ୍ନି ଶିଖାରେ ଆଲୋକିତ ହୋଇ ଉଠିଛି । ଫସଲ କାଟି କାଟି ଘାସ ଦାନର କ୍ଳାନ୍ତ ପରେ ସେଇ ନିଆଁ ଚାରିପଟେ ଦଳେ ଝିଅ ଶୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ଗଭୀର ନିଦ୍ରାରେ ଆଛନ୍ନ ସମସ୍ତେ । କେବଳ ଦିଗନ୍ତ ଆଖିରେ ନିଦନାହିଁ । ତମସାବୃତ ଆକାଶର ବୁକୁ ଉପରେ ଭାସମାନ ସଂଧ୍ୟା ତାରାକୁ ଅନେଇ ରହିଛନ୍ତି ସେମାନେ । ଆଉ ଗହମ ଶେତର ଶସ୍ୟର ହିଲୋଲ ଭିତର ଦେଇ ଯେତେବେଳେ ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଭାସି ଆସୁଛି ମୃଦୁ ମର୍ମରଣ ସେତେବେଳେ ଏକ ସୁମଧୁର ବେଦନାରେ ତନ୍ମୁଚ୍ଛନ୍ନ ହୋଇ ପଡ଼ୁଛି ସେମାନଙ୍କର ନୟନ । ଆକାଶର ଅତନ୍ତ୍ର ତାରାକୁ ଚାହିଁ ଚାହିଁ ସେମାନେ କହୁଛନ୍ତି, ସଂଧ୍ୟା ତାରା ତୁ ଧୀରେ ଧୀରେ ନଇଁ ଆସିବୁ ଗ୍ରାମର ଗୋରୁଗଣ ପ୍ରାନ୍ତର ଉପରକୁ ଯେତେବେଳେ ଗ୍ରାମ ଉପର ଦେଇ, ସେଇ ଦୂର ପାହାଡ଼ର ବୁକୁ ଉପର ଦେଇ ଭାସିଯିବ ଗୋପନ ଅଭିସାରର ମିଳନ ମୁହୂର୍ତ୍ତ । ସେଇ ଦୂର ପାହାଡ଼, ତାର ଉପରେ ପଲ୍ଲୀ କରି କଳା କଳା ଆଖିର ଅଶ୍ରୁପାଳକ ଚରୁଣମାନେ ଶୁଅନ୍ତି । ଝିଅମାନେ ସଂଧ୍ୟା ତାରାକୁ କହିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି, “ଏ ସଂଧ୍ୟା ତାରା, ତୁ ସେଇ ଦୁମନ୍ତ ଚରୁଣମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଛପି ଛପି ଯାଇ ତାଙ୍କର କାନେ କାନେ ଜଣାଇଦେବୁ ଗହମ କଟାଳୀ ଚରୁଣୀଦଳର ଅଭିବାଦନ ।”

ଏଇ ଚରୁଣୀ ଦଳର ସଙ୍ଘୀର ହେଉଛନ୍ତି ବୁଦ୍ଧ ଦେବୋ ଅଜ୍ଞା । ସେ ମଧ୍ୟ ସେଇ ନିଆଁ ପାଖରେ ଟିକିଏ ଆଉଜି ବସି ଯାଇଛନ୍ତି । ରଙ୍ଗୀନ କୋଟି ତାଙ୍କର ପଡ଼ିଛି ତାଙ୍କ କାନ୍ଧ ଉପରେ । ଦେବୋ ଅଜ୍ଞା ପାଇପ୍ ଟାଣିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଆଗରେ ତାଙ୍କ କୋଳକୁ ଆଉଜି ବସିଛି ସେଇ ଫସଲକଟା ଚରୁଣୀ ଦଳର ସବୁଠୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠସିଏ—ଭେଲ୍‌ଲ । ଭେଲ୍‌ଲ ଆତରୁ କେବେ କେଉଁ ଅଜ୍ଞା ସ୍ଥାନକୁ ଯାଇ ନଥିଲା । ତେଣୁ ଭେଲ୍‌ଲ, ଏଇ ଉଦାମ ଦୁର୍ବଳତା ଭେଲ୍‌ଲ ନୂଆ ନୂଆ ଯାଗା ନୂଆ ନୂଆ ଜିନିଷ ଯେତେ ଦେଖିଲେ ବି ତାର ମନ ଭରେନା, ଯେତେଦୂର ଗଲେ ବି ତାର କ୍ଳାନ୍ତ ଆସେନା, ବୁଦ୍ଧ ଯେତେ ଗଭୀର ହେଲେ ବି ଆଖିରେ ତାର ନିଦ ଆସେନା । ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ପଛରେ ପକାଇ ଦେଇ ଆଗରେ ଆଗରେ ସେ ଦୌଡ଼ିଯାଏ ଖାଲି ପାଦରେ, ବନ୍ୟ ଅଶ୍ବର କେଶର ପରି ହାଡ଼୍‌ପାରେ ଉଡ଼ୁଥାଏ ତାର କେଶଗୁଚ୍ଛ । ପାହାଡ଼ ଉପରେ ପଥରରୁ ପଥରକୁ ଡେଇଁ ଡେଇଁ ସେ ଉଠିଯାଏ ଉପରକୁ, ଆହୁରି ଉପରକୁ । ଏଇ ରଜପଥର

ଧାରେ ଧାରେ କେଉଁ ଅନାଦି କାଳରୁ ଯେଉଁ ମକୁ ପାହାଡ଼ ଠିଆ ହୋଇ ଆସିଛି ତାରି ଉପର ଦେଇ ସେ ବହୁବାର ଚାହିଁ କେଉଁ ଏକ ଗିରିଶୃଙ୍ଗ ଉପରେ ଠିଆ ହୋଇ ସେ ଦେଖିବ ବସନ୍ତର ସୃଷ୍ଟିର ସ୍ଥିତିଦ୍ୱାରା ସ୍ୱାମୀନାଥ ଶୟନ ପ୍ରାନ୍ତରକୁ । ଏମିତି ବସନ୍ତର ଏକ ସୁନ୍ଦର ସକାଳରେ ଦିନେ ତାର ଦୃଷ୍ଟି ପଥରେ ଫୁଟି ଉଠିଛି ଗୋଟିଏ ଶ୍ୱେତଶୁଭ୍ର ବଣୁଆ ବଗିଚା । ବଗିଚା ଧୀରେ ଧୀରେ ତାର ସେଇ ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା ଗୋଡ଼ରେ ପାଦ ବଢ଼େଇ ବଢ଼େଇ ଚାଲିଯାଉଛି ପଥର ପରେ ପଥର ଡେଇଁ ନଘାକଲକୁ । ଆଉ ସେ ଯେତେବେଳେ ତାର ସେଇ ଲମ୍ବା ବେକଟାକୁ ବଢ଼େଇ ଦେଇଛି ପାଣି ଭିତରକୁ ସେତେବେଳେ ଭେଲ୍ ଲର ପ୍ରାଣ ନାହିଁ ଉଠିଛି ଆନନ୍ଦରେ । ଏମିତି ଦୃଶ୍ୟ ସେ ଦେଖି ନଥିଲା କେବେ ଜୀବନରେ । ଏମିତି ସବୁ ବଗିଚା ତା ଗାଁକୁ ଆସନ୍ତି ନାହିଁ କେବେ ।

ଏଇ ସେ ଭେଲ୍ ଲ । ଆଜି ଏଇ ସଂଧ୍ୟାରେ ତାରି ପାଖରେ ବସି ବସି ଦେନୋ ଅଜା ତାରି ଭବିଷ୍ୟତ କହୁଛନ୍ତି । ଭେଲ୍ ଲ ବ୍ୟାକୁଳ ଭାବେ ପ୍ରଶ୍ନ କର ରହୁଛି । ହାତଟାକୁ ବଢ଼େଇ ଦେଇ ଯୁପବଜ ପଶୁପରି ସେ ପ୍ରଶ୍ନ କର ରହୁଛି ।

ଦେନୋ ଅଜା ଯେତେବେଳେ ତାଙ୍କର ପାଦପଟାକୁ ଦାନ୍ତରେ ଚିପି ଧରି ଡାହାଣ ଆଖିର ଭୁଲ୍‌ତାଟାକୁ ଟିକିଏ ଉପରକୁ ଡ଼େଇ ଦେଇ ଆଖି ଦିଟାକୁ କୁଞ୍ଚିତ କରିଦେଲେ, ଆଉ ଭେଲ୍ ଲର ପ୍ରସାରିତ ଗନ୍ଧମ ରଙ୍ଗର ବାହୁଟାକୁ ଛୁଇଁଦେଇ ଅତି ଭାବମଗ୍ନ ହୋଇ ତାର ଭାଗ୍ୟ ପଡ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲେ ସେତେବେଳେ ଭେଲ୍ ଲର ନିଃଶ୍ୱାସ ପ୍ରାୟ ବନ୍ଦ ହୋଇ ଆସିଲା ।

“କହ, ଭାଗ୍ୟରେ ମୋର କଣ ଲେଖା ହୋଇଛି ?”

“ରହ ଟିକିଏ ।”

“ଓଃ କି କଦର୍ଯ୍ୟ ମଣିଷଟାଏମ ତମେ ! ମତେ ଆଉ ଏମିତି ଯନ୍ତ୍ରଣା ଦିଅନା, ଅଜା !”

“ଏମିତି ବ୍ୟସ୍ତ ହେଲେ କେମିତି ହେବ ? ରହ ମୁଁ ଟିକିଏ ଭଲ କରି ଦେଖେ । ସେ କଣ ଖାଲି ଅକ୍ଷର ହୋଇଛିକି ପଡ଼ିଯିବା କଥା ! ସେ ଭାଗ୍ୟର ଲିଖନ ! ଥୟଧର । ପାଟି ଫିଟେଇଲେ ପଦେ ବି ତତେ

କହିବ ନାହିଁ । ହଁ, ଦେଖି, ଆଖିଟା ଦେଖି । ବାସ, ଠିକ୍ ଅଛି, ବେଶ୍ କଳା ହୋଇଛି ! ଗାତ କଳା, ଆଉ ନିଆଁ ପୂରି ରହିଛି ସେଥିରେ ।” ମନକୁ ମନ ଫୁସୁରୁ ଫୁସୁରୁ ହେଲେ ବୁଦ୍ଧ । ତାପରେ ମାରବ ହୋଇଗଲେ । ପୁଣି ଭାବମଗ୍ନ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । କିଛି ସମୟ ପରେ ପୁଣି କହିଲେ, “ଏଇଠୁ ଖସିଯିବାର ସୁନାହିଁ । ଅବଶେଷରେ ସବୁ ସେଇଠିହିଁ ଶେଷହେବ, ସେଇ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ମୁଦ୍ରାଟିରେ ।”

“କେଉଁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ମୁଦ୍ରା, ଅଜା ?”

“ଏଇ ଧଳା ରୂପାର ମୁଦ୍ରାଟିଏ ।”

“କେଉଁଠି ଅଛି ସେଇଟା ?”

“ଏଇ, ତୋର ବେକରେଇ ଭେଲ୍ଲ । ସେଇଥିରେ ତ ଅଛି ତୋର ଭାଗ୍ୟ । ତୁ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଶୁଭ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଜନ୍ମ ହୋଇଛୁ, ଆଉ ତୁ ସେ ସେଇ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ମୁଦ୍ରାଟି ପାଇଛୁ ସେଇତ ଡୋର ଭାଗ୍ୟ ଖୋଲିଦେବ । କିଏ ତୋ ବେକରେ ସେଇଟି ପିନ୍ଧେଇ ଦେଇଛି ଜାଣୁ, ତୋ ମା ?”

“ତମେ କଣ ତାକୁ ମନେ ରଖିଛ ଅଜା ?”

“ମନେ ରଖିଛୁ ? ହଁ, ମନେ ନରଖିବ କେମିତି ! କାହିଁକି, ସିଏ ଆଉ ମୁଁ ତ...”

“କଣ ହେଲା ?”

“ନାହିଁ, କିଛି ନାହିଁ । ତୋ ମା’ ଦିନେ ସେଇ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ମୁଦ୍ରାଟି ପିନ୍ଧିଥିଲା । ବହୁଦିନ ତଳେ ମୋ ଜେଜେବାପା ଜମି ଷ୍ଟେଟସୁ ସେଇଟି ପାଇଥିଲେ । ମାଟି ଭିତରେ ଚିକ୍ ଚିଲ୍ କରି ଉଠିଥିଲା ସେହି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ରୂପାର ସୁଖାଟା । ସେଇଟା ନେଇ ସେ ଗଲେ ପାଞ୍ଚାପାଖକୁ । ସେଇ ପେଟ୍‌କୋ ପାଞ୍ଚା ମ—ଚନ୍ଦ୍ରିରୁ ତୁ ତାକୁ ? ବହୁଦିନ ତଳର କଥା ସ୍ମେ, ତୁମ୍ଭାଁ ଅମଳର କଥା । ପାଞ୍ଚା ଯେମିତି ଦେଖିଲା ସେଇଟା କହିଲା, ଭାରି ଭଲ ଜିନିଷଟେ ପାଇଛୁ । ବୁଢ଼ା, ଗୁଡ଼ିକୁ ନାହିଁ କେବେ, ପାଖରେ ରଖିଥିବୁ । ତୋ ଭାଗ୍ୟ ଖୋଲିଯିବ । ସେଇ ଦିନଠୁ ମୋ ଆଉ ତାକୁ ବେକରେ ପିନ୍ଧିଥିଲା । ସେ ମରଯିବା ପୂର୍ବରୁ ମାମାକୁ ତାକୁ ଦେଇଗଲା । କିନ୍ତୁ ଆମର କେହି ଭଉଣୀ ନଥିବାରୁ ମାମା ତାକୁ ଦେଇଦେଲା ଆମର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଭାଇ କୋଲିଓକୁ—ତୋ ବାପାକୁ ।”

ଗାଡ଼ରୁ ଗାଡ଼କର ହୋଇ ଆସିଲା ରାତି । ସୁପ୍ରାତରୁଣୀ ଦଳର ମଥା ଉପରେ ଝୁଲି ପଡ଼ିଥିବା ଗ୍ଲେଟ ଗ୍ଲେଟ ଗନ୍ଧମକେଣ୍ଡା ଉପରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଝଲମଲ କରି ଉଠିଲା ଶୁଭ୍ର ଶିଶିରର ବନ୍ଦୁ ।

“ସେମାନେ କଣ ସବୁ ଶୋଇପଡ଼ିଲେଣି କି ?”

“ହଁ, ସମସ୍ତେ ଶୋଇପଡ଼ିଲେଣି ।”

ଚିର ସଜାଗ ସଙ୍ଘାର ପରି ବୃଦ୍ଧ ଆଖି ବୁଲାଇ ଆଣିଲେ ତାଙ୍କର ଆଖି ଆଗରେ ମାଟି ଉପରେ ଶୋଇ ରହିଥିବା ତରୁଣୀମାନଙ୍କ ଉପରେ । ସିନ୍ଦୂର ପାଟିବା ପୂର୍ବରୁ ସେ ସେମାନଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଡୋବ୍ରାଡୁଗା ଆଡ଼କୁ ଚାଲିଯିବେ ଗନ୍ଧମ କାଟିବା ପାଇଁ । ଗାଁର ଏଇ ଝିଅମାନେ ବେଶ୍ ଆରାମରେ ଉଷ୍ମ ଟାଣି ଶୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ଅର୍ଦ୍ଧନିମୀଳିତ ଆଖି, ଶୁଷ୍କ ଅଧର । ନରମ ପ୍ରୀତାଭ ଆଲେକରେ ଇଷତ୍ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ହୋଇ ଉଠୁଛି କୃଷ୍ଣାଭ ମୁଖମଣ୍ଡଳ ସେମାନଙ୍କର ।

“ତତେ କାହିଁକି ନିଦ ମାଡ଼ୁନାହିଁ କରେ ?”

“ନାହିଁ, ମତେ ନିଦ ମାଡ଼ୁ ନାହିଁ । କହିଲ ଦେଖି, ଏମିତି ମୋର ଭଳିଆ ଗ୍ଲେଟ ମୃଦୁ! କଣ ଆଉ କାହା ପାଖରେ ଅଛି ?”

“ନାଁ ପୃଥିବୀରେ ଏଇ ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ତୋର । ଆଉ ଯାହା ବେକରେ ସେଇଟି ଅଛି ସେ ସବୁଠୁ ଶ୍ରାବ୍ୟବତୀ !”

“କାହିଁକି ?”

“କାହିଁକି ନା ସେଇଟା ମୋର ନୁହଁ ।”

ବଡ଼ାପା ଆଶୁ ଉପରେ ମଥା ଥୋଇଲା ଭେଲ୍‌ଲ ।

“ମାମା କଣ ବଡ଼ ଅସାଧାରଣ ଝିଅ ଥିଲା ?”

“ହଁ, ଏମିତି ଅସାଧାରଣ ଝିଅ ଆଉ କେଉଁଠି କେବେ ନଥିବ ।”

ଦେନୋ ଅଜାଙ୍କର ଛୁତି ଭିତରୁ ଅତି ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ଗୋଟାଏ କୋଡ଼ ଉଠି ଆସିଲା । ଆହୁରି ଜୀବନ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଲା ତାଙ୍କର ଆଖି ଦି'ଟା । ସେଇ ଆଖି ଭିତରେ ଜଳି ଉଠିଲା କେଉଁ ଦୂର ଦୂର ଅଜ୍ଞାତର ଗୋଟାଏ ସ୍ମୃତି, ଯାହା ଚାଲି ଯାଇଛି, ଯାହା ଆଉ ଫେରି ଆସିବ ନାହିଁ ଆଉ କେବେ । ଏହି ଆନନ୍ଦ ଶାଳିନୀ ତରୁ ତ ଆଉ ତରୁଣ ହୋଇ ଉଠିବ ନାହିଁ କେବେ !

“ମୁଁ କଣ ତାରି ଭଲଆ ଦେଖିବାକୁ ?” ପଚାରିଲେ ଭେଲ୍ଲ ।

“ତୋ ମାଆ ପରି ?”

ବୃଦ୍ଧ ଟିକିଏ ଝୁଙ୍କି ପଡ଼ିଲେ । ଗୋଟିଏ ପ୍ରସନ୍ନ ପକ୍ଷର ସ୍ୱକୋମଳ ପ୍ରାଣର ଉଷ୍ମ ନିଃଶ୍ୱାସ ପୁଣି କରୁଗଲେ ତାଙ୍କର ମୁହଁକୁ । ବୃଦ୍ଧଙ୍କର ସବୁଜ ଶିହରି ଉଠିଲା—ଠିକ୍ ସେଇ ଶିହରଣ । ଠିକ୍ ତ ଅବକଳ ତାରି ମାଆର ପ୍ରତିଛବି, ସତେ ଯେମିତି ସେ ଆଉ ଏଇ କଣୋରା ଦୁଇଟି ଜଳବନ୍ଧୁ ।

“ଭେଲ୍ଲ...”

ଇଚ୍ଛା ହେଲା ଏଇଠି ତାକୁ ଫିଟାଇ ସବୁକଥା କହିଦେବେ ସେ ।

ଶୁଣ୍ଢ, ହିଅ, ମୁଁ ଏଇ ପାହାଡ଼ ଉପର ଦେଇ ଯାଇଛି । ତୋ ମାଆ ତ ଅନେକ ଦିନୁ ରୁଲିଗଲୁଣି । ମୋ ବସ୍ତ୍ରରେ ତତେ କଣ ସିଏ କେବେ କିଛି କହିନାହିଁ ?”

“ନାହିଁ ବଡ଼ାପା !”

“ହଉ । ଠିକ୍ କରୁଛି । ତୋ ମାଆ ସବୁବେଳେ ସେମିତି । ସବୁକଥା ସବୁବେଳେ ସେ ପେଟରେ ରଖିଥାଏ । କାହାକୁ କିଛି କହେ ନାହିଁ । କେତେଦିନ ରୁଟି ଗଲୁଣି । କେଉଁଠି କେତେ କ’ଣ ବଦଳିଗଲୁଣି । କିନ୍ତୁ ସେଦିନର ରୁଟି—ଆଃ, ମୁଁ ତାକୁ ଭୁଲି ପାରିବି ନାହିଁ କେବେ—ମନେ ହେଉଛି ଯେମିତି କାଲିକାର ଘଟଣା ।”

“କ’ଣ ବଡ଼ାପା ?”

“କାହିଁକି, ସେଇ । ସେଇ ଝରଣା । ତୁ ତ ଏଇନେ ଛୁଆ । ହୁଏତ ଆଉ ଦିନେ କେବେ ତୁ ଏଇ ବାଟ ଦେଇ ଯାଇପାରୁ । ଠିକ୍ ଏଇ ଶାଳୁଲୀଗଛ ତଳେ । ଗଛଟା କେଉଁ କାଳର ଆସି ହେଲୁଣି—ଏତେ ବୁଢ଼ା ଆସି ହେଲୁଣି ଯେ ତାର ବୟସ ସେ ନିଜେ ଭୁଲିଗଲୁଣି । କିନ୍ତୁ ସେତେବେଳେ ଗଛଟା ଜବାନ୍ ଥିଲା । ତାର ଶାଖା ଗୁଡ଼ାକଥିଲା ଭାରି କଅଁଳ, ଭାରି ନରମ । ପବନ ହେଲେ ଶାଖାଗୁଡ଼ାକ ଗୀତ ଗାଇ ଉଠୁଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ବେଲିନ୍ ଉପନ୍ୟାସକାର ଗୁରୁଆଡ଼େ ଜଳି ଉଠୁଥିଲା ପାଚିଲା ପାଚିଲା ଗହମର ଖେତ । ଗୁଆର ଧାରେ ଧାରେ ଗହମ ଖେତର ଫାଙ୍କେ ଫାଙ୍କେ ଲିଟୁ କୋଳର ଗଛଗୁଡ଼ାକ ଫଳରେ ଭାରିଦାନ୍ତ ହୋଇ ତଳକୁ ଝୁଲି ପଡ଼ୁଥିଲା ଠିକ୍ ଦ୍ରାକ୍ଷାଲତା ପରି । ଯେତେ ଗୁଡ଼ିବ ସେତେ ତୋଳି ପାରିବ ।”

ବୁଦ୍ଧ ମାରବ ହୋଇଗଲେ କେତୋଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପାଇଁ ।

ତାପରେ ପୁଣି କହିଲେ, “ଏଇ ବାଟ ଦେଇ କେବେ ତୁ ଯଦି ଫେରୁ, ତାହେଲେ ଏଇଠି ଟିକିଏ ଅଟକି ଯାଇ କହିବୁ, ଭଗବାନ ତାକୁ ରକ୍ଷା କର । ନ କହିଲେ ତୋର ଆଉ କ୍ଷମା ନାହିଁ ।”

“ଭଗବାନ କାହାକୁ ରକ୍ଷା କରିବେ ବଢ଼ାପା ?”

“ମତେ, ଆଉ କାହାକୁ !”

“କଣ ତମେ କହୁଛ ବଢ଼ାପା ?”

“ନାହିଁ, ନାହିଁ, କିଛି ନାହିଁ । ତୁ ଯା’ ଶୋଇବୁ ।”

ବୁଦ୍ଧ ପୁଣି ମାରବ ହୋଇଗଲେ । ଭେଲ୍‌ଲର କପାଳ ଉପରେ ହାତ ବୁଲେଇ ତାକୁ ଆଉଁସି ଦେଲେ । ତାପରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ନିଜକୁ ପୁଣି ହଜେଇ ଦେଲେ ନିଜ ମନର ଅସୀମ ଶୂନ୍ୟତା ଭିତରେ ।

ବହୁଦିନ ତଳେ... ମିତ ଗୋଟିଏ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଯେ ଆଉ କୋଲିଓ ଦୁଇଟି କଳା ଘୋଡ଼ା ନେଇ ବାହାରିଥିଲେ । ଚିକ୍ ଚିକ୍ ଦୁଇଟା କଳା ଘୋଡ଼ା । ପିରୁ ପରି ଝଲମଲ ହେଉଛି ସେମାନଙ୍କର ପିଠି । ଦୁଇଭାଇ, ଦିହେଁ ଚରୁଣ । ବଡ଼ଭାଇର ମନଟା କାହିଁକି ଭାରି ଆନନ୍ଦିତ ହୋଇ ଉଠୁଛି । ଅସୀମ ଉଲ୍ଲାସରେ ନାଚି ଉଠୁଛି ତାର ପ୍ରାଣ । କିନ୍ତୁ ଛୋଟ ଭାଇ ଜାଣି ନଥିଲା ସେମାନେ କୁଆଡ଼େ ଯାଉଛନ୍ତି, କାହିଁକି ଯାଉଛନ୍ତି । ଘୋଡ଼ା ପିଠିରେ ବସି ଯାଇ ପ୍ରଥମ ଗୁରୁକ ସେମାନେ ପିଟିଛନ୍ତି କି ନାହିଁ ସାନଭାଇର ଘୋଡ଼ାଟା କିହିଁକି ତାର ବାଁ ଗୋଡ଼ଟା ଟେକି ଖୁରୁରେ ମାଟି ତାଡ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଏଇଟା କିଛି ଶୁଭ ଲକ୍ଷଣ ନୁହଁ । ଘୋଡ଼ା ବାଁଖୁରୁ ଟେକି ମାଟି ଉଖାରିଲେ ପଛକୁ ଫେରି ଘରକୁ ଚାଲିଯିବା କଥା । କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ଫେରିଲେ ନାହିଁ ।

ଆଗେଇ ଚାଲିଲେ ସେମାନେ । ଘେନେ ଆଉ କୋଲିଓ କ୍ଷେତ୍ର ପରେ କ୍ଷେତ୍ର ପାର ହୋଇ ଉଡ଼ି ଚାଲିଲେ । ତାଙ୍କର ମଥା ଉପରେ ତାଙ୍କ ସହିତ ଭାସି ଭାସି ଚାଲିଲା ଆକାଶର ଜଳ । ତାଙ୍କ ଗୁଡ଼ାକ ଝରି ଝରି ପଡ଼ିଲେ ଗହମ କ୍ଷେତ୍ରର ସୁନେଲୁ ଆବର୍ଣ୍ଣ ଭିତରକୁ ।

କୋଲିଓ ପଚାରିଲା, “ତମେ କୁଆଡ଼େ ଯାଉଛ, ଭାଇ ?”

‘ଚେରକୁଏର ଗାଁର ଗୋଟିଏ ଝିଅକୁ ଚୋରକରି ଆଣିବା ପାଇଁ ।

“କୋଉ ଝିଅକୁ ?”

“ଅନୁମାନ କଲୁ ଦେଖି ।”

“କୋଉ ଘରେ ସିଏ ରହେ ?”

“ସେଇ ଗାଁର ପାଖରେ, ବଡ଼ ଘରଟାରେ ।”

“ରାତା ଭୁଲୁଏ ?”

“ହଁ ।”

କୋଲିଓ ହଠାତ୍ ଘୋଡ଼ାର ଲଗାମ ଟାଣିଦେଇ ପଛକୁ ବୁଲି ଚାଲିଲା । “ରହ, ଭାଇ, ଫେରିଯିବା ଚାଲି ।”

ଘେନେ ମୁହଁରେ ଫୁଟିଉଠିଲା ବହୁପୁର ଗୋଟାଏ ହସ । “ଆମ କୋଲିଓ କଣ ହଠାତ୍ ଗୁଣିଆ ହୋଇଗଲା କି ରେ ? ହଉ, ତା ହେଲେ ସିଏ ଗାଁ ବାହାରେ ଅପେକ୍ଷା କରୁ । ମୁଁ ଏକାକୀ ମୋ କାମ ତୁଟେଇଦେଇ ପାରିବି । ମତେ ଆଉ ତୁ ଅଟକାନା, ଭାତି ପାହୁବାକୁ ଆଉ ବେଶି ସମୟ ବାକି ନାହିଁ ।”

ତାପରେ ସେ ପଛକୁ ମୁହଁ ବୁଲାଇ ଚାଲିଲା ସାନ ଭାଇକୁ । ଗ୍ରେଟ୍ ଭାଇର ଆଖିଦିଆ ଦାଉ ଦାଉ ହୋଇ ଜଳୁଛି ଜଳନ୍ତା କୋଇଲା ଖଣ୍ଡପରି । ସେ ଆଖିଲେ ଛିଂସ ବ୍ୟାଘ୍ରର ଚାନ୍ଦି । ଡାହାଣ ହାତରେ ସେ ଘୋଡ଼ାର କେଶର ଉପରୁ କେରା କେରା ବାଲ ଟାଣୁଛି । “କରେ ତୁ ଆସିବୁ ନା ନାହିଁ ?”

ଘେନେ ଏକାକୀ ଆଗେଇ ଗଲା ନିଜ ଘୋଡ଼ା ଉପରେ । କିନ୍ତୁ ସେ ପ୍ରାୟ ଶବ୍ଦ କଦମ୍ ଯାଇଛି କି ନାହିଁ ହଠାତ୍ ତାରି କର ଦେଇ କୋଲିଓ ତାକୁ ଝିଡ଼ ବେଗରେ ଅତିକ୍ରମ କରିଗଲା । “ଆସ, ଆ...ସ !”

“ବତା ଠିକ୍ ଅଛି !” କହି ଉଠିଲା ଘେନେ ।

ନିଆଁ ନିଉଁ ନିଉଁ ଆସିଲାଣି । ଘାସର ଗ୍ରେଟ୍ ପଡ଼ିଆକୁ ଘେରି ଘେରି ଆସୁଛି ଅନ୍ଧାର । ଶାଳୁଳୀ ଗଛଟି କଳା ମର୍ ମର୍ ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ

ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ମିଳେଇ ଯାଉଛି । ସୁପ୍ତା ଚରୁଣୀ ଦଳର କୃଷ୍ଣାଭ ମୁଖମଣ୍ଡଳ ଆଜ୍ଞାନ ହୋଇ ଆସୁଛି ଗାଡ଼ କମିସ୍ତାରେ । କିଛି ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଘେନୋ ଅଜ୍ଞା ଦରପୋଡ଼ା ବାଡ଼ିଟାରେ ନିଆଁକୁ ଉଶୁରେଇ ଲାଗିଲେ । କୋଳରେ ତାଙ୍କର ଆଖି ବୁଜି ଦେଲଣି ଭେଲ୍ । ବୃଦ୍ଧଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ହେଲା ତା କାନ ପାଖେ ଭୁନି ଭୁନି ଆଉ ସବୁ କଥା କହିଦେବେ । କିନ୍ତୁ ଭରସା ପାଇଲା ନାହିଁ । ନଇଁମଡ଼ି ଦୁମନ୍ତ ଭେଲ୍‌ଲର ମୁହଁକୁ ସେ ନିରେଖି ନିରେଖି ଚାହିଁଲେ—ଅନେକ ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । କି ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଛି ଭେଲ୍ ?

ମର୍ମରତ ହୋଇ ଉଠିଲା ଶାଳୁଳୀ ଚରୁର ପସରୁଡ଼ାକ । ମନରେ ପୁଣି ଚହଲିଗଲା ଆଉ ଗୋଟାଏ ସ୍ମୃତି ।

ସେମାନେ ଫେରି ଆସୁଛନ୍ତି । ଘେନୋ ଆଗର ତାରି ଘୋଡ଼ା ଉପରେ ପଡ଼ିଛି ସେଇ ଝିଅଟି—ଭେଲ୍‌ଲର ମାଆ । ଏଇଠି ଏଇ ଘାସ ଉପରେ ସେଦିନ ରାତିରେ ଅଟକି ଯାଇଥିଲେ ସେମାନେ । ଘୋଡ଼ାଦିଟା ଥରୁଥାନ୍ତି କ୍ଳାନ୍ତ ଅବସନ୍ନ ହୋଇ । ସର୍ବାଙ୍ଗ ଶରୀର ସେମାନଙ୍କର ଫେନାଯିବ ହୋଇ ଉଠିଥାଏ । ଚରିବାପାଇଁ ଘୋଡ଼ାଦିଟାକୁ ଫିଟାଇ ଦେଲେ ସେମାନେ । କୋଲିଓ ଗଲା ଘୋଡ଼ାଦିଟା ପଛେ ପଛେ ଜହ୍ନ ଆଲୁଅରେ । କିଛି ସମୟପରେ ସେ ଉଭେଇଗଲା ସେମାନଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ପଥରୁ । ଆଉ ସେଇଠି କେବଳ ରହିଲେ ଘେନୋ ଆଉ ସେଇ ଝିଅଟି । ଆଜି ବି ସ୍ମୃତି ମନେ ପଡ଼େ ସେଇ ପ୍ରଥମ ରାତିରେ ସେଇ ଝିଅଟି କେମିତି ଶିହରି ଉଠୁଥିଲା ! ଆଖିରେ ତାର ହଜିଯାଇ ଥିଲା ଅଗଣିତ ତାରକାର ସ୍ପେ'ଡ । ହୃଦୟରେ ତାର ପକ୍ଷୀର ଡେଣାର ସ୍ପନ୍ଦନ । ତାରି ମାଗରେ ବସି ପଡ଼ିଲା ଘେନୋ । ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ତାର ଲଲଟ ଉପରେ ହାତ ବୁଲାଇ ଆଣିଲା । ମନେ ହେଲା ଚରୁଣୀର ମଥାଟା ଯେମିତି ଘାରି ଉଠୁଥିଲା ହୋଇ ଉଠିଛି ହଠାତ୍ । ସତେ ଯେମିତି କେଉଁ ଏକ ଅଜଣା ଅଗ୍ନିଶିଖାରେ ଦଗ୍ଧ ହୋଇ ଯାଇଛି ତାର ଲଲଟ । ସେମାନଙ୍କର ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ନଇଁ ଆସିଛି ସେ ଦିନର ସେଇ ଚରୁଣୀ ଶାଳୁଳୀ ଗଛଟାର ନିୟତି ଗୁରୁ । ସେଇ ଗୁରୁରେ ଦୁଇଟି ପ୍ରାଣକୁ ସେ ଆଜ୍ଞାନ କରି ଦେଉଛି । ଘେନୋ ତାକୁ ଜଣ କହିବ, କେମିତି କେଉଁ କଥା ଆରମ୍ଭ କରିବ କିଛି ବୁଝି ପାରିଲା ନାହିଁ । କୁମାରୀ ତାର ବଧୂ ହେବାକୁ ଯାଉଛି ଅଥଚ ସେ ଜାଣେନା ତା ସହିତ କେମିତି ଆଲାପ ଆରମ୍ଭ କରିବ ସେ । ଧୀରେ ଧୀରେ କୁମାରୀର ଚନ୍ଦ୍ରଲତା ଉପରେ ସେ ଘେରେଇ ଆଣିଲା

ତାର ଦୁଇ ବାହୁ, ତାର ମୁହଁଟା ନଇଁ ଆସିଲ କୁମାରୀର ବୁକୁ ଉପରକୁ । ହଠାତ୍ ଗୋଟାଏ କ୍ଷୁଦ୍ର ଗୋଲକାର ଶୀତଳ ବସ୍ତ୍ରର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଲାଗିଲ ତାର ଲଲଟରେ । ଆଖିରେ କୁମାରୀର କଣ୍ଠ ଦ୍ଵାରଟିକୁ ଅଣ୍ଟାକୁ ଅଣ୍ଟାକୁ ଘେନି ଅନୁଭବ କଲ ସେଇ ପୋତଳାର ଦ୍ଵାର ମଝିରେ ଗୋଟିଏ କ୍ଷୁଦ୍ର ଚକ୍ର—ଗୋଟିଏ ମୁଦ୍ରା । ସେଇ ମୁଦ୍ରା ଉପରେ ଆଖି ପଡ଼ିଗଲାଣି ଚମକି ଉଠିଲା ଘେନି । ସ୍ଵେତ ତାର ମାଆର । ଯାକୁ ଏଇ ଚକ୍ରୁଣୀ ପାଇଲ କେମିତି ! ମନେ ହେଲା ତାର ପ୍ରାଣତନ୍ତ୍ରୀ ଭିତରେ କେଉଁଠି ଗୋଟାଏ ତାର ଯେମିତି ଛୁଲ ହୋଇ ଯାଉଛି ।

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ପଚାରିଲା ଘେନି, “କେଉଁଠୁ ପାଇଲୁ ତୁ ଏଇଟା ?”

ତା ପ୍ରଶ୍ନର କୌଣସି ଉତ୍ତର ସେ ପାଇଲ ନାହିଁ ।

“କହ, କିଏ ତତେ ଦେଲା ଏଇଟା ?”

ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦେବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ଚରୁଣୀ ଏକ ଉନ୍ମତ୍ତ ଉଦ୍‌ଘାମ ଆବେଗରେ ଝୁଲିପଡ଼ିଲା ଘେନିର ଗଳା ଉପରେ । ଦୁଇଟି ଉତ୍ତପ୍ତ ବାହୁର ଆଶ୍ରେରେ ତାକୁ ସେ ଡଳାଇ କରିଦେଲା, ଉନ୍ମାଦ କରିଦେଲା । ଘେନି ହଜିଗଲା, ଧୀରେ ଧୀରେ ହଜିଗଲା ଏକ ସବସ୍ଥାନ୍ତ ବଲ୍‌ସ୍ଥିର ମହାଶୂନ୍ୟତା ଭିତରେ । ପ୍ରାଣର ଆଉ ଆତ୍ମାର ଏମିତି ଆଶ୍ରେୟ ଦାହନ ସେ ଅନୁଭବ କରି ନଥିଲା କେବେ ।

ଘେନିର ନିଦ ଯେତେବେଳେ ଶାନ୍ତି ଘେନି ପାଖରେ ହାତମାରି ଖୋଜିଲା ଚରୁଣୀକୁ । କିନ୍ତୁ ଚରୁଣୀ ପାଖରେ ନାହିଁ । କୁଆଡ଼େ ଚାଲିଗଲାଣି । ଘେନି ଧଡ଼ପଡ଼ ହୋଇ ଉଠି ଠିଆହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ଲଜ୍ଜା ଭୟ କରି ଚାହିଁଲା ଚାହିଁଲା । କେହି କୁଆଡ଼େ ନାହିଁ । ଚରୁଣୀର ନିର୍ଜନ । କେବଳ ଶାନ୍ତି ଆସୁଛି ଝରଣାର ସସ୍ତ୍ର କୁକୁକୁ ନିନାଦ । କଣ ହେଲା ସେ ? କିଛି ବୁଝି ପାରିଲା ନାହିଁ ଘେନି । ହଠାତ୍ ଘୋଡ଼ାଟା ତାର ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଘୁଞ୍ଚି ଘୁଞ୍ଚି ହେଲା କେଉଁଠି । ଘେନି ଦେଖିଲାବେଳକୁ କୋଲିଓର ଘୋଡ଼ା ନାହିଁକି କୋଲିଓ ନାହିଁ ଆଉ ସେଇ ଚରୁଣୀ ମଧ୍ୟ ନାହିଁ ।

ପଳାଇ ଯାଇଛନ୍ତି ସେମାନେ ।

ହିଂସ୍ର ଶ୍ଵାପଦ ପରି ଚାରିଆଡ଼େ ଆଉଥରେ ଆଖି ବୁଲେଇ ଆଣିଲେ
 ଘେନେ । ଝରଣା କୂଳରେ ପଥର ଉପରେ ଲିରୁକୋଳିର ଗୋଟାଏ ଡାଳ
 ଭଙ୍ଗା ହୋଇ ଥୁଆ ହୋଇଛି । ଡାଳଯାକ ପାଟିଲ ଲିରୁକୋଳିରେ ଭସା ।
 କିଏ ହସତ ତୋଳି ଦେଇ ଭୁଲି ଚାଲିଯାଇଛି ।

ଆହତ ହିଂସ୍ର ବ୍ୟାଘ୍ର ପରି ସେ ଚକ୍ରାର କରି ଉଠିଲା । ତାର
 ସେଇ ଗର୍ଜନରେ ମନେ ହେଲା ଆକାଶ ଯେମିତି ବିଦାର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଯିବ ।
 ହାତଟା ତାର ହଠାତ୍ ଯାଇ ପଡ଼ିଲା ଝୁସ ଉପରେ । ଝୁସଟାକୁ କାଢ଼ିଆଣି
 ସାମନାରେ ହଲେଇ ହଲେଇ ସେ ତାକୁ ଦେଖିଲା, ପୁଣି ତାକୁ ସନ୍ତ୍ରା
 ଉପରେ ଫୋପାଡ଼ି ଦେଲା । ନଇଁପଡ଼ି ପୁଣି ସେ ଦେଖିବାକୁ ଲାଗିଲା ସେଇ
 ଝୁସଟାକୁ । ଝୁସର ଶାଣିତ ଇସ୍ତାବତୀ ଝଙ୍କ ଝଙ୍କ କରୁଛି । ତାର ଉପରେ
 ଚକ୍ ଚକ୍ କରି ଭାସି ଯାଉଛି ଜହ୍ନ ଆଉ ତାର ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଘେନେଇ
 ମୁଣ୍ଡଟାବ ଉଡ଼ି ଉଡ଼ି ଚାଲିଯାଉଛି । ଘେନେଇ ସେଇଠି ମୁହଁମାଡ଼ି ପଡ଼ିଗଲା ।
 ଆଙ୍ଗୁଳିଗୁଡ଼ାକୁ ଟାଣ ଟାଣ ଲୁହାକଣ୍ଟା ପରି କରିଦେଇ ମାଟି ତାଡ଼ିବାକୁ
 ଲାଗିଲା । ମାଟିଟାକୁ କାମୁଡ଼ି କାମୁଡ଼ି ଧୁଳିମାଟି ଖାଇ ଖାଇ ପଡ଼ିରହିଲା
 ଘେନେଇ ସେଇଠି ।

ଘେନେଇ ଚେତା ଆସିଲା ବେଳକୁ ଧୂସର ଆକାଶ ଲାଲହୋଇ
 ଆସିଲାଣି । ଆଖିଦିଟା ତାର ଉଷ୍ମ ହୋଇ ଆସିଛି, ସତେ ଯେମିତି ସେ
 ତାର ମାଆର କବର ଦେଖି ଏଇ ମାସ ଫେରି ଆସିଛି । ଆଖି ଆଗରେ
 ତାର ଶିଶିରସ୍ନାତ ଗହମ ଶିଶାର ହିଲୋଳ, ଉଷାର ଲେହନ ଆସୁଥିବା
 ଶିଖାଯିବ ହୋଇ ଉଠିଛି । ତାର ପଛରେ ପାହାଡ଼ ଉପରେ ସେଇ
 ଅଶ୍ରୁମାଳକ ଚରୁଣଦଳର ପଲ୍ଲୀ । ତାର ଉପର ଦେଇ ଭାସି ଯାଉଛି
 ମାଳ ମାଳ ଧୂଆଁର ଟୁକୁରାଏ ବାଦଲ । ଘେନେଇ କିନ୍ତୁ ଗଲା ନାହିଁ ସେଇ
 ପଲ୍ଲୀ ଆଡ଼େ । ଘୋଡ଼ା ଉପରେ ଚଢ଼ି ସେ ଚାଲିଗଲା ଗହମ କ୍ଷେତର
 ସାଗର ପାର ହୋଇ, ଜାନ୍ତୁଏବ ନଦୀର ଡାହାଣେ ବୁଲୁଗେରିଆର
 ସୀମାନ୍ତ ପାଖକୁ । ସେଇଠି ଘୋଡ଼ାଟାକୁ ବନ୍ଦ ଦେଇ ସୀମାନ୍ତ ପାର ହୋଇ
 ସେ ଚାଲିଗଲା ରୁମାନିଆ ଦେଶକୁ ।

ବୃଦ୍ଧଙ୍କର ଗୁଡ଼ି ଭିତରୁ ଗୋଟାଏ ଦୀର୍ଘନିଶ୍ଵାସ ବାହାରି ଆସିଲା ।
 ତାଙ୍କର ଆଖି ଆଗରେ ଲମ୍ବିଗଲା ବର୍ଷ ପରେ ବର୍ଷ, ବହୁବର୍ଷ—ଅଜଣା
 ଅଶୁଣା ଅପରିଚିତ ଦେଶରେ ତାଙ୍କର କଠୋର ଜୀବନର ବର୍ଷ ଗୁଡ଼ାକ ।

ଅଞ୍ଜତର ଏହି ଧୂଳିଗଦାକୁ ସେ ମନ ଅଙ୍କୁଳରେ ତାଡ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲେ କାଳେ ତାରି ଭିତରୁ ଦୁଇଟି ନରମ ନରମ ଆଖି ଦ୍ଵୟତ ମିଳି ଯାଇପାରେ । ନଅଟି ନିଃସଙ୍ଗ ବର୍ଷ ସେଇଠି ବଢ଼ିଯାଇଥିଲା ତାଙ୍କର । ନଅଟି ନିଃସଙ୍ଗ ବର୍ଷ ! ହୃଦୟ ତାଙ୍କର ପଥର ପାଲଟି ଯାଇଥିଲା ସେଇ ନଅଟି ବର୍ଷ ଭିତରେ !

ନଅବର୍ଷ ପରେ ସେ ଫେରି ଆସିଲେ ଘରକୁ । ବାପାଙ୍କ ବଗିଚାର ପାଟକ ଖୋଲି ଦୂତା ଭିତରେ ପଶିବାକ୍ଷଣି ଗୋଟାଏ ବୁଡ଼ା କୁକୁର ଭୁକ ଭୁକ ମିଶି ଆସିଲା ତାଙ୍କ ଉପରକୁ । କିନ୍ତୁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆଗନ୍ତୁକକୁ ଚିହ୍ନିପାରି କୁକୁରଟି ଡବ ଡବ ଆଖିରେ ଅନେଇ ରହିଲା ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ । ଘେନୋ ଦେଖିଲେ ବଗିଚାର ଭୂ ଗଛତଳେ ଶ୍ଵେତ ଝିଅଟିଏ—କଳା କଳା ଆଖି, ଝାମ୍ପୁରା ଝାମ୍ପୁରା ବାଳ । ତଳୁ ଶ୍ଵେତ ଶ୍ଵେତ ପଥର ଗୋଟେଇ ଗୋଟେଇ ଅଙ୍ଗିରେ ପୂରୁଉ ପୂରୁଉ ହାଁ କରି ସେ ଅନେଇ ରହିଛି ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ।

“ସେଇ ଝିଅଟି ତୁରେ, ଭେଲ୍‌ଲ !”

ସେଦିନ ଝିଅଟିର କପାଳକୁ ଧୀରେ ଧୀରେ ଓଠରେ ଛୁଇଁ ଦେଇ ଘେନୋ ସବୁ କିଛି କ୍ଷମା କରି ଦେଇଥିଲେ । ନିଜର ଶ୍ଵେତ ଶ୍ଵେତ କ୍ଷମା କରିବା କଣ ଅସମ୍ଭବ ?

ବଡ଼ାପା ଘେନୋ ପୁଣି ଥରେ ନଇଁପଡ଼ି ଚାହିଁଲେ ଭେଲ୍‌ଲକୁ । ଭେଲ୍‌ଲ ଶୋଇଛି, ବେଶ୍ ଆରାମରେ ଶୋଇଛି । ତା ଉପରେ ନିଜର ବଡ଼ କୋଟ୍ଟାକୁ ଘୋଡ଼େଇ ଦେଇ ଘେନୋ ତାରି ପାଖରେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲେ ।

ଉପରେ, ବଡ଼ ଉପରେ କଳା ମରମର୍ ଆକାଶ । ଧୀରେ ଧୀରେ ମାଡ଼ି ମାଡ଼ି ଆସୁଛି ତାଙ୍କର ଉପରକୁ । ଆଉ ତାରି ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ଶ୍ଵେତ ମୁଦ୍ରା—ସବୁଠାରୁ ମୁଖ୍ୟତଃ ଏକ କଣ୍ଠହାରରୁ ଖସି ପଡ଼ିଥିବା ଗୋଟିଏ ଶ୍ଵେତ ମୁଦ୍ରା—ଧୀରେ ଧୀରେ ଶ୍ଵେତ ଶ୍ଵେତ ଚାଲିଯାଉଛି ଅଜଣା କେଉଁ ଦେଶକୁ, ଦୂର ଦୂରନ୍ତର କେଉଁ ଦେଶକୁ ।

କ୍ରିତଦାସର ବସନ୍ତ

ଇଣ୍ଡନ୍ ଓଷ୍ଟିକୋଭ୍

[ଇଣ୍ଡନ୍ ଓଷ୍ଟିକୋଭ୍ ଯୁଗୋସ୍ଲାଭିଆର ଅନ୍ୟତମ ଖ୍ୟାତନାମା ଲେଖକ । ଉପନ୍ୟାସ ଓ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପର ସୂକ୍ଷ୍ମା ହସାବରେ ସେ ଦେଶ ବିଦେଶରେ ସୁପରିଚିତ ।]

ଅତି କଠୋର, ଅତି ଦାରୁଣ ଏହି ଦାସତ୍ବର ଦିନଗୁଡ଼ାକ । ମନେହୁଏ ସମୟ ଦିନ ନୁହେଁ, ମାସ ନୁହେଁ, ବର୍ଷ ନୁହେଁ, ସମୟ ସେମିତି ପଥର ଉପରେ ପଥର ହୋଇ ଗୁଣ୍ଠିମାନଙ୍କର କ୍ଳାନ୍ତ ଆନନ୍ଦ ସ୍ଥଳ ଉପରେ ଜମା ହୋଇ ରଦ୍ଦ ହୋଇଯାଇଛି । ଏହି ଦାରୁଣ ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ କେବେ କେମିତି ଆରମ୍ଭ ହେଲା ତା ଆଉ କାହାର ମନେ ନାହିଁ କି ଏହି ଦୁର୍ଦ୍ଦିନର ଅବସାନ କେବେ ହେବ ତା କେହି ଜାଣେ ନାହିଁ ।

କିନ୍ତୁ ଏହି ଗୁଣ୍ଠିମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଏମିତି କେତେ ଜଣ ଥିଲେ ଯେଉଁମାନେ ଏହି ଦୁର୍ଦ୍ଦିନକୁ ବରଦାୟ କରିବା ପାଇଁ ଆଉ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନ ଥିଲେ । ସେମାନେ ଘରଦ୍ବାର ପିଲକବଳ ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଛାଡ଼ିଦେଇ ବଣ ଜଙ୍ଗଲ ପାହାଡ଼ ପର୍ବତକୁ ପଳେଇଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା କେତେ ହେବ ? କିଏ ଜାଣେ କେତେ ! ବେଳାଭୂମିର ଦୁଇତିନିଟା ଉପଲ ଖଣ୍ଡ ଗୋଟେଇ ନେଇ ସମୁଦ୍ର ଭିତରେ ନିଷେପକରି କେହି କ'ଣ କେବେ ସାଗର ବୁକୁରେ ଉତ୍ଥଳ ତରଙ୍ଗ ସୃଷ୍ଟିକରି ପାରିଲଣି ? ବ୍ୟର୍ଥ ସେମାନଙ୍କର ପଳାୟନ । ଅଜଣା ଅଶୁଣା ଅର୍ଥସ୍ନାନ ଶ୍ରବରେ ବ୍ୟର୍ଥ ହତାଶ ହୋଇ ସେମାନେ କେବେ କେଉଁଠି ଧ୍ୟାସପାଇ ଯାଉଥିଲେ ନଭୁବା ବର୍ତ୍ତମାନରେ ସେମାନଙ୍କର କଟାମୁଣ୍ଡ ଝୁଲୁହୋଇ ଗାଁକୁ ଅଣା ଯାଉଥିବାର ଦେଖା ଯାଉଥିଲା ।

ଜୀବନଟା ସେମାନଙ୍କର ସମସ୍ତଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଥିଲା ଅତି ଦୁର୍ବିଷତ୍ତ । କିନ୍ତୁ ସବୁଠାରୁ ବେଶି ଦୁର୍ବିଷତ୍ତ ଥିଲା ଭେଲିଓ ପକ୍ଷରେ । ଏହି ଗ୍ରାମର ସେ ଜଣେ ନୂତନ ବାସିନ୍ଦା । ଅବଶ୍ୟ ଜଣେ ଭ୍ରାମ୍ୟମାଣ ଯାଯାବରକୁ ଯଦି କେହି କେବେ ବାସିନ୍ଦା କହିପାରେ ତେବେ ତାକୁ ବାସିନ୍ଦା ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ । ଏହି ଧୂଳି ଧୂସରିତ ବଜ୍ରପଥ ଦିନେ ତାକୁ ଏଇ ଗାଁରେ ଆଣି ଗୁଡ଼ି ଦେଇଗଲା, କାରଣ ତାକୁ ଆଉ ଅନ୍ୟ କେଉଁଠିକି ନେଇ-ଯିବାର ଉପାୟ ନ ଥିଲା । ପଛରେ ସେ ଗୁଡ଼ି ଆସିଥିଲା ମୁଠାଏ ଭୟମାତ୍ର । ତାର ଆମ୍ବାରେ ଆମ୍ବାରେ ଦଗ୍ଧୀଭୂତ ସ୍ମୃତିଗୁଡ଼ାକ ବି ଭୟରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା । ଏକ କଠୋର ଜୀବନର ସ୍ମୃତି ବ୍ୟଙ୍ଗତ ଆଉ କ'ଣ ବା ଥିଲା ତା ପକ୍ଷରେ ସ୍ମରଣ କରିବା ପାଇଁ ? ତାର ସମଗ୍ର ସତ୍ତ୍ୱଟା ଦାଗୀ ଯାଇଥିଲା । ମୁହଁଟା ଥିଲା ତାର ଅତି କୁହ୍ରିତ । ଅଙ୍ଗପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗ ଅତି କ୍ଷୀଣ ଓ ଶୀର୍ଣ୍ଣ । ତାକୁ ଦେଖିଲେ ମନରେ କାହାର କରୁଣା ହେଉ ନ ଥିଲା କି ସ୍ନେହ ଆସୁ ନ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ତାର ହୃଦୟରେ ଥିଲା ଏକ ଗଭୀର ପ୍ରହର । ବଡ଼ ଅସ୍ଥିର, ବଡ଼ ଉଦ୍ଦାମ ଥିଲା ଏ ପ୍ରହର । ଏପରିକି ହେମେନାକୁ ସେ ଯେତେବେଳେ ଦେଖିଲା ସେତେବେଳେ ତାଲ ହୃଦୟର ଦ୍ରୁତ ପ୍ରହରରେ ଶ୍ୱାସପ୍ରଶ୍ୱାସ ତାର ପ୍ରାୟ ବନ୍ଦ ହୋଇ ଆସିଲା ।

ହେମେନାର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟରେ ଥିଲା ବନପଶୁର ରୂପର ସୁଷମା । ସତେ ଯେମିତି ଦୁଇଟି ମାଳ ମାଳ ବିନ୍ଦୁ ମେଘମୁକ୍ତ ଆକାଶରୁ ଝରିଆସିଛି, ଆଉ ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ବିନ୍ଦୁ ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ତାରକାର ଟଙ୍କୁର ଖରଚ ହୋଇଛି ଆଉ ତାରିଭିତର ଦେଇ ସେ ଦେଖୁଛି ଦୁନିଆକୁ । ଆଦି ଉଷାର ଲଲଟରେ ପୁଟିଉଠେ ଗୋଟିଏ ଶିଶିରସ୍ନାତ ପାଟଳ ପୁଷ୍ପ—ଆଉ ସେଇଟି ହେଉଛି ତାର ସ୍ମୃତିଦାୟକ । ଆଉ ତାର କୁନ୍ତଳ ହେଉଛି ଜାଲ ଜାଲ ଅବୁଣା ମେଞ୍ଚା ଏ ସୂର୍ଯ୍ୟର କରଣ ।

ଗ୍ରାମର ଚରୁଣମାନେ ତାକୁ ଦେଖିଲେ ପାଗଳ ହୋଇ ଯାଉଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ସେ ଥିଲା ଭାରି ଗର୍ବିତା । ପକ୍ଷୁ ତୋଳି ସେ କାହାଉପରେ ଇଷଡ଼ କଟାକ୍ଷପାତ ବି କରୁ ନ ଥିଲା । ଆଉ ଭେଲିଓ ? ତା ଉପରେ ତାର ଦୃଷ୍ଟି ବି କେବେ ପଡ଼ିନାହିଁ, ଭୁଲରେ ସୁଧା କେବେ ନାହିଁ ।

କିନ୍ତୁ ବିଶାଳ ମଞ୍ଚରୁହର ଗୁରୁ ତଳେ ତଳେ କ୍ଷୀଣ ଦୁର୍ବାଟିଏ ଲୁଚି ରହିଥିଲାଭଲ ଭେଲିଓ ତାରି ଗୁରୁ ତଳେ ତଳେ ଛପି ରହିଥାଏ । ତାରି

ପାଖେ ପାଖେ ରହିବା ପାଇଁ ସେ ବରବର ଚେଷ୍ଟା କରେ । ତରୁଣୀର ହୃଦୟକୁ ଚୋରିକରି ନେଲୁଥିଲ ମେ ଗୀତ ଗାଇ ଜାଣି ନ ଥିଲ କି ତାକୁ ଘୋଡ଼ା ପିଠିରେ ବସେଇ ନେଇ ପଲାଇ ଯିବାଉଳି ଘର ପୁରୁଷ ସେ ନ ଥିଲ । ଖାଲି ସେତିକି ନୁହେଁ । ଗାଁର ସମସ୍ତେ ଜାଣିଥିଲେ ଭେଲିଓର ମନକୁ କ'ଣ ଭାବନା କରୁଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ତାର ମନର ବେଦନା ଦେଖିବାକୁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଭାରି ମଜା ଲାଗୁଥିଲା । ଉଜ୍ଜଟ ବିଦ୍ରୁପର ବାଣରେ ସେମାନେ ତାକୁ ଆଦାତ କରୁଥିଲେ, ଥିଆଁ ତାମସାରେ ସେମାନେ ତାକୁ ବାନ୍ଧି ଦେଉଥିଲେ । ପୀଡ଼ିତ ନିର୍ଯ୍ୟାସିତ ଆତ୍ମା ସେମାନଙ୍କର, ପରାଧୀନ ଦାସର ଆତ୍ମା ସେମାନଙ୍କର, ସୁଖର ସନ୍ତାନ କେଉଁଠି କରିବାକୁ ହୁଏ ତା ବା ସେମାନେ ଜାଣିବେ କିପରି !

ସେହି ବର୍ଷ ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଋତୁରେ ବୈଶାଖର ଝଞ୍ଜି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆଲୁପାହେବର ଦୟାଦଳ ମଧ୍ୟ ଏହି ସମତଳ ଅଞ୍ଚଳ ଉପରେ ଚଢ଼ାଉ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ । ଏହି ଆନାଟୋଲିୟାନ୍ ଦୟା ସଙ୍ଗର କୁଖ୍ୟାତି ଅନ୍ଧାର ଭୟାବହ । ସେ ସୁଆଡ଼େ ଯାଏ ପଛେ ପଛେ ତାର ରଖିଦେଇ ଯାଏ ଅଗ୍ନି ଆଉ ରକ୍ତର ସ୍ବାସର । ଝଡ଼ର ପୂର୍ବାଭାସରେ ପ୍ରାନ୍ତର ଯେମିତି ଧୀର ଶାନ୍ତ ହୋଇଯାଏ, ଏହି ଦୟା ସଙ୍ଗର ଆଗମନରେ ତୁର୍କୀ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ପଦାନତ ପ୍ରଜାମାନେ ସେମିତି ମୂକ ଶାନ୍ତ ହୋଇଯାନ୍ତି । ସେମାନେ ଜାଣନ୍ତି ଏହି ତୁର୍କୀ ଦୟା ସଙ୍ଗର କାହିଁକି ଆସୁଛି । ସେ ସେ ସେମାନଙ୍କୁ କେବଳ ଲୁଟତରୁଜ କରି ମୋନଙ୍କର ଘର ଦ୍ଵାର ଜାଳିପୋଡ଼ି ଦେଉଥିଲା ତା ନୁହେଁ, ସେ ଜାଅନ୍ତା ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ହରଣଗୁଳ କରି ନେଉଥିଲା । ସିଂହ୍ନୀ ଓ ଆଲେକ୍ଜାଣ୍ଡ୍ରୀଆର ବଜାର ବିପଣିରେ ସେତେବେଳେ କ୍ରିତଦାସ ତରୁଣୀ ମାନଙ୍କର ଗୁହ୍ୟତା ଥିଲା ଖୁବ୍ ବେଶି । ଏହି ଦୟା ସଙ୍ଗର କବଳରୁ ଶାନ୍ତ ପାଇବା ପାଇଁ କେଉଁଠି ସାହାଯ୍ୟ ମିଳିବାର କିଛି ଆଶା ନ ଥିଲା କି ଖସି ଚାଲିଯିବା ପାଇଁ କେଉଁଠି ପାଗା ନ ଥିଲା । ଦୈବା ଭରପାଉଡ଼ା ଆଉ କିଛି ଉପାୟ ନ ଥିଲା ! ହେ ଭଗବାନ !

ଗୁଣ୍ଡାକୁଳର ପ୍ରାର୍ଥନା ଭଗବାନ କଣ ସତେ ଶୁଣିଲେ ? ଦୟା ସଙ୍ଗର ମନରେ ଆଉ କଣ ଥିଲା କେଜାଣି, ଆଲୁ ପାହେବର ଦଳ ସେଥର କେଜାଣି କାହିଁକି ଡେଲୁଏବ ନଦୀ ଆଡ଼କୁ ମୁହାଁଇଗଲେ । ଲୋକେ ଟିକିଏ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର ନିଃଶ୍ଵାସ ମାରିଲେ ।

କିନ୍ତୁ ସନ୍ତ ପିଟରଙ୍କ ପାର୍ବଣ ଦିବସରେ ହଠାତ୍ କେଉଁ ଆଡୁ ଦୁଇଜଣ କେଳା ଆସି ଗାଁ ମଝିରେ ହାଜର ହୋଇଗଲେ । ତାଙ୍କଦ୍ଵାରରେ ଆଲୁସାହେବ ଖବର ପଠାଇଛି ସେ ତାର ଦଳବଳ ନେଇ କାଲିସକାଳେ ଗାଁରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିବ । ତାର ହୁକୁମ ହେମେନା ଆସି ତାକୁ ପାଗ୍ରେଟି ନେବ । ତାର ରୂପ ସମ୍ଭାରର ସମ୍ଭାଦ ତାର କାନରେ ଯାଇ କେମିତି ପହଞ୍ଚି ଯାଇଛି । ପର ପଦାନତ ଦାସର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟରେ ଆନନ୍ଦ ନାହିଁ ।

ଏହି ଦୁଃସମ୍ଭାଦ ସମଗ୍ର ଗ୍ରାମକୁ ଏକ ତୋପାମା ଦୃଷ୍ଟିବାୟୁଭଳି ଆଦାତ କରି ଦେଇଗଲା, ସେମାନଙ୍କର ଆଶାର ଅଙ୍କୁରକୁ ଉତ୍ପାଟିତକରି ଦେଇଗଲା, ସେମାନଙ୍କର ଶାନ୍ତି ଆଉ ସ୍ଵପ୍ନର ଝର ପକ୍ଷକୁ ଓଲଟେ ପୋଲେଇ ପୋଛିପାଛି ନେଇଗଲା । କେବଳ ରହିଗଲା ଗୋଟାଏ ଅର୍ଥୀମ ହତାଶାର ଆସ୍ତରଣ । ଶୂନ୍ୟମାନଙ୍କର କ୍ଷତ୍ର ଶକ୍ତି ଆତ୍ମାକୁ ସେ ଆହୁରି ଆଦାତ କଲା ।

ଏଥର ପୁଣି କ’ଣ ହେବ ? ତା ହୁକୁମ ନ ମାନିଲେ ସେ ଗାଁର ଗୋଟିଏ ହେଲେ ପଥରର ଚିହ୍ନବର୍ଣ୍ଣ ବି ରଖିବ ନାହିଁ । ତା ହେଲେ କ’ଣ ହେମେନାକୁ ବଳି ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ ? କିନ୍ତୁ ତାକୁ ଆଗେଇ ଆଣିବା ପାଇଁ କିଏବା ହାତ ବଢେଇବାକୁ ରାଜି ହେବ ? ଗ୍ରାମ ଉପରେ ଦନଅନ୍ଧାରମୟୀ ଯମିନୀର ଯବନିକା ନଇଁ ଆସିଲା । ଚରମ ଆଶଙ୍କାରେ ଲୋକେ ଉଜାଗର ହୋଇ ରହିଲେ ।

ରାତି ପାହି ଆସିଲା । ପ୍ରାଚୀ ଦିଗ୍‌ବଳୟରେ ରକ୍ତବୋଳା ଉଷାର ଆଲୋକ ଯେତେବେଳେ ଉକୁଟି ଉଠିଲା ଦେଖାଗଲା ହେମେନା ପ୍ରଥମ ହୋଇ ବାହାରି ଆସୁଛି ଗାଁ ମୁଣ୍ଡର ଛକ ଉପରକୁ । ଦେହରେ ତାର ସୁନ୍ଦର ପୋଷାକ—ତାର ବବାହ ଲାଗି ଯେଉଁ ପୋଷାକ ତିଆରି ହୋଇଥିଲା । ଧୀରେ ଧୀରେ ଦିକ୍ଷୁ ପଦକ୍ଷେପରେ ଗାଁର ଶୂନ୍ୟମାନେ ତା ପଛେ ପଛେ ଚାଲିଲେ ।

ହେମେନା କହିଲା, “ଦିଅ, ନିଆଁ ଜାଳ । ଛେକ, ମେଣ୍ଟାକୁଆ ଆଣ, ଭଜା ହେବ । ମଦ ଆଣ, ମଂସ ଆଣ । ଆଲୁ ସାହେବଙ୍କୁ ମୁଁ ସ୍ମରଣ କରବି !”

କନ୍ତୁ କେହି ହଲଚଲ ହେଲେ ନାହିଁ ।

“ଦିଅ, ମୁଁ ଯାହା କହୁଛି ତା କର ।” ସେ ପୁଣି ହୁକୁମ ଦେଲା
“ଗାଁର ସବୁ ଲୋକ ଉଛନ୍ନ ହୋଇଯିବା ଅମେଷା ଜଣେ ଚାଲିଯିବା ଭଲ ।”

ଅତି ନିର୍ମମ, ଅତି ଭୟାବହ ତାର ଏଇ ଆଦେଶ । କନ୍ତୁ ତାହାହିଁ
ସତ୍ୟ । ତା କଥା ସମସ୍ତେ ମାନିନେଲେ ।

ମଥା ଉପରେ ମଧ୍ୟାହ୍ନର ସୂର୍ଯ୍ୟ ଜଳି ଉଠିଲା । ମାରବ ନିଧର
ଆକାଶ । ପକ୍ଷଟିଏ ଦୋହଲୁ ନାହିଁ କି ପକ୍ଷୀଟିଏ ଉଡୁନାହିଁ । ଦର୍ପ ମୃତ୍ତିକା
ଉପରେ ପ୍ରଖର ଉତ୍ତପ୍ରସ୍ତ ଅସ୍ଥିର ଆଲୋଡ଼ନ । ଦୂରରୁ ଦେଲଗଲ ପ୍ରାନ୍ତର
ଉପରେ ଧୂଳିର ପଟଳ ।

ସେମାନେ ଆସୁଛନ୍ତି... !

ହେମେନା ଉନ୍ନତ ଲଲଟ ଢୋଳି ରୁଜୁହୋଇ ଠିଆ ହେଲା ।
ଗୋଟି ଗୋଟି ହୋଇ ମଥାନତ କରି ଲୋକେ ତାକୁ ବିଦାୟ ଦେଲେ ।

“ସଇ, ଭଉଣୀମାନେ, ମୁଁ ଚାଲିଲି । ବିଦାୟ ଦିଅ ମତେ !”

ଜମାଟବନ୍ଦା ବରଫ ପରି କଠୋର ହୋଇ ଯାଇଛି ଶୂନ୍ୟମାନଙ୍କର
ହୃଦୟ । ଛେଳି ଓ ମେଣ୍ଟା ପୋଡ଼ା ହେଉଥିବା ଅଗ୍ନିଶିଖା ଭିତରୁ ଗୋଟାଏ
ଡକ୍ ଡକ୍ ଗର ଉଠି ଆସୁଛି । ଧାର ଧାର ହୋଇ ଅଜସ୍ର ଅଶ୍ରୁର ସ୍ରୋତ
ସେମାନଙ୍କର କପୋଳ ଉପର ଦେଇ ବୋହିଗଲା । ବାସ୍ତବ ହୋଇ
ଆସିଲା ସେମାନଙ୍କର କଣ୍ଠ ।

“ବିଦାୟ ହେମେନା ।”

ହଠାତ୍ ଏଇ ଜନଗହଳ ଭିତରୁ ଭେଲିଓ କେଉଁଠୁ ଆଗେଇ
ଆସିଲା । ମୁହଁଟା ତାର ଆହୁରି କୁହ୍ରିତ ହୋଇ ଯାଇଛି । ଆଖିଦିଶା
ପ୍ରଜ୍ଜ୍ୱଳିତ ହୋଇ ଉଠୁଛି । ଉନ୍ନତ ଆବେଗରେ ସେ କହି ଉଠିଲା, “କଣ
କରୁଛ ତମେ ଭାଇମାନେ ? ଜୀଅନ୍ତା ମଣିଷଟାକୁ କବର ଦେଇ ଦେଉଛ ?”

ଉପହସ୍ତ ତରୁଣୀମାନେ ଗଲା ଫଟେଇ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲେ ।
ବୁଡାବୁଡୀମାନେ ଗୁମୁରି ଗୁମୁରି କାନ୍ଦିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ପୁରୁଷମାନେ ଆଖି
ନତ କରି ମୁହଁ ପୋତି ରହିଲେ ।

“ଆଉ କ’ଣ କରିବାର ଅଛି ? ଆଉ କିଛି ଉପାୟ ନାହିଁ ।”

ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁ ଉପରେ ଆଖି ବୁଲେଇ ଆଣିଲେ ଭେଲିଓ । ତାପରେ ଆହତ ହୁଏ କଣ୍ଠରେ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା—“ମୁଁ ନିଜେ ଦୟା ସର୍ବଦାରକୁ ସ୍ୱାଗତ କରିବି !”

ସିଏ କ’ଣ କରୁଛି କେହି ଉପଲବ୍ଧ କରିବା ପୂର୍ବରୁ କି ତାକୁ କେହି ବାଧାଦେବା ପୂର୍ବରୁ ସେ ଦେହର ଜାମାଟାକୁ ଟୁକୁରା ଟୁକୁରା କରି ଛୁଣ୍ଡେଇ ଦେଇ ଦେହରୁ ବାହାର କରି ଆଣିଲା ଆଉ ନିଆଁ ଗଡ଼ାରୁ ଜଳନ୍ତା କାଠଖଣ୍ଡେ, ଟାଣିନେଇ ତାର ଗୁଡ଼ି ଆଉ କାନ୍ଦୁକାକୁ ଚେଙ୍ଗି ଜାଳି ଫୋଟକା କରିଦେଲା । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଗୁଡ଼ିର ଚମଡ଼ା ଫାଟିଯାଇ ଲଲ ଲଲ ଫୋଟକା ସବୁ ହୋଇଗଲା । ତଥାପି ତା ଭୁଣ୍ଡରୁ ଉଠିବୁଁ ବେଳି ଶବ୍ଦଟିଏ ବାହାରିଲା ନାହିଁ ।

ହାତରେ ଖଣ୍ଡେ ଲଠି ଧରି ସେ ଦଉଡ଼ିଲା ସେହି ପ୍ରାନ୍ତର ଆଡ଼କୁ ।

ଆଲା ସାହେବର ଲୋକେ ଯେତେବେଳେ ଦେଖିଲେ ସେ ଗାଁର ଜଣେ ଲୋକ ସେମାନଙ୍କୁ ପାଣ୍ଡେଟି ନେବାକୁ ଆସୁଛି ସେମାନେ ଅଟକିଗଲେ । ଆଲା ସାହେବ ଘୋଡ଼ାରେ ଚଢ଼ି ଆଗକୁ ଆସିଲା । ତାର ପୋଷାକର ଧାରେ ଧାରେ ସୁନା ଓ ରୂପାର ଝାଲର ଝଲମଲ କରୁଛି । ତାରି ଲଦନ ତଳେ ଧୀରେ ଧୀରେ ପାଦ ଉଠାଇ ନାଚିବାରେ ଲାଗିଛି ଘୋଡ଼ାଟା । ପାଦତଳର ମାଟି ତାର ପୋଡ଼ି ପୋଡ଼ି ଯାଉଛି ।

ଭେଲିଓ ତାରି ଆଗରେ ଠିଆ ହୋଇଗଲା । ମାଟି ଉପରେ ମୁଣ୍ଡ ବୁଆଁଇ ପ୍ରଣାମ କରି କହିଲା, “ସ୍ୱାଗତ କରୁଛି ଆପଣଙ୍କୁ, ଆସନ୍ତୁ ଆଲା ସାହେବ !”

ଦୟା ସର୍ବଦାର ମୁହଁଟା ଆହୁରି ବାଉଁଶ, ଆହୁରି ବକଟ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଗର୍ଜନ କରିଉଠିଲା ଆଲା ସାହେବ, “ଭୁମ୍ କୋନ୍ ହୈ କୁଣ୍ଡ ?”

“ଆପଣଙ୍କୁ ପାଣ୍ଡେଟି ନେବାପାଇଁ ମତେ ପଠାଯାଇଛି, ସର୍ବଦାର ! ଗାଁରେ ଗୋଟାଏ ଶୁଷ୍କ ରୋଗ ଦେଖା ଦେଇଛି । ସମସ୍ତଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ସ୍ୱାଭାବିକ । ମୋ ଅବସ୍ଥା ଯାହା ଟିକିଏ ଭଲ ଅଛି ।”

ଏତକ କହି ଭେଲିଓ ତାର ଜାମାଟାକୁ ଛୁଣ୍ଟେଇ ଦେଇ ତାର ଗୁଡ଼ି ଆଉ କାନ୍ଦର ଲାଲ ଲାଲ ରକ୍ତବାଳା ଫୋଟକା ଗୁଡ଼ାକୁ ଦେଖାଇ ଦେଲା ।

“ତୁ ମିଛ କହୁଛୁ ।” ଛେପ ନେଣ୍ଡାଏ ପକେଇ ଦେଇ ଗର୍ଜିଉଠିଲା ଆଲ୍ ସାହେବ; ଏଇ ଦୁଃସାହସୀ କାଫେରଟାକୁ ଦଳି ଚକଟି ଦେବାପାଇଁ ଘୋଡ଼ାଟାକୁ ଆଗେଇ ନେଇ ଆସିଲା ।

ଘୋଡ଼ାର କାରୁକାର୍ଯ୍ୟ ଖଚିତ ଲଗାମଟାକୁ ଧରିନେଇ କହିଲା ଭେଲିଓ, “ନାହିଁ ସର୍ଦ୍ଦାର, ମୁଁ ମିଛ କହୁନାହିଁ, ସର୍ଦ୍ଦାର ! ଆସଣ ଆସନ୍ତୁ ଦେଖିବେ । ଗାଁ ଲୋକେ ସାହାଯ୍ୟ ପାଇଁ ଅନେଇ ବସିଛନ୍ତି । ଘର ଘର ହୋଇ ଏହି ରୋଗ ବ୍ୟାପି ଗଲାଣି ।” କହି କହି ଘୋଡ଼ାକୁ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଗାଁ ଆଡ଼କୁ ଆଗେଇ ନେବାକୁ ସେ ଚେଷ୍ଟାକଲା ।

“ଲଗାମ୍ ଛେଡ଼୍ ତୋ ତୁ ମ୍ କୁ ଥୁ !” ସୂର୍ଯ୍ୟଲୋକରେ ଝଲମଲ କରି ଉଠିଲା ଆଲ୍ ସାହେବର ଉଦ୍ୟତ ଡରବାଣୀ ।

“ଆସନ୍ତୁ, ସର୍ଦ୍ଦାର, ଦେଖିବେ ଆସନ୍ତୁ । ଲୋକେ ସାହାଯ୍ୟ ପାଇଁ ରୁହଁ ବସିଛନ୍ତି ।” ଭେଲିଓର ପୁଣି ସେଇ ଅନୁନୟ ।

ନିଜର ଧରବାଣୀକୁ କଳ୍ପସିତ କରିବା ଇଚ୍ଛାକୁହେଁ ଆଲ୍ ସାହେବର । ଅଣ୍ଟାର କମରବନ୍ଧରୁ ରୂପାର ଗୋଟିଏ ପିସ୍ତଲ ସେ ବାହାର କରି ଆଣିଲା । ପ୍ରଜ୍ଜ୍ୱଳିତ ପ୍ରାନ୍ତର ଉପରେ ଗର୍ଜି ଉଠିଲା ପିସ୍ତଲ ଗୁଳିର ଏକ ଶାଣିତ ଆବାଜ । ତାପରେ ଘୋଡ଼ାର ମୁହଁଟାକୁ ଫେରାଇ ଆଣିଲା ଆଲ୍ ସାହେବ । ଚୁବୁକ୍ ଦେଇ ଛୁଟାଇ ଦେଲା ତାକୁ ପ୍ରାନ୍ତରେ ବୁକୁ ଉପରେ ଖର ବେଗରେ । ତା ପଛେ ପଛେ ତା ଦଳର ଲୋକମାନେ ବି କ୍ଷୀପ୍ରଗତିରେ ଫେରି ଚାଲିଲେ । ଅଳ୍ପ କେତୋଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପରେ ଧୂଳି ପଟଳର ଅନ୍ତରାଳରେ କୁଆଡ଼େ ହଜିଗଲେ ସେମାନେ ।

ଭୁଲୁଣ୍ଡିତ ଭେଲିଓ ରାସ୍ତା ଉପରେ ସେଇଠି ସେମିତି ପଡ଼ିରହିଲା । ଦେହର ଦୁଇପାଖେ ଦୁଇଟି ବାହୁ ତାର ବିସ୍ତାରିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ଦୂର ଆକାଶର ନିଃସୀମ ମାଳିମା ଭିତରେ ହଜିଯାଇଛି ନିଥର ଆଖିର ନିଷ୍ପ୍ରଭ ଦୃଷ୍ଟି । କ୍ଷତ ସ୍ଥାନର ରକ୍ତ ସ୍ରୋତ ପଲକେ ପଲକେ କୁଆଡ଼େ ହଜିଗଲା ମାଟିରେ । ବାରର ରକ୍ତଲାଗି ତୃଷିତ ମେହିନା ବହୁକାଳ ଧରି ପ୍ରତୀକ୍ଷା କରି ରହିଥିଲା ।

ଜହ୍ନ ଉପରେ ଘୋଡ଼ା ନାଚେ

ଲୁଇଗି ପିରାଦେଲେ

[ଲୁଇଗି ପିରାଦେଲେ—ଆଧୁନିକ ଇତାଲୀୟ ସାହିତ୍ୟର ଅନ୍ୟତମ ପ୍ରସ୍ଥା । ଜନ୍ମ—୧୮୭୭ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ ଜୁନ୍ ୨୮ ତାରିଖରେ, ସିସିଲିର କାଓମ୍‌ଗ୍ରାମରେ । ମୃତ୍ୟୁ—୧୯୩୭ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ ଡିସେମ୍ବର ୧୦ତାରିଖରେ, ରୋମ୍‌ରେ । ଗରିବର ସନ୍ତାନ ଓ ଗରିବର କବି ସେ । ଧୂସର, ନୀରସ, ମରାଜିତ ମଣିଷର ଅବ୍ୟକ୍ତ ଆକୁଳତାଙ୍କର ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିର ପ୍ରଧାନ ଅବଲମ୍ବନ । ତଥାପି ତାଙ୍କ ପାଇଁ “ଜୀବନର ସମସ୍ତ ଗ୍ଳାନି, ସମସ୍ତ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ସତ୍ତ୍ୱେ ଜୀବନ ସୁନ୍ଦର ।” ଏହି ରୁଦ୍ରସୁନ୍ଦର ଜୀବନର ଗୁପ୍ତାପାତ ହୋଇଛି ତାଙ୍କର ବହୁ ଗଳ୍ପ, ଉପନ୍ୟାସ, କବିତା ଓ ନାଟକରେ । ଆଧୁନିକ ଇତାଲୀୟ ନାଟ୍ୟକଳାର ସେ ହେଉଛନ୍ତି ଅନ୍ୟତମ ପ୍ରସ୍ଥା । ୧୯୩୪ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ସେ ନୋବେଲ ପୁରସ୍କାର ଦ୍ୱାରା ସମ୍ମାନିତ ହୋଇଥିଲେ । ତାଙ୍କର କେତୋଟି ବିଖ୍ୟାତ ଗ୍ରନ୍ଥ ହେଉଛି—“Six characters in search of an author”; “As you desire me”; (ନାଟକ), “The Outcast”, “The Old and the Young” (ଉପନ୍ୟାସ) Mal Gioconbo (କବିତା) ଏବଂ ଅସଂଖ୍ୟ କ୍ଷୁଦ୍ର ଗଳ୍ପ ।]

ଧରା ପ୍ରାଣରେ ଆଶ୍ୱିନର ଶୁଣି ଆସି ଲଗିଲଣି । ତଥାପି ଆତ୍ମିକାନ୍ତ ସାଗର ଉପରେ ଯେଇ ଯେଉଁ ଉତ୍ତାବନ ଶୁଷ୍କମାଟିର ପ୍ରାନ୍ତରଟା ଅତି ବିପଜ୍ଜନକ ଭାବେ ଝୁଲି ପଡ଼ିଛି ତାରି ଉପରେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବି କ୍ଳାନ୍ତ ବିଷଣ୍ଣ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳଟା ଝାଉଁଳି ପଡ଼ି ରହିଛି ନିର୍ମମ ନିଦାଘ ସୂର୍ଯ୍ୟର ତାପରେ ଦଗ୍ଧ ଚୂଷାର୍ଥ ହୋଇ । ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବି ଏହି ପ୍ରାନ୍ତରର ବୁକୁଟା କଳା କଳା ଥୁଣ୍ଡା ଥୁଣ୍ଡା ଗଛର ଆସ୍ତରଣରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇ ରହିଛି । ଏଣେ ତେଣେ ବିଷିପ୍ତ କେତୋଟି ବାଦାମ ଗଛ ଆଉ ବା କେଉଁଠି ଠାଏ ଠାଏ ଗୋଟାଏ ଦିଟା ବୁଡ଼ା ବୁଡ଼ା ଓଲଟ ଗଛର ଗଣ୍ଡି ଆଖିରେ ପଡ଼େ । ତଥାପି ଏଇଠି ଏଇ ନୀରସ ପ୍ରାନ୍ତରେ ନବବିବାହିତ ଦମ୍ପତି ତାଙ୍କର ମଧୁମାସର ପ୍ରଥମ କେତୋଟି ଦିନ ଅନ୍ତତଃ ଅତିବାହିତ କରିବେ ବୋଲି ସ୍ଥିର ହୋଇଛି ।

ସେହି ବରକୁ ପ୍ରାଚୀନ ପ୍ରାସାଦର ଗୋଟିଏ କକ୍ଷରେ ବସାନ୍ତ ଉତ୍ସବ ସରିଯାଇଛି । କିନ୍ତୁ କହିବାକୁ ଗଲେ ସେ ଉତ୍ସବ ନୁହଁ । ଅନ୍ତଃ ଆମନ୍ତ୍ରିତ ଅତିଥିମାନଙ୍କୁ ଏହା ଏକ ଉତ୍ସବ ପରି ମନେ ହେଲା ନାହିଁ । କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ହେବ କି ନାହିଁ ଏଇ ମାଂସଳ ତରୁଣଟିକୁ ! ତାର ସେଇ ରକ୍ତାଭ ମୁଖ ମଣ୍ଡଳର ସେଇ ଶାଣିତ କୃଷ୍ଣାଭ ଚକ୍ଷୁଯୁଗଳ ଉନ୍ମାଦ ମଣିଷର ଆଖିପରି ଅତି ଅସ୍ବାସ୍ତବନ ଶ୍ରୀବ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ହୋଇ ଉଠିଛି । ଏହି ତରୁଣଟିର ଭାବଭଙ୍ଗୀ ଦେଖି ଆମନ୍ତ୍ରିତ ଅତିଥିମାନଙ୍କ ମନରେ ଯେଉଁ ଅପ୍ରତିଭାତା, ଯେଉଁ ହତାଶା ଜାତ ହୋଇଥିଲା ତାହାକୁ ସେମାନେ କେହି ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା ଅତିନିମ୍ନ କରବାକୁ ସମର୍ଥ ହୋଇ ପାରି ନାହାନ୍ତି । ଏହି ତରୁଣଟିର କାନରେ ତାର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗର କୌଣସି କୋଳାହଳ ପ୍ରବେଶ କରି ପାରୁ ନାହିଁ । ସେ ଖାଉ ନାହିଁ କି ପିଉ ନାହିଁ । କେବଳ ବେଳକୁ ବେଳ ସେ ଆଦୂରି ଲାଲ ହୋଇ ଉଠୁଛି । ତାର ମୁଖମଣ୍ଡଳ ଆଦୂରି ଆରକ୍ତ ହୋଇ ଉଠୁଛି ।

ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତି ଜାଣନ୍ତି ଯେ, ତା ପାଖରେ ବସିଥିବା ସେଇ ତରୁଣୀର ପ୍ରେମରେ ସେ ପାଗଳ ହୋଇ ଯାଇଛି । ତାକୁଇ ପାଇବା ପାଇଁ ବହୁତ ଉନ୍ମାଦ କାମ ସେ କରିଛି, ଏପରିକି ଆତ୍ମହତ୍ୟାର ଉଦ୍ୟମ ମଧ୍ୟ ସେ କରିଛି । ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି ସେ ଭାରିଧନୀ । ବର୍ଣ୍ଣାଦୀ ବର୍ଣ୍ଣର ସମସ୍ତ ସମ୍ପତ୍ତିର ଏକମାତ୍ର ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ସେ । ଆଉ ଏଇ ତରୁଣୀ ଜଣେ ଗରିବ ସାମରିକ କର୍ମଚାରୀର କନ୍ୟାମାତ୍ର । ସେମାନେ ଏଇ ବର୍ଷେ ହେଲେ ସିପିଲରୁ ଆସି ଏଇଠି ଅଛନ୍ତି । ଏସବୁ ସତ୍ତ୍ୱେ ଏହି ସାମରିକ କର୍ମଚାରୀ ଜଣକ, ଯାହାକୁ କି ଏହି ଦ୍ୱୀପର ଅଧିବାସୀମାନଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ସତର୍କ କରାଇ ଦିଆଯାଇଥିଲା, ସେ ଏହି ବସାନ୍ତ ପ୍ରସାବରେ ସମ୍ମତି ଦେବା ପାଇଁ ବଡ଼ କୁଣ୍ଡିତ ଥିଲା । କାରଣ ଏହି ବନ୍ୟ ବନ୍ଦର ମଣିଷମାନଙ୍କ ଭିତରେ ସେ ତାର କନ୍ୟାଚନ୍ଦ୍ରକୁ ସମର୍ପି ଦେବା ପାଇଁ ରୁଣ୍ଡି ନ ଥିଲା ।

ବରର ଦ୍ୱାବସ୍ତବ ଦେଖି ଯେଉଁ ଅତିଥିମାନେ ହତାଶ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲେ ସେମାନେ ଯେତେବେଳେ ଏହି କଣୋଷ କନ୍ୟାକୁ ବର ସହିତ ଭୁଲନା କରି ଦେଖିଲେ ସେମାନଙ୍କର ହତାଶା ଆଦୂରି ବଢ଼ିଗଲା । ପ୍ରକୃତରେ ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ କନ୍ୟା ଏକ ବାଳିକାମାତ୍ର । ଶୁଦ୍ର, ସିନ୍ଧୁ, ସତେଜ, ଅପୂର୍ବ ଏକ ପ୍ରାଣାବେଗରେ ଜୀବନ୍ତ ଆଉ ଟିକିଏ ଉଦାସୀନ ଓ ବିବାଶୀ । ତାକୁ ଦେଖିଲେ ମନେ ହୁଏ ସତେ ଯେମିତି ତା ମନରେ

କୌଣସି ଅପ୍ରୀତିକର ଭାବନା ଦେଖା ଦେଲେ ସେ ତାକୁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତାର ସେଇ ଅପୂର୍ବ ସଜୀବତା ଦେଇ ଦୂର କରିଦିଏ, ମନକୁ ପୋଛିଦିଏ । ତାର ଏହି ସଜୀବତା ଯେତିକି ଲେଉଟାସୁ, ଯେତିକି ମନମୁଗ୍ଧକାଶୀ ସେତିକି ସରଳ, ଶିଶୁ ସୁଲଭ ଓ ନିଷ୍ଠୁର ମଧ୍ୟ । ଜଗତ ଓ ଜୀବନ ସମ୍ପର୍କରେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କିଛି ଜାଣି ନ ଥିବା ଗୋଟିଏ ଚଗଲି ଝିଅର ପ୍ରାଣଲୀନୀ ପରି ତାର ଏହି ଶିଶୁ ସୁଲଭ ଆଚରଣ । ମାଆ ଛେଡ଼ଣ ପିଲଟିଏ । ମାଆର ହେତୁ ଆଦରରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ସେ ବଢ଼ି ଆସିଛି । ତାକୁ ଦେଖିଲେ ସ୍ବସ୍ଥ ବୁଝାଯାଏ ସେ ବିନା ପ୍ରସ୍ତୁତିରେ ବିବାହିତ ଜୀବନ ପଥରେ ପାଦ ଦେଇଛି । ସମସ୍ତେ ମୁରୁକ ମୁରୁକ ହସୁଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ହଠାତ୍ ସମସ୍ତେ ଶିହର ଉଠିଲେ ଯେମିତି ସେ ଭୋଜନ ଶେଷରେ ବର ଆଡ଼କୁ ଅନେଇ ଅନେଇ କହି ଉଠିଲେ—

“ଆରେ, ଇଏ କ’ଣ ନିନୋ, ଆଖି ଦିଟା କାହିଁକି ସେମିତି ମିଟିମିଟି କରୁଛ ? ଦେଖି ଦେଖି କ’ଣ ହେଲା ତମର, ଆଖି ପୋଡ଼ୁଛି ? ଆରେ, ତମ ହାତ ଦିଟା ତ ଭାରି ଚାତୁର କାହିଁକି । ବାପା ! ଦେଖିଲ, ଦେଖିଲ ଯୁଦ୍ଧ ହାତ ଦିଟା । ଯୁଦ୍ଧ କ’ଣ ଆଉ ଜର ହେଲା କି ?”

କର୍ଣ୍ଣେଲ ବିରୁଦ୍ଧ ଭାରି ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ଗାଁର ଅତିଥିମାନଙ୍କୁ କିପରି ଶୀଘ୍ର ବିଦା କରିବେ ସେଥିପାଇଁ ଭାରି ଚପ୍ପର ହୋଇ ଉଠିଲେ । ତାଙ୍କ ମତରେ ଏଇଟା ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ଅଶୋଭନୀୟ ଦୁର୍ଘଟ, ଏହାକୁ ଶୀଘ୍ର ବନ୍ଦ କରିଦେବା ଦରକାର । ଅଧ ଉଜ୍ଜନେ ଘୋଡ଼ା ଗାଡ଼ିରେ ସମସ୍ତେ ଯାଇ ଠେଲ ଠେଲ ହୋଇ ପଶିଲେ । କର୍ଣ୍ଣେଲ ବସିଥିବା ଗାଡ଼ିଟି ଧୀରେ ଧୀରେ ଚାଲିଲା ଏବଂ ଟିକିଏ ପଛେଇ ପଛେଇ ରହିଲା । କାରଣ ବର କନ୍ୟା ଦିହେ ଜଣେ ଏପାଖେ ଜଣେ ସେପାଖେ ବାପ ମା’ଙ୍କର ହାତ ଧରି କିଛିବାଟ ସେଇ ଦୂର ସହର ଆଡ଼କୁ ଲମ୍ବି ଯାଇଥିବା ରାଜପଥ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚାଲି ଚାଲି ଯିବାକୁ ଇଚ୍ଛାକଲେ । ବଡ଼ ରାଜପଥ ପାଖରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା କ୍ଷଣି କର୍ଣ୍ଣେଲ ଟିକିଏ ନଇଁପଡ଼ି ଝିଅର କପାଳରେ ଚୁମାଟିଏ ଦେଲେ । ତା ପରେ ଟିକିଏ ଗଲା ସଫା କରି ନେଇ ଭୁଟୁରୁ ଭୁଟୁରୁ ହୋଇ କହିଲେ, “ହଉ ବାବୁ ନିନୋ, ଆମେ ଏଇଠୁ ବିଦାୟ ନେଉଛୁ ।”

ବରର ମାଆ ମଧ୍ୟ ହସି ହସି କହିଲେ, “ହଉ, ମା’ ଇଡ଼ା, ଆମେ ଏଥର ଚାଲିଲୁ ।” ତାପରେ ଘୋଡ଼ାଗାଡ଼ିଟା ଘଡ଼ର ଘଡ଼ର ହୋଇ ଜୋରରେ ଆଗେଇଗଲା ଅନ୍ୟ ସବୁ ଗାଡ଼ିକୁ ଟପି ଚାଲିଯିବା ପାଇଁ ।

ଦିବ୍ୟ ନିର୍ମଳ ମେଘ ନୟନରେ ସେହି ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ସେଠାରେ କେତୋଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପାଇଁ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଲେ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତରେ ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ କେବଳ ଇଡ଼ାହିଁ ସେହି ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁରହି ଥିଲା । କାରଣ ନିନୋ ସେତେବେଳକୁ ଆଉ କିଛି ଦେଖିପାରୁ ନ ଥିଲା, ବାହାର ଦୁନିଆ ସମ୍ପର୍କରେ ସେ ଆଉ ସଚେତନ ନ ଥିଲା, ଠିଆ ହୋଇ ରହିଥିବା ଇଡ଼ା ଉପରେ ହିଁ ଦୁଇଟି ଯାକ ଆଖିର ଦୃଷ୍ଟି ତାର ନିବନ୍ଧ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ଅବଶେଷରେ ଏତେ ସମୟ ପରେ ଯାଇ ଏଇ ନିରୋଳା ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଆସିଛି— ଇଡ଼ା ତାରି ପାଖରେ ଏକଲ...ସେ ଆଉ ଇଡ଼ା...ତାରି ଇଡ଼ା, ଗୋଟାପଣ ତାରି । କିନ୍ତୁ ସେ କଣ ? ଇଡ଼ା କାନ୍ଦୁଛି କାହିଁକି ?

“ବାପା...” କହି ଉଠିଲା ଇଡ଼ା, ବିଦାୟ ସମ୍ବନ୍ଧନାରେ ରୁମାଲଟା ହଲୁଡ଼ ହଲୁଡ଼ । “ଦେଖିଲ ! ଦିଶୁଛି ସେଇଠି ? ସିଏ ମଧ୍ୟ...”

“ନାହିଁ, ଇଡ଼ା, ଇଡ଼ା ମୋର ! ପ୍ରାଣର ଇଡ଼ା ମୋର”, ଥରିଲା ଥରିଲା ବାସ୍ତବର କଣ୍ଠରେ କହି କହି ନିନୋତାକୁ ଛୁତ ଉପରକୁ ଆଉଜେଇ ଆଖିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା ।

“ନାହିଁ, ଆଉ, ଛୁଡ଼ିଦିଅ ମତେ !”

“ମୁଁ ତମ ଆଖିଟା ଟିକିଏ ପୋଛି ଦେବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲି...” ।

“ଆଉ, ମୋ ସୁନାଟା ପରା, ମୁଁ ନିଜେ ପୋଛି ଦେବିନି !”

ନିନୋ ବଡ଼ ଅପ୍ରତିଭ ହୋଇ ସେଇଠି ଠିଆ ହୋଇ ରହିଲା । ଇଡ଼ା ଆଡ଼କୁ ସେ ଯେମିତି ଚାହିଁ ରହିଛି ଦେଖିଲେ ମନେହୁଏ ବଡ଼ ଦାରୁଣ, ବଡ଼ ଦୟନୀୟ ତାର ଅବସ୍ଥା ।

ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛି ସାରି ପଚାରିଲା ଇଡ଼ା, “କିନ୍ତୁ କଣ ହେଲା ତମର ? ତମ ସାରା ଦିନ ଥରି ଉଠୁଛି ଯେ ! ନାହିଁ ନିନୋ, ନାହିଁ, ନାହିଁ, ମୋ ରାଗ ତମକୁ, ତମେ ସେଇଠି ଯେମିତି ଠିଆ ହୋଇ ରହନା ! ତମକୁ ଦେଖିଲେ ହସମାଉଛି ମତେ । ଆଉ ତମେ ଜାଣିଛ ତ ମୁଁ ଥରେ ହସିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ ଆଉ ବନ୍ଦ କରି ପାରିବି ନାହିଁ । ରହ ଟିକିଏ ରହ, ମୁଁ ତମକୁ ଟିକିଏ ଚେତା କରିଦିଏ !”

ନିନୋର କାନମୁଣ୍ଡାରେ ହାତଦିଟା ଥୋଇ ସେ ତା ଆଖିକୁ ଫୁଙ୍କିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଏହି ସୁକୋମଳ ଅଙ୍ଗୁଳର ପ୍ରସାରରେ, ଏହି ଅଧରର

ମୃଦୁ ନିଃଶ୍ଵାସରେ ନିନୋର ମନେହଲ ତାର ପାଦତଳୁ ମାଟି ଯେମିତି ଧୀରେ ଧୀରେ ଅପସରି ଯାଉଛି, ଗୋଡ଼ ତାର ଭାଙ୍ଗି ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ୁଛି । ସେ ଲଳେ ଆଶୁମାଡ଼ି ବସିପଡ଼ିଲା ବେଳକୁ ଇଡ଼ା ତାକୁ ଧରିନେଲା । ହସି ହସି ଫାଟି ପଡ଼ିଲା ଇଡ଼ା । କହିଲା, “ଏଇଠି ? ଏଇ ଗସ୍ତାରେ ? ପାଗଳ ନାଁ କ’ଣ ତମେ ? ଆସ, ଯିବା ଆସ ଆମେ । ଦେଖିଲ, ଦେଖିଲ ସେଇ ପାହାଡ଼ ଉପରକୁ । ସେଇଠିକି ଗଲେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବି ଗାଡ଼ଟା ଦେଖାଯିବ । ଆସ, ଯିବା ସେଇଠିକି ଦେଖିବା ।”

ନିନୋର ହାତଟାକୁ ଧରି ଜୋରରେ ସେ ଟାକୁ ଟାଣି ଟାଣି ନେଇଗଲା ।

ଏହି ପକ୍ଷୀ ପ୍ରାନ୍ତରର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଯେଉଁଠି ମହାକାଳ ତାର ଦୁଇ ହାତର ଅଞ୍ଜଳିରେ କେତେ କ’ଣ ବୁଣିଦେଇ ଯାଇଛି, କେତେ ଘାସ, କେତେ ଗୁଳ୍ମ, କେତେ ବୁଦା, ସେ ସବୁ ଆଜି ନିର୍ମମ ସୂର୍ଯ୍ୟ ତାପରେ ଝାଉଁଳ ଝରି ଯାଇଛି । ତାରି ଭିତରୁ ବାୟୁର ଉପର ଆସ୍ତରଣକୁ ଉଠି ଆସୁଛି ଗୋଟାଏ କେମିତି ନିଦ୍ରାସ୍ଥ ନିକୁଳ ଆଦମ ଉତ୍ତପ, ଗୋଟାଏ ଉଦଗ୍ର ପିପାସୀ । ତା ଯାତ୍ରରେ ମିଶି ରହିଛି ପତକ ଜମିରେ ପଡ଼ି ରହିଥିବା ପରୁ ସତ୍ତା ଖତଗଦାର ଉଗ୍ର ଗର । ଏହି ଆଦମ ଉତ୍ତପ, ଏହି ଉଦଗ୍ର ପିପାସୀ, ଏହି ଉଚ୍ଛ୍ଵେଷ୍ଟ ଏସବୁ ସମ୍ପର୍କରେ କେବଳ ନିନୋହିଁ ସଚେତନ । କିନ୍ତୁ ଇଡ଼ାକୁ ସେ ସବୁ ସ୍ପର୍ଶ କରି ପାରିନାହିଁ । ଇଡ଼ା ଦୌଡ଼ି ଦୌଡ଼ି ମନ ଖୁସିରେ ଆଗେଇ ଚାଲିଛି । ତାରି ଆଡ଼କୁ ବସି ଆସୁଛି ଦୂର ବଣଜଙ୍ଗଲର ବନ୍ୟ ଭରତୀୟା ପକ୍ଷୀର ସୂର୍ଯ୍ୟ ସଙ୍ଗୀତ । ଆଉ ବା କେଉଁ ଦୂର ଖଲାବାଡ଼ରୁ ଡାକୁଛି କୁକୁଡ଼ା—କେଉଁଦୂର ଅନାଗତ ଭବିଷ୍ୟତର ଆକାଶୀ ଆହ୍ୱାନ ଭଳି ତାର ସମସ୍ତ ସଶ୍ଚକୁ ଆକ୍ଷନ୍ନ କରି ଦେଇଛି ଏହି କୋମଳ ପ୍ରକୃତିର ସୁଶୀତଳ ସ୍ପର୍ଶ, ମୃଦୁ ସମୀରଣ, ଆଉ ପାଶୁବର୍ଣ୍ଣୀ ସାଗରର ସୁରଭି, ପାହାର ସ୍ପର୍ଶରେ ବିଷ୍ଣୁ ବାଦାମ ଗଛର ମୁଠା ମୁଠା କ୍ଳାନ୍ତ ପୀତାଭ ପକ୍ଷଗୁଡ଼ାକ ଆଉ ପାଉଁଶିଆ ଧାରୁଆ ଧାରୁଆ ଓଲିଭ ଗଛର ପକ୍ଷ ଗୁଡ଼ାକ ଧୀରେ ଧୀରେ ଆନ୍ଦୋଳିତ ହୋଇ ଉଠୁଛି ।

ପାହାଡ଼ ଚୂଡ଼ାରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ବେଶି ସମୟ ଲାଗିଲା ନାହିଁ ସେମାନଙ୍କୁ । ନିନୋ ଦୌଡ଼ି ଦୌଡ଼ି ଏତେ କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା ଯେ ସେ ଆଉ ଠିଆ ହୋଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ସେ ଚେଷ୍ଟା କଲା ବସି ପଡ଼ିବାକୁ ଆଉ

ଇଡ଼ାର କଟିତଳରେ ନିଜର ହାତକୁ ଛଦି ଦେଇ ତାକୁ ତାରି ପାଖରେ
ସେଇ ମାଟି ଉପରେ ମଧ୍ୟ ଚସେଇ ଦେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲେ । କିନ୍ତୁ ଇଡ଼ା
ତାକୁ ବାଧା ଦେଇ କହିଲା, “ରହ, ରହ, ମୁଁ ଆଗ ଟିକିଏ ଦେଖିସାରେ”

ଇଡ଼ା ଭିତରେ ଭିତରେ ବଡ଼ଅସ୍ପୃହ, ବଡ଼ଅସ୍ଥିର ବୋଧ କଲଣି ।
କିନ୍ତୁ ସେ ତାହା ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ଚାହେଁନା । ନିନୋର ଏହି ଅଦ୍ଭୁତ
ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଜିଦ୍‌ଖୋର ଭାବ ଦେଖି ସେ ମନେ ମନେ ବିରକ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଲଣି ।
ସେ ଆଉ ରୁପରୁପ ହୋଇ ରହିଯିବାକୁ ଚାହେଁନା । ସେ ଚାହେଁ ଉଡ଼ି
ଗଲିଯିବାକୁ, ଦୂରକୁ, ଆହୁରି ଦୂରକୁ । ସେ ଚାହେଁ ଝାଙ୍କି ଝୁଙ୍କି ତାକୁ
ଦୋହଲାଇ ଚେତାଇ ଦେବାକୁ, ତାର ମନ ଅନ୍ୟଆଡ଼େ ଭୁଲେଇ ନେବାକୁ
ଆଉ ନିଜ ମନଟାକୁ ବି ଅନ୍ୟଆଡ଼େ ଭୁଲେଇ ନେବାକୁ ଅନୁତପସେ
ଦିନର ଏହି ଆଲୁଅଟା ରହିଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

ଆଖିତଳେ ପାହାଡ଼ ଆରପଟେ ବିସ୍ତୃତ ହୋଇ ଲମ୍ବି ଯାଇଛି ଧୂସ୍ର
ବିଧୂସ୍ର ମାଟିର ପ୍ରାନ୍ତର । ଚାରିଆଡ଼େ କଟା ଧାନଗଛର ଥୁଣ୍ଡା ଗୁଡ଼ାକ,
ଆଉ କିଛି ନାହିଁ, ଖାଲି ଥୁଣ୍ଡା ଥୁଣ୍ଡା ଗଛର ସମୁଦ୍ର । ଆଉ ତାରି ଭିତରେ
ମଝିରେ ମଝିରେ କେଳୋଟି ବିଶିଷ୍ଟ ଆରବ୍ୟକ ଚରୁର କୃଷ୍ଣାଭ ସପିଳ
ସୋତ ଫୁଟି ଉଠୁଛି, ଭାଙ୍ଗିଦେଇ ଯାଉଛି ଥୁଣ୍ଡା ଥୁଣ୍ଡା ଧାନ ଗଛର ସ୍ଥୂଳ
ପୀତାଭ-ଯାସ୍ତିରେ ସୀମାହୀନ ବ୍ୟାପ୍ତିକ୍ତି । ତାରି ଆରପଟେ ଆଉ ଟିକିଏ
ଦୂରକୁ ଆଖି ବଢେଇ ଦେଲେ ଦିଶିଯାଏ ସତେ ଯେମିତି ଏକ ପୀତାଭ
ସାଗରର ଅଗର ଉପକୂଳରେ ଗୋଟିଏ କ୍ଷୁଦ୍ର ପଲ୍ଲୀର ମଥାନ ମୁଣ୍ଡଟେକି
ଉଠିଛି କଲା ମର୍ ମର୍ ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା ପପଲର ଗଛର ଅରଣ୍ୟ ଭିତରୁ ।

ଇଡ଼ା ତାର ସ୍ବାମୀକୁ କହିଲା, “ଗୁଲ ଯିବା ସେଇ ଗାଁ ଭିତରକୁ ।
କେତେ ବା ସମସ୍ତ ଲାଗିବ ? ଖୁବ୍ ବେଶି ହେଲେ ଦଣ୍ଡାଏ । ଏଇତେ କି
ପାଞ୍ଚଟାରୁ ବେଶି ହେବ ନାହିଁ । ଦରେନ ଏଇନେ ଚାକରମାନେ ଦରଦାର
ଆହୁରି ସଫାସୁତୁର କରି ନଥିବେ । ସଞ୍ଜବଳକୁ ଦରକୁ ଫେରିଗଲେ
କଲବ ସେ !”

ନିନୋ ଟିକିଏ ଆପଣା କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା କିନ୍ତୁ ଇଡ଼ା ତାକୁ
ଟାଣି ଓଟାରି ଠିଆ କରାଇ ଦେଲା । ତା ପର ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଦେଖାଗଲା ଇଡ଼ା
ଛୁଟି ଯାଇଛି ସେଇ ଥୁଣ୍ଡା ଥୁଣ୍ଡା ଗଛର ସାଗର ଭିତର ଦେଇ ତରୁଣୀ

ହରିଣୀ ପରି ସୀତ୍ର, ଉଦାମ ଗଡ଼ରେ । ନିନୋ କିନ୍ତୁ ପଡ଼ିଯାଇଛି ପଛରେ । ତାର ମୁହଁଟା ବେଳକୁ ବେଳ ଆହୁରି ଲଲ ହୋଇ ଉଠୁଛି । ଅଣନିଶ୍ୱାସୀ ହୋଇ, ଝାଳ ନାଳ ହୋଇ ସେ ଦୌଡ଼ିଛି । ଅବଶେଷରେ ଅହୋୟ ହୋଇ ସେ ଡାକ ପକାଇଲା ଇଡ଼ାକୁ, “ଟିକିଏ ରହିଥା, ଇଡ଼ା ! ତୋ ହାତଟା ଟିକିଏ ଦେ ଅନ୍ତତଃ, ମୁଁ ଧରି ଧରିଗଲେ !”

ହଠାତ୍ ଗୋଟାଏ ଚକ୍ରାବଳିର ତମକ ଠିଆ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ଇଡ଼ା । ପର କାଉ କା’ କା’ ଶବ୍ଦକରି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତା ସାମନାରେ ମାଟି ଉପରୁ ଉଠିଗଲେ । ମାଟିରେ ଦେଖାଗଲା ଗୋଟାଏ ମଲ୍ଲଘୋଡ଼ା ଚିତ୍ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ମରି ଯାଇଛି ? ନାଁ, ନାଁ, ମରିନାହିଁ ବୋଧହୁଏ । ହେଇଟି ଘୋଡ଼ାର ଆଖି ଦିଟା ତ ଖୋଲା ରହିଛି । ହେ ଭଗବାନ, କି ଆଖି ଲଏ ? ଯେ କି ଆଖି ? ଯେତେ ଘୋଡ଼ା ନୁହଁ, ଗୋଟାଏ କଙ୍କାଳ । ହେଇଟି ତାର ପଞ୍ଜିର ଗୁଡ଼ାକ ? ହେଇଟି ତା ଫଡ଼ିଆଟା ।

ନିନୋ ଆସି ଧଇଁସଇଁ ହୋଇ ପହଞ୍ଚିଲା । “ଆସ, ଆସ, ଆମେ ଯିବା, ଫେରିଯିବା ଆସ ।”

“ଦେଖ, ସେଇଟା ବଞ୍ଚିଛି କେମିତି !” ପାଟି କରି ଉଠିଲା ଇଡ଼ା । ଅସୀମ କରୁଣାରେ ଶିହରି ଉଠିଲା ଦେହଟା ତାର । “ତା ମୁଣ୍ଡଟା ଟିକିଏ ଦେଖିଲା ! ହେ, ଭଗବାନ, କି ଆଖି ଦେଇଛି ତମେ ତାକୁ । ଦେଖିଲା ନିନୋ ।”

“ହଁ, ହଁ,” ନିନୋ ଆହୁରି ଅଣନିଶ୍ୱାସୀ ହୋଇ କହିଲା । “ଘୋଡ଼ାଟାକୁ ସେମାନେ ଆଖି ଏଇ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ପକେଇ ଦେଇ ଯାଇଛନ୍ତି ! ସେ ଥାଉ, ଆସ ଆମେ ଯିବା । କି ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ! ଜଣା ପଡ଼ୁନାହିଁ ତମକୁ... ..?”

ଇଡ଼ା ପାଟିକରି ଉଠିଲା, ତାର ସବାଙ୍ଗ ଥରି ଉଠୁଥାଏ, “ଆଉ ଏଇ କାଉଗୁଡ଼ାକ, ସେମାନେ କଣ ଘୋଡ଼ାଟାକୁ ଜାଅନ୍ତା ଖାଇ ଦେବେ ?”

“ଓଃ, ଇଡ଼ା, ସିଏ ଥାଉ । ତମେ ଦୟା କରି ଆସିଲା ।” ନିନୋ କଣ୍ଠରେ ଆକୁଳ ଅନୁନୟ ।

“ରୁପ୍ କର, ନିନୋ !” ବରକୁ ହୋଇ ଉଠିଲା ଇଡ଼ା ତା ସ୍ୱାମୀର ଏଇ ନିବୋଧତା ଆଉ ଗୁଣ ଦେଖି । “ମୋ କଥାର ଉତ୍ତର ଆଗ ଦେଲ— ଘୋଡ଼ାଟାକୁ ଯଦି ସେମାନେ ଜାଅନ୍ତା ଖାଇଦେବେ ? କଣ ହେବ ?”

“ସେମାନେ ତାକୁ ଜାଅନ୍ତା ଖାଇବେ କି ନାହିଁ ମୁଁ ଜାଣିଲି କେମିତି ? ସେମାନେ ହୁଏ ତ ଅପେକ୍ଷା କରି ପାରନ୍ତି—”

“ସ୍ତେକ ଆଉ ଶେଷରେ ପଡ଼ି ପଡ଼ି ଘୋଡ଼ାଟା ଏଇଠି ମରିଗଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅପେକ୍ଷା କରିବେ ସେଇ କାଉ ପଲ ?” ଅସୀମ କାରୁଣ୍ୟ ଆଉ ଅସହ୍ୟ ସହାସରେ ସଜ୍ଜୁଚିତ ହୋଇଗଲା ଇଡ଼ାର ମୁହଁଟା । “କାହିଁକି ସେମାନେ ଫୋପାଡ଼ି ଦେଇଗଲେ ଘୋଡ଼ାଟାକୁ ଏଇଠି ? ଘୋଡ଼ାଟା ବୁଡ଼ା ହୋଇଗଲା ବୋଲି ? ଆଉ କିଛି କାମକରି ପାରିବ ନାହିଁ ବୋଲି ? ଆହା ବରୁ ! କି ନିର୍ମମ, କି ହୃଦୟହୀନ ଏଇ ଗୁଣୀଗୁଡ଼ାକ । ତମେ ବା ସେଇଠି ସେମିତି ଠିଆ ହୋଇ ରହିଛ କେମିତି ? ତମର ହୃଦୟ ବୋଲି କଣ କିଛି ନାହିଁ ?”

ହଠାତ୍ ରାଗିଗଲା ନିନୋ, କଣ୍ଠରେ ଶ୍ଳେଷଭରି କହିଲା, “ମାୟ୍ କରିବ—ଗୋଟାଏ ପଶୁ ପ୍ରତି ତମର ଏତେ ଦରଦ ସେ...”

“କାହିଁକି, ଅନ୍ୟାୟ୍ କ’ଣ ହେଲା ?”

“କିନ୍ତୁ ମୋ ପାଇଁ ତମର ଏତେ କମ୍ ଦରଦ କାହିଁକି ?” ସେଇଠି ବସି ବସି ସ୍ତେକ ଆଉ ଶେଷରେ ମରି ଯାଇଛି ? ତମେ ଖାଲି...ଓଃ, ଦେଖିଲ, ଦେଖିଲ ସେଇ କାଉଗୁଡ଼ାକୁ, ଦେଖ ନିନୋ କେମିତି ତା ଉପରେ ଚକକ୍ ଖାଉଛନ୍ତି ସେମାନେ । ଓଃ, କି ଭୟାବହ, କି ନିର୍ଲଜ୍ଜ, କି ବିନ୍ଦୁ ଏ ଦୃଶ୍ୟ । ଆସ ନିନୋ, ଆସିଲ ତାକୁ ଟିକିଏ ଉଠେଇଲ, ହୁଏତ ସେଇଟା ଚାଲିପାରେ ।”

ଅସହସ୍ତ ହୋଇ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା ନିନୋ, “କଣ କହୁଛ ତମେ ମତେ କବିବାକୁ ? ତାକୁ ଘୋଷାଡ଼ି ଘୋଷାଡ଼ି ଗାଁରେ ନେଇ ଛାଡ଼ି ଦେଇ ଆସିବ ? କାନ୍ଦରେ ବୁଡ଼ାଇ ବୁଡ଼ାଇ ନେବ ? କଣ କହୁଛ ତମେ ? ଦଶନ୍ଧି ଘୋଡ଼ାଟା ଦେହରୁ ପ୍ରାଣ ଛାଡ଼ି ଆସିଲାଣି ?”

“ତା ପାଇଁ ଯଦି କିଛି ଖାଇବାକୁ ଆଣିଦେଇ ପାରନ୍ତେ ଆମେ ।”

“ଆଉ ପିଇବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ କିଛି !”

“ଓଃ, ନିନୋ, କି ନିର୍ମମ ତମେ ।” ଲୁହରେ ଛଳ ଛଳ ହୋଇ ଆସିଲା ଇଡାର ଆଖିବିନ୍ଦୁ ।

ନିଜ ଦେହର କମ୍ପନକୁ ଆୟତ୍ତକରି ଇଡା ଘୋଡ଼ାମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଝୁଙ୍କିପଡ଼ି ଧୀରେ ଧୀରେ ଆଉଁଷିବାକୁ ଲାଗିଲା ତାର ମୁଣ୍ଡଟାକୁ । କ୍ରମେ କ୍ରମେ ଜନ୍ତୁଟା ବହୁ ଆୟାସରେ ଆଣ୍ଟୁ ଉପରେ ଭସାଦେଇ ଉଠିଲା । ତାର ଏହି ଶେଷ ମୁହୂର୍ତ୍ତର, ଏହି ଶୋଚନୀୟ ଦୟନୀୟ ଅବସ୍ଥାର ମର୍ମନ୍ତୁଦ ଯନ୍ତ୍ରଣା ସତ୍ତ୍ୱେ ତାର ଲଲାଟରେ, ତାରି ଗଳାରେ ପ୍ରସ୍ଥ ପୁଟି ଉଠିଛି ଏକ ମହାନ, ଉଦାର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ସତ୍ତା ।

ନିନୋ ହଠାତ୍ କାହିଁକି ବେଦମ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା, ମନେ ହେଲା ତାର ଶ୍ୱାସପ୍ରଶ୍ୱାସ ଯେମିତି ବନ୍ଦ ହୋଇ ଆସୁଛି । ତାର ଶିରରେ ଶିରରେ ଉତ୍ତପ୍ତ ରକ୍ତର ଯେଉଁ ଢେଉ ପରେ ଢେଉ ଆସି ପିଟି ହୋଇଯାଉଛି ହୁଏତ ସେଇଥି ପାଇଁ, ହୁଏତ ଇଡାର ଏହି ଚିତ୍କାର ଓ ଘୃଣାପୂର୍ଣ୍ଣ ମନୋଭାବ ଦେଖି, କିମ୍ବା ହୁଏତ ଶ୍ରାନ୍ତରେ ଦେହ ସାରା ଝାଳନାଳ ହୋଇ ତାର ହଠାତ୍ ଏମିତି ହୋଇଗଲା ତାହା କହିହେବ ନାହିଁ । ମୁଣ୍ଡଟା ତାର ବୁଲେଇ ହୋଇଯାଉଛି, ମୁଣ୍ଡଟା ଟେକି ନେଇ ଗଲପରି ଲାଗୁଛି । ଦାନ୍ତ ଗୁଡ଼ାକ ଠକ୍ ଠକ୍ ହୋଇ ଥରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲାଣି । ତାର ମନେ ହେଲା ତାର ଦେହ ଭିତର ଦେଇ ଯେମିତି ଏକ ଅଗରିଷ୍ଠ ଶିଳ୍ପରଣର ସ୍ରୋତ ଛୁଟିଯାଉଛି । ସେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କେଉଁ ଏକ ଆଦମ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ତାଡ଼ନାରେ ତାର କୋଟର କଲରଟାକୁ ଟେକି ଦେଲା । ପ୍ୟାଣ୍ଟ ପକେଟ ଭିତରେ ହାତଦିଟାକୁ ପୁରେଇ ଦେଇ ଆଗେଇ ଗଲା କିଛି ଦୂରକୁ । ତାପରେ ସେଇଠି ଗୋଟାଏ ପଥର ଉପରେ ଜାକି ଜୁକି ହୋଇ ବସିପଡ଼ି ସେ ନିଜକୁ ହଜେଇ ଦେଲା ଚରମ ହତାଶାର ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ ।

ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅସ୍ତ ହୋଇ ଆସିଲାଣି । ଦୂର ରାଜପଥ ଉପରୁ ମଝିରେ ମଝିରେ ଘସି ଘସି ଆସୁଛି ଗତିଶୀଳ ଘୋଡ଼ାର ବେକର ଘଣ୍ଟିଘାଗୁଡ଼ି ଶବ୍ଦ ।

ନିନୋର କପାଳ ଏକ ଆଗ୍ନେୟ ଉତ୍ତପରେ ଜଳିଉଠୁଛି । ଶିରରେ ଶିରରେ ତାର ଶୋଣିତର ସୁନ୍ଦର ଦଂଶନ । କାନମୁଣ୍ଡା ଝାଲି ଝାଲି ହୋଇଯାଉଛି । ତାର ମନେ ହେଲା ତାକୁ ଯେମିତି ଶୁଣାଯାଉଛି ବହୁଦୂରର ବହୁ ଦଣ୍ଡି ଘାଗୁଡ଼ର ଶବ୍ଦ । ତାର ସେଇ ବ୍ୟଗ୍ର ବ୍ୟାକୁଳତା, ଆଶା ଓ କାମନାର ସେହି ଆବେଗ ଆକୁଳ ଶିହରଣ, ଇଡ଼ାର ଉଦାସୀନତା ଓ ଶିଆଳ, ଆଉ ଶେଷରେ ପାହାଡ଼ ଉପରେ ସେଇ ଦୌଡ଼ା... ଆଉ ତାପରେ ସେଇ ଘୋଡ଼ାଟା... ସେଇ ଅଭିଶପ୍ତ ଘୋଡ଼ାଟା ! ଦେ ଉଗବାନ, ସେ କ'ଣ ସ୍ୱପ୍ନ ନାଁ । ଆଉ କିଛି ? ସ୍ୱପ୍ନ ଭିତରେ କି ଭୟାବହ ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ ସେ ? ତାକୁ କଣ ଜୁର ହୋଇଛି ? ନାଁ, ଆଉ କିଛି ସାଂଘାତିକ ବ୍ୟାଧି ? ଆଉ କି ଅନ୍ଧକାର ସେ ! ଉଗବାନ, କି କିଛି କିଛି ଅନ୍ଧକାର ! ଆଉ ସେ କ'ଣ, ଆଖିର ଦୃଷ୍ଟି ଯେ ତାର ଆକଳ୍ପ ହୋଇ ଆସୁଛି ! ତୁଣ୍ଡରୁ କଥା ଫୁଟୁ ନାହିଁ । ସେ ପାଟିକରି ପାରୁନାହିଁ । ସେ ଭାବବାକୁ ତେଣୁ କଲ “ଇଡ଼ା, ଇଡ଼ା,” ବୋଲି କିନ୍ତୁ ତାର ଶୁଖିଲା ଗଳାଭିତରୁ କୌଣସି ଶବ୍ଦ ଫୁଟିଲା ନାହିଁ ।

ଇଡ଼ା କାଇଁ ? କ'ଣ କରୁଛି ସିଏ ? ଇଡ଼ା ଚାଲିଯାଇଛି ପାଖର ସେଇ ଗାଁଟାକୁ ଘୋଡ଼ାଟା ସକାଶେ କିଛି ଖାଦ୍ୟ ଅଣିବା ପାଇଁ । ବୋନା ଏତକ ବୁଝିପାରିଲା ନାହିଁ ଯେ, ଗାଁର ଚାଷୀମାନେ ଘୋଡ଼ାଟାକୁ ଆଣି ଏଇଠି ମରିବା ପାଇଁ ଛୁଡ଼ିଦେଇ ଯାଇଛନ୍ତି ।

ନିନୋ ସେଇଠି ସେମିତି ବସିରହିଲା, ଏକାକୀ ସେଇ ପଥର ଉପରେ । ବେଳକୁ ବେଳ ବଢ଼ିଚାଲିଲା ତାର ଦେହର ସେଇ ଅଭୂତ କମ୍ପନ । ସେମିତି ବସ ବସି ଗୋଟାଏ ବିରାଟ ପେରୁଭଳି ଯାକଯୁକି ହୋଇ ସେ ଦେଖିଲା—ହଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ତ ଅତି ସ୍ପଷ୍ଟଭାବେ ସେ ତାକୁ ଦେଖିପାରୁଛି— ଗୋଟାଏ ଅତି ଭୟାବହ ବାଉଁଶ ଦୃଶ୍ୟ, ଏଇ ଦୁନିଆର ନୁହଁ, ଆଉ ଏକ ଦୁସ୍ୱପ୍ନର କେଉଁ ପ୍ରହର ସେ ଦୃଶ୍ୟ ଯେମିତି । ଗୋଟାଏ ଜଙ୍ଗଲ । ଗୋଟାଏ ବିରାଟ ଜଙ୍ଗଲ ଧୀରେ ଧୀରେ ଉଠିଆସୁଛି ସେଇ ଥୁଆଗଛର ଅଗର ଆଉ-ପାରିରୁ । ଆଉ ଏଇ ବିଶାଳ, ବାସ୍ତାବିକ, ତାମ୍ରାଭ ମଣ୍ଡଳର ପଛଭୂମି ଉପରେ ଗାଡ଼କଳା ହୋଇ ଉଠିଆସୁଛି ସେଇ ଅଶୁଭ ଉଦ୍ଦିତ ଲଲଟ, ତାର ଗଳାକୁ ବସ୍ତାରିତ କରିଦେଇ ସେ ସେମିତି ପ୍ରଘୋଷାକରି ରହିଛି ଅନନ୍ତ କାଳକୁ—ହୁଏତ ତାର ସେଇ ଉଦ୍ଦିତ ଲଲଟଟା ଏମିତି ଯୁଗ ଯୁଗ

ଧରି ଚରକାଳ ପ୍ରତୀକ୍ଷାକରି ଆସିଛି ସେଇ ତାମ୍ର ଯ ମଣ୍ଡଳାକୃତି ଜହ୍ନର ବୁକୁଡ଼ିପରେ ଗୋଟାଏ କଳାଗୁରୁ ରୂପରେ ଖୋଦିତ ହୋଇ ! ଆଉ ଉପରେ, ଆକାଶରେ ଦୃଷ୍ଟିଯୁଗ୍ମାନ କାକପଲର ସେଇ କୁସ୍ତିତ ଚିତ୍ରାର !

ଆଉ ଇଡ଼ା ଯେତେବେଳେ ଫେରି ଆସିଲା ଡୁଇ ଓ ନିରାଶ ହୋଇ, ପ୍ରାନ୍ତର ଭିତରେ ପଥ ଖୋଜି ଖୋଜି, “ନିନୋ, ନିନୋ” ଡାକି ଡାକି ସେତେବେଳକୁ ଜହ୍ନ ଆନ୍ତର ଉପରକୁ ଉଠି ଆସିଲାଣି । ଘୋଡ଼ାଟା ତଳକୁ ଲେଟି ପଡ଼ିଲାଣି ମୁଝାଁରପରି । ଆଉ ନିନୋ ? ନିନୋ କାହିଁ ? ଆରେ ହେଇଟି, ନିନୋ ସେଇଠି ! ସିଏତ ମଧ୍ୟ ସେଇ ମାଟି ଉପରେ ଡଳିପଡ଼ିଛି !

ନିନୋ କଣ, ଖୋଇ ପଡ଼ିଛି ସେଇଠି ?

ଇଡ଼ା ଦୌଡ଼ିଗଲା ତାରି ପାଖକୁ । ଦେଖିଲା ବେଳକୁ ନିନୋର ଗଳା ଘଡ଼ି ଘଡ଼ି ହେଉଛି ମରଣ ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ । ମୁହଁଟା ମଧ୍ୟ ମାଟି ଚୁମିଯାଉଛି, ପ୍ରାୟ କାଳାକାଠ ପାଲଟି ଆସିଲାଣି । ଆଖି ଦିଟା ବୁଜି ବୁଜି ହୋଇଯାଉଛି, ଫୁଲିଲା ଫୁଲିଲା ହୋଇ ଲଲ୍ ଟକ୍ ଟକ୍ ଦେଖାଯାଉଛି ।

ହେ, ଭଗବାନ୍ ! ମୁକ୍ତିଦୃତ ହେଲାଭଳି ଇଡ଼ା ଚାରିଆଡ଼େ ଆଖି ବୁଲାଇ ଆଣିଲା । ଗାଁରୁ ଘୋଡ଼ା ପାଇଁ ଆଣିଥିବା ମୁଝାଁଏ ବୁଟ ଦ୍ଵାତରତରୁ ତାର ଝରିପଡ଼ିଲା ତଳକୁ । ଇଡ଼ା ଚାହିଁଲା ଜହ୍ନ ଆଡ଼େ, ତାପରେ ଘୋଡ଼ା ଆଡ଼େ, ତାପରେ ମାଟିଉପରେ ମୁଝାଁରପରି ପଡ଼ିଥିବା ସେଇ ମଣିଷଟା ଆଡ଼େ । ତାକୁ ଲାଗିଲା ସେ ଯାହାସବୁ ଦେଖୁଛି ସବୁକିଛି ମିଛ, ସବୁକିଛି ଅବାସ୍ତବ । ଏଇ ସନ୍ଦେହ ତା ମନରେ ଯେତକି ଯେତକି ଘନାଭୂତ ହୋଇ ଉଠିଲା ତାର ଫୁଲ୍ଲା ସେତକି ସେତକି ଲେପ ପାଇଗଲାପରି ମନେ ହେଲା । ହଠାତ୍ ଏକ ଭୟାବହ ଆଚକ୍ଷେପ ସଂସ୍ପୃ ହୋଇ ସେ ଦୌଡ଼ିଲା, ଘରମୁହାଁ ସେ ଦୌଡ଼ିଲା, ପ୍ରାଣପଣେ ଚିତ୍କାର କରି କରି ଦୌଡ଼ିଲା, “ବାପା, ବାପା, ନେଇଯା ମତେ ଏଇଠୁ ବାପା !” ହେ ଭଗବାନ୍ ! ନେଇଯା, ନେଇଯା ଏଇଠୁ, ଏଇ ମଣିଷଙ୍କ ପାଖରୁ, ଯାହା ଗଳାରେ ଘଡ଼ି ଘଡ଼ି ଶବ୍ଦ, ମରଣର ଯନ୍ତ୍ରଣା, ଯାହାର ଅର୍ଥ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଆନ୍ତର ବୁଝିପାରୁ ନାହିଁ... ନେଇଯା, ନେଇଯା ଏଇଠୁ, ଏଇ ପାଗଳ ଜହ୍ନଟା ପାଖରୁ, ଏଇ ଉନ୍ମତ୍ତ ଆକାଶତଳ, ଏଇ କୁସ୍ତିତ କାକପଲର ବାଉଁଶ ଚିତ୍କାରତଳ, ନେଇଯା ଦୂରକୁ, ଆନ୍ତର ଦୂରକୁ, ଆନ୍ତର ଦୂରକୁ, ଦୂରକୁ... !

ଅରଣ୍ୟରେ ଅପରାହ୍ଣ

ଆଲ୍‌ବର୍ଟ ମାଲ୍‌ଜ

[ଆଲ୍‌ବର୍ଟ ମାଲ୍‌ଜ—ଜନ୍ମ ୧୯୦୮ । ଆମେରିକା ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରର ଆଧୁନିକ ଓ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଲେଖକ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମଣିଷର ବେଦନାଯୁକ୍ତ ଆଉ ବହୁମାନ ପ୍ରାଣର ଶିଳ୍ପୀ ସେ । ସେଥିପାଇଁ ଶାସକଗୋଷ୍ଠୀର ରକ୍ତ ଚକ୍ରର ଶୀକାର ହେବାକୁ ପଡ଼ିଛି ତାଙ୍କୁ ଅନେକବାର । ବହୁ ନାଟକ, ଉପନ୍ୟାସ ଓ କ୍ଷୁଦ୍ର ଗଳ୍ପର ମାଧ୍ୟମରେ ଅବହେଳିତ ମଣିଷର ଦୁଃଖ, ସୁଖ, ଆଶା, ନିରାଶାର ବାଣୀକୁ ସେ ରୂପ ଦେଇଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଏହି ଗଳ୍ପଟିରେ ଆମେରିକା ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରର ଆର୍ଥିକ ସଙ୍କଟମୟ ଯୁଗର ଏକ ମର୍ମସ୍ପର୍ଶୀ ଦୃଶ୍ୟ ନିହିତ ।]

ତେରବର୍ଷ ବୟସର କଶୋର ଚାର୍ଲ୍‌ସ୍ ଫେଲନ୍ । ହାତ ପାଦୁଲରେ ହାତ ବୋମ ଟିଏ ନତେଇ ନତେଇ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛି ଟ୍ରାଫିକ୍ ଆଲୁଅର ସଙ୍କେତଟା ବଦଳିଯିବା ପାଇଁ । ଅଷ୍ଟମ ଆଭେନ୍ୟୁର ବସ୍ ଟା ଯେମିତି ଆଗେଇବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେ ଛପିଗଲା ପାଖରେ ଥିବା ବରଫ ଘୁସର ମଛପଟେ । ବସ୍ ଟା ମାତ୍ର କୋଡ଼ିଏ ଗଜ ଦୂରରେ ସେ ଠିଆ ହୋଇଛି । ହାତରେ ତାର ସେଇ ମାରାତ୍ମକ କ୍ଷେପଣାସ୍ତ୍ରଟି ଶୂନ୍ୟରେ ଉଡ଼େଇତ ହୋଇ ରହିଛି, ଉଦ୍ୟତ ହୋଇ ରହିଛି । ଠିକ୍ ସେଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଆଖିର ଗୋଟାଏ ପଲକ ଭିତରେ ବସ୍ ର ମଥାଉପରେ ବୋମାଟି ଯାଇ ପୁଟିଗଲା । ଚାର୍ଲ୍‌ସ୍ ର ଓଠରେ ଖେଳିଗଲା ଅସୀମ କୁପ୍ତିର ଏକ ପିତୃତ୍ବାସ୍ୟ । ସେ ପୁଣି ମେଞ୍ଚାଏ ବରଫ ତାଡ଼ି ଆଣିଲା ତଳୁ । ହାତରେ ପୁଣି ତାକୁ ଗୋଲ ଗୋଲ କରି ଗଢ଼ିଲା ହାତବୋମାଟିଏ । ଏଇ ତାର ବରଫର ହାତବୋମା, କଶୋର ଚାର୍ଲ୍‌ସ୍ ।

ଧୀରେ ଧୀରେ ସମୟକୁ ପାଦରେ ଦଳି ଦଳି ସେ ଆଗେଇ ଗଲି
ହାତ୍‌ସନ୍ ଶ୍ରୀଟ୍ ଆଡ଼େ । ତମ୍ବାତାର ପରି ଲକ୍‌ଲକ୍ କମଳାୟ ସୁଦୃଢ଼ ଶରୀର
ଭାର । ଦେଖିବାକୁ ବେଶି ଉନ୍ନତ ହୁଏ । ମୁହଁଟା ଟିକିଏ କେମିତି ଖୁବ୍
ବେଶି ଗୋରୁଭଳି ଦେଖାଯାଏ । ସରୁ ସରୁ ଓଠ ଦୁଇଟି ଚିପିହୋଇ ରହିଛି ।
ଗୁଲି ଗୁଲି ସ୍ୱପ୍ନାକୁର, ମନ୍ଦର ପଦକ୍ଷେପରେ । ହଠାତ୍ ପେଶି ଶ୍ରୀଟର
ମୋଡ଼ ପାଖରେ ସେ ପାଇଲ ଗୋଟିଏ କଡ଼ ଲମ୍ବାମା । ସେଥିରେ ଅଛି
୧୦ଲକ୍ଷ ୨ଶହ ୩୪ ଡଲରର ନୋଟ୍ । ହାତରୁ ବରପର ବୋମାଟା
ପକାଇ ଦେଇ, ଛକ ପାର ହୋଇ ସେ ଆଗେଇ ଗଲ ସାମନାର ବିରାଟ
ଦୋକାନଟା ପାଖକୁ । ସେଦିନ ରବିବାର, ଦୋକାନ ବନ୍ଦ । ସାମନାରେ
ଜାଲି ଜାଲି ଲୁହାର ବିରାଟ ଫାଟକ । ତାଲ ବନ୍ଦ । କିନ୍ତୁ ଗୁଲି ଇଚ୍ଛା କଲ
ଫାଟକ ଖୋଲି ଯାଉ । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଫାଟକ ଖୋଲିଗଲା । ଗୁଲି ପଶିଲା
ଦୋକାନ ଭିତରେ । ଯାହା ଇଚ୍ଛା ହେଲା ତାହା କରିଲା । ଗୋଟିଏ ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ୍
ଲାଇଟ୍, ହଲେ ଆଲ୍‌ସ୍ ସ୍ୱେଟ୍, ବଡ଼ ସ୍ୱିଚ୍ ଛୁରୁଟିଏ, ବାଇନୋକ୍ୟୁଲର
ହଲେ, ଦେବା ମେଣ୍ଟକର ବଡ଼ ଚିପିପଟିଟିଏ, ଆହୁରି ଏମିତି ଅନେକ
ଅନେକ ଜିନିଷ । ଲକ୍ଷେ ଡଲରର ଚିଲ୍ ପରିଶୋଧ କରି ଦେଇ ସେ
ବାହାରିଗଲା ଦୋକାନରୁ ।

ହାତଶ ଶ୍ରୀଟ ନିକଟରେ ସେ ପୁଣି ଆଭେନ୍ୟୁ ପାରହୋଇ
“ଗ୍ରୀନ୍‌ଉଇଚ୍” ସିନେମା ଗୃହ ନିକଟକୁ ଗଲା । ସିନେମା ଗୃହର ବାରଣ୍ଡାରେ
ବୁଲି ବୁଲି ଦେଖିଲା କାନ୍ଥରେ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୋଇଥିବା ଛବି ଗୁଡ଼ାକୁ । ଠିକ୍
କଲ୍ ଅଭିନେତ୍ରୀ ଅନିତା ଲୁଇସ୍ ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର, ନର୍ମା ଶିଏରର୍ ଠାରୁ ବି
ତେର ସୁନ୍ଦର । ତା ଆଗରେ ନର୍ମା ଶିଏରର୍ କିଛି ନୁହେଁ । ଅନିତା
ଲୁଇସ୍‌ର ଓଠରେ ସେ ରୁମାଟିଏ ଆକ୍ରିଦେଲା । ହେଁ ଯାଇ ବସିଲେ
ଅନିତାର ଦଶଲକ୍ଷ ଡଲର ମୁଲ୍ୟରେ ନିର୍ମିତ ସନ୍ତରଣ କୁଣ୍ଡ କଲରେ ।
ସେଇଠି ପୁଣି ସେ ଅନିତାଠୁ ରୁମା ଖାଇଲା । ଅନିତା ତାକୁ କହିବାକୁ
ଯାଉଛି ସେ କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର, ଠିକ୍ ସେଇ ସମୟରେ ସିନେମାର ଦରଦ୍‌ରାନ୍
ଆସି କହିଲା, “କରେ, ଟୋକା କ’ଣ କରୁଛୁ ତୁ ଏଇଠି, ଯା’ ଯା’ ।”
ଗୁଲି ଉଠି ଦୌଡ଼ି ଗୁଲିଗଲା ସେଇଠୁ ।

ତାପରେ ଏକାଦଶ ଶ୍ରୀଟର ସପ୍ତମ ଆଭେନ୍ୟୁ ନିକଟରେ ଥିବା
ଗୋଟିଏ ରୁଟି ଦୋକାନରେ ଯାଇ ସେ ହାଜର ହେଲା । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ

ଗୋଟାକ ପରେ ଗୋଟାଏ କରି ଖାଇ ଚାଲିଲା ଚକ୍ଲେଟ୍ କେକ୍, ନେପୋଲିୟନ୍ ଗୋଟାଏ, ଶାଲ୍‌ବେଟ୍ ରସ୍ ଗୋଟାଏ, କେକୋଟି ପିଚ୍‌କେକ୍, ଆଉ ମେଞ୍ଜାଏ ରସ୍‌ଡି । ତାପରେ ସେ ଠିକ୍ କଲ୍ ଦୋକାନଟାକୁ କଣିନେଲେ ତ ହୁଅନ୍ତା । ପକେଟରୁ ନୋଟ ବାହାର କରିବାକୁ ଯାଉଛି ଠିକ୍ ଏତିକିବେଳେ ମୋଟା ମାଇକନିଆଟେ ଦୋକାନ ଭିତରୁ ବାହାରି ଆସି ପାଟି କରି ଉଠିଲା, “ଆରେ ସେଇ କାତ ଆଲମାସ୍ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇଛୁ କାହିଁକି ? ଉଠ୍ ଉଠ୍, ଯା’ ସେଇଠୁ ।”

ବରକ୍ର ହୋଇ ଚାଲି ସେଇଠୁ ଫେରି ଆସିଲା । ସସ୍ତ୍ରମ ଆଡ଼େନ୍ୟ ଦେଇ ଚାଲିଲା ଦରମୁହାଁ ହୋଇ । ଯାଉ ଯାଉ ବାଟରେ ଦେଖିଲା ଗୋଟିଏ ଗ୍ରେଟ୍ ମିଠେଇ ଦୋକାନ । ସେଇଠି ଟିକିଏ ଅଟକି ଯାଇ ପଚାରିଲା, “ହେ, ଶୁଣିଲ, ଏଇ ଶାକର ମିଠେଇ ଦାମ୍ କେତେ ?”

“ପେନିକୁ ଦୁଇଟା ।”

“ଆଉ ଇଏ ?”

“ପେନିକୁ ଚାରିଟା !”

“ଆଉ ଏଇ ଫେଣିର ଦାମ୍ କେତେ ?”

“ପେନିକୁ ଗୋଟିଏ । ତୋର କଣ ଦରକାର ?”

“ରହ, ମୁଁ ଘରୁ ଯାଇ ପଇସା ନେଇ ଆସେ । ଏଇ ଆଠ ମିନିଟ୍ ଭିତରେ ମୁଁ ଫେରି ଆସିବି ।”

ପୁଣି ସେ ରାସ୍ତା ପାର ହୋଇ ହାଉଷ୍ଟନ୍ ଗଲି ଭିତରେ ପଶିଲା । ଭାରି ଲଜ୍ଜା ହେଲା ତାର ମିଠେଇଟି କଣିବା ପାଇଁ । ସେ ଜାଣେ ଗୋଟିଏ ଶାକରକୁ କେମିତି ଅଧଃଶ୍ରେୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଖାଇହେବ । କିନ୍ତୁ ଉପରେ ପକେଇ ଦେଇ ତାକୁ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଚୁରୁମି ଚୁରୁମି ଖାଇଲେ ବହୁତ ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାକୁ ଖାଇହେବ । କିନ୍ତୁ ସେଥିପାଇଁ ଖୁବ୍ ମନବଳ ଦରକାର । ନହେଲେ ତାକୁ ଶ୍ଵେବାଇ ଖାଇ ଦେବାର ପ୍ରଲୋଭନକୁ ଏଡ଼ି ହେବ ନାହିଁ । ଚୁରୁମି ଚୁରୁମି ଖାଇଲେ ସୁଆଦଟା ପାଟିରେ ବହୁତ ସମୟ ଧରି ରହେ । ଦାନ ମଧ୍ୟ ଆଉ ଦରକାର ହୁଏ ନାହିଁ । ହାତର ଭଜା ଦସ୍ତାନାଟାକୁ ବାହାର କରି ପାପୁଲିଟାକୁ ସେ ଫୁଙ୍କିବାକୁ ଲାଗିଲା । ହାତ କୋଲମାର ଯାଉଛି । ଭାବିଲା

ଆଜି ରବିବାର ହୋଇ ନ ଥାନ୍ତା କି କେଡ଼େ ମଜା ହୋଇଥାନ୍ତା ! ରବିବାର
ଦିନ କଲକାରଖାନା ସବୁ ବନ୍ଦ । ଚାରିଆଡ଼ ଶୂନ୍ୟାନ, ଶୂନ୍ୟାନ
ପରି ମନେହୁଏ ।

ଠିକ୍ ସେତିକି ବେଳେ ଗୋଟିଏ ବସ୍ ଆସି ପହଞ୍ଚିଗଲା । ବସ୍ଟି
ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗକୁ ଯିବ । ବୁଡ଼ା ଶିଶୁ ଆଉ ତାର ସ୍ତ୍ରୀ ଦୁହେଁ ଗସ୍ତା ପାର ହୋଇ
ଦଉଡ଼ିଛନ୍ତି ବସ୍ ଧରିବାପାଇଁ । ସେମାନେ ଚାଲି ଘର ପାଖରେ ରହନ୍ତି ।
ଦୌଡ଼ି ଯାଉ ଯାଉ ବୁଡ଼ା ପକେଟରୁ ହାତ ବାହାର କରି ବସ୍କୁ ଧରିବାକୁ
ଯାଉଛି, ହଠାତ୍ ତା ପକେଟ ଭିତରୁ ଅଧ ଡଲର ମୁଦ୍ରାଟିଏ ଖସି ପଡ଼ିଲା ।
ବୁଡ଼ା ଅଟକିଗଲା ଅଧଡଲରଟି ଗୋଟାଇ ଆଣିବା ପାଇଁ । କିନ୍ତୁ ପାରିଲା
ନାହିଁ । ତେଣେ ବସ୍ ଗୁଡ଼ିଦେବା ଉପରେ । ଅଧଡଲରଟି ଗଡ଼ି ଗଡ଼ି ଯାଇ
ଗସ୍ତା କରରେ ଥିବା ଗୋଟିଏ ନର୍ଦ୍ଦମା କୁଣ୍ଡ ଭିତରେ ପଡ଼ିଗଲା । ଅନ୍ୟ
ଉପାୟ କିଛି ନଦେଖି ବୁଡ଼ା ଭୁଟୁଛି ଭୁଟୁଛି ହୋଇ ବସ୍ ଭିତରେ ଯାଇ
ପଶିଲା । ବସ୍ର ହାର ବନ୍ଦ କରି ଦେଇ ସେ ଭିତରେ ବସିବାକୁ ଯାଉଛି
ଦେଖିଲା ଚାଲି ଯାଇ ସେଇ ନର୍ଦ୍ଦମା କୁଣ୍ଡ ପାଖରେ ହାଜର । ଚାଲିକୁ ଦେଖି
ବୁଡ଼ା ଡାକ ପକାଇ କହିଲା, “ହେ, ଚାଲି, ତୁ ଯଦି ଅଧଡଲରଟି ଖୋଜି
ପାଇବୁ ତେବେ ଗୋଟିଏ ମେଣ୍ଟ ଦେବି ।”

“ହଉ !” ଜବାବ ଦେଲା ଚାଲି ।

ବସ୍ ଚାଲିଗଲା । ଚାଲି ଦୌଡ଼ିଲା ଘରମୁହାଁ ହୋଇ । ନର୍ଦ୍ଦମା
କୁଣ୍ଡ ଭିତରୁ ଅଧଡଲରଟି ବାହାର କରିବାକୁ ହେଲେ ମେଣ୍ଟାଏ ଚୁଇଙ୍ଗାମ୍
ଆଉ ଦଉଡ଼ିଟିଏ ତାର ଦଉକାର । ଅଧଡଲର ! କିଛି କମ୍ ନୁହଁ !
ସେ ଏମିତି ଗୋଟାଏ ଦୁଇଟା ପେନି ନର୍ଦ୍ଦମା ଭିତରୁ ବେଳେ ବେଳେ
ଗୋଟାଇଛି । କିନ୍ତୁ ଅଧଡଲରଟିଏ ! ନାଁ, ସେ ଗ୍ରାମ୍ୟ ତାର କେବେ ହୋଇ
ନାହିଁ । ଏଇ ପ୍ରଥମ । ଯେତେ ଅତି ସହଜ କଥା—ବୁଡ଼ାକୁ କହିଦେଲେ
ହେବ ଅଧଡଲରଟି ମିଳିଲା ନାହିଁ ।

ଏକା ଦୌଡ଼ିରେ ସେ ଯାଇ ଘରେ ହାଜର । ସେ ଏତେ ଉତ୍ତେଜିତ
ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା ଯେ, ତାର ଆଉ ଖିଆଇ ରହିଲା ନାହିଁ ସିଢ଼ିର ଗୋଟିଏ
ପାହାଚ ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଛି ବୋଲି । ଫଳରେ ଡାହାଣ ପାଦଟା ତାର ଖସିଗଲା ।

ସେ ଗଢ଼ି ଗଢ଼ି ଯାଇ ପଡ଼ିଲା ତଳେ । ଆଶୁଟା ତାର ପିଟି ହୋଇଗଲା ପାହାଚରେ । ଛେଟେଇ ଛେଟେଇ ଅବଶିଷ୍ଟ ପାହାଚ ଗୁଡ଼ାକ ସେ ପାରହେଲା । ଆଖିରେ ଲୁହ ଜମିଆସିଲାଣି ତାର ।

ମାଆ ତାର ଝରକା ପାଖରେ ବସି ବସି ସିଲେଇ କରୁଛି ।

“ମା’ମ ! ଭିନିଟା ପେନି ଦେବୁ ମତେ ? ମୋର ଭାରି ଦରକାର !” ପଚାରିଲା ଚାଲି । ତାର ବକ୍ରବ୍ୟଟା ପ୍ରଶ୍ନ ଆକାରରେ ଉପସ୍ଥାପିତ କରାଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ପୁଷ୍ପାସ୍ତବେ ଜଣାଗଲା ତାହା ଯେମିତି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ । ବହୁଦିନର ଅଭିଜ୍ଞତାରୁ ସେ ଜାଣିଛି ନ ଧମକାଇଲେ ମା’ଠୁ କିଛି ମିଳିବ ନାହିଁ ତାକୁ ।

“ଚୁପ୍, ପାଟି କରନା”, କହିଲା ମା’ “ତୋ ବାପା ସେଇଠି ଶୋଇଛନ୍ତି । ସେଇ ଭିଜା ଯୋତା ଗୁଡ଼ାକ ପିନ୍ଧି ଘର ଭିତର କାହିଁକି ମଇଲା କରୁଛୁ ତୁ କହିଲୁ !”

“ମୁଁ ଏଇନେ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଫେରିଯିବି । ମତେ ଭିନିଟା ପେନି ଦେଲୁ ତୁ ମା !”

“ମୋ ପାଖରେ ପେନି ଫେନି କିଛି ନାହିଁ । ମଙ୍ଗଳବାର ଦିନ ତୁତ ପେନିଟିଏ ନେଇଥିଲୁ ମିଠେଇ ଖାଇବା ପାଇଁ ।”

“ନାହିଁ, ମା, ମୋର ଭାରି ଦରକାର । ଦେଖ୍ ସେଇ ନନ୍ଦିଆ କୁଣ୍ଡ ଭିତରେ ଚଉଠାଡ଼ିଲାରଟିଏ ପଡ଼ିଛି । ଚୁଇଙ୍ଗାମ୍ ଟିକିଏ ହେଲେ ମୁଁ ତାକୁ ଉଠାଇ ଆଣନ୍ତି ।”

“ଏସ୍ବା ତୋର ଦରକାର ନୁହଁ ? ମତେ ତୁ ଲୋଭ ଦେଖାଉଛୁ !” ମୁରୁକ ମୁରୁକ ହସିଲା ମା । “ଦେଖ୍ ଚାଲି, ମୁଁ ତତେ ପେନିଟିଏ ଦେବି । ଭିନିପେନି ଦେଇ ପାରିବି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ମତେ ପୁଣି ଫେରାଇ ଦେବାକୁ । ମଡ଼ିବ ।”

“ଗୋଟିଏ ପେନିରେ କିଛି ହେବ ନାହିଁ । ଭିନି ପେନି ଦରକାର ତା ନହେଲେ ଚଳିବ ନାହିଁ । ଗୋଟିଏ ପେନିରେ ବଡ଼ ଚୁଇଙ୍ଗାମ୍ ମିଳିବ ନାହିଁ । ତୁ କିଛି ବୁଝୁନୁ ମା’ !”

ମା' ରୋଷେଇଘର ଭିତରକୁ ଯାଇ ଛୋଟିଆ ମୁଣିଟିଏ ନେଇ ଫେରି ଆସିଲା । କହିଲା, “ଦେଖିଲୁ ମୋ ପାଖରେ ଦିଟା ପେନି ମାସ ଅଛି । ଆଉ ଆଜି ରାତିରେ ଠାକୁର ପୂଜାପାଇଁ ଚଉଠା ଡଲାରଟିଏ ଅଛି ।”

“ତା ହେଲେ ମତେ ସେଇଟା ଦେ ।” ଛୁକିବା ପାଇଁ ଟିକିଏ ଅଟକି ଗଲା ସେ । “ମୁଁ ତାକୁ ଭଙ୍ଗେଇ ଦେବି । ତୋ ପଇସା ତତେ ଫେରାଇ ଦେବି ନିଶ୍ଚୟ ।”

“ନାହିଁ, ନାହିଁ, ଠାକୁର ପଇସା ମୁଁ ତେଜେ ଦେବି ନାହିଁ ।” ଏତକ କହି ମା' ତା ହାତକୁ କେବଳ ଦୁଇଟି ପେନି ବଢ଼ାଇ ଦେଲା ।

ମୁହଁଟା ଫଣ ଫଣ କରି ବଡ଼ କୁଣ୍ଡିତ ଭାବେ ଚାଲି ତାକୁ ଗ୍ରହଣ କଲା । ସେ ଜାଣେ ଦୁଇ ପେନିରେ ତା କାମ ସହଜରେ ହେବ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସେ ମଧ୍ୟ ଜାଣେ ଠାକୁର ପଇସା ବିଷୟରେ ମା'ତାର ନଗ୍ନେତ୍ତବ୍ୟା ।

“ମୋ ଦି'ପେନି ମତେ ନିଶ୍ଚୟ ଫେରାଇ ଦେବୁ ।” ମା' ପଛରୁ ଡାକ ପକାଇ କହିଲେ ।

“ହଉ”, କହି ଚାଲି ଯାଇ ରୋଷେଇ ଘରେ ହାଜର ମୁତା ଖଣ୍ଡେ ଖୋଜିବା ପାଇଁ ।

“ଆରେ ପୁଅ”, ମା'ର ସେଇ ଅତି ପରିଚିତ କରୁଣ ବନଳ କଣ୍ଠସ୍ବର ସୁଣି ଶୁଣାଗଲା, “ଆଗେ ତୁ ଏମିତି ବାପାଙ୍କୁ କି ମତେ ପେନିଟିଏ ମାଗିଥିଲେ ଆମେ ତତେ ଦୁଇ ପେନି ଦେଇଥାନ୍ତୁ, ଆଉ ଦୁଇ ପେନିଟିଏ ମାଗିଥିଲେ ଅଧ ଡଲାରଟିଏ ତୁ ପାଇଥାନ୍ତୁ ।”

ଚାଲି ଖୋଜି ଖୋଜି ମେଞ୍ଚାଏ ମୋଟା ସୂତା ପାଇଲା । ସେଥିରୁ ଛଅଢାତ ଲମ୍ବର ସୂତା ଖଣ୍ଡେ କାଟି ତରତର କରି ପୁରେଇ ଦେଲା ପକେଟ ଭିତରେ ।

ପୁଣି ଶୁଣାଗଲା ତାର ମାଆର କଣ୍ଠସ୍ବର, “କିନ୍ତୁ ଏଇନେ ତ ତୋ ବାପା ପଛୁ ହୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି, ଆହା ବିରୁଦ୍ଧ ! ଅନ୍ୟମାନେ ଚାଲିଚାଲି କାମ କରୁଥିଲା ବେଳେ ସେ ଛୋଟେଇ ଛୋଟେଇ କାମ କରୁଛନ୍ତି । ଅନ୍ୟମାନେ ଦିନରେ କାମ କଲାବେଳେ ସେ ରାତିରେ କାମ କରୁଛନ୍ତି । ଯାହା ପାଉଛନ୍ତି ସେ ତାଙ୍କର ଭାଗ୍ୟ ।”

“ହଉ, ମା’, ମୁଁ ଯାଉଛି ।” ଉତ୍ତର ପାଇଁ ଅପେକ୍ଷା ନ କରି
ରୁଲି ଦଉଡ଼ି ଚାଲିଗଲା ଘର ବାହାରକୁ । ମନକୁ ମନ କହିଲା ସବୁ
ମାଆମାନେ ଏମିତି ବଡ଼ ଯନ୍ତ୍ରଣାଦାୟକ ଆଉ ବାପାମାନେ ବି ଆହୁରି
ଖରପ । ବାପା କ’ଣ ମଦଗ୍ରାସେ ନଖାଇ ସେଇ ପଇସା ମତେ ଦେଇଦେଲେ
ମୁଁ ଚକ୍‌ଲେଟ୍ କିଣି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସେ କ’ଣ ଦେବେ କେବେ !

ସେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଗସ୍ତା ପାର ହୋଇ ଚାଲିଗଲା କାରୁମାଇନ୍
ଷ୍ଟ୍ରିଟର ସେଇ ଛକ ପାଖ ମିଠେଇ ଦୋକାନକୁ । ଦୋକାନୀ ହାତକୁ ହ’ପେନି
ବଢ଼ାଇ ଦେଇ ସେ କିଣି ଆଣିଲା ଦୁଇ ପ୍ୟାକେଟ ଚକ୍‌ଲେଟ୍‌ଗାମ୍ । ଗାମ୍‌ଟାକୁ
ଘେବେଇ ଘେବେଇ ମେଞ୍ଚା ମେଞ୍ଚା ଆଉ ଅଠାଳିଆ ନକଲେ ସେଇଟା
ସେଇ ଅଧଡ଼ିଆରୁଟର ଲାଗିବ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଏସ ଗୋଟାଏ କଲରେ
ଚକ୍‌ଲେଟ୍ ଗାମ୍ ଦିଟାକୁ ଘେବେଇ ଘେବେଇ ଚାଲିଲା ସେଇ ନନ୍ଦିନୀ କୁଣ୍ଡ
ପାଖକୁ । କୁଣ୍ଡ ପାଖକୁ ଯାଇ ସେ ପେଟେଇ ଖୋଇ ପଡ଼ିଲା ସେଇ
ବରଫାବୃତ୍ତ ମାଟି ଉପରେ । ନନ୍ଦିନୀ କୁଣ୍ଡର ସିମେଣ୍ଟ ତଳଟାରେ ବହୁ
ଆବର୍ଜନା ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ରହିଛି । ମଝିରେ ମଝିରେ ଟୁକ୍‌ର ଟୁକ୍‌ର ବରଫ
ଖଣ୍ଡ ଆଉ କୁଣ୍ଡର କରେ କରେ ପାଣି ଟିକିଏ ଟିକିଏ । ଧୀରେ ଧୀରେ ସ୍ୱଚ୍ଛାସ୍ତ୍ରଣ
ଦୃଷ୍ଟିରେ ସେ ଅଧଡ଼ିଆରଟିକୁ ଖୋଜିବାକୁ ଲାଗିଲା । ନନ୍ଦିନୀ କୁଣ୍ଡର
ଏପାଖକୁ ସେପାଖ ଦୁଃସ୍ୱ ଦୁଃସ୍ୱ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ସେ ଡାକୁ ଖୋଜିଲା । ଅସୀମ
ଉତ୍ତେଜନାରେ ଗୁଡ଼ି ତାର ଧଡ଼ ଧଡ଼ ହେଉଛି । ମଥା ଭିତରେ ନାଚୁଛି
ରୁଟି ଦୋକାନର ସୁନ୍ଦର ସୁନ୍ଦର ଲୋଭନୀୟ ଗୁଲ ।

ଦଶମିନିଟ୍ ଏମିତି ବତିଗଲା । କିନ୍ତୁ ଫଳ କିଛି ହେଲା ନାହିଁ ।
ସେ ଟିକିଏ ଉଠି ବସିଲା । କୋଲମାର ଯାଉଥିବା ହାତର ପାପୁଲି ହ’ଟାକୁ
ବସି ବସି ପାଟିରେ ଫୁଜିଲା । ପାପୁଲି ଦିଟା ଟିକିଏ ଉତ୍ତମ ହୋଇ ଆସିବା
କ୍ଷଣି ସେ ପୁଣି ମାଟି ଉପରେ ଲେପଟାଇ ପଡ଼ି କୁଣ୍ଡର ସେଇ ଜାଲି ଜାଲି
ଡାକୁଣି ଭିତର ଦେଇ ଖୋଜି ଲାଗିଲା ସେଇ ମୁଦ୍ରାଟିକୁ ।

ଅବଶେଷରେ ସେ ଠାବ କଲା ମୁଦ୍ରାଟିକୁ । ମୁଦ୍ରାଟି ଅଧେ ପାଣି
ଭିତର ଆଉ ଅଧ ସେଇ ସିମେଣ୍ଟ ଉପରେ ପଡ଼ିଛି । କିନ୍ତୁ ତାକୁ ଲାଖ
କରି ସୂତା ଲଗାଇବା ବଡ଼ ଦୁଃସାଧ୍ୟ କାମ । ଏକ କ୍ଷୀଣ ସ୍ମୃତିହାସ୍ୟବୋଲା
ଓଠଦିଟାକୁ ଦୃଢ଼ ଭାବେ ଚାପି ଧରି ସେ ସୂତା ଅଗରେ ଗୁଡ଼ାଏ ଗଣ୍ଠି

ପକାଇଲା । ତା ପରେ ଚୁଇଙ୍ଗ୍ ଗାମ୍‌ଟାକୁ ଚେପଟା କରି ସୁତା ଅଗରେ ବାନ୍ଧିଲା । ସୁତାର ଆଉ ଅଗଟା ଆଣି ନିଜ ଡାହାଣ ହାତର କବଚରେ ବାନ୍ଧିଲା ସେଇଟା ଯେମିତି ଆଉ ଝସି ନଯିବ । ତାପରେ ଚୁଇଙ୍ଗ୍ ଗାମ୍‌ଟାକୁ ପୁଣି ଥରେ ପାଟିରେ ପୁରାଇ ଶେଷଥର ପାଇଁ ତାକୁ ଶ୍ଵେବେବ ଶ୍ଵେବେଇ ଅଠାକଥା କରିଦେଲା । ତା ପରେ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ନଦୀମା କୁଣ୍ଡର ଜାଲ ଭିତର ଦେଇ ସୁକାଟିକୁ ତଳକୁ ଖସାଇଲା ।

ଏଇ କାମରେ ଚାଲି ଏତେ ବ୍ୟସ୍ତ ରହିଥିଲା ଯେ, ମେ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ପାରିଲା ନାହିଁ ତା ପଛରେ ଜଣେ ଲୋକ ଆସି ଠିଆ ହେଲାଣି । ଲୋକଟି କ୍ଷୁଦ୍ରକାୟ, ଅପରିଚ୍ଛନ୍ନ ଆଉ ରୋଗୀ । ବୟସ ପ୍ରାୟ ପଚାଶରୁ ଅଧିକ । ତାର ପତଳା ରୋଗୀ ମୁହଁଟା ହେମାଳ ପବନରେ ଲଲ୍ ପଡ଼ିଯାଇଛି । କିନ୍ତୁ ଏଇ ଲଲିମାର ତଳେ ତଳେ କେମିତି ଏକ ଧୂସର ମାଣ୍ଡୁରତାର ସ୍ପଷ୍ଟ ଆଭାସ ।

ଲୋକଟିକୁ ଦେଖିବା ପୂର୍ବରୁ ଚାଲି ଶୁଣିପାରିଲା ତାର ଉପସ୍ଥିତିର ଶବ୍ଦ । ମନେ ହେଲା ତା ପଛପଟେ ଯେମିତି କିଏ ସିଏ ହେଉଛି, ବିରାଟ ବୋହୂ ଉଠାଇଲାବେଳେ ମଣିଷ ଯେମିତି ହୁଏ ଠିକ୍ ସେମିତି ଶବ୍ଦ । ଗୋଟାଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପାଇଁ ପଛକୁ ମୁହଁ ଫେରାଇ ଅନାଇଲା ଚାଲି । ତାପରେ ପୁଣି ତା କାମରେ ମନଦେଲା । ତା କାମର ସବୁଠାରୁ ଦୁଃସାଧ୍ୟ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଏଇନେ ଉପମାତ । ତେଣୁ ସେ ତାର ସମସ୍ତ ମନନ ଶକ୍ତିକୁ କେନ୍ଦ୍ରୀଭୂତ କରି କାମରେ ଲଗିପଡ଼ିଲା । ସୁତା ଅଗରେ ବନ୍ଧା ହୋଇଥିବା ଚୁଇଙ୍ଗ୍-ଗାମ୍‌ଟି ଏତେ ଓଜନିଆ ନୁହଁ ଯେ ସୁକାଟିକୁ ସେ ସିଧାକରି ଟାଣିଧରି ରଖିପାରିବ । ତେଣୁ ସୁକାଟିକୁ ଉପରକୁ ଉଠାଇ ଠିକ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ଟିକିଏ ଜୋରରେ ତଳକୁ ଗୁଡ଼ ନ ଦେଲେ ଅଠାକଥା ଚୁଇଙ୍ଗ୍ ଗାମ୍‌ଟି ମୁହାଟିରେ ଯାଇ ଲାଗିବ ନାହିଁ । ଠିକ୍‌ଭାବେ ଲକ୍ଷ୍ୟକରିବା ପାଇଁ ହୁଏତ ତାକୁ ଶହେଥର ଚେଷ୍ଟା କରିବାକୁ ପଡ଼ିପାରେ ।

ଚାଲିରୁ ଏହି ପ୍ରଚେଷ୍ଟାକୁ ଲୋକଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପାଇଁ ମାରବରେ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ଠିଆହେଲା । ତାପରେ ଚାଲି ପାଖରେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱିତ ବସିପଡ଼ି ମୋଟା କର୍କଶ କଣ୍ଠରେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ କହିଉଠିଲା, “ଏଃ ! ଅଧ-

ଜଳରଟିଏରେ !” ବଲ୍ଲଭିତ ସୁଦ୍ଧା ଶିଅର ଧାରେ ଧାରେ ଦୃଷ୍ଟି ତାର ଚାଲିଗଲା ତଳକୁ, ମୁହାଟି ଉପରକୁ । “ଏମିତି ଉଠାଇବା ଭରି କଷ୍ଟ, ନୁହଁ ?” ଭୁନି ଭୁନି ସେ ପଚାରିଲା ଚାଲିକୁ ।

ଚାଲି ତାର ପ୍ରଶ୍ନର କୌଣସି ଉତ୍ତର ଦେଲା ନାହିଁ ।

ଲୋକଟି ଲକ୍ଷ୍ୟକଲ ଚାଲିର ଦିଗପୁ ପ୍ରବେଶକୁ । ତାପରେ କହିଲା, “ଏଇ ଥଣ୍ଡାରେ ଚାଲିବା ମଝା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଥଣ୍ଡା ହୋଇଯାଉଛି । ସେଇଟା ଆଉ ସେଇ ମୁହାରେ ଲାଗିବ କେମିତି ! ତୁ ଏମିତି ପାରିବୁ ବୋଲି ମୋର କାହିଁକି ମନ ହେଉ ନାହିଁରେ, ଟୋକା ! ଏଇତ ଅନ୍ଧାର ଦୋଟି ଆସିଲାଣି । ଏମିତି କାମ ପାଇଁ ଶକ୍ତିମତ ଯନ୍ତ୍ର ଦରକାର । ଏଇ ସୁଦ୍ଧାରେ ତୁ ତାକୁ ବାହାର କରିପାରିବୁ ନାହିଁ ।”

ତା ଆଡ଼କୁ ନ ଚାହିଁ ଚାଲି ଜୋରରେ ପାଟିକରି ଉଠିଲା, “ତେଜେ କିଏ ପଚାରୁଛି, ତୁ ଚୁପ୍‌କର !”

ଲୋକଟି ଉଠି ଠିଆହେଲା । ଗୋଟାଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଭିତରେ ଚାଲି-ଆଡ଼େ ଏକ ସପ୍ତ ନଜର ବୁଲାଇ ଆଣିଲା । କେହି କୁଆଡ଼େ ନାହିଁ । କେତୋଟି ପାହୁଣ୍ଡ ପଛକୁ ହଟିଯାଇ ଦେହର ଓଭର କୋଟର ବୋତାମ ଖୋଲିଲା । କୋଟ୍ ଭିତର ପଟେ ଗୋଟିଏ ଚମଡ଼ା ଫିତାରେ ଲଟକା ହୋଇ ରହିଛି ଚାଲିଟି ସରୁ ସରୁ ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା ବାଡ଼ି । ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ପ୍ରାୟ ତିନିଫୁଟ ଲମ୍ବା ହେବ । ପ୍ରତ୍ୟେକର ଅଗରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ରବର ଖୋପ ଲଗାହୋଇଛି ଯେମିତି ଗୋଟିକୁ ଗୋଟିଏ ଯୋଡ଼ି ଦିଆଯାଇ ପାରିବ । ବେଶ୍ ଅଭ୍ୟାସ ଦକ୍ଷତାର ସହିତ ସେ ବାଡ଼ିଗୁଡ଼ିକୁ ଯୋଡ଼ି ଦେଇଗଲା । ଶେଷ ବାଡ଼ିଟିର ଅଗରେ ଗୋଟିଏ ଗ୍ରେଟ ରବର ସାକ୍‌ଶନ୍ କପ୍ ଲଗାହୋଇଛି । ଲୋକଟି ଆଗେଇ ଗଲା ନଦୀମା କୁଣ୍ଡ ପାଖକୁ । କୁଣ୍ଡର ଲୁହା ଜାଲି ଉପରେ ବାଡ଼ିଗୁଡ଼ିକର ଗୋଟିଏ ଅଗ ବାନ୍ଧିଦେଇ ଆଉ ଅଗଟା ଧୀରେ ଧୀରେ ସୁନ୍ଦର ଭାବେ କୁଣ୍ଡ ଭିତରକୁ ଖସେଇ ଦେଲା । କୁଣ୍ଡ ମୁହଁରେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟାତ୍ମକ ବସିପଡ଼ି ଖୁସିହୋଇ କହିଲା, “ଦେଖ ଏଥର, ଓହ୍ଲାଦମାନେ କେମିତି ଏଇ କାମକରନ୍ତି ।” ଚାଲି ଆଡ଼କୁ ନ ଅନାଇ ପୁଣି କହିଲା, “ସେ ଗୋଟାଏ ଉପାୟ । ଆଉ ଗୋଟାଏ କୌଶଳ

ହେଉଛି ମହମ୍ କସ୍ । ସେଥିରେ ରୁଚି ମଧ୍ୟ କୁଣ୍ଡଳତରୁ ଉଠି ଆସିବ । କିନ୍ତୁ ରେଜାରେକି ପଇସା ପଡ଼ିଥିଲେ ଏଇ ସାକ୍ଷୀନ୍ କସ୍ କୌଶଳ ସୁବଧା.....”

ଉଲ୍ଲଭ ହୋଧରେ ଗର୍ଜି ଉଠିଲା ଚାଲି, “ମତଲବ କ’ଣ ତୋର ? କ’ଣ କରୁଛୁ ?”

“ଆରେ ଟୋକା, ଦେଖ ! ଓପ୍ରାଦମାନେ କେମିତି ଏଇ କାମ କରନ୍ତି ତତେ ଦେଖାଇ ଦେବି !”

“ଦୂର ଦୂଅକୁ ଏଇଠୁ !” ବାଁ ହାତରେ ଲେକଟାର ଜାମାଟାକୁ ଛିଂସ୍ରାବେ ଟାଣିବାକୁ ଲାଗିଲା ଚାଲି, “ଦୂର ଦୂଅକୁ !”

ମାରସ, ବିକଟ ହସଟାଏ ହସିଦେଇ ଲେକଟା ଚାଲିର ଆଡ଼-ମଣକୁ ଏଡ଼ି ଦେଉ ଦେଉ କହିଲା, “ତୁ କାହିଁକି ଏମିତି ହେଉଛୁ ! ତୁ କ’ଣ କେବେ ଏଇଟା କୁଣ୍ଡଳତରୁ ବାହାର କରି ପାରିବୁ ? ମୁଁ ବାହାର ନ କଲେ ଆଉ କିଏ ହେଲେ ଏଇଟା ବାହାରକରି ନେଇଯିବ । ତୋର ବା ଲଭ କ’ଣ ହେବ ସେଥିରେ ?”

“କିଏ କହିଲା ମୁଁ ବାହାର କରେପାରିବି ନାହିଁ ?” ଗର୍ଜି ଉଠିଲା ଚାଲି । “ତୁ ଛାଡ଼ିଦେ ତାକୁ । ସେଇଟା ମୋର । ତୁ ଯା’ ବାବୁ ଏଇଠୁ । ଦୟାକରି ଗଲୁ ।”

“ମୁଁ ତତେ ଏଥିରୁ ସେଣ୍ଟିଏ ଦେବି ।” କହିଲା ଲେକଟି ।

ଚାଲି ନିଜର ସୁତାଟିକୁ ଦୃଢ଼ତାର ସହିତ କୁଣ୍ଡଳତରୁ ଟାଣିଆଣି ପକେଟରେ ଭର୍ତ୍ତିକରି ଦେଲା । ତାପରେ ଉଠି ଠିଆ ହେଲା । ଲେକଟାର ପଛକୁ ବୁଲିଯାଇ ନିଜର ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି ସଞ୍ଚୟ କରି ମାରିଲା ଏକ ଗୋଇଠା ତାର ପିଠି ଉପରକୁ । ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ଲେକଟା ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା । ଆଖି ପିଛୁଳାକେ ଚାଲି ହଟିଗଲା ଦଶପ ଦୁଣ୍ଡ ପଛକୁ ।

ପିଠିଟାକୁ ଆଉଁସି ଆଉଁସି ଲେକଟା କୁହେଇ କୁହେଇ କହିଲା, “ଶଲା, ମାରିଦେବରେ ମଣିଷକୁ ! ରହ ତତେ ଦଉଛି । ତୋ ବେକ ମୋଡ଼ି ଦେବି ରହ, ବଦ୍ ମାସ ଟୋକା କୋଉଠିକାର ! ଶଲା, ମୋ

ବାଡ଼ିଟା ଏକନେ ଖସି ପଡ଼ିଥାନ୍ତା ତଳକୁ ! ହୋଧୋନ୍ନତ ଆଖିରେ ପର-
ପରକୁ ଅନେଇ ରହିଲେ ସେମାନେ ଗୋଟାଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପାଇଁ, ନିଶ୍ଚୟରାବେ,
ଅନିଶ୍ଚିତ ଭାବେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଭରଣ ବର୍ଷର ବ୍ୟବଧାନ । ତଥାପି
ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କେମିତି ଏକ ଅଦ୍ଭୁତ ରକମର ସାଦୃଶ୍ୟ ରହିଛି—
ଉଭୟେ ସୁଦ୍ରକାୟ, ବାଳକଟି ବାଳକପରି ଗ୍ରେଷ୍ଟ, ମଣିଷଟି ମଣିଷପରି
ଗ୍ରେଷ୍ଟ । ଉଭୟଙ୍କର ଚେହେରା ରୁଷ, କର୍କଶ । ଛେଚ୍ଚକଟୁ ଦେହ
ଦୁର୍ବଳର ।

ରୁଲି ଉପରେ ସକେ ଦୃଷ୍ଟିରଖି ଲେକଟା ପୁଣି ଆଣ୍ଟେଇ ପଡ଼ିଲା
କୁଣ୍ଡ ପାଖରେ । ବାଡ଼ିଟାକୁ ପୁଣି କୁଣ୍ଡ ଭିତରକୁ ଖସେଇ ଦେଲା, କିନ୍ତୁ
ନିଜର ମଥାଟାକୁ ସିଧା ରଖିଥାଏ । କଂକର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବିମୁଦ ହୋଇ ରୁଲି
ସେଇଠି ଠିଆହୋଇ ରହିଲା ଗୋଟାଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ । ତାପରେ ଦଉଡ଼ିଗଲା
ପାଖରେ ଥବା ଗୋଟାଏ ଚରୁଟ ବରଫ ପ୍ରାୟ ନିକଟକୁ । ଲେକଟି ବୁଲି-
ବସିଲା ରୁଲିର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ରହିବା ପାଇଁ । କହିଲା, “ତୁ ଆଉ
ପାଦେ ଆଗେଇବୁତ ତୋ ବେଳକୁ ମୋଡ଼ିଦେବ । ମୁଁ କହିରଖୁଛି ଏସବୁ
ବଦ୍‌ମାରୀ ମୋ ପାଖରେ ଆଉ ଚଳିବ ନାହିଁ । ତତେ ଯେଉଁ ସେଣ୍ଟି
ଦେବି ବୋଲି କହୁଥିଲି ତାହା ଆଉ ଦେବ ନାହିଁ । ମୁଁ ଗୁଣିଗାଣି ଏଥର,
ଜାଣିଥା !”

ବରଫ ଗଦାକୁ ରୁଲି ଟୁକି ଶାଏ ବରଫ ଗୋଟାଇଲା । ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି
ଦେଇ ଲେକଟା ଉପରକୁ ନିକ୍ଷେପ କଲା । କିନ୍ତୁ ସେଇଟା ତା ଦେହରେ
ନବାଜି ଅଳ୍ପକେ ଖସିଗଲା । ତଥାପି ଲେକଟା ଭୟଶ୍ୱତ ହୋଇ ଡେଇଁପଡ଼ି
ଠିଆ ହୋଇଗଲା ଆଉ ବାଡ଼ିଟାକୁ କୁଣ୍ଡ ଭିତରୁ ଟାଣିଆଣିଲା । ରୁଲି
ପୁଣି ହଟିଗଲା ସେଇ ବରଫର ପ୍ରାୟ ଆଡ଼କୁ । ରାଗରେ ଥର ଥର ଶବ୍ଦ
ଉପରେ ଶାନ୍ତ ଦୃଷ୍ଟି ନିବଦ୍ଧରଖି ସେ ବରଫ ଗଦାକୁ ବିଦାରିବାକୁ
ଲାଗିଲା ।

ଲୋକଟା ଗୁଣିଯାଇ ପାଟିକରି ଉଠିଲା, “ତୁ ମାଡ଼ ମୁଲଉଛୁ ।
ମୁହଁରେ ଟୋକା !”

ଲୋକଟି ମୁହଁ ଫେରାଇ ନେଲା ରାଜପଥ ଆଡ଼େ । ପଥ ନିର୍ଜନ,
ନିଶ୍ୱାସ । ଅନ୍ଧାର ଘୋଟି ଘୋଟି ଆସୁଛି । ରୁଲି ଆଡ଼କୁ ପୁଣି ଅନାଇ

ଲୋକଟି ହଠାତ୍ ପଚାରିଲା, “ତୁ କ’ଣ ଭାବୁଛୁ ମତେ ଏସବୁ ଭଲ ଲାଗୁଛି ? ମାତ୍ର ଅଧିକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ଚୋରିଭଳି ଟୋକା ବକଟେ ସାଙ୍ଗରେ ଲଢ଼େଇ କରିବାକୁ କ’ଣ ମତ ଭଲଲାଗେ ବୋଲି ଭାବୁଛୁ ?”

ଗୋଟାଏ ବରଫଖଣ୍ଡ ଆସି ବାଜିଲା ତାର ଆଖି ଉପରେ, ଛୁଣ୍ଟା କୋଟ୍ଟା ଯେଉଁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଘୋଡ଼େଇ ହୋଇ ରହିଛି ଠିକ୍ ତାର ତଳକୁ । ହାତ ମୁଠାକରି ଉଠିଲା ସେ ଚାଲି ଆସେ । ରାଗରେ ତାର କଣ୍ଠସ୍ବେଦ ହୋଇ ଆସିଲା । “ରହିଥା, ଟୋକା, ତୋ ପିଠି ଗଲୁ ଛଡ଼େଇ ଦେଉଛୁ !” ଦମ୍ ନେବା ପାଇଁ ସେ ଅଟକି ଗଲା ଟିକିଏ । ତାପରେ ବାଡ଼ିଟାକୁ ତଳେ ଫୋପାଡ଼ି ଦେଇ ଦୌଡ଼ି ଗଲା ଆଗକୁ । ଚାଲିବ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଛୁଟିଗଲା ତା କବଳରୁ ବର୍ତ୍ତିଯିବା ପାଇଁ । ଠିକ୍ ତା ପର-ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସୁନ୍ଦର ସ୍ବଚ୍ଛ ବରଫର ଡେଲଟିଏ ଆସି ବାଜିଲା ଲୋକଟିର ପୂର୍ବ କପାଳ ଉପରେ । ହାତରେ କପାଳକୁ ଚାପିଧରି ଲୋକଟା ଥମିଗଲା । ଅନ୍ଧେକ ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ଲୋକଟା କାଦ କାଦ ହୋଇଗଲାଣି ।

“କେମିତି ଲାଗିଲା ? ମଜା ପାଇଲୁ ଶଳା ବଦ୍ଧମାସ !” ପିଲଟି ପାଟିକରି ଉଠିଲା ଦୁରରୁ ।

ଲୋକଟି ଚାଲିକୁ ଗୋଡ଼େଇ ଗଲା କନ୍ଥୁ ତାକୁ ଧରିପାରିଲା ନାହିଁ । ଚାଲି ତାଠାରୁ ଆହୁରି ଦୁଇଗୁଣ ନଞ୍ଜଳ । ତାହାଡ଼ା ବରଫର ଡେଲମାଡ଼ିବ ଚାଲି ବରାବର ଚଳାଇଥାଏ । ଗୋଟିଏ ମିନିଟ୍ ପରେ ଲୋକଟି ବେଦମ୍ ହୋଇ ଥମିଗଲା । ପାଟିଟା ହାକିରି ମେଲ ହୋଇ ରହିଲା ତାର । ଛୁଟିକୁ ହାତରେ ଚାପିଧରି ସେ ପୁଣି କୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଆଣୁମାଡ଼ି ବସିପଡ଼ି ଲମ୍ବା ବାଡ଼ିଟିକୁ କୁଣ୍ଡ ଭିତରକୁ ଖସାଇଲା ।

ଉନ୍ମତ୍ତ ଓ ଅସହାୟ ଆହୋଶରେ ବାଳକ ତାର ଆହମଣର କୌଶଳ ପରିବର୍ତ୍ତନ କଲା । ଗୋଟାଏ କୋଣରୁ ତୃତୀୟକ ଗତିରେ ସେ ଛୁଟି ଆସିଲା ଲୋକଟା ଆଡ଼କୁ । ମେଞ୍ଚାଏ ବରଫଧରି ଫୋପାଡ଼ି ଦେଲା ତା ପଛପଟକୁ । ବରଫ ମେଞ୍ଚାଟା ଯାଇ ଠିକ୍ ବେଳ ମୁଣ୍ଡରେ ବସିଗଲା ଲୋକଟାର । ଥରଦ୍ବିତୀୟ ଲୋକଟା ଦେହଟା । କନ୍ଥୁ ସେ ଆଉ ମୁହଁ-ବୁଲଇ ପଛକୁ ଫେରି ରହିଲା ନାହିଁ । ତାପରେ ବାଡ଼ିଟାକୁ କୁଣ୍ଡଭିତରୁ ଉଠାଇ ସେ ତାକୁ ଜାଲିର ଆଉ ଗୋଟାଏ କଣାଭିତର ଦେଇ ଗଲେଇ-

ବାକୁ ନେଷ୍ଟା କରୁଛି ଏତିକିବେଳେ ଚାଲି ପୁଣି ଦୌଡ଼ ଆସିଲା ତାର ଆଡ଼କୁ । ଏଥର ତାର ଗୋଡ଼ଟା ଉଦ୍ୟତ ହୋଇ ରହିଛି ଲୋକର ପିଠି ଉପରକୁ । ଗାଲ ଦେଇ ଦେଇ ଲୋକଟା ଫଟ୍କିନା ଉଠି ଠିଆ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ଚାଲିର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ । ଆତଙ୍କରେ ଚାଲି ଖସି ପଳାଇଯିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବା ସମୟରେ ସେ ତାର ହାତଟାକୁ ଧରି ଘୋସାରି ଆଣିଲା । ଏଥର ବାଳକଟି ତାର ଆୟତ୍ତରେ । ବାଳକର ଦୁଇଟିପାକ ବାହୁ ଏଇନେ ତା କବଳରେ । ଉଭୟଙ୍କ ମଝିରେ ବାଡ଼ିଟି ପଡ଼ିରହିଛି ନନ୍ଦିନୀ କୁଣ୍ଡର ଲୁହା ଜାଲି ଉପରେ ।

ଚାଲିକୁ ଦୁଇ ହାତରେ ପରସ୍ତେ ଝାଙ୍କିଦେଇ ଲୋକଟା ଗର୍ଜିଉଠିଲା, “ତୋ ଚକ୍ଷୁ ଚିପି ଦେବ ଏଥର ! ଶଲା ରୁଟିଆ ମୁଣ୍ଡା କୋଉଠିକାର ! କିନ୍ତୁ, ଦେଖ ତୁ ଟୋକା ବୋଲି ବକଟେ, ମୋକଥା ଶୁଣ...ତତେ ଛୁଡ଼ିଦେବ !”

କିନ୍ତୁ ଚାଲି ଛୁଟିଯିବି ହୋଇ ଖସିଗଲା ତା କବଳରୁ ଆଉ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଲୋକର ପାଦଟାକୁ ତାର ଦୁଇ ପାଦରେ ଚକଟି ଦେଲା । ତାପରେ ସେ ଦୌଡ଼ ଦୌଡ଼ ହଟିଗଲା ପୁଣି ସେଇ ବରଫସ୍ତୁପର ଆଶ୍ରୟ ସ୍ଥଳକୁ । ଲୋକଟା ଅସହାୟ ଭାବେ ବଲ ବଲ କରି ଚାଲିରହିଲା ଚାଲି ଆଡ଼କୁ । ଅସହ୍ୟ ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ମୁଖମଣ୍ଡଳ ତାର ବକଳ, ବକଳ ହୋଇ ଆସିଲାଣି । “ହେ ଭଗବାନ !” କହିଲା ସେ, “ଟୋକା ବୋଲି ବକଟେ, ଦେଖ ତାର ପ୍ରତାପ ! ଆରେ, ଶୁଣୁ, ମୁଁ କ’ଣ ତତେ ମାଇଲି ? ମୋ ହାତରେ ତୁ ଧରପଡ଼ିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ତ ପୁଣି ତତେ ଛୁଡ଼ିଦେଲି ! କ’ଣ କହୁଛୁ, ମୋକଥା ଶୁଣୁ ।” ପୁଣି ଗୋଟାଏ ବରଫର ତେଲ ଆସି ବାଜିଲା ତାର ଛୁତିରେ । “ହଉ, ରହ ରହ,” ବିକଳଭାବେ କହିଲା ଲୋକଟି, “ତୁ ମତେ ନ ଛୁଡ଼ିଲେ ମୁଁ ସେଇ ଅଧଡ଼ିଲରୁଟି ବାହାର କରିପାରିବି ନାହିଁ କି ମୁଁ ତତେ ନ ଛୁଡ଼ିଲେ ତୁ ମଧ୍ୟ ତାକୁ ବାହାର କରିପାରିବୁ ନାହିଁ । ଫଳରେ ଉଭୟେ ତାକୁ ହରାଇବା । ଦେଖ, ଅନ୍ଧାର ହୋଇ ଆସିଲାଣି । ଆ, ଅଧଡ଼ିଲରୁଟିକୁ ଅଧା ଅଧା କରିନେବା—ତୋର ପରିଶ ସେଣ୍ଟ, ମୋର ପରିଶ ସେଣ୍ଟ !”

“ନାଁ,” ଦୃଢ଼ଭାବେ ପାଟିକରି ଉଠିଲା ଚାଲି, “ସେଇଟା ମୋର ।” ତାର ସବାଙ୍ଗ ଧରି ଉଠୁଥାଏ ରାଗରେ ।

“ଆରେ, ତୁ କ’ଣ ବୁଝିପାରୁନୁ ସେ, ଶତମତ ଗୋଟାଏ ଯନ୍ତ୍ର ନ ହେଲେ ସେଇଟା ବାହାରକରି ହେବନି !” ଲୋକର କଣ୍ଠରେ ଏଥର ଅନୁନୟର ସୂଚନା, “ଏଇ ଥଣ୍ଡାପାଗରେ ତୋର ସେଇ ଚୁଇଙ୍ଗାମ୍ କିଛି କାମରେ ଆସିବ ନାହିଁ, ଜାଣୁ !”

“ନାଁ, ସେଇଟା ମୋର ।”

“ହେ ଭଗବାନ୍ ! ମୁଁ ଅବଶ୍ୟ ମାନୁଛି ତୁ ସେଇଟା ପ୍ରଥମେ ପାଇବୁ । କିନ୍ତୁ, ଦେଖ, ମୋ ପାଖରେ ଗୋଟାଏ ସାକ୍ଷୀ କହୁ ଅଛି । ମୁଁ ସେଥିରେ ମୁଦ୍ରାଟା ବାହାରକରି ଆଣିଲେ ଆମ ଦିହଙ୍କର ଲଭ ହେବ ।”

“ନାଁ !”

“ହେ, ଭଗବାନ୍ ! ବୁଝୁନୁ ତୁ, ମୋର ସେଥିରୁ କିଛି ହେଲେ ମଧ୍ୟ ପାଇବା ଦରକାର ।” ଲୋକଟା ପାଟିକରି ଉଠିଲା, ଲଜ୍ଜା ଆଉ ଚକ୍ରତାରେ କଣ୍ଠସ୍ଵର ତାର ଚକ୍ର ହୋଇ ଆସିଲାଣି । ସେ ପୁଣି କହିଗଲେ, “ଆରେ ଟୋକା, ସ୍ଵେତ ମୋର ପେଶା । ଏହାଛଡ଼ା ମୋର ଜୀବିକାର ଆଉ ଅନ୍ୟ କିଛି ପଦ୍ଧା ନାହିଁ । ବୁଝି ପାରୁନୁ ତୁ ? ମାରାଦିନଧରି ମୁଁ ଏମିତି ଦୂର ଦୂର ବୁଲୁଛି । ପାହୁଲଟିଏ ହେଲେ ବି ଆଜି କପାଳରେ ମୋର ଯୁଟିନାହିଁ । ମତେ ସେଥିରୁ ନିଶ୍ଚୟ ଗୋଟାଏ ଭାଗ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ ତତେ । ନ ଦେଲେ ହେବ ନାହିଁ !”

“ନାଁ !”

ଅସହାୟ ଭାବେ ଲୋକଟା ହାତଦିଟାକୁ ଝୁଲେଇ ଦେଲା ! ଆଉ ହତାଶ କଣ୍ଠରେ ସେ ପୁଣି ପାଟିକରି ଉଠିଲା, “ଓଃ, ଟୋକା ବୋଲି ବକେଟ ! ଏ ଟୋକା, ଆରେ ଟୋକା, ଶୁଣୁ, ତୁ ଯଦି ଆହୁରି ଦଶବର୍ଷ ବଡ଼ ହୋଇଥାନ୍ତୁ ତାହେଲେ ତୁ ସବୁକଥା ବୁଝିପାରନ୍ତୁ । ତୁ କ’ଣ ଭାବୁଛୁ ମତେ ଏଇ କାମ ଭଲ ଲାଗୁଛି ବୋଲି । ତୁ ଆହୁରି ଦଶବର୍ଷ ବଡ଼ ହୋଇଥିଲେ ମୁଁ ତତେ ସବୁକଥା ବୁଝେଇ କହିପାରନ୍ତି । ତୁ ମଧ୍ୟ ବୁଝିପାରନ୍ତୁ ।”

ଗୁଲିର ଓଢ଼ଦିଟା ଆହୁରି ଦୃଢ଼ଭାବେ ଚପି ହୋଇଗଲା । ତାର ଶ୍ଵେତ ଧଳା ମୁହଁଟାରେ ଥଣ୍ଡା ଲାଗି ଠାଏ ଠାଏ ପାଟି ପାଟି ଗଲାଣି ।

ରାଗରେ ଆଖି ଦିଟା ଦାଉ ଦାଉ ହୋଇ ଜଳୁଛି । “ମୁଁ ଯଦି ଆହୁରି ଦଶବର୍ଷ ବଢ଼ି ହୋଇଥାନ୍ତି ତାହେଲେ ତୋର ମୁହଁଟାକୁ ଛତୁକରି ଦେଇ ସାରନ୍ତି ।” ଗର୍ଜି ଉଠିଲା ସେ ।

ଅସୀମ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଓ ବେଦନାରେ ଲୋକଟା ଅତି କରୁଣ ଭାବେ ନଇଁପଡ଼ି ତଳୁ ତାର ସେଇ ଲମ୍ବା ବାଡ଼ିଟି ଉଠାଇଲା । ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଟିକିଏ ଗ୍ରେଟେଇ ଗ୍ରେଟେଇ ପିଠିଟାକୁ ହାତରେ ଚାପିଧରି ଧୀରେ ଧୀରେ ଚାଲିଗଲା । ଆଖିରୁ ତାର ଧାର ଧାର ହୋଇ ଲୁହ ବୋହି ଯାଉଥାଏ ।

ବିଜୟ ଉଲ୍ଲାସରେ ଥରି ଥରି ଠିଆ ହୋଇଛି ଚାଲି । ମୁହଁଟା ତାର ପଥର ପାଲଟିଯାଇଛି ।

କେତେବେଳୁ ଯେ ଅନ୍ଧାର ହୋଇଗଲାଣି କେହି ଜାଣେ ନା ।

ଓଭେଜନ୍

ଲୁଇ ମାନୁଏଲ୍ ଆବାନେଜା ଆଚେଲ ପୋହଲ୍

[ଲୁଇ ମାନୁଏଲ୍ ଆବାନେଜା ଆଚେଲ ପୋହଲ୍ ଲ୍ୟାଟିନ୍ ଆମେରିକାର ଅନ୍ୟତମ ବିଶିଷ୍ଟ ଔପନ୍ୟାସିକ । ତାଙ୍କର ଜନ୍ମ ଭେନେଜୁଏଲ୍ ରାଜ୍ୟରେ ୧୮୭୨ ରେ । ମୃତ୍ୟୁ ୧୯୩୭ ରେ । ଭେନେଜୁଏଲ୍ ର ଶ୍ରୀ ଜୀବନର ଦୁଃଖ ଆଉ ସ୍ୱଖ, ଆଶା ଆଉ ବ୍ୟର୍ଥତା, ଭେନେଜୁଏଲ୍ ର ରୂପମୟ, ବୈରହ୍ୟମୟ ପ୍ରକୃତି ଓ ପରିବେଶ ତାଙ୍କର ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରଧାନ ଉପାଦାନ । କେତେବେଳେ ହସେଇ ହସେଇ, କେତେବେଳେ ବିଦ୍ରୁମରେ ପୋଡ଼େଇ ଜଳେଇ ଆଉ ବା କେତେବେଳେ ଅତି ନିର୍ମମ, ଅତି ଗମ୍ଭୀର ଦୋଇ ଜୀବନର ବହୁରୂପୀ ବିଭବ ଓ ବାସ୍ତବତା ପ୍ରତି ପାଠକର ଦୃଷ୍ଟିକୁ ସେ ଟାଣି ନେଇଛନ୍ତି ।]

ବଡ଼ ସଡ଼କଟାର ଛକ ମୁଣ୍ଡରେ ଦଳେ ଅନୁସନ୍ଧିତ ଲୋକ ଆଡ଼କ୍ଷତ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ଭୁହାଇ ଭୁହାଇ କହି ଲାଗିଛନ୍ତି, “ଓଭେଜନ୍ ! ସିଏ କ’ଣ ଓଭେଜନ୍ ହୋଇପାରେ ?”

କିନ୍ତୁ ରାସ୍ତାରେ କେଉଁଠି କିଛି ଦେଖା ଯାଉନାହିଁ । କେବଳ ଆକାଶର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ସୂର୍ଯ୍ୟ ରାସ୍ତାର ଉଡ଼ନ୍ତ ଧୂଳିପଟଳକୁ ସୁନେଲ୍ ରଙ୍ଗରେ ରଞ୍ଜିତ କରିଦେଇ ଯାଉଛି ।

କେନ୍ଦ୍ର ତାର ପଶ୍ଚାତ୍ତ ପାଇ ନାହାନ୍ତି । ତଥାପି ଯେଉଁ ସମୟ ସିପାହୀଦଳ ଜୁଆଟାଠାରୁ ତାର ଅନୁଧ୍ୟାବନ କରି ଆସିଛନ୍ତି, ବାଟରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଛବିଛଳ କରିଦେଇ ଝାଲନାଲ ହୋଇ ଦୌଡ଼ି ଆସିଛନ୍ତି ସେମାନେ କହନ୍ତି, ହଁ ସିଏ ଓଭେଜନ୍ ଛଡ଼ା ଆଉ କେହି ନୁହଁ । ଆଡ଼କ୍ଷ ବଢ଼ି ବଢ଼ି ଚାଲିଛି । ଏପରି ଜଣେ ଲୋକ ଯେତେବେଳେ ପୁଲିସ୍ କବଳରୁ

ଶଯ୍ୟା ଯାଇ ବାହାରେ ବୁଲୁଛି ସେତେବେଳେ ସବୁ ଦିନପରି ଏଥର ଆଉ ଗାଁରେ ଘର ଦ୍ଵାର ମୁକୁଳା କରି ଲୋକଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଶୋଇବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ।

ସବୁଥର ପରି ଏଥର ମଧ୍ୟ ଓଡ଼େଜନ୍ ତାର ଅନୁଧ୍ୟାବନକାଶ୍ଵମାନଙ୍କ ଆଖି ଆଗରେ ହଠାତ୍ କୁଆଡ଼େ ଉଡ଼େଇ ଯାଇଛି । ଠିକ୍ ସେଉଁ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସେମାନେ ଶ୍ରାବ୍ୟୁଲେ ଯେ, ଏଥର ଖାଲି ବନ୍ଧୁକର ଘୋଡ଼ାଟା ଉପରେ ହାତ ଟିପିଦେବା ମାତ୍ରେ ଦେହଟା ତାର ଗୁଳି ଶ୍ଵେତରେ ଗୁଲୁଣୀ ପରି କଣା କଣା ହୋଇ ଚଳକୁ ଲେଟି ପଡ଼ିବ, ସେଉଁ ମୁହୂର୍ତ୍ତଟାଳି ତାରି ପକ୍ଷରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ମାରମ୍ଭକ ଠିକ୍ ସେଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ତାଙ୍କର ଆଖିରେ ଧୂଳି ଦେଇ ସେ କୁଆଡ଼େ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ହୋଇଗଲା । ଦୟା ଓଡ଼େଜନ୍ ସେମାନଙ୍କ ଆଗରେ ଧୂଳିର ମେଘ ଉଡ଼େଇ ଦେଇ, ସେମାନଙ୍କ ଆଖିକୁ ଅନ୍ଧକରି ଦେଇ ହଠାତ୍ କୁଆଡ଼େ ଶଯ୍ୟାଗଲା । ଓଡ଼େଜନ୍ ଯାହା ଜାଣେ, ଲୋକେ କହନ୍ତି, ଅନେକ ଜଣ ଯାହା ଜାଣେ ।

କୌତୁହଳୀ ଲୋକର ଭଡ଼ ଧୀରେ ଧୀରେ ଢାଳି ଗଲା । ଘରକୁ ଫେରି ଆସିଲେ ସେମାନେ । ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁରେ ସେଇକଥା । ସେଇ ପୁରୁଣା କଥା । ସେଇ ଆତଙ୍କ ଆଉ ଅନୁଧ୍ୟାବନ । ଓଡ଼େଜନ୍ ସେଇ ପୁରୁଣା ଶୁଭୁଷ । ସେତେବେଳକୁ ଓଡ଼େଜନ୍ ହୁଏତ ସେଇ ଆଖପାଖରେ ଆଉ ନଥିବ କେଉଁଠି । ବହୁଦୂରକୁ ସେ ଚାଲିଯିବଣି ନିଶ୍ଚୟ ।

ବିଶାଳ ଆକାଶରେ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଜମି ଉଠୁଛି ଗୋଧୂଳିର ଲେହନ ଆଲେକ, ଗୋଧୂଳିର ରେଶମୀ ଆଲେକ, ସମତଳ ଆଲେକ । ସମସ୍ତ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳଟି ଧୀର ଶାନ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ଗାଁଗାଁର ଗମ୍ଭୀର ଉପରେ ଲାଗିଛି ଧୂସର ରକ୍ତାଭ ଘାସିର ଝାସିଆ ପର୍ଣ୍ଣ । ତଳେ ଟିକିଏ ଦୂରରେ ପାହାଡ଼ୀ ଚଟିମାର ଫାଟର ଫାଟେ ସରିତର ଶୀତଳ ସ୍ପର୍ଶ ସ୍ପ୍ରାତ ବୋହି ଯାଉଛି ଏକ ମୃଦୁ ମର୍ମରଣରେ । ଚନ୍ଦ୍ରପତ୍ରର ଧାରେ ଧାରେ, ବଣବୁଦାର ଲଳଟରେ ଆଲେକର ଘେଟିଘେଟିବୁଦ୍ ବୁଦ୍ ଝଲମଲ କରି ଉଠୁଛି ।

ହିନ୍ଦବସ୍ତ୍ର ପରିହୃତ ମୋକ୍ତ ଭିକାଟିଏ ଧୀରେ ଧୀରେ ଅତି କଷ୍ଟରେ ତାର ସେଇ ବିକୃତ ଛାତି ପାଦଟାକୁ ଘୋଷାରି ଘୋଷାରି ଚାଲୁଛି । ମୁହଁଟା ଧୂଳି ଯାଇଛି ତାର । ଓଠ ଦି'ଟା ମୋଟା ମୋଟା, ଚମଡ଼ା

ଶେଷା ପଡ଼ିଯାଇଛି । ପାଣି ଭିତରେ ଚକ୍ ଚକ୍ କରୁଥିବା ଶିଉଳିବୋଳା ଚେପ୍ଟା ଚେପ୍ଟା ପଥର ଗୁଡ଼ାକ ଉପରେ ପାଦ ଦେଇ ସେ ଝରଣାଟିକୁ ପାରିହେବା ପାଇଁ ପ୍ରୟାସ କରୁଛି । ଗୋଟିଏ ଲମ୍ବା ବାଡ଼ି ଉପରେ ଭାଗ ଦେଇ ସେ ଚାଲିଛି । କାନ୍ଦରୁ ଝୁଲି ପଡ଼ିଥିବା ଭସାର ଝୁଲିଟା ଖାଲି ଦେହ କରରେ ତାର ବାଡ଼େଇ ହେଉଛି । ଝୁଲିଟା ଶୂନ୍ୟ । କିଛି ବୋଇଲେ କିଛି ନାହିଁ ତା ଭିତରେ । ଏତିକି ଟିକିଏ ମାଟିଆ ପିଠା ବି ନାହିଁ ତା ଭିତରେ ଝୁଲିଟାକୁ ଫୁଲେଇ ଦେବାପାଇଁ ଟିକିଏ ।

ଭିକାଶ ଧୀରେ ଧୀରେ ଆଗଉଛି ବାଡ଼ିଟାରେ ପାଦତଳ ପଥରର ଅସ୍ଥିରତାକୁ ପରଖି ପରଖି, ବିକୃତ ସ୍ତୀତ ପାଦଟାକୁ ଅତି ସନ୍ତର୍କଷଣରେ ପଥର ଉପରେ ପକେଇ ପକେଇ । ପଥର ଉପରେ ଭାରିସାମ୍ୟ ରଖି ପାଦ ପକାଇବା ଭାରି କଷ୍ଟ, ଭାରି ଅନିଶ୍ଚୟ । ଆଲୁଅରେ ଆଖି ଝଲସି ଯାଉଛି । ଭିକାଶ ଆଉ ପାରିଲା ନାହିଁ । ହଠାତ୍ ପଥର ଉପରେ ଲମ୍ବ ହୋଇ ସେ କରୁଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ।

ତାର ଯନ୍ତ୍ରଣାକ୍ଳିଷ୍ଟ କାତର ଚିତ୍କାର ଶୁଣି ଗୋଟାଏ ଲୋକ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ବୁଦା ଭିତରୁ କେଉଁଠୁ ଉଠି ଆସିଲା । ଦେଖିବାକୁ ଲୋକଟି ବେଶି ଉଚ୍ଚା ନୁହଁ, ମଧ୍ୟମ ଧରଣର ହେବ । କିନ୍ତୁ ଆଖି ଦିଶା ଭାରି ଚକ୍ ଚକ୍ ତାର । ଦେଖିଲେ ପୁଷ୍ଟ କଣାପଡୁଥିଲା ଲୋକଟି ଯେମିତି ବଡ଼ ଅସ୍ଥିର, ବଡ଼ ବିଚଳିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । କିନ୍ତୁ ତାର ଓଠ ଚାରିପଟର ସେଇ କଠୋର ରେଖାଗୁଡ଼ିକ ଭିତରେ ଲାଖି ରହିଥାଏ ଗୋଟାଏ ସକରୁଣ ନରମ ସ୍ମିତଦ୍ରାବ୍ୟ ।

ଏକାକୁଦାରେ ଲୋକଟି ଯାଇ ଝରଣା କୂଳରେ ହାଜର ହୋଇଗଲା । ଆଉ ଭିକାଶଟିକୁ ଠିକ୍ ଗୋଟିଏ ଘୋଟ ଛୁଆ ଭଳି ଦଇ ହାତରେ ଉଠେଇ ନେଇ ଝରଣାର ତଟ ଉପରକୁ ଟେକି ନେଇ ଆସିଲା । ଭିକାଶଟି ସେତେବେଳକୁ ଅସହ୍ୟ ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ଚିତ୍କାର କରୁଥାଏ । କିନ୍ତୁ ତା ଗୋଡ଼ର ସେହି ପଶୁ ସତ୍ତା ଶତସ୍ଥାନଟାକୁ ଚିକିତ୍ସା କଲଭଳି କୌଣସି ଜିନିଷ ସେଠି ମିଳିବା ମୁଷ୍ଟିଲ୍ । ତାର ବଳାଗଣ୍ଡିର ଫୁଲ ଶତଟାରୁ ରକ୍ତ ଧାର ଧାର ହୋଇ ବୋହି ଯାଉଥାଏ । ଫୁଲଲ ଫୁଲଲ ଆଖି ପତାରେ ତାର ଟୋପା ଟୋପା ଲୁହ ଲାଗିଥାଏ ।

ଆଗନ୍ତୁକ ବ୍ୟକ୍ତିଟି ଆଖି ଘୋଳି ଅନେଇଲା ଗୁଣିଆଡ଼କୁ । ବେଶ୍ ଖସି, ସତର୍କ ତାର ଦୃଷ୍ଟି । ସନ୍ଧ୍ୟାର ପ୍ରଶାନ୍ତ ଘେର ନରମ ଗୁଲ ଭିତରେ ସମଗ୍ର ପ୍ରକୃତି ଧୀର ଶାନ୍ତ ହୋଇ ଶୋଇଯାଇଛି । ତାପରେ ଲୋକଟି ଭିକାରୀ ପାଖକୁ ଆଗେଇ ଆସିଲା । କ୍ଷତସ୍ଥାନଟିକୁ ଟିକିଏ ପରଖି ନେଇ ଝରଣାରୁ ପାଣି ଆଣି ତାକୁ ଧୋଇଦେଲା—ଠିକ୍ ଯେମିତି ମାଆ ତାର ଆହତ ଶିଶୁର ଶୁଣୁଷା କରେ । ରକ୍ତର ଧାର କିନ୍ତୁ ବନ୍ଦ ହେଲା ନାହିଁ । ଅନବରତ ଭାବେ ବେଶ୍ ଜୋରରେ ରକ୍ତର ସୁଅ ଯେମିତି ଛୁଟି ଚାଲିଥାଏ । ଲୋକଟି ତାପରେ କିଛି ଦୂରକୁ ଚାଲିଗଲା । ଟିକିଏ ନଇଁପଡ଼ି ବଣବୁଦା ଭିତରୁ କ'ଣ ଅଣ୍ଟାଳି ଅଣ୍ଟାଳି ସାଉଁଟି ଆଣିଲା । ତାପରେ ଠିଆ ହେଲା ! ଦେଖାଗଲା ହାତରେ ମେଞ୍ଚାଏ ସାରୁଆ ପତ ଆଉ ତେରମୂଳ ଧରି ସେ ତାର ଟାଣୁଆ ଟାଣୁଆ ଆଙ୍ଗୁଳିରେ ମକରୁଛି । ସେଇଠୁ ସେଇ ପକ୍ଷର ଚପକୁ ଆଣି ଭିକାରୀର କ୍ଷତସ୍ଥାନରେ ବୋଳିଦେଲା । ଭିକାରୀ ପାଖରେ କୌଣସି ପରିଷ୍କାର କନା ନଥିବାରୁ ନିଜର ସେଇ ଲମ୍ବା ଶାଢ଼ୀଟାକୁ ଦେହରୁ ବାହାର କରି ଦେଇ ସେଥିରୁ ଖଣ୍ଡେ ରୁମାଲ ବାହାର କଲା । ବେଶ୍ ସୁନ୍ଦର ପିଲୁଙ୍କର ବଡ଼ ରୁମାଲଟିଏ ।

ଭିକାରୀ ମାଲବରେ ଅନେଇ ରହିଥାଏ ଲୋକଟିକୁ । ଲୋକଟିର କିନ୍ତୁ କ୍ଷତସ୍ଥାନ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କେଉଁଠି ଦୃଷ୍ଟି ନାହିଁ । ରକ୍ତର ଧାର ଯେମିତି ଧୀରେ ଧୀରେ ବନ୍ଦ ହୋଇ ଆସିଲା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ରୁମାଲରେ ସେଇଠି ଗୋଟିଏ ବ୍ୟାଣ୍ଡେଜ ସେ ବାନ୍ଧିଦେଲା । ସଫେଦ ରୁମାଲ ଭେଦକରି ବନ୍ଦୁଟିଏ ଲୋହିତ ରକ୍ତର ବାହାରକୁ ଦିଶିଲା ନାହିଁ । ଲୋକଟିର ମୁଖ ମଣ୍ଡଳରେ ଅସୀମ ତୃପ୍ତିର ସ୍ମିତହାସ୍ୟ ଉକୁଟି ଉଠିଲା ।

ଭିକାରୀ ଗୁଣୁ ଗୁଣୁ ହୋଇ କହିଲା, “ଅଶେଷ ଧନ୍ୟବାଦ ତୁମକୁ, ମତେ ବେଶ ଭଲ ଲାଗିଲାଣି ଏଥର ।”

ଲୋକଟି କହିଲା, “ବଂସ୍ତ ହୁଅ ନାହିଁ ଆଉ । ଏଇଥିରେ ତୁମର ଘା' ଏକଦମ ଶୁଖିଯିବ ।”

ଭିକାରୀ ଉଠିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା । ଲୋକଟି ଅସୀମ ସହାନୁଭୂତିର ସହିତ ତାର ହାତ ଦିଆ ବଢ଼େଇ ଦେଇ ତାକୁ ଠିଆ ହେବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କଲା । ଭିକାରୀ ବିଶୁଦ୍ଧର ଲୁଗାପଟା ସେତେବେଳକୁ ଏକଦମ୍ ଭଜିଯାଇ

ଦେହ ସାଙ୍ଗରେ ଲାଗିଯାଇଛି । ତେଣୁ ଲୋକଟି ନାମର ସେହି ଲମ୍ବା ଶାଢ଼ୀକୁ ଦେଇଦେଲା ଭିକାରୀକୁ ।

ଅସୀମ ବସ୍ତୁସ୍ବରେ ଭିକାରୀ ଗୁଣି ରହିଲା ତାରି ଆଡ଼େ । ଦେଖିଲା ଏହି ମୋଟା ଶାଢ଼ୀ ତଳେ ଲୋକଟି ଗୋଟିଏ ସୁନ୍ଦର ଶୁଭ୍ର ଲିନେନ୍ ସୁଟ୍ ପିନ୍ଧିଛି । ଲୋକଟି ଦେହରୁ ଶାଢ଼ୀ କାଢ଼ିଲା ବେଳେ ଭିକାରୀ ତାକୁ ତନ୍ତତନ୍ତ କରି ପରୀକ୍ଷା କରିନେଲା । ଦୁଇଟି କଥା ତା ମନ ଭିତରେ ରେଖାଙ୍କିତ ହୋଇ ରହିଗଲା । ଗୋଟିଏ ହେଉଛି ଲୋକଟିର ସେହି ଉଜ୍ଜ୍ବଳ ଚକ୍ରକ ଆଖି ଦିଟା; ଆଉଟି ହେଉଛି ତାର ମଥାର କେବି କେବି କୁଞ୍ଚିତ ଟପି ରଙ୍ଗର ବାଳକେଶକ ।

ଲୋକଟି ତାପରେ ଭିକାରୀକୁ ବଢ଼େଇ ଦେଲା ତାର ହାତବାଡ଼ି ଶ୍ରେକ ଆଉ ତଳେ ପଡ଼ିଥିବା ପୁଟୁଳାଟି ଉଠାଇ ଆଣିଲା । ଦେଖିଲା ବେଳକୁ ପୁଟୁଳାଟି ଖାଲି । ସେ ନିଜ ଅଣ୍ଟାରୁ କମରପଟି ଫିଟାଇଲା । ସେଇଠି ଗୋଟିଏ ଛୁରୁ ଆଉ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଚିତ୍ତଲଭର ଗେଞ୍ଜା ହୋଇ ଥାଏ । ତାକୁ ଗୁଡ଼ି ଦେଇ ସେ କମରପଟି ତଳୁ ବାହାର କରି ଆଣିଲା ଗୋଟାଏ ପରେ ଗୋଟାଏ ଏମିତି ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ରୂପାର ମୁଦ୍ରା । ତାରି ଭିତରୁ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଭେନେଜୁଇନ ସୁନାର ଡଲର ବାହାରି ଆସିଲା । ଲୋକଟି ଗୋଟାଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପାଇଁ ସୁନାର ଡଲରଟିକୁ ଅନେଇଲା । ତାପରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ମୁଦ୍ରାଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ସେଇ ସୁନାର ଡଲରଟିକୁ ମଧ୍ୟ ସେ ଭିକାରୀର ପୁଟୁଳା ଭିତରେ ପକାଇ ଦେଲା । କହିଲା, “ଏଇଟି ମଧ୍ୟ ତୋର, କାରଣ ସେଇଟା ତା ମନକୁ ମନ ବାହାରି ଆସିଛି ।”

ଭିକାରୀ ଲୋକଟିର ହାତ ଧରି ପକାଇ କୃତଜ୍ଞତା ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା । ଏଇ ଯେଉଁ ଅର୍ଥ ସିଏ ପାଇଲା ଏହା ତା ପକ୍ଷରେ ଅମୂଲ୍ୟ ଧନ । ଏତେ ଦୌଳତ ତା ଭାଗ୍ୟରେ ଯୁଟିବ ବୋଲି ସେ କେବେ କଳ୍ପନା ସୂଚା କରି ନଥିଲା । ଦାତା ପ୍ରତି ଅସୀମ କୃତଜ୍ଞତାରେ ତାର ମନ ପ୍ରାଣ ଉଜ୍ଜ୍ବଳ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଅଶେଷ ଧନ୍ୟବାଦ ଓ କଲାଣ ଜଣାଇ ଭିକାରୀ ଛେଟେଇ ଛେଟେଇ ତା ଠାରୁ ବଦାୟ ନେଇ ଆଗେଇଗଲା । ଲୋକଟି ତାରି ଆଡ଼କୁ ମୁହଁ ଫେରାଇ ପଛରୁ ଡାକି କହିଲା, “ଆଜି ମୁଁ ସିନା ତମକୁ ସାହାଯ୍ୟ କଲି । କାଲି ତମର ପାଲି ପଡ଼ିବ ମତେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ।”

ସୂର୍ଯ୍ୟ କରଣରେ ଭିକାରୀର ଆଖି ଆଉ ଝଲସି ଯାଉନାହିଁ । ସହର ବହୁ ଦୂରରେ ରହିଗଲାଣି । ଶରତର ଏହି ଦୀର୍ଘାୟିତ ଅପରାହ୍ନଟି ଏମର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବି ଏକ ସୀତାନରମ ଫସ୍ତରେ ଉଦ୍‌ଭାସିତ ହୋଇରହିଛି । ଭିକାରୀ ଏକେଲ ଖୁସିମନରେ ଆଗେଇ ଚାଲିଲା । ଷତ ବିଷତ ଆହତ ପାଦଟା ପ୍ରତି ତାର ଆଉ ବିଶେଷ ଦୃଷ୍ଟି ନାହିଁ ।

ପ୍ରତି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଯେଉଁ ଲୋକଟି ରସ୍ତାର କରେ କରେ ବଞ୍ଚା ଖୁଣ୍ଟରେ ଘାପ ଜାଳ ଦେଇଯାଏ ସେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆହୁରି ତାର ନିତିଦିନିଆ କାମରେ ବାହାରି ନାହିଁ । ତାର ପ୍ରଥମ ବଞ୍ଚାଖୁଣ୍ଟ ଉପରେ ନିଶ୍ଚିଣ୍ଟା ସେମିତି ଡେଇଁହୋଇ ଥୁଆ ହୋଇଛି । ଭିତରେ, ସୁରଲୟର କଷ୍ଟ ଭିତରେ ସୁରପାତ ଚାରିପଟେ ଥିବାର ବୁଲି ଆସିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ନାନାଦି ମନ୍ତ୍ରବ୍ୟ ଶୁଣାଯାଉଛି — ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ମନ୍ତ୍ରବ୍ୟ ଓଭେଯନ୍ତର ସାଂପ୍ରତିକ ଦୁଃସାହସିକ କାଣ୍ଡକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି । ଜୁଆଁରେ ସେ କେମିତି ଜଣେ ଜମିଦାରଠୁ ସବୁ ଲୁଟିକରି ନେଇଗଲା, ଆଉ ଜଣେ ଲୋକକୁ କେମିତି ଛୁରୀରେ ଭୁଷି ମାରିଦେଲା ।

ସୁରଲୟର ଦ୍ଵାର ଜୋଣରୁ ଦିଶିଲା ଭିକାରୀର ଫୁଲିଲା ଫୁଲିଲା ମୁହଁଟା ଉଁକ ମାରି ଉଠିଥିଲା । ତାର ବିକୃତ ପାଦଟାକୁ ଦେଖି ସମସ୍ତେ ଧରବ ହୋଇଗଲେ । ଅନେଇ ରହିଲେ ସେ କେମିତି ହାତପାତ କାକୁଡି ମିନତି ହୋଇ ଭିକ ମାଗିବ, ଆଉ ଯିଏ ଯାହା ଦେବ ତାକୁ ଆନନ୍ଦରେ ଗ୍ରହଣ କଟିନେବ । କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ନିସ୍ଵିତ କରିଦେଇ ଭିକାରୀଟି ସିଧାସଳଖ ସୁରଲୟ ଭିତରକୁ ପଶିଯାଇ ମେଜ ଉପରେ ମଦଗିଲମେ ପାଇଁ ବସିବ ଦେଇ ବସିଗଲା । ଦେହଟା ତାର ସେତ-ବେଳକୁ ଥଣ୍ଡାରେ କୋଲ ମାରିଗଲାଣି । ଶୀର୍ଷ ତଳେ ତାର ଲୁଗାପଟା ସବୁ ଭିଜିଯାଇ ଜଡ଼ବୁଡ଼ି ହୋଇ ଯାଇଛି । ମଦ ଗିଲସରେ ଓଠ ଟିକିଏ ଲଗେଇ ଦେଇ ସେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଟୁକୁରାଏ ଶୁଖିଲା ରୁଟି ଚୋବାଇବାକୁ ଲାଗିଲା ।

ଅନ୍ୟମାନେ ତା ଉପରୁ ଦୃଷ୍ଟି ଫେରାଇ ଆଖି ପୁଣି ନିଜର ଗପସପରେ ରତ ହେଲେ, ଶୁଣାଗଲା ବଞ୍ଚାବାଲ କହୁଛି, “ତାର ଯାଦୁବଦ୍ୟା କଥା କହୁଛନ୍ତି ? ଓଃ ସେ ଅନେକ କିଛି ଜାଣେ !”

ମଦ ଦୋକାନୀ କିନ୍ତୁ ବିଶ୍ୱାସ କଲ ନାହିଁ, କହିଲା, “ମୋର ବନ୍ଧୁ କରେ ତାକୁ ଟିକିଏ ଦେଖି ନେବା ପାଇଁ ମତେ ଯଦି ଟିକିଏ ସୁଯୋଗ ମିଳିଯିବ ତାହାଲେ ତାର ଯାଦୁ ପାଦୁ ସବୁ ଉଡ଼େଇ ଦେବ ।”

ଜଣେ ଅଳ୍ପ ବୟସ୍କ ଟାଣୁଆ ଜବାନ୍ କହିଲା, “ଓଭେଜନ୍ ଦେଖିବାକୁ କେମିତି ଟିକିଏ ଜଣା ପଡ଼ନ୍ତା କି ! ତା ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ପାଞ୍ଚଶହ ଟଙ୍କା ପୁରସ୍କାର ଝୁଲୁଛି । ତାକୁ ଯିଏ ଜାଣନ୍ତା ହେଉ ବା ମୃତ ହେଉ ଧରି ଆଣି ଦେବ ସେ ପାଞ୍ଚଶହ ଟଙ୍କା ପାଇବ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରାଯାଇଛି ।”

ତେଲ ଚିକଟା ଜଣେ ନିଗ୍ରୋ କହିଲା, “ଯେତେ ଅତି ସହଜ କଥା । ସେ ତ ଗୋଟାଏ କଲା ସ୍ତ୍ରୀ ଭଳି ମଣିଷଟାଏ । କିନ୍ତୁ ତାର ଆଖି ଦିଆ ଟଙ୍କା ପରି ଚିକ୍ ଚିକ୍ । ମୁଣ୍ଡର ବାଳଗୁରୁକ ଟପି ରଙ୍ଗର । ହେଲ, ଏଥର ଯା ! ପାହାଡ଼ ଭିତର ଚାକୁ ଟୋକି ବାହାର କରିବୁ । ତାକୁ ଧରି ଆଣିଲ ପରେ ମୋ ମଦ ଗିଲ୍‌ସର ଦାମ୍‌ଟା କିନ୍ତୁ ଦେଇଦେବୁ !”

ଭିକାରୀ ବସି ବସି ପାଟି ଭିତରେ ତାର ସେଇ କାଠୁଆ ରୁଟି ଟୁକୁରକୁ ନରମ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି ଆଉ ଭାବୁଛି, “ତା ହେଲେ ଝରଣା କୁଳରେ ଯାହାକୁ ଦେଖିଲ ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଓଭେଜନ୍ । ତାକୁ ସେ ଧରାଇ ଦେବ—ଜାଣନ୍ତା ହେଉ ବା ମଲା ହେଉ—ସେ ପାଞ୍ଚଶହ ଟଙ୍କା ପାଇବ । ଓଭେଜନ୍ ନିଶ୍ଚୟ ଯାଦୁ ଜାଣେ—ଲୋକଟା ତାର ଆତ୍ମାକୁ ଶୟତାନ ନିକଟରେ ବିକି ଦେଇଛି । ତାକୁ ଧରେଇ ଦେଲେ ତ ମତେ ଆଉ ଏମିତି ବୁଲି ବୁଲି ଭିକ ମାଗିବାକୁ ପଡ଼ନ୍ତା ନାହିଁ । ଗୋଟାଏ ଡାକ୍ତର ଡାକ ଗୋଡ଼ିଟାକୁ ଭଲ କରି ଦିଅନ୍ତୁ । ପାଞ୍ଚଶହ ଟଙ୍କା !”

ଭିକାରୀ ହାତ ପୁରେଇଲା ପକେଟରେ—ହାତରେ ବାଜିଲା ସେଇ ସୁନାର ମୋହରଟା । ଭିକାରୀ ଭାବିଲା, “ଓଭେଜନ୍‌ର ନିଶ୍ଚୟ ଏମିତି ଅନେକ ମୋହର ଥିବ । କିନ୍ତୁ ସେ ତ ସବୁ ବାଣ୍ଟି ଦେଉଛି । ଲୋକଟା ଭାରି ଦିଲ୍‌ଦାରିଆ ଦାମା ପରି ଜଣା ପଡ଼ୁଛି । ନ ହେଲେ ସେ କ’ଣ ଏତେ ବଡ଼ ଡାକୁ ହୋଇଛି ମିଛଟାରେ ! ଏଇଠିକାର ଏହି ଲୋକଗୁଡ଼ାକ ତ ମତେ ଦୃଷ୍ଟି କରନ୍ତି । ସେମାନେ କ’ଣ ମୋ ଘା’ଟା ଧୋଇ ଦେଇଥାନ୍ତେ । ସେ ଡାକୁ ଯଦି ମୋ ପ୍ରତି ଦୟା କାହିଁକି ହେଲା ତାର ?” ଆଖି ଆଗରେ

ପୁଣି ତାର ଭାସି ଉଠିଲା ସେହି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଚିକ୍ ଚିକ୍ ଆଖିଦିଟା, ଆଉ ତାର ସେଇ ପତଳା ପତଳା ଧୂସର ବାଳ କେରକ, ତାର ଓଠ ଚାରିପଟର ସେହି କଠୋର ଧରଣୀ ଗୁଡ଼ିକ, ତାର ଭିତରେ ତାର ସେଇ ଅସୀମ କରୁଣାଭାବ ସ୍ଥିର ହାସ୍ୟଟି ।

ରସ୍ତାରେ ଶୁଣାଗଲା ଘୋଡ଼ା ଟାପୁର ଛନ୍ଦୋବଦ୍ଧ ଶବ୍ଦ । ଭିକାରୀ ବାହାରକୁ ଉଠି ଆସିଲା ଦେଖିବାକୁ ।

ରସ୍ତାଉପରେ ଗୋଟାଏ କଳା ଧଳା ଛଇଲା ଘୋଡ଼ା ଉପରେ ଗୋଡ଼ରେ ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା ବୁଟ୍‌ପିନ୍ଧି କିଏ ଜଣେ ଘୋଡ଼ାସବାର ଚାଲିଯାଉଛି । ସୁରଲପୁର ପାଖ ଦେଇ । ଲୋକଟି ପୂର୍ବ କଦମ୍ବରେ ଛୁଟିଗଲା ବେଳେ ସେ ଟିକିଏ ପଛକୁ ଫେରି ଅନେଇ ଦେଲା । ଭିକାରୀ ଆଖିରେ ମିଶିଗଲା ତାର ଆଖି ଦିଟା । ଗୋଟାଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପାଇଁ ଭିକାରୀର ଓଠ ଦିଟା ବିସ୍ମୟରେ ବିସ୍ତାରିତ ହୋଇଗଲା କିନ୍ତୁ ସେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପାଟିଟା ବଦଳି ଚାଲି ଯାଇଗଲା ।

ସୁରଲପୁର ମାଲିକ ବି ଘୋଡ଼ା ସବାରକୁ ଦେଖିବା ପାଇଁ ବାହାରକୁ ଉଠି ଆସିଲା । କିନ୍ତୁ ସେତେବେଳକୁ ସେ କୁଆଡ଼େ ଉଭେଇ ଗଲାଣି । ସେ କହିଲା, “ଟାପୁ ଶବ୍ଦରୁ ଭାରି ବଢ଼ିଆ ଘୋଡ଼ାଟେ ପରି ଜଣାପଡ଼ୁଛି ।”

ଭିକାରୀ ମନେ ମନେ ଭାବିଲା, “ଇନ୍ଦ୍ର ସେଇ ଓଭେଜନ୍ ! ଠିକ୍ ଦିଟା ଟଙ୍କା ଭଳି ତା ଆଖି ଦିଟା ଚିକ୍ ଚିକ୍ କରୁଛି । ସେଇ ଦିଟା ଆଖି ସେମିତି ଦିଟା ଛୁରି ଭଳି ଭୁଷି ଦେଇ ଯାଉଛି ।”

ବଞ୍ଚିବାଲା କହିଲା, “ମୁଁ ଚାଲି ବଞ୍ଚି ଲାଗିବିବାକୁ ।”

ନିଗ୍ରୋ ଲୋକଟି ସେଇ ସୁବକକୁ ପୁଣି ଥର କରି କହିଲା, “କରେ ଓଭେଜନ୍‌କୁ ଧରିବା ପାଇଁ ଆନ୍ତରିକ ଯାଚନ କରେ ? ହୁସିଆର, ଆଜି ରାତିରେ ହୁଏତ ତୁ ଦେଖିବୁ ସେ ଆସି ଶୋଇଛି ତୋ ଘରଭିତରେ । ତେଣୁ ଯା ଟିକିଏ ଶୋଇ ଆସିବୁ ।”

ଭିକାରୀ ଶବ ଲାଗିଛି, “ସେ ନିଶ୍ଚୟ ସେଇ । ତା ଛଡ଼ା ଆଉ କେହି ନୁହଁ । କାହାକୁ ମାରିକରି ବା କାହାକୁ ଲୁଟିକରି କୁଆଡ଼େ ପଳାଉଛି । କାହାକୁ ସେ ମାରିଛି କେଜାଣି !”

ରାସ୍ତାରେ ଚାରିଜଣ ସଶସ୍ତ୍ର ସୈନ୍ୟ ଦୋଡ଼ି ଦୋଡ଼ି ଆସି ମଦଦୋକାନ ଭିତରେ ପଶିଗଲେ ଝଡ଼ ପରି । ପଚାରିଲେ, “ଦେଖିଛ, ସିଏ ଏଇବାଟେ ପଳାଇ ଯିବାର ତମେ କିଏ ଦେଖିଛ ?”

“କିଏ ? କାହା କଥା କହୁଛ ?”

“ଓଭେଜନ୍ ! ଓଭେଜନ୍ !”

ସମସ୍ତେ ପରସ୍ପର ଆଡ଼କୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ, ଅବାକ୍ ହୋଇ ଅନାଇବାକୁ ଲାଗିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଭୁଣ୍ଡରେ ଖାଲି “ଓଭେଜନ୍ ! ଓଭେଜନ୍ !”

ସୈନ୍ୟମାନେ ପୁଣି କହିଲେ, “ଗୋଟାଏ କଳା ଧଳା ଛଉଛଉକା ଘୋଡ଼ା ଚୋରି ହୋଇ ଯାଇଛି । ସେନାପତିଙ୍କର ନଦନ ଆଉ ବୁଟ୍ ମଧ୍ୟ ଚୋରି ହୋଇ ଯାଇଛି ।”

ସମସ୍ତେ ହତବାକ୍ ହୋଇ କେବଳ ତାର ପ୍ରତିଧ୍ବନି କଲେ, “ସେନାପତିଙ୍କର ଘୋଡ଼ା, ନଦନ, ବୁଟ୍ ସବୁ ଚୋରି ହୋଇ ଯାଇଛି !”

ସିପାହୀମାନେ ପଚାରିଲେ, “ଏଇବାଟେ ସିଏ ଯିବାର ତମେ କିଏ ଦେଖିଛ ?”

ମଦ ଦୋକାନୀ କହିଲା, “ହଁ, ଏଇବାଟେ କିଏ ଜଣେ ଘୋଡ଼ାରେ ବସି ଚାଲିଗଲା ।”

“ଛଉଛଉକା ଘୋଡ଼ା ଉପରେ ?”

ଦୋକାନୀ ଚାହିଁଲା ଭିକାରୀ ଆଡ଼କୁ, କହିଲା, “ଅରେ ତୁ ତ ଦେଖୁଥିଲୁ ସେ ଏଇବାଟେ ଗଲାବେଳେ । ଘୋଡ଼ାଟା କ’ଣ ଛଉଛଉକା ଘୋଡ଼ା ?”

ଭିକାରୀ ଜବାବ ଦେଲା, “ମୁଁ ଆଉ ତାକୁ ଭଲ ରୂପେ ଦେଖି ପାରିଲି ନାହିଁ ।”

ଦୋକାନୀ ବୁଦ୍ଧି ବଢେଇ ଦେଇ କହିଲା ପିପାସ୍ତମାନଙ୍କୁ, “ସେଇଟା ତ ମାଇ ଘୋଡ଼ାଟା । ତାର ପିଲାଟାକୁ ଫିଟାଇ ଦିଅ । ଦେଖିବ ସେ ତାର ମାଆର ପାଦଚିହ୍ନ ବାରି ବାରି ତାକୁ ବାହାର କରିଦେବ ।”

ସେଇ ନିଗ୍ରୋ ଜବାନ୍‌ଟାକହିଲା, “ହଁ, ହଁ, ଠିକ୍ କଥା ? ଛୁଆଟାକୁ ଖୋଲିଦିଅ, ଆମକୁ ପାଞ୍ଚଟା ଟଙ୍କା ମିଳିଯିବ ।”

ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଭିକାରୀଟି ସେଇଠୁ କୁଆଡ଼େ ଛୁଇ ପରି ଖସି ଚାଲିଗଲା । ଛୋଟେଇ ଛୋଟେଇ ମେଡେ ଶୀଘ୍ର ସମ୍ଭବ ସେ ରସ୍ତାରେ ରସ୍ତାରେ ଆଗେଇ ଗଲା । ବଞ୍ଚିବାଲା ରସ୍ତା କରେ କରେ ବଞ୍ଚି ଖୁଣ୍ଟରେ ଘାପ ଜାଳିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ପିପାସ୍ତମାନେ ଘୋଡ଼ା ଛୁଆଟାକୁ ଫିଟେଇ ଦେଇ ତା ପଛରେ ପଛରେ ଘୋଡ଼ିଛନ୍ତି । ସେତେବେଳକୁ ଭିକାରୀ ସମ୍ଭର ପାର ହୋଇ ସଡ଼କ ଉପରେ ବହୁଦୂର ଆଗେଇ ଗଲାଣି । କିଛିଦୂର ଗଲା ପରେ ବଡ଼ ସଡ଼କ ଉପରୁ ଖୁବ୍ ଛୋଟ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ପାହାଡ଼ୀ ରସ୍ତାଟିଏ ଯେଉଁଠି ଅତି ବିପଜ୍ଜନକ ଭାବେ ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଛି ସେଇଠି ସେ ଆଣ୍ଟୁ ମାଡ଼ି ଆଡ଼ୁଆଳରେ ଛପି ରହିଲା ।

କିଛି ମମୟ ପରେ ସେ ଶୁଣିଲା ଘୋଡ଼ାଛୁଆଟିର ପାଦ ଶବ୍ଦ । ଜୋରରେ ଜୋରରେ ସେ ଦୌଡ଼ି ଦୌଡ଼ି ଆସୁଛି । ଦୂରରୁ ଶୁଣା ଯାଉଛି ଲେକେ ପାଟି କରୁଛନ୍ତି । ଆହୁରି ସବୁ ଲେକକୁ ଡାକୁଛନ୍ତି ଶ୍ଵେତକୁ ଧରିବା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଆସିବାକୁ । ସେମାନେ ପାଖେଇ ପାଖେଇ ଆସୁଛନ୍ତି । ଘୋଡ଼ା ଛୁଆଟି ଆସି ମୋଡ଼ରେ ପହଞ୍ଚିଗଲା । ଭିକାରୀ ଦୁଇ ହାତରେ ତାର ବାଡ଼ିଟାକୁ ଜାବୋଡ଼ି ଧରି ଉପରକୁ ଉଠେଇଲା ଆଉ ତାର ସକଳ ଶକ୍ତି ସଞ୍ଚୟକରି ଦେଲା ପାହାରେ ଘୋଡ଼ା ଛୁଆର ଠିକ୍ ମୁଣ୍ଡ ଉପରକୁ । ଘୋଡ଼ା ଛୁଆଟା ହଠାତ୍ ରସ୍ତା ଉପରେ ଧସିକିନା ଅଟକିଗଲା ସଞ୍ଜମାନ ହୋଇ । ତାପରେ ପୁଣି ଆଉ ଏକ ପାହାର । ଘୋଡ଼ା ଛୁଆଟା ଗଡ଼ି ଗଡ଼ି ଚାଲିଗଲା ପାହାଡ଼ ତଳକୁ ।

ଆସନ୍ ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ ବାଟ ଅଣ୍ଟାଳି ଅଣ୍ଟାଳି ପାହାଡ଼ କରର ନିଦ୍ରା କଫି ବଢ଼ିବୁ ଭିତରକୁ ଚାଲିଗଲା ଭିକାରୀ । ମନକୁ ମନ ଧୀରେ

ଧୀରେ ଭୁଟୁରୁ ଭୁଟୁରୁ ହେଉଥାଏ, “ଆଜି ମୋର ପାଳ ପଡ଼ିଛି କତେ
ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ, କାଲି ତୋର ପାଳ ପଡ଼ିବ ।”

ଆକାଶରେ ସଞ୍ଜିତାରୁ ଜଳ ଉଠିଲାଣି, ସୁନାର ମୋହର ପରି
ଝଲମଲ କରି ଜଳ ଉଠିଲାଣି ।

କର୍ମବ୍ୟସ୍ତ ଦଲ୍ଲର ରେମାନ୍ସ

ଓ. ହେନ୍ରି

[ଓ. ହେନ୍ରି (୧୮୭୭—୧୯୧୦)—ଆଧୁନିକ କ୍ଷୁଦ୍ର ଗଳ୍ପର ଅନ୍ୟତମ ଜନକ ରୂପେ ପରିଚିତ । ଓ. ହେନ୍ରିଙ୍କର ପ୍ରକୃତ ନାମ ହେଉଛି ଭିଲିୟମ ସିଡ଼ନା ପୋର୍ଟର । ଆମେରିକା ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରର ଉତ୍ତର କାଲିଫର୍ନିଆ ପ୍ରଦେଶର ଗ୍ରୀନ୍ସବରେ ସହରରେ ତାଙ୍କର ଜନ୍ମ । ତାଙ୍କର ପିତା ଜଣେ ଡାକ୍ତର । ଜଣେ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତର ସନ୍ତାନରୂପେ ଓ. ହେନ୍ରିଙ୍କୁ ଜୀବିକା ଅର୍ଜନ ଲାଗି ବିଭିନ୍ନ ବ୍ୟବସାୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନରେ ଚାକିରି କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ତେଣୁ ସାଧାରଣ ମଣିଷର ନିବଡ଼ ସ୍ୱପ୍ନରେ ଆସିବାର ସୁଯୋଗ ସେ ପାଇଥିଲେ । ଫଳରେ ଆମେରିକାର ଏହି ଅବହେଳିତ ସାଧାରଣ ମଣିଷମାନେ ହିଁ ତାଙ୍କର ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିରେ ଜୀବନ୍ତ ଓ ପ୍ରାଣବନ୍ତ ହୋଇଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ଖିଆଲ୍ ମନ, ସେମାନଙ୍କର ଗ୍ରେଟ୍ ଗ୍ରେଟ୍ ଦୋଷ ଦୁର୍ବଳତା, ସେମାନଙ୍କର କରୁଣ ସ୍ୱପ୍ନ ଭିତର ଦେଇ ସେ ଆବିଷ୍କାର କରିଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କର ମାନବିକ ଆତ୍ମାକୁ ଆଉ ତା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଅନାବୃତ କରି ଦେଇଛନ୍ତି ସମସାମୟିକ ସମାଜର ବୈଷମ୍ୟକୁ । କାହାଣୀର ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ପରିଣତି ହେଉଛି ତାଙ୍କର ଶୈଳୀର ପ୍ରଧାନ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ।

ଅର୍ଥ ଡୋଷରଫ କରିଥିବାର ମିଥ୍ୟା ଅଭିଯୋଗରେ ଦଣ୍ଡିତ ହୋଇ ସେ କାରାବାସ କରୁଥିବା ସମୟରେ ଏହି “ଓ. ହେନ୍ରି” ଛଦ୍ମ ନାମରେ ସେ ତାଙ୍କର ଗଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକୁ ବିଭିନ୍ନ ପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରକାଶ କରୁଥିଲେ । ସେହି ନାମରେ ସେ ଆଜିଯୁଦ୍ଧା ପରିଚିତ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀରେ ।]

ଦଲ୍ଲ ବ୍ୟବସାୟୀ ହାର୍ଡେ ମ୍ୟାକ୍‌ସଉଏଲ୍‌ଙ୍କ ଦପ୍ତରର ଅତି ବଶ୍ୟ କର୍ମଚାରୀ ହେଉଛନ୍ତି ପିଟର । ବ୍ୟବସାୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନର ସବୁ

ଗୋପନ କାରବାରର ଯାବତୀୟ କାଗଜପତ୍ରର ଦାୟିତ୍ୱ ତାଙ୍କ ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ ।

ଠିକ୍ ସାତେ ନଅଟା ବେଳେ ତାଙ୍କର ମାଲିକ ଯେତେବେଳେ ଲଘୁ ଅଥଚ ଉଦ୍ୟମ ପଦକ୍ଷେପରେ ସଙ୍ଗରେ ତାଙ୍କର ତରୁଣୀ ସ୍ଥେନୋଗ୍ରାଫରକୁ ନେଇ ଅଫିସ ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲେ, ପିତେରଙ୍କର ସାଧାରଣତଃ ନିର୍ଲିପ୍ତ ଓ ଆବେଗହୀନ ମୁଖମଣ୍ଡଳରେ ଇଷତ୍ ଆଗ୍ରହ ଓ ବିସ୍ମୟର ଏକ ଶୀତ ଆଶ୍ରୟ ଫୁଟି ଉଠିଲା । ମ୍ୟାକ୍‌ସ୍‌ଭଏଲ ଅତି ସଂକ୍ଷେପରେ “ସୁସ୍ଥଭାବ, ପିତେର” କହି ଛୁଟିଗଲେ ତାଙ୍କର ଟେବୁଲ ଆଡ଼କୁ—ମନେ ହେଲା ସତେ ଯେମିତି ସେ ପିତେରଙ୍କ ଉପରେ ଡେଇଁ ଚାଲିଯିବେ । ତାପରେ ସେହି ଟେବୁଲ ଉପରେ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥିବା ଚିଠିପତ୍ର ଓ ଟେଲିଗ୍ରାମର ସୁପ ଭିତରେ ସେ ବୁଢ଼ାଇ ଦେଲେ ନିଜକୁ ।

ଏହି ଅଳ୍ପ ବୟସ୍କା ତରୁଣୀଟି ମାତ୍ର ବର୍ଷେ ହେଲା ତାଙ୍କ ପାଖରେ ସ୍ଥେନୋଗ୍ରାଫର ଭାବେ କାମ କରୁଛି । ସେ ସୁନ୍ଦରୀ, କଂତୁ ତାର ଏହି ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ସ୍ଥେନୋଗ୍ରାଫର ହେବା ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ନୁହଁ । କେଶଗୁଚ୍ଛରେ ତାର ସେହି ମନଲୋଭା ଲବଣ୍ୟଟି ନାହିଁ । ଗଳାରେ ନାହିଁ ହାର କଂବା ପଦକ, ହାତରେ ନାହିଁ କଂକଣ । ଦିବାସ୍ତୋତନର ନିମନ୍ତ୍ରଣ ଗ୍ରହଣ କଲେଲି କୌଣସି ହାବଭାବ ବି ତା’ ଠାରେ ନାହିଁ । ତାର ପରିଧାନ ଅତି ସରଳ, ନିରାଡ଼ମ୍ବର, ଦେହରେ କେବଳ ଗୋଟାଏ ଧୂସର ରଙ୍ଗର ପୋଷାକ । କଂତୁ ତା ରୂପକୁ ଠିକ୍ ଖାପ୍ ଖାଉଛି ସେହି ପୋଷାକଟି । ଉନ୍ନତ ରୂଚର ସୁସ୍ଥ ସ୍ୱାସର ରହିଛି ସେଥିରେ । ମଥାର ଚିକ୍କଣ କଳା ଉଷ୍ମିତ ପରି ଖୋପି ଉପରେ ମରାହୋଇଛି ଶୁକପକ୍ଷୀର ଏକ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ସବୁଜ ପର । ବେଶ ଶୁଭ୍ର ସତେଜ ଦିଶୁଛି ସେ ଏଇ ସକାଳର ଆଲୁଅରେ । ତାର ସେଇ ଘଣ୍ଟିରେ କେମିତି ଏକ ନରମ ସଲିଜତାର ଆବେଶ । ଆଖି ଦୁଇଟି ସ୍ୱପ୍ନରେ ଉଦ୍‌ଘୀପ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଛି, କପୋଳରେ ଫୁଟି ଉଠିଛି ଅକୃତ୍ରିମ ରକ୍ତିମା । ସମଗ୍ର ମୁଖ-ମଣ୍ଡଳରେ କେମିତି ଏକ ସ୍ୱାଭାବିକ ବିଜଡ଼ତ ପରିଭ୍ରମ ଆନନ୍ଦର ଆବେଶ ।

ପିତେରଙ୍କର କୌତୂହଳୀ ମୃଦୁ ଦୃଷ୍ଟି ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବି ତା ଉପରୁ ଦୂର ହୋଇ ଯାଇନାହିଁ । ଆଜି ସକାଳର ଏଇ ତରୁଣୀର ହାବଭାବରେ କେମିତି ଗୋଟାଏ ପାର୍ଥକ୍ୟ ସେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛନ୍ତି । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ

ଯେଉଁଠି ତାର ଟେବୁଲ ରହିଛି ସେଠାକୁ ତରୁଣୀ ସିଧାସଳଖ ଚାଲି
ନ ଯାଇ ବାହାର ଅଫିସ ଆଗରେ ଟିକିଏ ଏପଟ ସେପଟ ଦେବାକୁ
ଲାଗିଲା, କେମିତି ଟିକିଏ ଦୋଦୋପାଞ୍ଚ ହୋଇ, ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ।
ଥରଟିଏ ପାଇଁ କେବଳ ସେ ମ୍ୟାକ୍‌ସ୍‌ଭର୍‌ସ୍‌ଲଙ୍କ ଟେବୁଲ ପାଖ ଦେଇ
ଚାଲିଗଲା । ତାର ଉପସ୍ଥିତି ସ୍ୱାମୀଙ୍କରେ ସେ ସଚେତନ ହୋଇ ଉଠିବା
ପାଇଁ ତରୁଣୀର ଏତିକି ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ଯଥେଷ୍ଟ ।

କିନ୍ତୁ ଟେବୁଲ ପାଖରେ ଯିଏ ବସିଛି ସେ ଆଉ ମଣିଷ ହୋଇ
ରହିନାହିଁ । ସେ ଗୋଟିଏ ଯନ୍ତ୍ର ପାଲଟି ଯାଇଛି—ନ୍ୟୁୟାର୍କ ସହରର
ଜଣେ କର୍ମବ୍ୟସ୍ତ ଦଲ୍‌ଲ ବ୍ୟବସାୟୀ ସେ, ନକର ଅବରାମ ଦର୍ଦ୍ଦର
ଦୃଷ୍ଟିନ ଦ୍ୱାରା, ଫିଟି ଫିଟି ଉନ୍ମୁକ୍ତ ହୋଇ ଯାଉଥିବା ପ୍ରିଙ୍କ୍ ଦ୍ୱାରା
ଗତି ତାର ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ।

“ହଁ, କଣ ? କିଛି କାମ ଅଛି ? ” ସୁଖାବ୍ରା କଣ୍ଠରେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ
ମ୍ୟାକ୍‌ସ୍‌ଭର୍‌ସ୍‌ଲ । ତାଙ୍କର ସେଇ ଖୋଲା ଡାକରୁଡ଼ିକ ରଙ୍ଗମଞ୍ଚର କୃତ୍ରିମ
ବରଫର ସ୍ତୁପ ପରି ସେଇ ଭାବ ଟେବୁଲଟା ଉପରେ ପଡ଼ି ରହିଛି ।
ତାଙ୍କର ସେଇ ଧୂସର ଆଖିର ନେତ୍ରାକ୍ରମ ଆଉ ରୁଷ ଦୃଷ୍ଟିଟା
ହଠାତ୍ ଗୋଟିଏ ପଲକ ପାଇଁ ଅସହସ୍ତୁ ଭାବେ ତାର ଉପରେ
ଝଳସି ଉଠିଲା ।

“ନାଁ, କିଛି ନାହିଁ, ” ଓଠରେ ଇସତ୍ ସ୍ଥିତିହାସ୍ୟ ଖେଳାଇ
ଦେଇ ଟେବୁଲ ପାଖରୁ ଚାଲି ଯାଉ ଯାଉ ଜବାବ ଦେଲା ତରୁଣୀ
ଶ୍ଳେନୋଗ୍ରାଫର ।

ତାପରେ ପିଚେରଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ ସେ ପଚାରିଲା, “ମିଷ୍ଟର
ପିଚେର, ଅନ୍ୟ ଜଣେ ଶ୍ଳେନୋଗ୍ରାଫର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ସ୍ୱାମୀଙ୍କରେ
ମିଷ୍ଟର ମ୍ୟାକ୍‌ସ୍‌ଭର୍‌ସ୍‌ଲ କାଲି ଆପଣଙ୍କୁ କ’ଣ କହୁଥିଲେ କି ? ”

“ହଁ ସେ କହୁଥିଲେ, ” ଉତ୍ତର ଦେଲେ ପିଚେର, “ଆଉ ଜଣକୁ
ଆଣିବା ପାଇଁ ସେ ମତେ କହିଛନ୍ତି । ନମୁନା ସ୍ୱରୂପ କେତେ ଜଣକୁ
କାଲି ସକାଳେ ଏଠାକୁ ପଠାଇ ଦେବା ପାଇଁ ମୁଁ ଏଜେକ୍ୟୁଟିଭ ଦସ୍ତରକୁ
ନୋଟିସ ପଠାଇ ଦେଇଥିଲି । ଏଇନେତ ନଅଟା ପଇଁଚୁଲଣ ଆସି

ବାଜିଲାଣି । କିନ୍ତୁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଫଗାଟାଏ ରଙ୍ଗବେରଙ୍ଗର ଟୋପି କିମ୍ବା ସମ୍ବର ପଣସ ଚୁଇଙ୍ଗାମଠିଏବ ଆସି କାହିଁ ଦେଖାଦେଲା ନାହିଁ ।”

“ତା ହେଲେ ମୁଁ ଯେମିତି କାମ କରୁଥିଲି ସେମିତି କରିଯାଉଛି ଆଉ ଜଣେ କିଏ ଆସି ମୋ ସ୍ଥାନ ପୂରଣ କରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ,” କହିଲା ତରୁଣୀ । ଏତକ କହି ଦେଇ ସେ ଚାଲିଗଲା ତାର ଟେବୁଲ ପାଖକୁ । ତାପରେ ଶୁକ୍ରପକ୍ଷୀର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣସବୁଜ ପରଲଗା ସେହି କଳାଟୋପିଟିକୁ ମଥାରୁ ବାହାର କରି ଦେଇ ସେ ଟାଙ୍ଗିଦେଲା ଯଥାସ୍ଥାନରେ ।

ବ୍ୟବସାୟ କାରବାରର ଠେଲ ପେଲ ଭିଡ଼ ଭିତରେ ନ୍ୟୁୟାର୍କର କର୍ମକ୍ଳାନ୍ତ ଜଣେ ଦଲ୍ଲକୁ ଦେଖିବାର ସୁଯୋଗରୁ ଯିଏ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇଛି ସେ କେବେ ମଣିଷ ଜାତିର ଇତିହାସ ବୁଝିବା ପାଇଁ ସମର୍ଥ ହେବ ନାହିଁ । “ଗୌରବୋଜ୍ଜ୍ୱଳ ମହାନ୍ ଜୀବନର କର୍ମମୁଖର ମୁହୂର୍ତ୍ତ” କଥା କବି ଗାଇଛନ୍ତି ସତ । କିନ୍ତୁ ଏହି ନ୍ୟୁୟାର୍କ ସହରର ଦଲ୍ଲି ଜୀବନର ମୁହୂର୍ତ୍ତଗୁଡ଼ାକ କେବଳ କର୍ମମୁଖର ନୁହଁ । ତାର ଜୀବନର ପ୍ରତିଟି ମିନିଟ୍, ପ୍ରତିଟି ସେକେଣ୍ଡ ମନେହୁଏ ଯେମିତି ତାର ସେଇ ଅଫିସ ମଞ୍ଚର ଆଗରେ, ତାର ପଛରେ, ତାର ପ୍ରତିଟି ଫିତାରେ, ତାର ପ୍ରତିଟି ପୃଷ୍ଠରେ ଝୁଲି ଝୁଲି ଲାଖି ରହିଛି ।

ଆଉ ଏଇ ଦିନଟି ହେଉଛି ଦାର୍ଜେ-ମ୍ୟାକ୍‌ସଉଏଲଙ୍କର ସବୁଠାରୁ ବେଶି କର୍ମବ୍ୟସ୍ତ ଦିନ । ଫିତା ଚୁଲଟା ରହିରହି ଅଙ୍ଗେଇ ଅଙ୍ଗେଇ ଟିକି-ଟିକି କରି ଉନ୍ମତ୍ତଭାବେ ଟାଇପ୍ ବାଇଟରକୁ ଫିଟି ଫିଟି ଚାଲିଯାଉଛି । ଟେବୁଲର ଟେଲିଫୋନ୍‌ଟା ଯେମିତି ଟିଂ ଟିଂ ଶବ୍ଦର ଏକ ସଂହାମକ ବ୍ୟାଧି ଦ୍ୱାରା ଆହାନ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ଅଫିସ କକ୍ଷ ଭିତରେ ଲୋକଙ୍କର ଠେଲ ପେଲ ଭିଡ଼—ଅନବରତ ଯିବା ଆସିବା ଲାଗିଛି । ଲୁହାବାଡ଼ ଆରପଟୁ ଜଣେପରେ ଜଣେ ଆସି ତାଙ୍କୁ କିଏ କଣ ପଚାରି ଦେଇ ଚାଲି ଯାଉଛି—କିଏ ହସି ଦେଇ ଖୁସି ହୋଇ ପଚାରି ଗଲାଣି ତ କିଏ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠୁଛି, ଆଉ ବା କିଏ ଗୁମାସ୍ତା ଉଛନ୍ନ ତ କିଏ ବ୍ୟସ୍ତ ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ ଉଠୁଛି । ଚପଟାଣି ଗୁଡ଼ାକ କିଏ ଚିଠି ନେଇ, କିଏ ଟେଲିଗ୍ରାମ ନେଇ, କିଏ ମୌଖିକ ବାର୍ତ୍ତା ନେଇ ଅନବରତ ଯାଆ ଆସ କରୁଛନ୍ତି । ଝଡ଼ ଦ୍ୱାରା ଆହାନ୍ତ ଜାହାଜର ନାବିକମାନଙ୍କ ପରି ଅଫିସର

କରାଣୀ ଦଳ ଏପଟ ସେପଟ କୁଦାମାରି ବୁଲୁଛନ୍ତି । ଏପରିକି ପିଚେରଙ୍କର ମୁହଁଟା ବି ଟିକିଏ ସରସ, ଟିକିଏ ଜୀବନ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଥିଲା ପରି ମନେ ହେଉଛି ।

ବାହାରେ ଷ୍ଟକ୍ ଏକ୍ଚେଞ୍ଜରେ ଯେମିତି ପ୍ରଳୟର ତୋଫାନ ଉଠେ, ପାହାଡ଼ର ଅତଡ଼ା ଖସେ, ଭୂସାରର ଝଡ଼ଉଠେ, ବରଫର ସ୍ରୋତ ବିଗଳିତ ହୋଇଯାଏ, ଆଗ୍ନେୟଗିରିର ଉଦ୍‌ଗୀରଣ ହୁଏ ଠିକ୍ ସେହିପରି ଦଲ୍ଲଲର ଅଫିସ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଏହି ଆଦମ ପ୍ରାକୃତିକ ଆଲୋଡ଼ନର ଏକ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ପ୍ରତିଫଳନ ଫୁଟି ଉଠିଛି । କାନ୍ଥ ପାଖକୁ ଚୌକିଟାକୁ ଠେଲି ଦେଇ, ପାଦର ଗୁଡ଼ା ଆଙ୍ଗୁଠିରେ ଭାଙ୍ଗିଦେଇ ଜଣେ ନର୍ତ୍ତକ ପରି ମ୍ୟାକ୍‌ସ୍‌ଉଏଲ ତାଙ୍କର ବ୍ୟବସାୟ କାରବାର ଚଳାଇ ଯାଉଛନ୍ତି । କେତେବେଳେ ଟାଇମ୍ ରାଇଟର ପାଖରୁ ଟେଲିଫୋନ୍ ପାଖକୁ ଦୌଡ଼ି ଯାଉଛନ୍ତି ତ ପରମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ପୁଣି ଟେବୁଲ୍ ପାଖରୁ ଦୂର ଆଡ଼କୁ ଦୌଡ଼ି ଯାଉଛନ୍ତି । ଅନବରତ ତାଙ୍କର ଏହି ଧା ଧପଡ଼ ଲାଗିଛି—ତାଙ୍କର ପଦପାତରେ ମନେହୁଏ କେଉଁ ଏକ ଛୁପ୍‌ଚାନ୍ଦର ସୁଦୃଶ ବିଦୁଷକର ସୀପ୍ରତା ଓ ଚଞ୍ଚଳତା ଯେମିତି ଲାଗି ରହିଛି ।

ଏହି ଡ୍ରମ ବର୍ଦ୍ଧମାନ ବିରାଟ ଜଞ୍ଜାଳ ଭିତରେ ଦଲ୍ଲଲ ମ୍ୟାକ୍‌ସ୍‌ଉଏଲ ହଠାତ୍ ସଚେତନ ହୋଇ ଉଠିଲେ ଏକ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାଭ କେଶଗୁଚ୍ଛର ସାମ୍ନାରେ ସମ୍ପର୍କରେ—ମନେ ହେଲା ଏକ ମଶମଲ ବିତାନ ତଳୁ ଯେମିତି ନଇଁ ଆସିଛି ଏହି ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାଭ କେଶର ଝରଣା ଓଷପକ୍ଷୀର ମେଞ୍ଚାଏ ପରି ଭିତର ଦେଇ । ଦେହରେ ତାର ସିଲ୍‌ମାଛର କୃତ୍ରିମ ଚମଡ଼ାର ପରିଧାନ । ଗଳାରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ବାଦାମ ପରି ମାଲିର ହାର ତଳକୁ, ଖୁବ୍ ତଳକୁ ନଇଁ ଆସିଛି, ପାଦ ଛୁଇଁ ଯାଉଛି । ଆଉ ତାର ଅଗରେ ରୂପେଲା ହୃଦୟର ପଦକଟିଏ ଝଲୁଛି । ଏହିସବୁ ଆନୁସଙ୍ଗିକ ସାମଗ୍ରୀର ଅଧିକାଂଶୀ ହେଉଛି ଜଣେ ଆତ୍ମସଚେତନା ତରୁଣୀ । ସେ ଠିଆ ହୋଇଛି ତାଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ । ଆଉ ତା ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି ପିଚେର ତାର ଆବିର୍ଭାବର କାରଣ ବୁଝାଇ ଦେବା ପାଇଁ ।

“ଷ୍ଟେନୋଗ୍ରାଫର ଏଜେନ୍‌ସିରୁ ଆସିଛନ୍ତି ଏଇ ତରୁଣୀ ସେଇ ବୃକ୍ଷ ପାଇଁ”, କହିଲେ ପିଚେର ।

ହାତରେ ପୁଲାଏ କାଗଜ ଆଉ ଟେଲିଗ୍ରାମ କାଗଜ ଧରି ମ୍ୟାକ୍‌ସ୍‌ଭଏଲ ଟିକିଏ ଦୂର ବସିଲେ । ବିରକ୍ତିରେ ଭୁଲିତା ତାଙ୍କର କୁସ୍ତ୍ରତ ହୋଇ ଉଠିଲା । ମୁହଁ ଫଣଫଣ କରି ସେ ପଚାରିଲେ, “କି ଚାହୁଁଛନ୍ତି ?”

“ସ୍ଟେନୋଗ୍ରାଫର ଚାକିରୀ ପାଇଁ”, କହିଲେ ପିତେର, “ଆପଣ କାଲି ମତେ କହିଥିଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ଖବର ଦେବାକୁ, ସକାଳେ ଏଇଠିକି ଜଣଙ୍କୁ ପଠାଇ ଦେବା ପାଇଁ ।”

“ତୁମର ମୁଣ୍ଡ ଖରାପ ହୋଇ ଗଲଣି କି ପିତେର !” ଚାହିଁକି ଉଠିଲେ ମ୍ୟାକ୍‌ସ୍‌ଭଏଲ, “କିଏ କହିଲା ତୁମକୁ ମୁଁ ଏମିତି ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ଦେଇଛି ବୋଲି ? ମିସ୍ ଲେପ୍‌ଲ୍ ଏଇଠି ରହିବାର ବର୍ଷକ ଭିତରେ ତ ବେଶ୍ କାମ କରିଛନ୍ତି, ଖୁବ୍ ସନ୍ତୋଷଜନକ ଭାବେ କାମ କରିଛନ୍ତି । ସେ ଯେତେଦିନ ଚାହିଁବେ ଏଇଠି ରହି ପାରିବେ ଏଇ ଚାକିରୀରେ । ଏଇଠି ଆଉ ଚାକିରୀ ଖାଲି ନାହିଁ, ମ୍ୟାଡାମ୍ । ଶୁଣ, ପିତେର—ଏଜେନ୍‌ସିକୁ ଯେଉଁ ଅର୍ଡର ଦିଆ ଯାଇଥିଲା ତାକୁ ରଦ୍ଦ କରିଦିଅ, ଆଉ କାହାକୁ ଏଠିକି ଡକାଅ ନାହିଁ ।”

ରୂପେଲ୍ ହୃଦୟ ଚାଲିଗଲା ଅଫିସ ଭିତରୁ, ହଲି ଦୋହଲି, ତମ ତମ ହୋଇ, ଅଫିସର ଆସବାବପତ୍ର ଗୁଡ଼ାକୁ ରାଗରେ ବାଡ଼େଇ ବାଡ଼େଇ । ଗୋଟାଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତର ଅବକାଶର ସୁଯୋଗ ନେଇ ପିତେର କହିଲେ ତାଙ୍କ ପାଖର କିରାଣୀକୁ, “ବୁଝିଲଣି, ‘ବୁଢ଼ା’ ଦିନକୁ ଦିନ ଭୁଲମନ ହୋଇଗଲାଣି, ବାହାର ଦୁନିଆଟାକୁ ସେ ଭୁଲିଯାଉଛି ହମେ ହମେ ।”

ବ୍ୟବସାୟ କାରବାରର ଗତି ଆହୁରି ଶୀଘ୍ର, ଆହୁରି ଭୀଷଣ ହୋଇ ଉଠିଲା । ତଳେ ସେମାନେ ଅଧ ଜଜନେ ଷ୍ଟକ୍ ଉପରେ ନିଲମ ହାକିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଏହି ସବୁ ଷ୍ଟକ୍‌ରେ ମ୍ୟାକ୍‌ସ୍‌ଭଏଲଙ୍କ ଗରାଣମାନେ ବହୁ ଟଙ୍କା ଖଟେଇଛନ୍ତି । କଣିକା ପାଇଁ, ବିକିବା ପାଇଁ ହୁକୁମ ଆମୁଛି, ହୁକୁମ ଯାଉଛି ଘର ବେଗରେ । ମ୍ୟାକ୍‌ସ୍‌ଭଏଲ ନିଜେ ଧରିଥିବା କେତେକ ଅଂଶର ଭାଗ୍ୟ ବିପନ୍ନ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି—ମଣିଷଟା ଗୋଟାଏ ଉନ୍ମୁକ୍ତ,

ସୂକ୍ଷ୍ମ ଅଥଚ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ମେସିନ୍ ପରି କାମ କରି ଯାଉଛି । ଲୁହା ତାର ପରି ଟାଇଁ ଟାଇଁ ହୋଇ ରହିଛି ସେ । କାମ କରି ଯାଉଛି ପୁରା ଦମ୍ଭରେ, ନିର୍ଭୁଲ ଭାବେ, ଦ୍ଵିଧାସ୍ଥାନ ଭାବେ, ତାର ପ୍ରତିଟି ଶବ୍ଦ ସୁନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ, ପ୍ରତିଟି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ରୂପାନ୍ତ, ପ୍ରତିଟି କାର୍ଯ୍ୟ ଅପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ । ଘଣ୍ଟାପରି ତପ୍ତର, ସତତ ସଜାଗ ହୋଇ ସେ କାମ କରି ଯାଉଛି । ରଣ ଆଉ ବନ୍ଧନ, ସ୍ଫୁର୍ ଆଉ ବଣ୍ଟ, ଡିପୋଜିଟ୍ ଆଉ ସିକ୍ୟୁରିଟି— ସେ ଏକ ଟଙ୍କା କଉଡ଼ିର ଦୁନିଆ, ଅର୍ଥର ପୃଥ୍ଵୀ; ଏଥିରେ ମଣିଷର ଦୁନିଆ ପାଇଁ, ପ୍ରକୃତିର ପୃଥ୍ଵୀ ପାଇଁ ତିଳେ ହେଲେ ସ୍ଥାନ ନାହିଁ ।

ଦିବା ସ୍ଵେଜନର ସମୟ ସନ୍ଧ୍ୟାକଟ ହୋଇ ଆସିବା କ୍ଷଣି ଏହି କୋଳାହଳ ଥମି ଆସିଲା ଟିକିଏ ।

ମ୍ୟାକ୍‌ସୱେଲ୍ ତାଙ୍କ ଟେବୁଲ୍ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ ଟିକିଏ, ହାତ ଦୁଇଟା ଚିଠି ଆଉ ଟେଲିଗ୍ରାମରେ ଭରପୁର ହୋଇ ରହିଛି ତାଙ୍କର, ଡାହାଣ କାନ ଉପରେ ଗୁଞ୍ଜା ହୋଇଛି ପାଉଁଶେନ ପେନ୍‌ଟିଏ । ଲଲଟ ଉପରକୁ ନଇଁ ଆସିଛି ଅସଫଳତ, ଅବିନ୍ୟସ୍ତ କେଶରୁକ୍ତ । ପାଣ୍ଡୁର ବାତାୟନଟି ଉନ୍ମୁକ୍ତ ରହିଛି—ପ୍ରକୃତିର ପ୍ରିୟତମ ପ୍ରହର ବସନ୍ତକାଳ ଧରଣୀର ଆବରଣକୁ ଟିକିଏ ଟିକିଏ ଖୋଲି ଦେଇ ଇଷ୍ଟ ଉଷ୍ମତାର ପୂର୍ବ ଗୁଡ଼ ଦେଉଛି ଅଫିସ କକ୍ଷ ଭିତରକୁ ।

ଉନ୍ମୁକ୍ତ ବାତାୟନ ଭିତର ଦେଇ ଧୀରେ ଧୀରେ ଭାସି ଆସୁଛି କେମିତି ଏକ ଭାସିଗଲା ଭାସିଗଲା, ହଜିଗଲା ହଜିଗଲା ପୂର୍ବର ଗନ୍ଧ— ସୂକ୍ଷ୍ମ ସୁମଧୁର ଲଲ୍‌ଲକ୍ ଫୁଲର ଗନ୍ଧ । ଏଇ ଗନ୍ଧ ଗୋଟାଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପାଇଁ ଦଲ୍‌ଲ ମ୍ୟାକ୍‌ସୱେଲ୍‌ଙ୍କୁ ଅସାଦ୍ ଅଚଳ କରି ଦେଇ ଚାଲିଗଲା । କାରଣ ଏଇ ସୁରଭି ଦେଉଛି କୁମାରୀ ଲେସ୍‌ଲ୍‌ଙ୍କର, ତାଙ୍କର ନିଜସ୍ଵ, ତାଙ୍କର ଅତି ଆପଣାର, ତାଙ୍କର କେବଳ ।

ଏହି ସୁରଭି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଭାସି ଆସିଲା କୁମାରୀ ଲେସ୍‌ଲ୍‌ଙ୍କର ରୂପ, ଅତି ଜୀବନ୍ତ ଭାବେ, ଅତି ପୂର୍ଣ୍ଣମୟ ଭାବେ । ଟଙ୍କା କଉଡ଼ିର ଦୁନିଆଟା ହଠାତ୍ କ୍ଷୀଣରୁ କ୍ଷୀଣତର ହୋଇଗଲା; ସଙ୍କୁଚିତ ହୋଇ ମିଳେଇ ଗଲା ଏକ ସୁଦୂର ବିନ୍ଦୁରେ । ଆଉ କୁମାରୀ ଲେସ୍‌ଲ୍, ସେ ତ ସେଇ ଆର କକ୍ଷରେ; ମାତ୍ର କୋଡ଼ିଏଟି ପାହୁଣ୍ଡ ଦୂରରେ ।

“ଏଥର ନିଶ୍ଚୟ, ନିଶ୍ଚୟ ମୁଁ କହିବି” ପ୍ରାୟ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲେ ମ୍ୟାକ୍‌ସ୍‌ଭଏଲ । “ମୁଁ କହିବି ତାକୁ ଏଇନେ । କାହିଁକି ଯେ ଆଗରୁ ତାକୁ ମୁଁ ପଢ଼ି ନଥିଲି କେଜାଣି !”

ସେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଛୁଟିଗଲେ ଭିତର ଅଫିସକୁ । ଲମ୍ପ ଦେଇ ଠିଆ ହୋଇଗଲେ ସ୍ଟେନୋଗ୍ରାଫର ଡେସ୍କ ପାଖରେ ।

ତରୁଣୀ ମୁହଁ ତୋଳି ରହିଲା । ଓଠ ତଳେ ତଳେ ଝଲସି ଉଠିଲା ଏକ କ୍ଷୀଣ ସ୍ଥିତିର ଆଶ୍ରୟ । ଧୀରେ ଧୀରେ ଇଷତ୍ ଆରକ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଲା ତାର କପୋଳ ଦୁଇଟି—ଆଖିରେ ନରମ ନିଷ୍ପପଟ ଚାହିଣ ।

ତାର ଡେସ୍କ ଉପରେ ଗୋଟାଏ କଦୁଣି ଭରା ଦେଇ ଆଗକୁ ଟିକିଏ ଝୁଙ୍କ ଆସିଲେ ମିଷ୍ଟର ମ୍ୟାକ୍‌ସ୍‌ଭଏଲ । ତାଙ୍କର ଦୁଇ ହାତ ମୁଠାରେ ପୁଲା ପୁଲା କାଗଜ ସେମିତି ଜକା ହୋଇ ରହିଛି । କାନ ଉପରେ ସେମିତି ଲାଗି ରହିଛି ସେଇ ଫାଉଣ୍ଡେନ ପେନ୍‌ଟି ।

ତର ତର ହୋଇ ସେ କହିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ, “ମିସ୍ ଲେସ୍‌ଲୀ, ମୋର ଆଉ ବେଶି ସମୟ ନାହିଁ, ଗୋଟିଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତମାତ୍ର ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମୁଁ ତୁମକୁ ଗୋଟିଏ କଥା କହିବାକୁ ଚାହେଁ । ସାଧାରଣତଃ ମଣିଷ ଯେମିତି ଭଲ ପାଏ ସେମିତି ତୁମକୁ ଭଲ ପାଇବାକୁ ମୋର ସମୟ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ତୁମକୁ ବାସ୍ତବିକ ଭାରି ଭଲ ପାଏ । କୁହ, ଶୀଘ୍ର କୁହ ତମେ କ’ଣ କହୁଛ, ଦୟାକରି କୁହ—ସେମାନେ ଆଉ ବସେଇ ଉଠେଇ ଦେଉ ନାହାନ୍ତି ସେଇଠି ।”

“ଃ, କ’ଣ କହୁଛନ୍ତି ଆପଣ ?” ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ କହିଲା ତରୁଣୀ । ସେ ଉଠି ଠିଆ ହେଲା । ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା ଆଖି ଦିଶି ତାର ନିବନ୍ଧ ହୋଇ ରହିଲା ମ୍ୟାକ୍‌ସ୍‌ଭଏଲଙ୍କ ମୁହଁ ଉପରେ ।

“ତୁମେ ବୁଝି ପାରୁ ନା ?” ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ଉଠିଲେ ମିଷ୍ଟର ମ୍ୟାକ୍‌ସ୍‌ଭଏଲ । “ମୁଁ ତୁମକୁ ବିବାହ କରିବାକୁ ଚାହେଁ । ମୁଁ ତୁମକୁ ଭାରି ଭଲ ପାଏ ମିସ୍ ଲେସ୍‌ଲୀ । ମୁଁ ତୁମକୁ କେବଳ ଏତିକି କହିଦେବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲି । ତେଣୁ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଅବକାଶ ମିଳିବା କ୍ଷଣି ସଙ୍ଗେ

ସଙ୍ଗେ ମୁଁ ହୁଟି ଆସିଛି ତୁମ ପାଖକୁ । ହେଇ, ଶୁଣ, ସେମାନେ ପୁଣି ମତେ
ଫୋନ୍ ପାଖକୁ ଡାକିଲେଣି । ହେ, ପିଚେର, କହ, କହ ସେମାନଙ୍କୁ
ଟିକିଏ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ । କ’ଣ କହୁଛ, ମିସ୍‌ଲେସ୍‌ଲ, ତୁମେ ରାଜି
ହେବନି ?”

ଷ୍ଟେନୋଗ୍ରାଫରର ଆଚରଣ ଅତି ଅଦ୍ଭୁତ ହୋଇ ଉଠିଲା
ତାପରେ । ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ ଅସୀମ ବିସ୍ମୟରେ ସେ ଅଦ୍ଭୁତ ହୋଇ
ଯାଇଥିଲା, ହତବାକ୍ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ତା ପର ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ
ଧୀରେ ଧୀରେ ଧାର ଧାର ହୋଇ ଲୁହ ବୋହି ଆସିଲା ତା ଆଖିରୁ ।
ମେଘର ଉଡ଼ାଡ଼ରୁ ଉଠି ମାରି ଉଠିଲା ସୂର୍ଯ୍ୟପରି ଆଖିରେ ତାର ଚନ୍ଦ୍ରଟି
ଗଲା ଏକ ସକରୁଣ ସ୍ଥିତିର ଝଲକ । ତାପରେ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ତାର
ଗୋଟିଏ ନରମ ବାହୁ ଉଠିଗଲା ଦଳିଲ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କର ଗଲା ଉପରକୁ,
ଘେରି ଗଲା ତାଙ୍କର ସେଇ ଶ୍ଵେତାଓ ଗଲାକୁ ।

“ହଁ, ମୁଁ ବୁଝିଲି ଏଥର,” ନରମ ହୋଇ ଆସିଲା, ଆଦୁ
ହୋଇ ଆସିଲା ତରୁଣୀର କଣ୍ଠ, “ଏଇ ନିର୍ଜୀବ, ପ୍ରାଣହୀନ ବ୍ୟବସାୟ
କାରବାରହିଁ ତମ ମଥାରୁ ଅନ୍ୟ ସବୁ ଭାବନାକୁ ନିଃଶେଷ କରି ଦେଇଛି
ଏହି ସମୟ ପାଇଁ । ମୁଁ ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ ଭାରି ଛୁନିଆ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲି ।
ତୁମର କ’ଣ ମନେ ନାହିଁ, ହାର୍ଡ୍‌ ? କାଲି ରାତି ଆଠଟାରେ ପର ସେଇ
ଆର ସାହର ଛୋଟ ଗୀର୍ଜାଟିରେ ଆମର ବାହାଘର ହୋଇ ଯାଇଛି ?”

ମୋ ଦରଜୀ

ଷ୍ଟିଫେନ୍ ଲିକକ୍

[ଷ୍ଟିଫେନ୍ ବାଟଲର ଲିକକ୍ (୧୮୭୯—୧୯୪୪) କାନାଡ଼ାର ଅନ୍ୟତମ ଖ୍ୟାତନାମା ଅର୍ଥମାତ୍ତ୍ୱ ଓ ହାସ୍ୟରସାତ୍ମକ ଲେଖକ । ସେ ଇଂଲଣ୍ଡରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ପିତା ୧୮୭୭ ରେ କାନାଡ଼ାରେ ଯାଇ ବସବାସ କରିବାରୁ ସେ କାନାଡ଼ାର ନାଗରିକ ରୂପେ ନିଜର ଜୀବନ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ସେ ବହୁବର୍ଷ ଧରି ମଣ୍ଟରିଆଲ ସହରର ମ୍ୟାକ୍‌ଗିଲ୍ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଅର୍ଥମାତ୍ତ୍ୱ ଓ ରାଜନୀତି ବିଜ୍ଞାନର ମୁଖ୍ୟ ଅଧ୍ୟାପକ ରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ ଏବଂ ତା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସାହିତ୍ୟ ରଚନା ମଧ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ସାଧାରଣ ମଣିଷର ଦୋଷ ଦୁର୍ବଳତା, ତାର ସୁଖ ଦୁଃଖ ହିଁ ତାଙ୍କର ସାହିତ୍ୟ ସାଧନାର ପ୍ରଧାନ ଅବଲମ୍ବନ । ପାଠକକୁ ହସେଇ ହସେଇ ମଣିଷର ବେଦନାଯୁକ୍ତ ଆତ୍ମା ସହିତ ପରିଚୟ କରାଇ ଦେବା ତାଙ୍କର ଲେଖାର ପ୍ରଧାନ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ । ତାଙ୍କର କେତୋଟି ଉଲ୍ଲେଖ ଯୋଗ୍ୟ ସାହିତ୍ୟଗ୍ରନ୍ଥ ହେଉଛି “ଅର୍ଥସ୍ନାନ ଉପନ୍ୟାସ”, “ଆଦର୍ଶ ସ୍ମୃତିଲିପି” ଏବଂ “ବୃହତ୍ତର ଉନ୍ନତତାର କେତୋଟି ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ଲୋକ ।”]

ସବୁବେଳେ ସେ ସେଇଠି ଠିଆ ହୋଇଥାଏ—ଗତ ଡିର୍ରଣ ବର୍ଷ ଧରି ସେ ସେଇଠି ସେମିତି ଠିଆ ହୋଇ ଆସିଛି, ତାର ଦୋକାନର ସେଇ ଟିକିଏ ଭିତର ପଟେ । ବେକରେ ତାର ସେଇ କନାମମା ଫିତାଟା ଗୁଡ଼ା ହୋଇଥାଏ, ଓଠରେ ଫୁଟି ଉଠିଥାଏ ସ୍ୱାଗତିକାର ଏକ କ୍ଷୀଣ ସ୍ମିତହାସ୍ୟ । ସେ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥାଏ ମତେ ସ୍ୱାଗତ କରିବା ପାଇଁ ।

“ସାର୍ଜ କନାର ଜନିଷ କିଛି ନେବେ ?” ପଚାରେ ସେ, “ନାଁ ଟୁଇର୍‌ର କିଛି ନେବେ ?”

ଏଇ ଦୁଇଟି ଭିତରୁ ଯେ କୌଣସି ଗୋଟିକୁ ବାଛି ନେବାକୁ ପଡ଼ିବ ଆମକୁ । ତା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ଉପାୟ ନାହିଁ । ଗତ ଭିତ୍ତିଶ ବର୍ଷ ଧରି ଆଉ କୌଣସି କନା ଯୁକ୍ତିନି ଆମ ଭାଗ୍ୟରେ । ଏତେ ବର୍ଷର ଅଭ୍ୟାସ ଏଇନେ ଆଉ ବଦଳାଇ ଦେବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ।

“ସାର୍ଜ କନା ନିଅନ୍ତୁ”, ଦରଜା ମୋର ପୁଣି କହେ, “ହଁ, ଗାଡ଼ ମାଲ ରଙ୍ଗର ହେଲେ ଚଳିବ ନିଶ୍ଚୟ ! କ’ଣ କହୁଛନ୍ତି ?”

ହଠାତ୍ ଯେମିତି ଗୋଟାଏ ନୂଆ ଧାରଣା ତା ମୁଣ୍ଡକୁ ଯୁକ୍ତି ଯାଇଛି— ଗୋଟାଏ ଅଦ୍ଭୁତ ପ୍ରେରଣା ପରି ଏଇ ଗାଡ଼ ମାଲ ରଙ୍ଗର ଧାରଣା ଯେମିତି ଫୁଟି ଉଠିଛି ତା ମନ ଭିତରେ, ଯେମିତି ସେ କଥାଟା କହେ ଅତି ଉତ୍ସାହରେ । “ହଁ, ସେଇ ଗାଡ଼ ମାଲଟା—ମିଷ୍ଟର ଜେନିଙ୍ଗସ୍”, (ସେ ଭଦ୍ରଲୋକ ତାର ସହକାରୀ) “ଦୟାକରି ସେଇ ଗାଡ଼ ମାଲରୁ କିଛି ନେଇ ଆସ ।”

“ଆଃ”, ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ସେ କହି ଉଠେ, “ଚମତ୍କାର ହୋଇଛି କନାଟା !” ଏଇ କଥାଟାକୁ ସେ ଏମିତି ଭାବେ କହେ ସତେ ଯେମିତି ଅପଟ୍ଟ ସୌଭାଗ୍ୟ ହମେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଜାମାପଟା ଭିତରୁ ଅତି ଆକର୍ଷକ ଭାବେ ଏଇ କନାଟା ବାହାରି ପଡ଼ିଛି ତା ଦୋକାନରୁ ।

ଗୋଟାଏ ଆଶୁ ସେ ଟେକିଦିଏ ଉପରକୁ ଆଉ ତା ଉପରେ ପକାଇ ଦିଏ ସେଇ ସାର୍ଜ କନାଟା । ଆଉ ଗୋଡ଼ଟାରେ ସେ ଠିଆହୋଇ ରହେ । ସେ ଜାଣେ ଏହି ଭଙ୍ଗୀରେ କନାଟା ଦେଖାଇଲେ କନାର ଅର୍ଦ୍ଧଶକୁ କେହି ପ୍ରତିରୋଧ କରି ପାରିବ ନାହିଁ । କନାକୁ କନା ବୋଲି ପସନ୍ଦ କରିବାକୁ ହେଲେ ଦରଜାର ଗୋଟାଏ ଝୁଲନ୍ତା ଗୋଡ଼ର ବକା ଆଶୁ ଉପରେ ବିଲମ୍ବିତ କନାଟାକୁ ଦେଖିବା ଦରକାର ।

ମୋ ଦରଜା ଏମିତି ଭାବେ ଗୋଟାଏ ଗୋଡ଼ ଉପରେ ଅସାଧାରଣ ହୋଇ, ତନ୍ମୟ ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇ ରହିପାରେ ଅନନ୍ତ କାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

“ଭଲ ମାନିବତ ମତେ ?” ମୁଁ ତାକୁ ପଚାରେ ।

“ଚମତ୍କାର ମାନିବ ।” ଉତ୍ତର ଦିଏ ସେ ।

ବାସ୍ତବିକ ସେଥିରେ ସନ୍ଦେହ କରିବାର କୌଣସି କାରଣ ନାହିଁ ମୋର । ଗୋଟାଏ କନା ଯେ କାହିଁକି ଜଣକୁ ମାନବ ନାହିଁ ତାର କୌଣସି ଯଥାର୍ଥ କାରଣ ମୁଁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆବିଷ୍କାର କରିପାରି ନାହିଁ । ମୁଁ ସବୁବେଳେ ସେଇ ପ୍ରଶ୍ନଟି ପଚାରେ, କାରଣ ମୁଁ ଜାଣେ ସେ ସବୁବେଳେ ଅପେକ୍ଷାକରି ରହିଥାଏ ଏଇ ପ୍ରଶ୍ନଟି ଶୁଣିବ ବୋଲି । ଆଉ ପ୍ରଶ୍ନଟି ଶୁଣିଲେ ସେ ଖୁସି ହୁଏ । ଏସବୁ ବ୍ୟାପାରରେ ନ୍ୟାୟସମ୍ମତ ଆଦାନ ପ୍ରଦାନ ଓ ସାଲସ ଏକାନ୍ତ ବାଞ୍ଛନୀୟ ।

“ଏଇ ରଙ୍ଗଟା ମତେ ବେଶି ଭେସର ଦିଶିବ ନାହିଁ ତ ?” ମୁଁ ପୁଣି ପ୍ରଶ୍ନ କରେ । ଏଇ ପ୍ରଶ୍ନଟି ଶୁଣିବା ପାଇଁ ବି ତାକୁ ଭାରି ଭଲ ଲାଗେ ।

“ଆଃ, ନାଁ, ନାଁ, ମୋଟେ ଲୁହଁ, ଭାରି କୋମଳ ରଙ୍ଗ ଏଇଟା । ବାସ୍ତବିକ ଆମେ ସବୁବେଳେ ଆମର ଗରାମାନଙ୍କୁ ଏଇ ସାର୍ଜ କଣିକାକୁ ପରମର୍ଶ ଦେଉ । କାରଣ ଏଇ କନାଟା ଆଦୌ ଭେସର ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ । ରଙ୍ଗଟା ଭାରି ନରମ ।”

ଜୀବନରେ ଅତି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ରଙ୍ଗର ସୁଟ୍ ମୁଁ କେବେ ପିନ୍ଧିନାହିଁ । ତଥାପି ପରୁରଦେବୀଟା ନିରାପଦ ।

ତାପରେ ସେ ମୋର ମାପରୂପ ଅରମ୍ଭ କରିଦିଏ । ଛୁଇଁଟା ଖାଲି ମାପେ, ଆଉ କିଛି ଲୁହଁ । ଅନ୍ୟସବୁ ଯାଗାର ମାପ ବହୁବର୍ଷ ଆଗରୁ ନିଆ ସରିଛି । ଆଉ ଏଇ ଛୁଇଁଟା ମାପଟା ନିଆଯାଏ କେବଳ ମତେ ଖୁସି କରିବା ପାଇଁ, ସେ କଥା ମୁଁ ଭଲ ଭାବେ ଜାଣେ । ପ୍ରକୃତରେ ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ ମୋର ତ ବଢ଼ିବାର ବୟସ ନାହିଁ ଏଇନେ !

“ଛୁଇଁଟା ଆଉ ଟିକିଏ ପୂରୁ ଆସିଛି”, ଗୁଣୁ ଗୁଣୁ ହୋଇ କହେ ମୋ ଦରଜା । ତାପରେ ତାର ସହକାରୀକୁ ଡାକି କହେ, “ମିଷ୍ଟର ଜେନିଙ୍ଗସ୍, ଛୁଇଁଟା ମାପ ଆଉ ଟିକିଏ ବଢ଼ିଛି, ଦୟାକରି ଲେଖ ଆଉ ଅଧ ଇଞ୍ଚେ ଛୁଇଁଟା ମାପରେ ।”

ସେ ଏକ ମନଗଢ଼ା କଥା । ଆମ ଭିତରୁ ଅତି ବିନୟୀ ମଣିଷ ବି ଖୁସି ହୋଇ ଉଠିବ ତା ଛୁଇଁଟା ଚଉଡ଼ା ବଢ଼ିଛି ବୋଲି ଶୁଣିଲେ ।

“ହଁ”, ମୋ ଦରଜା ପୁଣି କହେ, ତାର ଏଇ “ହଁ” ଟାର ସେମିତି କୌଣସି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅର୍ଥ ନଥାଏ । ଏଇ ଧରନ୍ତୁ, ଆର ମଙ୍ଗଳବାରକୁ ଦେଲେ ଚଳବତ ? ମିଷ୍ଟର ଜେନିଙ୍ଗସ୍, ହଁ, ଆର ମଙ୍ଗଳବାରକୁ— ଟିପିରଖ ଦୟାକରି ।”

“ଆଉ ତୁମେ,” ମୁଁ କହେ, “ବଲ୍‌ଟା...” ସେ ମତେ ଆଉ କଥା ଶେଷ କରିବାକୁ ଦିଏ ନାହିଁ । ବଲ୍ ବିଷୟରେ ସେ କିଛି କଥାବାଣୀ କରିବାକୁ ଚାହେଁନାହିଁ । ସେ କଥା ଉଠାଇବା ଅର୍ଥ ଆମ ଉଭୟଙ୍କ ମନରେ କଷ୍ଟ ହେବ ।

ବଲ୍ ବିଷୟଟା ଆମେ କେବଳ ଚିଠିପତ୍ର ଦ୍ୱାରା ଚୁଟାଇ ଦେଉ । ଆଉ ତା ପୁଣି ବେଶ୍ ଉଦ୍ବିଗ୍ନବେ ଲେଖାଯାଏ, କାହା ମନରେ ସେମିତି କୌଣସି କଷ୍ଟ ଲାଗିବ ନାହିଁ ।

ମୋ ଦରଜର ଚିଠିରୁ ଜଣାପଡ଼େ ମୋ ବଲ୍‌ର ଦାମଟା ସେ କେବେ ମୋଠୁ ଚାଲିଯା ନାହିଁ ଯଦି ମଝିରେ ମଝିରେ “ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟବଶତଃ ପୁରୋପରୁ ଅସିଥିବା ଗୁଡ଼ାଏ ଲୁଗାପଟାର ପାର୍ଶଲ ତାକୁ ଛଡ଼ାଇବାକୁ ପଡ଼ୁନଥାନ୍ତା ।” ଏଇ ଲୁଗାପଟାର ପାର୍ଶଲ ତାକୁ ଛଡ଼େଇବାକୁ ପଡ଼ୁନଥିଲେ ମତେ ହୁଏତ ଟଙ୍କାଟା ତାକୁ ଆଉ କେବେ ଦେବାକୁ ପଡ଼ୁନଥାନ୍ତା ! ଏକଥା ଅବଶ୍ୟ ସତ ଯେ, ଯେତେବେଳେ ଦୁଇଟା ସୁଟର ଦାମ୍ ମୋ ଉପରେ ବାଜି ପଡ଼ିଯାଏ ଆଉ ମୁଁ ତୃଣୟୁ ସୁଟଟା ବରଦ କରିବାକୁ ଯାଏ ସେତେବେଳେ ଯାଇ ପୁରୋପରୁ ଏଇ ଲୁଗାର ପାର୍ଶଲଟା ତା ପାଖରେ ଆସି ପଡ଼ିଯାଏ । ଏକଥା ମୁଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛି ଅନେକ ଥର । କିନ୍ତୁ ହୁଏତ ଏହା କେବଳ ଏକ ଆକସ୍ମିକ ଦଟଣା ହୋଇ ଥାଇ ଯାରେ ।

ତଥାପି ଏହି ବଲ୍ ସମ୍ପର୍କରେ ଆମେ କେବେ କଥାବାଣୀ ହେଉନା, ସେ ବିଷୟ ଆମ ଭିତରେ କେବେ ଉଠେ ନାହିଁ । ତା ପରିବର୍ତ୍ତେ ମୋ ଦରଜା ପାଣିପାଗ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଦିଏ । ସାଧାରଣଲେକେ ସବୁବେଳେ ଏଇ ପାଣିପାଗ ବିଷୟରେ ସେମାନଙ୍କର ଏଇ ଆଳାପ ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛି ଦରଜାମାନେ ସବୁବେଳେ ଏବିଷୟ ଉତ୍ଥାପନ କରି ସେମାନଙ୍କର ଆଳାପ ଶେଷ କରନ୍ତି । ସୁଟ୍ ବରଦ ଦିଆଯିବାପରେ ଯାଇ ସେମାନେ ଏକଥା ପକାନ୍ତି, ତା ପୂର୍ବରୁ କେବେ ନୁହଁ ।

“ଏଇ କେତେ ଦିନ ହେଲା ପାଗଟା ଭାରି ଭଲ ରହିଛି”, ସେ କହେ । ତା ଛଡ଼ା ପାଗ ଖରାପ ହେବା କଥା ସେ କେବେ କହେ ନାହିଁ । ହୁଏତ ଗୋଟାଏ ନୂଆ ସୁଟର ବରାଦ ପାଇବାଟାହିଁ ତା ପକ୍ଷରେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ସୂର୍ଯ୍ୟଲୋକ ଭୁଲ ।

ତାପରେ ଆମେ ଏକାଠି ଆଗେଇ ଆସୁ ଦୋକାନର ଭିତର ପଟୁ ସାମନା ପଟକୁ, ବାହାର ଦ୍ୱାର ପାଖକୁ ।

“ଆଜି ବୋଧହୁଏ ଆଉ”, ମୋ ଦରଜା କଟୁ, “ନୂଆ ଶାର୍ଟକନା କିଛି କଣିବେ ନାହିଁ ?”

“ନାହିଁ, ଆଉ, ଧନ୍ୟବାଦ !”

ଏହା ମଧ୍ୟ ସେମିତି କଥା କହିବାର ଏକ ଢଙ୍ଗ । ଗତ ଡିର୍କସ ବର୍ଷ ଭିତରେ ତା ପାଖରୁ ଶାର୍ଟକନା ମୁଁ କେବେ କଣିନାହିଁ । ତଥାପି ସେହି ପ୍ରଶ୍ନ ସେ ମତେ ପଚାରେ, ସେମିତି ଖୁସି ମତରେ ସେ ପଚାରେ ଯେମିତି ସେ ପଚାରି ଥିଲା ମତେ ଡିର୍କସବର୍ଷ ତଳେ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ।

“ଆଉ କଲାର କି ଗେଞ୍ଜି ବୋଧହୁଏ କିଛି କଣିବେ ନାହିଁ ?”
ଏ ପ୍ରଶ୍ନର ସେମିତି ନିରର୍ଥକ ।

ମୁଁ ମୋର କଲାର ଗୁଡ଼ାକ ଅନ୍ୟଠୁ କଣେ, ଆଉ ଗେଞ୍ଜି ମୁଁ ଜୀବନରେ କେବେ ପିନ୍ଧି ନାହିଁ ।

ଏମିତି ବେଶ୍ ବନ୍ଧୁରୁ ପୂର୍ଣ୍ଣଭାବେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରି କରି ଆମେ ଆଗେଇ ଆସୁ ଦ୍ୱାର ପାଖକୁ । କୌଣସି ନା କୌଣସି କାରଣ ଯୋଗୁଁ ସେ ଯଦି ଏହି ଶାର୍ଟକନା ଆଉ ଗେଞ୍ଜି କଥା ଉଠାଇବାକୁ ଭୁଲିଯାନ୍ତା ତା ହେଲେ ମତେ ଲାଗନ୍ତା ଯେମିତି ଆମ ବନ୍ଧୁତାର ଏକ ଅତି ପରିଚିତ ତନ୍ତ୍ରୀ ଛୁନୁ ହୋଇ ଯାଇଛି ।

ଦ୍ୱାର ପାଖରେ ଆମେ ପରସ୍ପରଠୁ ହଦାସୁ ନେଉ ।

“ହେଉ ନମସ୍କାର”, ସେ କହେ, “ହଁ, ଆସନ୍ତା ମଙ୍ଗଳବାର ଦିନ
.....ନମସ୍କାର ।”

× × × × ×

ଏଇ ହେଉଛି ଆମର ସଫର୍କ, କିଂବା ଏଇ ଥିଲା ଆମର ସଫର୍କ,
ଆମର ଶାନ୍ତ ଅନାବଳ ଆଳାପର ସଫର୍କ । ଏହାର ବ୍ୟତିକ୍ରମ କେବେ ହୁଏ
ନାହିଁ—କେବଳ ଯୁଗ୍ମେପରୁ ସେଇ ଲୁଗାପଟାର ପାଶଲିଟା ପହଞ୍ଚିଗଲେ
ଯାହା କିଛି ବ୍ୟତିକ୍ରମ ହୁଏ ।

ମୁଁ କହିଲି “ଥିଲା”, ତା ମାନେ ଏଇ ଅଳ୍ପଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମର
ସେଇ ସଫର୍କ ଥିଲା ।

ଆଉ ତାପରେ ଦିନେ ମୋର ସେଇ ଅଭ୍ୟାସଗତ ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳୀନ
ସୁନ୍ଦର ବରଦ ଦେବା ପାଇଁ ମୁଁ ସେଇ ଅତି ପରିଚିତ ଦ୍ଵାର ପାଖରେ ଯାଇ
ପହଞ୍ଚି ଦେଖେତ ସେ ଆଉ ସେଇଠି ନାହିଁ । ଦୋକାନ ଭିତରେ ଲୋକେ
ଅଛନ୍ତି, ଆଉ ଉପରୁ ଥାନ ଥାନ କନାପଟା ବାହାର କରି ତଳେ ଗଦାକରି
ରଖୁଛନ୍ତି । ଆଉ ତା’ର ହସାବ ଟିପୁଛନ୍ତି । ସେମାନେ ମତେ କହିଲେ ସେ
ମରିଗଲାଣି । ଏହି ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ସଂବାଦରେ ମୁଁ ସ୍ତମ୍ଭିତ ହୋଇଗଲି ।
ମୁଁ ଭାବି ନଥିଲି ଏପରି କେବେ ଘଟିପାରେ ବୋଲି । ମୋତେ ଜଣା
ପଡୁଥିଲା ସେ ଅମର...ତାର ଅମର ହୋଇ ରହିବାର କଥା । ସେମାନେ
କହିଲେ ଏଇ ବ୍ୟବସାୟରେ ଧନ ହୋଇ ସେ ମରିଗଲା । ଏଇ ବ୍ୟବସାୟ
ତାକୁ ଖାଇଲା । ମୁଁ କେବେ ଏକଥା ବିଶ୍ଵାସ କରି ପାରି ନଥାନ୍ତି । ମତେ
ସବୁବେଳେ ଲାଗୁଥିଲା ତାର ଏଇ ବ୍ୟବସାୟ ଅତି ନିର୍ଜଞ୍ଜାଳ, ଅତି
ନିରୁପଦ୍ରବ — ବେକରେ ଗୋଟାଏ ଫିତା ପକାଇ, କନାମାପି, ଆଣ୍ଟୁ ଉପରେ
କନା ପକାଇ ଦୋକାନ ପଛପଟ ଝରକାରୁ ଆସୁଥିବା ସୂର୍ଯ୍ୟ ଆଲୁଅରେ
କନାଟାକୁ ଗରଖମାନଙ୍କୁ ଦେଖାଇବା, ଯେତେ ସେମିତି କିଛି ପ୍ରାଣନିଆ
କାମ ନୁହଁ । ଏମିତି କାମ କଣ ଗୋଟାଏ ମଣିଷକୁ ମାର ଦେଇ ପାରେ ?
ତଥାପି, ସେମାନେ କହିଲେ, ସେ କେମିତି ତଳେଇ ତଳେଇ ଯାଉଥିଲା
ବର୍ଷ ପରେ ବର୍ଷ ଧରି । ସେମାନେ ମତେ କହିଲେ ଯେ, ତାର ସ୍ତ୍ରୀର ଅବସ୍ଥା
ଏଥର ଭାରି ଶୋଚନୀୟ ହୋଇ ପଡ଼ିବ । ମୁଁ କେବେ କଲ୍ପନା କରି ନ ଥିଲି

ତାର ଗୋଟାଏ ସ୍ତ୍ରୀ ଥାଇପାରେ ବୋଲି । କିନ୍ତୁ ଏଇନେ ଶୁଣୁଛି, ତାର ସ୍ତ୍ରୀ ଅଛି, ତାର ଗୋଟିଏ ଝିଅବ ଅଛି । ତା ଝିଅ, ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଗୋଟିଏ ସଙ୍ଗୀତ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପଢ଼େ (ଏସବୁ କଥା ସେ ମତେ କେବେ କହି ନ ଥିଲା) । ଆଉ ସେ ନିଜେ ମଧ୍ୟ ଭାରି ସଙ୍ଗୀତ ପ୍ରେମୀ, ସେ ଭଲ ବଙ୍ଗୀ ବଜାଏ ଆଉ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଏକ ଗୀର୍ଜାରେଇ କାମ କରେ । ତଥାପି ଏସବୁ ବିଷୟରେ ସାମାନ୍ୟତମ ଆଶ୍ରୟ ଦି ସେ କେବେ ଦେଇ ନ ଥିଲା ମତେ । ବାସ୍ତବିକ କହିବାକୁ ଗଲେ ଏଇ ଗତ ଡିରକ୍ସ ବର୍ଷ ଭିତରେ ଧର୍ମ ସ୍ୱପର୍କରେ ଆମର କେବେ ଆଲୋଚନା ହୋଇନାହିଁ । ଧର୍ମର ଧାରଣା ସହିତ ତାର ନାମକୁ ଜଡ଼ିତ କରି କଲ୍ପନା କରିବା କୌଣସି ମତେ ସମ୍ଭବ ହୋଇନାହିଁ ମୋ ପକ୍ଷରେ ।

ଦୋକାନରୁ ବାହାରି ଚାଲି ଯାଉ ଯାଉ ମୋର ମନେ ହେଲା, ମୁଁ ଯେମିତି ଶୁଣିଲି ତାର ସେଇ କଣ୍ଠସ୍ୱର, ସେ କହୁଛି, “ଆଉ, ଶାର୍ଚ୍ଚ କନା କିଛି ନେବେ ନାହିଁ ଆଜି ?”

ଭାରି ଦୁଃଖ ହେଲା ମୋର ତାଠୁ କେବେ ଶାର୍ଚ୍ଚକନା କିଛି କଣି ନାହିଁ ବୋଲି ।

ନିଃସଙ୍ଗ ପାହାଡ଼ର ଚୂଡ଼ାରେ

—କବି ମୁଖୁ

[ଚେକୋସ୍ଲାଭିକଆର ବିଶ୍ୱବିଖ୍ୟାତ ଚିନ୍ତକୀ ଆଲ୍‌ଫ୍ରାନ୍ସ ମୁଖୁଙ୍କର ପୁସ୍ତକ କବି ମୁଖୁ ନିଜେ ମଧ୍ୟ ଜଣେ ଖ୍ୟାତନାମା ଆଧୁନିକ ଲେଖକ । ବିଗତ ମହାଯୁଦ୍ଧର ବାଉଁଶ ଧ୍ୱଂସଲାଳା ଭିତରେ ଉନ୍ନେଷିତ ହୋଇ ଉଠିଛି ତାଙ୍କର କବି ପ୍ରାଣର ପ୍ରତିଭା । ତେଣୁ ତାଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ଲେଖାରେ, ତାଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ସୁଦ୍ର ଗଳ୍ପ, ଉପନ୍ୟାସ, ନାଟକ ଓ କବିତାରେ ଏହି ଯୁଦ୍ଧ ଯୁଗର ପ୍ରଧାନ ସମସ୍ୟା—ଧ୍ୱଂସ ଆଉ ସୃଷ୍ଟିର ସମସ୍ୟା, ଖାବନ ଆଉ ମୃତ୍ୟୁର ସମସ୍ୟାର ସ୍ୱାସର ରହିଯାଇଛି । ଆଦି ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ କାଳର ବିପ୍ଳବ ବ୍ୟାପ୍ତି ଭିତରେ, ଧ୍ୱଂସ ଆଉ ସୃଷ୍ଟିର ଯୁଗ ପ୍ରତିଯୁ ଭିତରେ ମଣିଷ ଖାବନର ମୂଲ୍ୟ ନିରୂପଣ କରିବା ପାଇଁ ସେ ପ୍ରୟାସ କରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ବୟସ ବର୍ତ୍ତମାନ ୪୯ ବର୍ଷ । ତାଙ୍କର ଦୁଇଟି ବିଶ୍ୟାତ ଉପନ୍ୟାସ ହେଉଛି—“କାତର ପ୍ରାଚୀର” ଏବଂ “ଗୋଟିଏ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ମୁଖ” ।]

ନିଆଁ ନିଭଗଲଣି । ତଥାପି ଆଦୂର କେତୋଟି ଉଷ୍ମାବୃତ ଅଗ୍ନିର ଫୁଲିଙ୍ଗ ଚକ୍ ଚକ୍ କରୁଛି ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ । ମନେ ହେଉଛି ଫୁଲିଙ୍ଗ ଗୁଡ଼ାକ ଯେମିତି ନିୟମିତ ଭାବେ ନିଃଶ୍ୱାସ ନେଉଛନ୍ତି । ପାହାଡ଼ ଚୂଡ଼ା ଉପରେ ସବୁ ନିଷ୍ପନ୍ନ, କେଉଁଠି କିଛି ହଲଚଲ ହେଉନାହିଁ । ଉଷ୍ମ ମାଟିର ବୁକୁ ଉପରୁ ଖାଲି ଭସିଆସୁଛି ଘାସର ଗନ୍ଧ, ଛୋଟ ଛୋଟ ବଣବୁଦା ଆଉ ବଣୁଆ କୋଳର ଗନ୍ଧ । ନିଭଲ ନିଆଁ ପାଖରେ ବସିଛନ୍ତି ଜଣେ ପୁରୁଷ । ତାଙ୍କ ପଛପଟେ ଛୋଟ କଲା ତମୁଟିଏ । ବଡ଼ ଭାବମଗ୍ନ ହୋଇ ସେ ବସିଛନ୍ତି, କୌଣସି ଏକ ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ଉପମତ ହୋଇଯାଉ ନାହାନ୍ତି ।

ଦିନସାରା ସାତ ଆଠଜଣ ଶ୍ରମିକ ଅର୍ଦ୍ଧଭଲଗ୍ନ ଅବସ୍ଥାରେ ଝାଲ-ନାଲ ହୋଇ କାମ କରିଛନ୍ତି ତାଙ୍କର ଚିହ୍ନାବଧାନରେ ଏହି ପାହାଡ଼

ଉପରେ । ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଖନନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିୟୁକ୍ତ ସେମାନେ । ପାହାଡ଼
ଚଢ଼ାର ବୁକୁଡ଼ପରୁ ଅଠାଳିଆ ଅଠାଳିଆ ହଳଦିଆ ମାଟି ଖୋଳି ତାକୁ
ଗୋଟାଏ ଲୁହାତାରର ବଡ଼ ଚାଲୁଣିରେ ଚଳେଇ ଭଲରୁରେ ବାଛି ଦେଇ
ଛନ୍ତି ସେମାନେ । ଚାଲୁଣି ଉପରେ ରହିଯାଇଛି ଛୋଟ ଛୋଟ ଗୋଡ଼ି, ଟୁକୁର
ଟୁକୁର ପଥର, ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ଟାଣ ମାଟି । ସେସବୁ ବସ୍ତୁକୁ ନେଇ ସେମାନେ
ଥୋଇଛନ୍ତି ଗୋଟାଏ ପୁରୁଣା କାଠପଟା ଉପରେ । କାଠପଟାଟା ଦାସ-
ଉପରେ ପଡ଼ିଛି ଖନନ ସ୍ଥାନ ନିକଟରେ । ବଡ଼ ମନ୍ଦିର, ବଡ଼ ବିରକ୍ତିକର
ଏଇ କାମ । ପାଣି ଆଉ ପବନରେ ଭାସି ଆସି ଯେଉଁ ପଟୁମାଟି ଶତ ଶତ
ଶତାବ୍ଦୀଧରି ଜମିରହିଛି ଏଇ ପ୍ରାଗୈତିହାସିକ ବାସସ୍ଥାନ ଉପରେ ତାକୁ
ବାଛି ଅଲଗା କରିବା ବାସ୍ତବିକ ବଡ଼ କ୍ଳାନ୍ତିକର କାମ । ବେଳେ ବେଳେ
ଆଦମ ଯୁଗର କେଉଁ ଏକ ମୃଣ୍ମୟ ପାତର ଟୁକୁରଟିଏ କିମ୍ବା କେଉଁ
ପ୍ରାଗୈତିହାସିକ ପ୍ରାଣୀର ଟୁକୁରଏ ଅସ୍ଥି, କିମ୍ବା ଭଙ୍ଗା ହାତୁଆରର ଗୋଟିଏ
ଟୁକୁର ଲାଗି ରହିଯାଏ ଚାଲୁଣି ଦେହରେ । ଯେଉଁ ସବୁ ବସ୍ତୁକୁ ଦିନେ କେହି
ଅତି ଅର୍ଥହୀନ ଆବର୍ଜନା ବୋଲି ଫିଙ୍ଗି ଦେଇଥିଲା ଆଜି ତାକୁ ଅତି
ମୂଲ୍ୟବାନ ବସ୍ତୁପରି ଲୋକେ ଖୋଳିତାଡ଼ି ବାହାର କରୁଛନ୍ତି ଝାଲନାଳ
ହୋଇ ଅତି ସମୟରେ । ବେଳେ ବେଳେ ଅତି ଅର୍ଥହୀନ, ଅତି ଦାସ୍ୟାସ୍ତବ୍ୟ
ବୋଲି ମନେ ହୁଏ ଏହି କାମ ଖନନରତ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ । ସେମାନଙ୍କର
ମନେ ହୁଏ ସେମାନେ ଯେଉଁ ବସ୍ତୁକୁ ଆବର୍ଜନା ବୋଲି ଫିଙ୍ଗିଦିଅନ୍ତି ଠିକ୍
ସେଇପରି ବସ୍ତୁଗୁଡ଼ାକୁ ପୁଣି ଏତେ କଷ୍ଟକରି ମାଟିଭିତରୁ ଖୋଳିତାଡ଼ି
ବାହାର କରିବାରେବା ସାର୍ଥକତା କେଉଁଠି ! ଏଇ ଦୁଇଦିନ ତଳେ
ସେମାନେ ମାଟିଭିତରୁ ବାହାର କରିଛନ୍ତି ଗୋଟିଏ ମୁଦ୍ରା । ହଜାର ହଜାର
ବର୍ଷତଳେ କିଏ ହୁଏତ ହଜେଇ ଦେଇଥିଲା ଏଇ ମୁଦ୍ରାଟି । ଏଇନେ
ସେଇଟା ଆସି ପଡ଼ିଛି ଚାଲୁଣିର ତାର ଜାଲିଉପରେ—ଶିଉଳିବୋଲା ସ୍ମୃତି
ଗୋଲକାର ବସ୍ତୁଟିଏ । କାର୍ଯ୍ୟର ବିରତି ସମୟରେ ଆହୁର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ
ଆଲୋଚନା କରିଛନ୍ତି ସେମାନେ କିଏ ହଜେଇ ଦେଇଛି ଏଇ ମୁଦ୍ରାଟିକୁ,
କେମିତି ମଣିଷ ହୋଇଥିବ ସିଏ । “ଲୋକଟା ନିଶ୍ଚୟ କେବେ ଭାବି ନ
ଥିଲା,” କହିଲା ଜଣେ ଖନନକାରୀ, “ଏମିତି ଗୋଟାଏ ବାଜେ ଜିନିଷ ଦିନେ
ପୁଣି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଯାଦୁଘରର ସମୟରୁପେ ସୁରକ୍ଷିତ ହୋଇ ରହିବ.....”

ଖନନକାରୀମାନଙ୍କର ଏହି ଆଳାପ ମନେ ପଡ଼ିଗଲା ସେହି
ଭବନୀୟ ପୁରୁଷଙ୍କର । ମନଟା ତାଙ୍କର ଦବିଗଲା ହଠାତ୍—ଗୋଟାଏ

ମୁଦ୍ରା ଶହ ଶହ ବର୍ଷଧର ଡିସ୍ଟିରହିଛି ଭୂଗର୍ଭରେ ଅଥଚ...ଆଉ ଭାବଦ୍ରବ୍ୟ ନାହିଁ, ମନଟା ଆପେ ଆପେ ଦବିଯାଏ । ସେ ହସାବ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ, ମଣିଷ ଲାପି ଉଦ୍‌ଭାବନ କରିବା ପରଠାରୁ ଜଳସ୍ଥଳ ଆଉ ଆକାଶର ଅଧିକାଂଶ ହେବାଯାଏ କେତେ ବର୍ଷ ଲାଗି ଯାଇଥିବ ତାକୁ ? ଛଅହଜାର ବର୍ଷ ? ସାତ ହଜାର ? ଏଇ ଧର୍ମପୃଷ୍ଠରେ ମଣିଷ ଆଉ ଯେଉଁ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ବର୍ଷଧର ଡିସ୍ଟିରହିବ ତା ତୁଳନାରେ ଏଇ ଛଅ ସାତ ହଜାର ବର୍ଷତ କିଛି ନୁହଁ । ଗୋଟାଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ମାତ୍ର । ତାଙ୍କ ମନର ଆଖି ଆଗରେ ଭାସିଉଠିଲା ଖଣ୍ଡେ ଗୋଲପୀ କାଗଜରେ ଲଜକୁଳୀ ଲତାର ଫୁଲର ଛବିର ଆବେଷ୍ଟନା ଭିତରେ ଲେଖା ହୋଇଛି—“ଅତି ଆନନ୍ଦର ସହିତ ଆମେ ଯୋଷଣା କରୁଛୁ ଯେ, ଆଜି ଜୁନ ପହିଲା ୨୦୦୯୪୭ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ଆମର ଗୋଟିଏ ପୁତ୍ର ସନ୍ତାନ ଜନ୍ମ ହୋଇଛି ।”

ସେ ଆଉ କଳ୍ପନା କରିପାରିଲେ ନାହିଁ । ଅତି ବିସ୍ମୟକର ବୋଧ ହେଲା ଏଇ ଧାରଣାଟି । ତାଙ୍କୁ ଶୁଣିଲା ଡାଙ୍ଗ ଖଣ୍ଡେ ଉଠାଇ ନେଇ ସେ ଉନ୍ନାରି ଦେଲେ ନିଭି ନିଭି ଆସୁଥିବା ନିଆଁର ଟୁକୁରଗୁଡ଼ିକୁ । ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପାଇଁ ହଠାତ୍ ଉଦ୍‌ପିତ ହୋଇ ଉଠିଲା ଭସ୍ମସ୍ତମ୍ଭ । ଅଗ୍ନିର ରେଖାଟି ରୁଜୁ ହୋଇ ଚନ୍ଦ୍ରଟିଗଲା ଖଣ୍ଡେ ଦରପୋଡ଼ା କାଠ ଦେହରେ, ତାପରେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ନିଷ୍ପ୍ରଭ ହୋଇ ନିଦାପିତ ହୋଇଗଲା । ପୁଣି ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରୁ ଘୋଟି ଆସିଲା ମାଟି, ନିସ୍ତବ୍ଧ ବିଷାଦମୟ ରାସୀର ଅନ୍ଧକାର ।

ଏଇ ମାହାତ୍ମ ରୂପରେ ଗଛଟିଏ ବି କେବେ ଉଠିନାହିଁ । ନଗ୍ନ, ଆବରଣହୀନ ତାର ବୁକୁ । ମଝିରେ ମଝିରେ ଶୀର୍ଣ୍ଣ ଦୁବାଟିଏ କେବଳ କେଉଁଠି କେଉଁଠି ମୁଣ୍ଡଟେକି ଉଠିଛି । ଆଉ ଟିକିଏ ତଳେ ବିସିପୁ, ନିଃସଙ୍ଗ ଟେଡୋଟି ଛୋଟ ଛୋଟ କୋଳିବୁଦା । ତଥାପି ଏହି ପାହାଡ଼ ଉପରେ ଦିନେ ମଣିଷ ବାସ କରୁଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏଇ ପାହାଡ଼ର ବୁକୁ ନିଜର ପରିବେଶ ଅପେକ୍ଷା ଆଜି ଆହୁର ପ୍ରାଚୀନ, ଆହୁର ଆଦିମ ପରି ମନେ ହେଉଛି—ଆହୁର ଅବସନ୍ନ, ଆହୁର ଅନୁଷ୍ଠର ମଧ୍ୟ ମନେ ହେଉଛି.....

ମାଟି ଭିତରୁ ଯେଉଁ ଧୂସର ଧାରୁଆ ପଥରଟି ବାହାର ଆସିଛି ତାର ଉପରେ ପକ୍ଷୀଟିଏ କେତେବେଳେ କେମିତି କେଉଁଠୁ ଉଡ଼ି ଆସି

ବସିଯାଏ ଆଉ ଧୀରେ ଧୀରେ ଗାଇଉଠେ ତାର ଅବୋଧ ସଙ୍ଗୀତ । କିନ୍ତୁ ସେ ସ୍ଥିରହୋଇ ବସି ରହେ ନାହିଁ ସେଇଠି । ଏପଟ ସେପଟ ଟିକିଏ ଡେଇଁ ଡେଇଁ ଡେଶା ଝାଡ଼ି ସେ ପୁଣି ଉଡ଼ିଯାଏ କେତୋଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପରେ ସୁଦୂର ଆକାଶର ମାଳମା ଭିତରକୁ । ତେଣୁ ଏହି ପକ୍ଷୀଟିକୁ ଦେଖିଲେ ମନେ ହୁଏ ସେ ଯେମିତି ଆକସ୍ମିକ ଭାବେ କେଉଁ ଏକ ଅନାଗତ ଯୁଗକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ ହୋଇ ଆସିଛି । ଆଉ ତେଣୁ ତରତର ହୋଇ ଫେରିଯାଉଛି ବର୍ତ୍ତମାନର ଯୁଗକୁ ।

ଏଇନେ ରାତିର ଘନ ଅନ୍ଧକାର ଘୋଟି ଆସିଲଣି ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରୁ । କେଉଁଠି ଆଉ କିଛି ଦେଖା ଯାଉନାହିଁ—ଉପତ୍ୟକାର ସେଇ ଚଳପଥ ନୁହଁକ, ପାହାଡ଼ ତଳର ସେଇ ଛୋଟ ଛୋଟ କୁଡ଼ିଆଗୁଡ଼ିକ ନୁହଁ । ପାହାଡ଼ ବୁକୁର ଡେଇ ଛୋଟ ଛୋଟ ବୁଦାଗୁଡ଼ିକ ବି ଛପିଗଲଣି କେଉଁଠି । ନତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଖାଲି ସେଇ ଘଗନ୍ତ ବସ୍ତୁତ ତାରାଭରା କୃଷ୍ଣମାଳ ଆକାଶର ବ୍ୟାପ୍ତି । ଆଉ ତାରାଭରରେ ସେଇ ନିଃସଙ୍ଗ ପାହାଡ଼ ଚୁଡ଼ାଟି, ମାଟିର ଅନ୍ଧକାର ଭିତରୁ ଯେମିତି ମୁଣ୍ଡଟେକି ଉଠିଛି ଆଉ ତାକୁଲ ଯେମିତି କେନ୍ଦ୍ରକରି ଘୁରିବୁଲୁଛି ଏଇ ପୃଥିବୀ ଆଉ ଏଇ ଆକାଶ ।

ପୂରୁଷ ଠିକ୍‌କରି ପାରୁ ନାହାନ୍ତି ସେ ନିଜ ଆସ୍ଥାନରୁ ଉଠି ତମ୍ଭ ଭିତରକୁ ଯିବେ କି ନାହିଁ । ସେଇ ତମ୍ଭ ଭିତରେ ପ୍ରଜାସାକର ରହିଛି ତାଙ୍କର ପ୍ରେୟସୀ । ସେ କିଛି ଠିକ୍‌ କରିପାରୁ ନାହାନ୍ତି, ତାଙ୍କର ମହୁଷ୍ଟ ଭିତରେ ଖାଲି ଟୁକୁରା ଟୁକୁରା ଅଗଣିତ ଆବେଗ ଅଉ ଭାବନାର କୋଳାହଳ । ପ୍ରତିଟି ଆବେଗ, ପ୍ରତିଟି ଭାବନା ତାଙ୍କର ଅନ୍ତରର ଶୂନ୍ୟତାକୁ ଆହୁରି ଶୂନ୍ୟକରି ଦେଉଛି, ତାଙ୍କର ମନକୁ ଆହୁରି ଅନିଶ୍ଚିତ କରି ଦେଉଛି, ଅହୁରି ଅସ୍ଥିରକରି ଦେଉଛି ।

ହଠାତ୍ ତାଙ୍କୁ ଲାଗିଲା ତମ୍ଭଭିତରେ କ'ଣ ଯେମିତି ହଲତଲ ହେଲା... କାନପାରି ସେ ଶୁଣିଲେ କିଛି ସମୟ । କିନ୍ତୁ କୌଣସି ଶବ୍ଦ ତାଙ୍କ କାନରେ ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ । ନିଜ ପ୍ରେୟସୀର ନିୟମିତ ଶ୍ବାସ ପ୍ରଶ୍ବାସର ଘେବ ଶୁଣାଗଲା ନାହିଁ । ହୁଏତ ସେ ଶୋଇଛି, ଶୋଇ ଶୋଇ ଅନେଇ ରହିଛି ଅନ୍ଧକାରରେ ଶୂନ୍ୟତା ଭିତରକୁ, ତାର ହାତ ଦିଆ ଲମ୍ବ ହୋଇ ପଡ଼ିରହିଛି ନିଷ୍ପନ୍ନ ବାବେ ତାର ଦେହ କରେ କରେ, ଗୋଡ଼ ଦିଆ ବିରୁଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିଛି, ସେଇ ଶୁଭ୍ର ନିଶ୍ଚଳ ଗୋଡ଼ ଦିଆ ତାର...କିନ୍ତୁ ସେଇ

ମୁହଁରେ ତାଙ୍କର ଡ୍ରେସିଂର ମୁହଁଟା ବି ତାଙ୍କର କାହିଁକି ମନେପଡ଼ିଲା ନାହିଁ । ଯେତେ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ବି ସେ କଲ୍ପନା କରିପାରିଲେ ନାହିଁ ତାଙ୍କର ଡ୍ରେସିଂର ରୂପଟାକୁ । ଝାପସା ଝାପସା ଆକାରସ୍ଥାନ ଗୋଟାଏ ଛାଇ ଖାଲି ଭାସି ଉଠିଲା ତାଙ୍କର ଆଖି ଆଗରେ—ପ୍ରେସିଂର ଆଖି ଦିଟାବି ପୁଟି ଉଠିଲା ନାହିଁ ତାଙ୍କର ମନର ଆଇନାରେ, ସେଇ ଆଖି ପରିବର୍ତ୍ତେ କେବଳ ଦିଟା କଲା କଲା ଗଭୀର ଛାଇ ଖାଲି ନାଚିଉଠିଲା । ନାଁ, ଅଥବା କଲ୍ପନାକରି ଆଉ କିଛି ଲଭ ନାହିଁ । କୌଣସିଥିରେ କିଛି ଲଭ ନାହିଁ । ସବୁ ଅର୍ଥହୀନ । ଚାରିଆଡ଼େ, ମଥାଉପରେ, ଆଖି ଆଗରେ ଖାଲି ଆକାଶ ଆଉ ଆକାଶ—ହଜାର ହଜାର ଜାହାଜ ଯେମିତି ଘନ ତିମିର ଭିତରେ ଆଲୋକର ଆଖି ମିଟିମିଟି କରି ଭାସି ଭାସି ଚାଲିଯାଉଛି କେଉଁ ଏକ ଅନ୍ତଃମାନ ଶୂନ୍ୟତା ଭିତରକୁ.....ଆଉ ଏଇ ପୃଥିବୀଟା, ତାଙ୍କ ମନେ ହେଲା, ଯେମିତି ଏକ ଆଲୋକସ୍ଥାନ ତରଣୀ, ଧୀରେ ଧୀରେ ଭାସି ଭାସି ଚାଲିଛି ଏକ ଲକ୍ଷ୍ୟହୀନ ସରଣୀରେ, ଏକ ବନ୍ଦରସ୍ଥାନ ସାଗର ଭିତରେ ସେମାନଙ୍କୁ କୋଳରେ ନେଇ । ପୁରୁଷ ପୁଣି ଥରେ ଚେଷ୍ଟାକଲେ ଭାବିବାକୁ । କିନ୍ତୁ ଠିକ୍‌କରି ପାରିଲେ ନାହିଁ ସେ ସେଇଠୁ ଉଠି ପାରିବେ କି ନାହିଁ, ଉଠିଯାଇ ସେଇ କ୍ଷୁଦ୍ର ବାୟୁସ୍ଥାନ ତମୁ ଭିତରେ ପ୍ରବେଶ କରି ପାରିବେ କି ନାହିଁ । ଭଜା ଭଜା ଅଦୃଶ୍ୟ ଦୁଇଟା ହାତ ଲମ୍ବି ଆସିବ ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ । ପୁରୁଷ ଶିହର ଉଠିଲେ । ଶୁଖିଲା ଡାଙ୍ଗଟାରେ ପୁଣି ଉଠିବ ଦେଲେ ନିଉନ୍ତ ଭସ୍ମପ୍ରାପ୍ତକୁ । ହଠାତ୍ ତାଙ୍କର ମନେ ପଡ଼ିଗଲା ସେଇ କଙ୍କାଳଟାର କଥା । ନାଶ୍ୱର କଙ୍କାଳ । ସେ ଦିନ ଅପରାହ୍ଣରେ ଭୂଗର୍ଭରୁ ସେମାନେ ଆବିଷ୍କାର କରିଛନ୍ତି ସେଇ ନିଖୁଣ କଙ୍କାଳକୁ ।

ଠିକ୍ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ପରେ ପରେ ଖନନରତ ଶ୍ରମିକମାନେ ଦେଖିଲେ ଭଜା ଭଜା କଳାମାଟି ଭିତରେ ଗୋଟାଏ ଦୀର୍ଘ କୃଷ୍ଣାଭ ବସ୍ତୁ । ଧୀରେ ଧୀରେ ସେମାନେ ପୋଛୁ ନେଲେ ଉପରର ମାଟିତଳ । ମାଟିର ଆବରଣ ଉଠିଗଲା ପରେ ଶ୍ରମିକମାନେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ମାଡ଼ି ସଫା କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ ସେଇ ବସ୍ତୁଟିର ଖପୁରି, ପଞ୍ଜିରହାଡ଼, ଗଣ୍ଠି ଆଉ ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା ଅସ୍ଥିଗୁଡ଼ାକୁ । ବେଳ ବୁଡ଼ି ଆସିଲା ବେଳକୁ ସେମାନଙ୍କର କାମ ପ୍ରାୟ ଶେଷ ହେଲା । ଅବଶେଷରେ ଖନନ ପୀଠର ସେଇ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗ ଗର୍ଭ ଭିତରେ ଅସ୍ଥର ଅବସ୍ଥାରେ ସେମାନେ ଶୁଆଇ ଦେଲେ ଗୋଟିଏ ନାଶ୍ୱର କଙ୍କାଳ । ନାଶ୍ୱର

ବୟସ ଅନ୍ଧାର ଭରିଣ ବର୍ଷ ହେବ । ସେଇ କଳାଳର ଅସ୍ଥିଳ ବାହୁରେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବି ଲାଗି ରହିଛି କେତୋଟି କଙ୍କଣ ଆଉ ତାର ଖପୁରର ଦୁଇପଟେ ଦୁଇଟି କର୍ଣ୍ଣମୂଳ ।

ବଡ଼ ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ, ବଡ଼ ରୋମାଞ୍ଚକର ଏହି ଆବିଷ୍କାର । କଳାଳ ପାଖରେ ଆଣ୍ଟୁମାଡ଼ି ବସିପଡ଼ି ବହୁ ସମୟ ଧରି ସେ ସଫା କରିଛନ୍ତି ତାର ବସ୍ତ୍ର ଗହ୍ୱରର ଅସ୍ଥିଟାକୁ । ତାଙ୍କର ଚାରିପଟେ ପ୍ରବନ୍ଧ ରୌଦ୍ର ତାପରେ ଜଳ ପୋଡ଼ି ଯାଇଛି ଶ୍ୟାମଳ ଦୁବାଦଳ, ପବନରେ ଘୁସି ଆସିଛି ଶୁଷ୍କପତର ଗଛ ଆଉ ତାଜା ମାଟିର ଗଛ.....କିନ୍ତୁ କୁହାଯିବାର କିବା ମୃତ୍ୟୁର କୌଣସି ଆଶ୍ରୟ ନାହିଁ ଏ ସବୁଥିରେ । ମରବରେ କାମ କରି ଯାଇଛନ୍ତି ଶ୍ରମିକମାନେ । ସେମାନଙ୍କୁ ଲାଗିଛି ସେମାନେ ଯେମିତି ମାଟି ତଳେ ଶହଶହ ବର୍ଷ ଧରି ଡିସ୍ପି ରହିଥିବା ଗୋଟିଏ ତରୁଣୀକୁ ଉଦ୍ଧାର କରୁଛନ୍ତି । ସେଇ ସାଣ କାର୍ଯ୍ୟର ଉତ୍ତେଜନାରେ ଉଦ୍‌ଘାମ ହୋଇ ଉଠିଛନ୍ତି ସେମାନେ । ତା ପରେ କିଏ ଜଣେ ପଚାରିଛି ମାଟି ତଳେ କେତେକାଳ ମଣିଷର ଅସ୍ଥି ଡିସ୍ପି ପାରେ ? ମୃତ୍ତିକାର ଗଠନ ପ୍ରଣାଳୀ, ତାର କ୍ଷୟ ପ୍ରତିଯୁ ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟ ସମ୍ପର୍କରେ ତା ପରେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆଲୋଚନା ହୋଇଛି । କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତେ ମନେ ମନେ ବୁଝିଛନ୍ତି ମାଟିତଳେ ମଣିଷର ଘେହକୁ କଳାଳ ପାଲଟିବା ପାଇଁ ମାତ୍ର କେତୋଟି ବର୍ଷ ପ୍ରୟୋଜନ । ତା ପରେ ସେଇ କଳାଳ ସେମିତି ରହିଯାଏ ଅସତ ହୋଇ, ଅବକୃତ ହୋଇ ଚିରଦିନ ପାଇଁ । ସେମିତି ଅସତ ଅବସ୍ଥାରେ ଏଇନେ ସେଇ କଳାଳଟି ପଡ଼ି ରହିଛି ସେମାନଙ୍କ ଆଗରେ.....ଏଇ ପାଣି, ଏଇ ପବନ, ଏଇ ମାଟି ଆଉ ଏଇ ପରୁ ସତ୍ତା ଗଛ ପତ୍ତରେ ଗଡ଼ା ସେଇ କଳାଳ । ଶରୀର ଘନ ଅନ୍ଧକାର ଘୋଟି ଆସିବା ପୂର୍ବରୁ ସେମାନେ ସେଇ କଳାଳକୁ ଆବୃତ କରିଦେଲେ କାଗଜ ପଟାରେ, ତାକୁ ଶରୀର ଶିଶିରପାତର କବଳରୁ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ।

ସାଧା ଛଅଟା । କାମ ଦାମ ଶେଷକରି ଗନନକାଗ୍ରମାନେ ଚାଲିଗଲେ ନିଜ ନିଜର ଆଶ୍ରୟ ସ୍ଥଳକୁ । ସାତେ ଛଅଟା ବେଳକୁ ନିଜ କାର୍ଯ୍ୟର ବିବରଣୀ ଲେଖିଯାନ୍ତି ସେ ବାହାରିଲେ ସେଇ ସର୍ପିଳ ସରଣୀରେ ଦୂର ରାଜପଥର ବସ୍ ଛକକୁ ତାଙ୍କର ପ୍ରେୟସୀକୁ ଭେଟିବା ପାଇଁ.....ଦିନରେ ଦୁଇଥର ବସ୍‌ଟା ଆସେ ସେଇ ବସ୍‌ଟାରେ ସହରର ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ନେଇ...

ଆସନ୍ନ ଆଳାପର ଆଶଙ୍କାରେ ସେ ଚିନ୍ତୁତ ହୋଇ ଉଠିଲେ ।
 ଓଃ ! ଏଇ ତିନୋଟି ସପ୍ତାହ । ସମଗ୍ର ଦୁନିଆଠାରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହୋଇ ଏଇ
 ଯେଉଁ ତିନୋଟି ସପ୍ତାହ ସେ ଏଇଠି କଟାଇ ଦେଲେ, କେତେ ଚୁପ୍‌ରେ
 କଟି ଯାଇଛି ଏଇ ସମୟତକ ତାଙ୍କର ! ଏଇତ ଖବରର କେତୋଟି
 ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ମୁହୂର୍ତ୍ତ । ହଠାତ୍ ସେ ସଚେତନ ହୋଇ ଉଠିଲେ ସେ ବସୟରେ ।
 ଏଇଠି ତାଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ସଙ୍ଗୀ ଏଇ ସ୍ଥାନାୟ ଶ୍ରମିକମାନେ । ସକଳ ସେମାନେ
 ଆସନ୍ନ କାମ କରିବାକୁ । ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଆସନ୍ନ ସେମାନଙ୍କର ଶାନ୍ତ୍ୟ ।
 ଆଉ ଏଇଠି ଜଣେ ଶ୍ରମିକ ରମଣୀ ତାଙ୍କପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଦିଅନ୍ତି ରକ୍ଷା ଦେଇଥାଏ ।
 ପାହାଡ଼ ଉପରେ ସେଇ ସ୍ୱପ୍ନ ଗର୍ଭଟିରେ କାଠ ଦି'ଶଣ୍ଠ ଜାଳଦେଇ ସେ
 ଗରମ କରି ନିଅନ୍ତି ତାଙ୍କର ଶାନ୍ତ୍ୟ ପାସଟିକୁ । ଏଇ ଗର୍ଭ—କେଉଁ
 ପ୍ରାଗୈତିହାସିକ ଯୁଗର ସେଇ ଆଦିମ ନରନାରୀମାନେ ବି ଦିନେ ଏଇ
 ଗର୍ଭକୁ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିଲେ ନିଜର ଖବରକୁ ଟିକିଏ ଉତ୍ତପ୍ତ କରିଦେବା
 ପାଇଁ । ଆଉ ସେଇ ପାହାଡ଼ୀ ଝରଣା, ଯାହାର ଉତ୍ସକୁ ସେମାନେ ଏଇ
 ଖନନ କାର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଆବିଷ୍କାର କରିଛନ୍ତି, ଆଜି ବି ସେଇ ଝରଣାଟି
 ସେଇ ଉପକାର କରୁଛି ମଣିଷର ଯେଉଁ ଉପକାର ସେ କରୁଥିଲା ହଜାର
 ହଜାର ବର୍ଷତଳେ । ପ୍ରାଗୈତିହାସିକ ଯୁଗର ଏକ ଧୂସପ୍ରାପ୍ତ କୁଟୀରର
 ଚଟାଣ ଉପରେ ସେ ବାନ୍ଧିଛନ୍ତି ତାଙ୍କର ତମ୍ବୁ । ସେଇ ଆଦିମ ପୂର୍ବପୁରୁ-
 ମାନଙ୍କର ଖବରର ଛନ୍ଦକୁ ନିଜର ଖବରର ଛନ୍ଦ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି
 ନେଇଛନ୍ତି ସେ । ସେମାନଙ୍କର ଖବରର ରୁଟିନ୍ ଆଜି ବି ତାଙ୍କର ଖବରର
 ରୁଟିନ୍ ହୋଇଛି—ସେଇ ସମାନ ଅଭ୍ୟାସ, ସେଇ ସମାନ ପ୍ରୟୋ-
 ଜନାୟତା । ପ୍ରତ୍ୟାହ୍ନିକ ଗବେଷଣା କାର୍ଯ୍ୟରେ ଏଇ ଆଦିମ ମାନବର
 ଅନୁଶୀଳନ ନୂଆ ନୂଆ ଆବିଷ୍କାର ପଥର ତାଙ୍କର ସହାୟକ ହେବ ।
 ସେଇ ଆଶାରେ ସେ ଏଇ ଆଦିମ ଖବର ପ୍ରଣାଳୀକୁ ନିଜର
 ଖବର ପ୍ରଣାଳୀରୂପ କରି ନେଇଛନ୍ତି ଏଇଠି । ଆଜି ସେ ଜାଣନ୍ତି
 କେଉଁଠିକ ସେମାନେ ଯାଉଥିଲେ ପାଣି ଆଣିବା ପାଇଁ, କେଉଁ ପଥ
 ସେମାନେ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିଲେ ଦୂର ଉପତ୍ୟକାକୁ ଯିବାପାଇଁ, କେଉଁଠି
 ସେମାନେ ସୁପୀକୃତ କରୁଥିଲେ ସେମାନଙ୍କର ଆବର୍ଜନାକୁ, ଆଉ ସେଇ
 ଗୁଳିଣ ପାହୁଣ୍ଡ ଦୂରରେ ଯେଉଁ ଚକ୍କଣ ପଥରଟି ରହିଛି କହିଲେ ସେଇ
 ପଥରଟି ଏତେ ତାପ୍ତର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିଲା ସେମାନଙ୍କର ଖବରରେ । ଆଜି
 ସେ ଏକୁଟିଆ ସେଇ ପାହାଡ଼ ଚୂଡ଼ାରେ, ତାଙ୍କର ମନେ ହେଲା ସେ

ଯେନେ ଧୀରେ ଧୀରେ ପ୍ରବେଶ କରି ପାରୁଛନ୍ତି ସେଇ ଆଦମ ନରନାରୀ-
ମାନଙ୍କର ମନଗହନ ଭିତରକୁ । ସେ ଅନୁଭବ କରିପାରୁଛନ୍ତି ସେଇ ବିଚିତ୍ର
ନିଃସଙ୍ଗତା, ଯେଉଁ ନିଃସଙ୍ଗତା ଦିନେ ଆଛନ୍ନ କରି ଦେଇଥିଲା ଆଦମ
ମଣିଷର ମନକୁ ଯେତେବେଳେ ସେ ଏଇ ଉଲଗ୍ନ ପାହାଡ଼ ଚୁଡ଼ା ଉପରେ
ଠିଆହୋଇ ଅନେଇ ଦେଇଥିଲା ତାରାଭରା ଆକାଶକୁ ଆଉ ସେଇ ବିରାଟ
ପଥରଟାକୁ ଯେଉଁଟା ଗୋଟାଏ ଜାହାଜର ମଙ୍ଗପରି ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଉଠିଛି
ଏକ ଦନକୃଷ୍ଣ ନିସ୍ପନ୍ନ ସାଗରର ପଟ୍ଟଭୂମିରେ.....ଏଇଠିକି ଜନ୍ମ
ହୋଇଥିଲା ଶାଶ୍ୱତ କାଳ, ଏଇଠିକି ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲା ଆକାଶର ପ୍ରଥମ
ତାରା—ଏଇଠି ଏଇ ଅଗ୍ନିଶିଖା ପାଖରେ । ପୃଥିବୀର ପ୍ରଥମ ମଣିଷ ଏମିତି
କି ଦିନେ ବିହ୍ୱଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା, ଅଭିଭୂତ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା, ଅସାଧୁ
ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା ଏଇ ବିପୁଳ ବ୍ୟାପ୍ତି ଆଗରେ । ତାପରେ ହୁଏତ
ସେମାନେ ଆଉ ବଞ୍ଚିପାରି ନାହାନ୍ତି ଏଇ ଦିବାଲୋକରେ । ଏଇ ଦିବାଲୋକ
ସେମାନଙ୍କର ମନେ ହୋଇଛି ମୁହୂର୍ତ୍ତକର ଏକ ମାୟାପରି ଏଇ ସର୍ବବ୍ୟାପୀ
ରାତ୍ରିର ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ । ତାଙ୍କର ନିଜ ଜୀବନରେ ବି ଏମିତି ଗୋଟାଏ
ଗୋଟାଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଆସିଛି ଯେତେବେଳେ ସେ ସନ୍ଦେହ କରିଛନ୍ତି ଏଇ
ଦିବାଲୋକର ଅସ୍ତିତ୍ୱକୁ, ତାର ସତ୍ୟତାକୁ । ଏଇନେ ତାଙ୍କର ଆଖି
ଆଗରେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ ଶୁଦ୍ଧି ଶୁଦ୍ଧି ଯାଉଛି ନକ୍ଷତ୍ରର ଭେଳା ।
ଆଉ ଯୁଗ ଭିତରେ ପୁଣି ସୂର୍ଯ୍ୟସ୍ନାତ ଝୁକୁଣାଏ ମାଟି ପୃଥିବୀର ! ଯୁ କ’ଣ
ସମ୍ଭବ ? ତା କ’ଣ ସତ୍ୟ ? ଗୋଟାଏ ସ୍ୱଚ୍ଛ ସଲ୍ଲଳକଣା ଭିତରେ ସ୍ୱେତ
କେବଳ ଆଲୋକର ଏକ ପଲକର ବଞ୍ଚିତ ମାୟା—ରଙ୍ଗମଞ୍ଚର କୃତ୍ରିମ
ଚିତ୍ରପଟ, ଆଲୁଅ ନିଭିଲେ ସ୍ୱେଦିତ ଉଭେଇ ଯିବ ଆଖିର ପଲକରେ ।
ଅସରନ୍ତି କମିପ୍ରାର ଆଦିଗନ୍ଧ ସାଗର ଭିତରେ ଏଇ ଦିବାଲୋକ ଗୋଟାଏ
କ୍ଷଣିକ ବୁଦ୍ ବୁଦ୍ ମାତ୍ର !

ମାଳାଭ ସନ୍ଧ୍ୟା ହଳି ହଳି ଯାଉଛି କମସାମୟୀ ରଜନର ସର୍ବବ୍ୟାପୀ
ଗ୍ରାସ ଭିତରେ

ଆଉ ଏଇ ଆଦିଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ଅସ୍ତିତ୍ୱ ଭିତରେ ହଠାତ୍ ଆସି ପହଞ୍ଚିଛି
ତାଙ୍କର ପ୍ରେୟସୀର ଚିଠି । କେଉଁ ସ୍ୱପ୍ନର ଏକ ନକ୍ଷତ୍ରର ଏକ ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ
ଆହ୍ୱାନ ଯେମିତି ଆସିଛି ସେମିତି ଆସିଛି ଏଇ ଚିଠି । ପ୍ରେୟସୀ ତାଙ୍କର
ଆସୁଛି ତାଙ୍କ ପାଖକୁ । ଧୀରେ ଧୀରେ ମେ ସଚେତନ ହୋଇ ଉଠୁଛନ୍ତି
ଯେ ଚିଠିଟି ପଢ଼ୁ ପଢ଼ି ମନ ତାଙ୍କର ଭରି ଉଠୁଛି ଧରଣରେ । ଚିଠିରେ

ଅଛି ଅତି ତୁଚ୍ଛ, ଅତି ନଗଣ୍ୟ ଘଟଣାର ବିବରଣୀ, ଅତି ଅନାବଶ୍ୟକ ଜଞ୍ଜାଳର କାହାଣୀ—ଯେଉଁ ସବୁ ଘଟଣା, ଯେଉଁ ସବୁ ଜଞ୍ଜାଳରେ ତାଙ୍କର ଆଉ କୌଣସି ଆଗ୍ରହ ନାହିଁ ।

ଚିଠି ପଢ଼ି ସେ ଅଶାନ୍ତ, ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ଉଠିଛନ୍ତି । ଏଥି ଭିତରେ ଏଇ ଯେଉଁ ନୃତନ ଜୀବନ ପଛତ ସନ୍ନିତ ସେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି ସେଇ ଜୀବନ ପଛତ ଏଥର ବଦଳିଯିବ, ଓଲଟ ପାଲଟ ହୋଇଯିବ, ହୁଏତ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ଧ୍ବଂସ ପାଇଯିବ । ଏଇ କେତେ ଦିନ ଧରି ହଜାର ହଜାର ବର୍ଷର ଅଜ୍ଞାତ ଭିତରେ ସେ ତାଙ୍କର ଦିନ ଗୁଡ଼ାକ କଟାଇ ଦେଇ ଆସିଛନ୍ତି । ଶୁଦ୍ଧ ଗୁଡ଼ାକ ଆକାଶର ନକ୍ଷତ୍ର ଗହଣରେ କଟାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ତା ଆଉ ଏଥର ସମ୍ଭବ ହେବ ନାହିଁ । ଗୋଟାଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପାଇଁ ସେ ବଡ଼ ଅସହାୟ ବୋଧକଲେ, ମନଟା ତାଙ୍କର ଏକ ଅସହାୟ ଆନ୍ଦୋଳରେ ଲାଗି ଉଠିଲା । ଜଣେ ନିଶାଣୋର ତାର ଦୈନନ୍ଦିନ ନିଶାପାନରୁ ହଠାତ୍ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇଗଲେ ଯେମିତି ଅନୁଭବ କରେ ଠିକ୍ ସେମିତି ଅନୁଭବ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ ।

ମନରେ ଧୂଳି ପଟଳ ଉଡ଼ାଇ ବସ୍ ଆସି ପଡ଼ୁଥିଲା ଗଲୁଣି । ଗାଡ଼ିଟା ଥମିଯିବା ପରେ ବି ଧୂଳିର ଆବର୍ଣ୍ଣ ଦେରି ରହିଛି ଗାଡ଼ିଟାକୁ । ଏଇ ଶ୍ଵେତ ଶୁଭ୍ର ଧୂଳିପଟଳର ଶ୍ଵାସ ରୋଧକାରୀ ଆବରଣର ଅନ୍ତରାଳରେ ଲୁଚିଗଲା ମେମାନଙ୍କର ମିଳନ ଲଗ୍ନ । ସେମାନେ ନିଜର ଦମ୍ ଫେରି ପାଇବା ପୂର୍ବରୁ ଗାଡ଼ିଟା ପୁଣି ଗୁଡ଼ିଦେଲା ଆଉ ସେମାନଙ୍କ ପୁଣି ଆଉ ଏକ ନିବିଡ଼ ଧୂଳି ପଟଳ ଭିତରେ ଆଲୁଲୁକି ଦେଇଗଲା । ନିଜର ପ୍ରେୟସୀ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇ ସେ ଯେତେବେଳେ ବୁଝିଲେ ଯେ କି ମଳିନ ଅପରିଷ୍କାର ପୋଷାକ ସେ ମିଶିଛନ୍ତି ଆଉ ନିଜକୁ କିପରି ସେ ଏତେ ଦିନ ଧରି ଅବହେଳା କରି ଆସିଛନ୍ତି ମେଲେବେଳେ ସେ ଭାରି ଲଜ୍ଜିତ ହୋଇ ଉଠିଲେ ମନେ ମନେ । ତାଙ୍କର ପ୍ୟାଣ୍ଟଟା ଆଣ୍ଟୁ ପାଖରେ ଛୁଣି ଯାଇଛି ଆଉ ପତଳା ଶାଢ଼ିଟା ଲୁଣି ଯାଇଛି ଝାଲଭିଜା ଦେହରେ ତାଙ୍କର । ବସ୍ ପାଖକୁ ଆସିବା ପୂର୍ବରୁ ଟିକିଏ ସଫାସୁନ୍ଦର ହୋଇ ଆସିଥିଲେ ହୋଇଥାନ୍ତା ! ନିଜକୁ ନିଜେ ଭୟାନା କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ ସେ.....

ଏକାଠି ମେମାନେ ମାହାତ ଉପରେ ଚଢ଼ି ଚଢ଼ି ଚାଲିଛନ୍ତି, ତାକୁ ଅଗରେ ଆଗରେ ଯିବା ପାଇଁ ସେ ଗୁଡ଼ି ଦେଇଛନ୍ତି ଜାଣିଶୁଣି । ତାହାଲେ

ସେ ପଛରୁ ରହି ଦେଖି ପାରିବେ ତାର ସେଇ ଅନାବୃତ ପଦଯୁଗଳକୁ । କିନ୍ତୁ କାହିଁ ମନରେ ତାଙ୍କର ସାମାନ୍ୟତମ ଉତ୍ତେଜନା ବି ସୃଷ୍ଟି ହେଉନାହିଁ । ତାର ସେଇ ଚରଞ୍ଚିତ ପୋଷାକର ଲକ୍ଷ୍ୟ, ତାର ଚନ୍ଦ୍ରଲତାର ସେଇ ଅତି ପରିଚିତ ସୁରଭି, ତାର ସେଇ ଓଠ, ସେଇ ଆଖି, ସେଇ ଭ୍ରୁଲତା, କେଉଁଥିରେ କାହିଁ ତାଙ୍କର ମନ ଆଜି ପ୍ରଲେଭିତ ହୋଇ ଉଠୁନାହିଁ । ପଛକୁ ମୁହଁ ଫେରାଇ, ଆଖିରେ କେତକାର କଟାକ୍ଷ ତୋଳି ଯେତେବେଳେ ସେ ଓଠରେ ସ୍ମିତହାସ୍ୟ ଫୁଟାଇ ଦେଇଛି ସେତେବେଳେ ବି ଦେହରେ ତାଙ୍କର ସାମାନ୍ୟ ଶିତ୍ତରଣ ଜାଗି ଉଠୁନାହିଁ । ବରଂ ଏକ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଅଜଣା ବେଦନାର ସ୍ପର୍ଶ ତେଜି ଉଠୁଛି ସତ୍ତ୍ୱେ ତାଙ୍କର । ଆଖି ଆଗରେ ତାଙ୍କର ଘାସି ଉଠିଛି ସେହି ପାହାଡ଼ ରୂପାର ଛବି—ରାସୀର ବସୁଳ ପ୍ରଶାନ୍ତ ଭିତରେ ନିମଜ୍ଜିତ ସେଇ ପାହାଡ଼ର ରୂପା, ସେଇ ତାରାଘାସ୍ତ ମାରଚତା । ସେ ମରୁ ଆଉ ଦ୍ୱିଏତ ଫେରି ଆସିବ ନାହିଁ ତାଙ୍କ ଜୀବନରେ ! ନିର୍ଲିପ୍ତ ମନରେ ସେ ଶୁଣିଯାଉଛନ୍ତି ତାର ପ୍ରଗଳଭତାକୁ—ସୁଦୂର ପଟ୍ଟଭୂମିର ସଙ୍ଗୀତ ପରି ଘାସି ଆସୁଛି ତାର ବାଣୀ, ସେ ବାଣୀ ମିଶି ଯାଉଛି ଝିଲ୍ଲୀର ଝଙ୍କାର ସହିତ, ଘାସର ଫୁଲେ ଫୁଲେ ଖେଳ ଖେଳ ବୁଲୁଥିବା ଅଗଣିତ ଜାଟ ପତଙ୍ଗର ମୃଦୁ ଗୁଞ୍ଜରଣ ସହିତ । ତାର ସେ ବାଣୀର କୌଣସି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସତ୍ତ୍ୱ ଆଉ ଯେମିତି ନାହିଁ ।

ସେ ତାକୁ ବୁଝାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ତାଙ୍କର ସେଇ ପ୍ରହତାହ୍ନିକ ଖନନ କ୍ଷେପର ସୁଘାଠି ଇତିହାସର କାହାଣୀ । କିନ୍ତୁ ସେ ବୁଝିପାରିଲା ପରି ମନେ ଦେଲା ନାହିଁ । ଜଣେ ପେଶାଦାର ପର୍ଯ୍ୟଟକ ପରି ସେ କେବଳ ପ୍ରଶ୍ନ କରିବାକୁ ଲାଗିଲା, କେବଳ ଜାଣିବାକୁ ଚାହୁଁଲା କେତୋଟି ମାରସ ତଥ୍ୟ, କେତୋଟି ଅର୍ଥସ୍ଥାନ ହିସାବ । ଅବଶେଷରେ ସେମାନେ ଯେତେବେଳେ ପହଞ୍ଚିଲେ ସେଇ ଲମ୍ବା ଗୁରିକୋଣିଆ କାଗଜପଟାର ଖୋଳ ପାଖରେ ସେତେବେଳେ ତାର ପ୍ରଶ୍ନର ଠିକ୍ ଉତ୍ତର ସେ ଆଉ ପାଇଲା ନାହିଁ । ତାର ପ୍ରଶ୍ନର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଉତ୍ତର ସେ ଆଉ ଦେଲେ ନାହିଁ । ସେ କେବଳ କହିଲେ, ସେଇ ଖୋଳ ଭିତରେ କିଛି ନାହିଁ । ଦ୍ୱିଏତ ଅବଜ୍ଞା କରି କିମ୍ବା ଦ୍ୱିଏତ ସଙ୍କୋଚ କରି ସେ ମିଥ୍ୟା ଉତ୍ତର ଦେଲେ । କାହିଁକି ଯେ ସେ ଏଇ ପ୍ରଶ୍ନର ଭୁଲ ଉତ୍ତର ଦେଲେ ତା ସେ ନଜେ ନାଶନ୍ତି ନାହିଁ । ସେଇ ଖୋଳ ଭିତରେ ଥିବା ବସ୍ତୁଟି ହେଉଛି ତାଙ୍କର ଜୀବନର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଆବିଷ୍କାର । ସେ ବୁଝାନ୍ତି ନାହିଁ ସେ ବିଷୟରେ କାହା ସହିତ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଆଲୋଚନା

କରିବାକୁ । ଏଇ ବସ୍ତୁଟି ଅନନ୍ୟ । ସବୁ ବସ୍ତୁପରି ନୁହଁ ଯାହାକୁ ମାଟି ଭିତରୁ ଖୋଳିବାଡ଼ି ଉଠେଇ ନେଇ, ଓଜନ କରି, ମାପରୂପ କରି, ବିଜ୍ଞାନ ଆଖିରେ ପଶିବା ନିଶ୍ଚୟ କରି ମ୍ୟୁଜିୟମରେ ରଖି ଦିଆଯାଇ ପାରିବ । ପିନ୍ ଅଗରେ ବିଷ ପତଙ୍ଗ ପର୍ବଗୋଟାଏ ସାମଗ୍ରୀ ଏଇଟା ନୁହଁ ! ତେଣୁ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରତ୍ନତାତ୍ତ୍ୱିକ ସାମଗ୍ରୀ ପରି ଏହି ସାମଗ୍ରୀ ସମ୍ପର୍କରେ କୌଣସି ଆଲୋଚନା କରିବାକୁ ସେ ଚାହାନ୍ତି ନାହିଁ କାହା ସହିତ ।

ନାଁ, ସେ ଆଦୌ ଚାହାନ୍ତି ନାହିଁ । ତେଣୁ ମନେ ମନେ ବିରକ୍ତ ହୋଇ ସେ ତାକୁ ଆଗେଇ ନେଲେ ତମ୍ଭ ପାଖକୁ । ସ୍ଥୋଭଟି ଜାଳଦେଇ ବସି ପଡ଼ିଲେ ତା ପାଖରେ ଖରବରେ । ଆଃ, ଏଇ ପାଗଟା ବଦଳିଯା'ନ୍ତା କି ହାଠାତ୍ ! ହାଠାତ୍ ଏଇ ଆକାଶଟା ମେଘାଛନ୍ଦ୍ର ହୋଇଯା'ନ୍ତା କି କେମିତି ! କିନ୍ତୁ ଆକାଶଟା ଖାଲି କଲା ହୋଇ ଉଠିଲା, ଆଉ ସେଇ ଆଦିମ ଯୁଗର ବଳି ପଥନଟା ଉପରେ ଉଜ୍ଜିମାରି ଉଠିଲା ଆକାଶରେ ପ୍ରଥମ ତାରା, ସନ୍ଧ୍ୟା ତାରା ।

ସେତିକିବେଳେ ଯାଇ ତରୁଣୀ ତାଙ୍କୁ କହିଲା ସେମାନଙ୍କୁ ଗୋଟାଏ କିଛି ନିମ୍ନଭିତ୍ତିରେ ଉପମାତ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ତାର ପଡ଼ାପଡ଼ି ଶେଷ ହୋଇ ଗଲାଣି, ଜଣେ ନାରୀ ପକ୍ଷରେ ଆଉ ବେଶିକାଳ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି ରହିବା ଭଲ ନୁହଁ । ପିତା ମାତା ଆଉ ସନ୍ତାନର ବୟସ ମଧ୍ୟରେ ଅତି ବେଶି ବ୍ୟବଧାନ ରହିବା ଅନୁଚିତ.....

ତାର ସେ ଶବ୍ଦର ବାଣୀ, ତାର ସେ ଶବ୍ଦର ସ୍ୱାଦ ପୁଣି ମିଳେଇ ଗଲା ଝିଲ୍ଲୀର ଝଙ୍କାର ଭିତରେ, ପ୍ରଜ୍ଜ୍ୱଳିତ ଅଗ୍ନି ଶିଖାର ସଁ ସଁ ଝଙ୍କ ଭିତରେ । ଦୂରରୁ, ପାହାଡ଼ ତଳର କେଉଁ ଏକ ସୁଦୂର ଉପତ୍ୟକା ଭିତରୁ ଭାସି ଆସିଲା ନିଃସଙ୍ଗ ଚନ୍ଦ୍ରବାକର କରୁଣ କୃଜନ । ରମଣୀର ପ୍ରତିଟି ଝଙ୍କର ଅର୍ଥ କେବଳ ସେ ବୁଝିପାରୁ ଥିଲେ, ତାର ତାପ୍ତର୍ଯ୍ୟକୁ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିବାକୁ ସେ ଚାହୁଁ ନଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ନା କିନ୍ତୁ ଗୋଟାଏ ଘଟିବ ବୋଲି ଧରି ନିଆ ହୋଇଛି, ଆଉ ତାଙ୍କର ସମ୍ପତ୍ତିର ପ୍ରତ୍ୟାଶା ରଖାଯାଇଛି ଏମିତି ଏକ ବିଷୟରେ ଯାହାକି ତାଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଏକାନ୍ତ ଅର୍ଥହୀନ, ଯାହାକୁ ସେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଚାରକୁ ସୁଦ୍ଧା ନେଇ ନାହାନ୍ତି ଆଉ ଯାହା ଘଟିବ ଏଇ ରାତିରେ, ଏଇ ଅନନ୍ତ ଆବର୍ତ୍ତମାନ ତାରାଭର ଆକାଶ ତଳେ ।

ଗୋଟାଏ ଅବୋଧ ଆଶଙ୍କାରେ ଆଛନ୍ଦ ହୋଇଗଲା ତାଙ୍କର ମନ । ତାଙ୍କୁ ଲାଗିଲା ସତେ ଯେମିତି ତାଙ୍କ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଏଇ ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ କିଏ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ପାପାଳୀ ଜାଳ ଦେଇ ଯାଉଛି । ତାଙ୍କର ମନେ ପଡ଼ିଗଲା ସେଇ କଙ୍କାଳର କଥା, ତାର ସେଇ ବସ୍ତୁଗହ୍ୱରର ଦୃଶ୍ୟ, ତାର ସେଇ କଟିତଟର ଅସ୍ଥି ଯୁଗଳ ଯାହାକୁ ସେ ଏତେ କଷ୍ଟରେ ପରିଷ୍କାର କରିଦେଇଛନ୍ତି । ଗୋଟାଏ ରାତି ଭିତରେ ସେଇ ବସ୍ତୁଟି ମଣିଷ ପାଲଟି ଯାଇପାରେ—ଚରଦିନ ସକାଶେ ମଣିଷ ପାଲଟି ଯାଇ ପାରେ, ସେଥିପାଇଁ ଗୋଟିଏ ରାତି ପଞ୍ଚେଷ୍ଟ । ଆଉ ଜୁନ୍ ପହିଲା ୨୦୦୯୫୭ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ.....

ମାରବରେ ସେ ବସି ରହିଲେ, ପ୍ରଜ୍ଜ୍ୱଳିତ ଅଗ୍ନିଶିଖା ଉପରେ ଅମଲ୍ଲକ ଦୃଷ୍ଟି ନିବଦ୍ଧ କରି । ତାଙ୍କର ପ୍ରେୟସୀ ସେମିତି ଗପିଯାଉଛି, କହିଯାଉଛି ଅନେକ କଥା ନିରୁଦବିଗ୍ନ କଣ୍ଠରେ । ହୁଏତ କିଛି ନ ଭାବି ନ ଚିନ୍ତି ଯଦ୍ୱବତ୍ ସେ ତାର କଥାର ଉତ୍ତର ଦେଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ରମଣୀ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ପାରିନାହିଁ ତାଙ୍କର ମନର ଏହି ଅଦ୍ଭୁତ ପ୍ରତିସ୍ପାକୁ । ଆଉ ତାପରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଗୋଟିଏ ପରେ ଗୋଟିଏ ଶିଖା ଯେତେବେଳେ ନିଷ୍ପ୍ରଭ ହୋଇ ଆସିଲା ତରୁଣୀ ଉଠିଲା ତାର ଆସ୍ଥାନରୁ । ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ତାଙ୍କର କାନ ଉପରେ ତାର ହସ୍ତର ମୃଦୁ ପ୍ରଶ୍ନ ଲଗାଇ ଦେଇ ସେ ଚାଲିଗଲା ତମ୍ବୁ ଭିତରକୁ । ସୁରୁଷ ଶୁଣିଲେ ରମଣୀ ତାର ପରିଧେୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରି ଚାଲିଗଲା ଫେନ କରିବାକୁ । ତାପରେ ସବୁ ପୁଣି ମାରବ, ନିସ୍ତର୍ପ ହୋଇଗଲା । କ୍ଷମେ କ୍ଷମେ ନିବାସିତ ହୋଇଗଲା ଅଗ୍ନର ଶିଖା । କେବଳ ସେଇ ଗମ୍ଭୀର ଆକାଶରେ ଭାସି ଭାସି ଚାଲିଲା ଅଗଣିତ ନକ୍ଷତ୍ରର ଭେଳା ।

ପୁଣି ସେଇ ବିପ୍ଳାବୀ ରାତ୍ରୀର ବ୍ୟାପ୍ତି ଦେଖିଗଲା ତାଙ୍କର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ.....କିନ୍ତୁ ଏଇ କେତୋଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତ ତଳେ ମଣିଷ ଜଣେ ପେଉଁ କେତୋଟି ଧ୍ୱଜ ତାଙ୍କର କାନରେ ପଡ଼ିଥିଲା ସେଇ ଧ୍ୱନିଗୁଡ଼ିକ ପୁଣି ତାଙ୍କର ସତ୍ତ୍ୱରେ ମନ୍ତ୍ରରେ ଜାଗିଉଠିଲା ଏକ ଆଦମ ମଣିଷ ହୋଇ, ପେଉଁ ଆଦମ ମଣିଷ ଶୀକାରକୁ ଫେରି ଆସି ଜାଣିଲେହୋଇ ବସି ପଡ଼େ ମାଟି ଉପରେ ଆଉ ମଥା ଉପରର ସେଇ ନିତଳ ନିଧଳ ଫୁଲକୁ ସହରୂପ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଅନେଇ ଅନେଇ ଅଦ୍ଭୁତ ହୋଇ ଉଠେ, ଶିହର ଉଠେ ଏକ ଅନ୍ଧଣା ଆଶଙ୍କା ମିଶା ଆବେଗରେ । ତାଙ୍କର ମନେ ହେଲା ତାଙ୍କର ଗଭୀର ସତ୍ତ୍ୱର ସେଇ ନିର୍ଲିପ୍ତତାର ଭିତ୍ତି ଯେମିତି ଦୋହଲି ଯାଉଛି ଆଉ ତାଙ୍କର ଜନ୍ମ

କାଳରୁ ନିଜର ସତ୍ତ୍ୱର ଯେଉଁ ପରିଚୟ ସେ ପାଇ ଆସିଛନ୍ତି—ଯେଉଁ ସତ୍ତ୍ୱକୁ ସେ ଭବନେଇଛନ୍ତି ବାସ୍ତବତାର ତରଳ ବୁକୁ ଉପରେ ଭାସମାନ ଏକ ଅନନ୍ତ, ଅକ୍ଷୟ ଚେତନା ବୋଲି—ସେଇ ସତ୍ତ୍ୱ ହଠାତ୍ ଯେମିତି କଠିନ ହୋଇ ଉଠିଲା, ସଙ୍କୁଚିତ ହୋଇ ଆସିଲା ଆଉ କ୍ଷମେ ଏକ ସରଳ ସାଧାରଣ ମଣିଷ ପାଲଟି ଗଲା, ଯେଉଁ ମଣିଷ ଜନ୍ମ ହୋଇଛି ଦିନେ ମରିବା ପାଇଁ । ଧୀରେ ଧୀରେ ତାଙ୍କର ମସ୍ତିଷ୍କ ଭିତରେ ଚେଇଁ ଉଠିଲା ଗୋଟାଏ ଚିନ୍ତା ଚେତନା—ସେ ଚାହାନ୍ତି କି ନ ଚାହାନ୍ତି ତାଙ୍କୁ ମା'ନି ନେବାକୁ ପଡ଼ିବ ସେଇ ଅତି ସରଳ, ଅତି ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟସ୍ଥାନ ନିଜର ସଞ୍ଜକୁ ଆଉ ତଦନୁଯାୟୀ ତାଙ୍କୁ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଗୋଟାଏ ରୁଷ କଠୋର ପାଷାଣ ପ୍ରାଚୀର ପରି ଜାଗି ଉଠିଲା ଏଇ ଚେତନା ତାଙ୍କର ଆଖି ଆଗରେ—ନେ କୌଣସି ପଥରେ ଆଗେଇ ଯିବାକୁ ହେଲେ ବି ତାଙ୍କୁ ଅତିକ୍ରମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ଏଇ ପାଷାଣ ପ୍ରାଚୀରକୁ ।

ତାଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ନଇଁ ଆସିଲା ତାଙ୍କର ହାତ ଉଧରକୁ । ଅଗଣିତ ତାରକାର ମ୍ଳାନ ଆଲୋକରେ ପାଂଶୁଳ ଦେଖାଯାଉଛି ତାଙ୍କର ସେଇ ହାତ ଦି'ଟା । ସ୍ୱେତ ମଣିଷର ହାତ, ଅନ୍ତସ୍ଥାନ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଉ ଅନ୍ତସ୍ଥାନ ଯୋଗଦିଯୋଗ ଭିତର ଦେଇ ସେଇ ଅପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ ଗୁଣରେ ଗଢ଼ାହୋଇ ଆସିଛି ଏଇ ହାତ ପୁରୁଷ ସ୍ୱରୂପ ଧରି.....ସେଇ ପ୍ରାଗୈତିହାସିକ ନାଶପରି ସେ ବି ତ ଦିନେ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲେ ଆଉ ତାର ପରି ସେ ବି ତ ଦିନେ ମରିବେ । ନିଜ ସମ୍ପର୍କରେ ନିଜେ ସଚେତନ ହେବା ପାଇଁ ଏଇ ମଣିଷ ଜାତିକୁ ଅସୁତ ଅସୁତ ବର୍ଷ ଲାଗିଥିଲେ ବି ଦିନେ ନା ଦିନେ ତାକୁ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ହୋଇ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ ଏଇ ପୃଥିବୀରୁ, ଆଉ ତାପରେ ବି ଏଇ ପୃଥିବୀ ସେମିତି ପୁରୁଥିବ ଏଇ ମହାଶୂନ୍ୟରେ ତାର ସେଇ ସୀମାହୀନ ଗତି ପଥରେ, ବୁକୁରେ ତାର ମଣିଷର ପୁସାବଶେଷ, ମଣିଷର ଅସ୍ଥି, ମଣିଷର ହାତଢୋ ଅଟ୍ଟାଳିକାର ଧ୍ୱଂସସ୍ତୂପ, ପାହାଡ଼ ପଥରରେ ଅଙ୍କା ମଣିଷର ଛବି, ମଣିଷର ବିଲ୍ଲନ ଅସ୍ତିତ୍ୱର ଅଦ୍ଭୁତ ସ୍ୱାସରକୁ ବଦଳରେ । ଏଇ ଅପରିଚିତା ନାଶ, ଯିଏ ତାର ଜୀବନର ମାତ୍ର କେତୋଟି ଫାଲ୍‌ଗୁନ ଭିତରେ ଏଇ ଅକ୍ଷୟ କଳାଳକୁ ସୃଷ୍ଟି କରି ପାରିଥିଲା ଯିଏ ସେମିତି ପଡ଼ିଥିବ କେଉଁ ମୁକ୍ତିପୁର କେଉଁ ଏକ କାତର ଆଚରଣ ଭିତରେ, ଆଉ ଝଡ଼ି ତୋଫାନରେ, ଖରା ବର୍ଷାରେ କେଉଁ କାଳୁଁ ଚୂର୍ଣ୍ଣ ବିଚୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଯାଇଥିବ ସେଇ ମୁକ୍ତିପୁର ବାତାୟନ ଆଉ ସେଇ ସମଗ୍ର ମୁକ୍ତିପୁର ହୁଏତ ପୋତିହୋଇ

ରହିଥିବ ମେଦିନୀର ଅତଳ ଗର୍ଭ ଭିତରେ । ଆଉ ଏଇ ନାଶ, ଏଇ ନାଶର କଙ୍କାଳ ହୁଏତ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ମାନବ ଜାତିର ଏକ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ସ୍ମାରକୀ ହୋଇ ଡିଆଁ ରହିବ, ଅଥଚ ମଣିଷର ଭାବର ଉନ୍ନତ ପୋଥି ଆଉ ପୁସ୍ତକରେ, ଭଙ୍ଗା ଭଙ୍ଗା ପାଷାଣର ପ୍ରମୁରେ, ବିବିକ୍ତ ରଜପଥର ଧୂସପ୍ରସ୍ତର ଉପରେ, ଏଇ ବିଶାଳ ପୃଥିବୀର ଭୂପୃଷ୍ଠରେ ବିସିଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିଥିଲେ ବି ତାର କୌଣସି ସନ୍ଧ୍ୟା ଆଉ ନଥିବ । ଆଉ ହୁଏତ କେତୋଟି ଅସୁତ ବର୍ଷ, ତାପରେ ସବୁ ଶେଷ, ସବୁ ହୁଏତ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ହୋଇ ଯାଇଥିବ, ଚିରଦିନ ପାଇଁ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ହୋଇ ଯାଇଥିବ.....

ନିଜ ଗୋଠରୁ ହଠାତ୍ ବଢ଼ି ନିଜ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବା ଗୋଟିଏ ନିଃସଙ୍ଗ ପଶୁପରି ଭୟରେ ଥରି ଉଠିଲେ ସେ.....ଆକାଶଭରା ସେହି ହିମଶୀତଳ ଅଗଣିତ ଆଲୋକ ଭିତରୁ ଗୋଟାଏ ମ୍ଳାନ ଅସହ୍ୟ ବେଦନାର ଶିଖା ପ୍ରଜ୍ଜ୍ୱଳିତ ହୋଇ ଉଠିଲା ତାଙ୍କର ଅନ୍ତର ଭିତରେ । ଆତ୍ମଦୈନ୍ୟର ବେଦନା ଯେ ନୁହେଁ, ଯେ ବେଦନା ଏକ କରୁଣା ସମଗ୍ର ମାନବଜାତି ପାଇଁ ଯିଏ ଦିନେ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ହୋଇଯିବ ଏହି ଭୂପୃଷ୍ଠରୁ ଆଉ ସ୍ମୃତି ରୂପେ କେବଳ ଗୁଡ଼ି ଦେଇ ଯିବ କେତୋଟି ଟୁକୁରା ଟୁକୁରା ଅସ୍ଥି, ଚିରନ୍ତନ ବାଲୁକା ସୁପ ଭିତରେ ଆବୃତ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବ ସେହି ଅସ୍ଥି । ମଣିଷର ସକଳ ଆନନ୍ଦ, ସକଳ ଆବେଗର କ'ଣ ଏପାଇଁ ପରିଣତି !

ହଠାତ୍ ତାଙ୍କର ଖିଆଲ ହେଲା ମାଣ ତମ୍ବୁ ଭିତରେ ଶୋଇଛି ତାଙ୍କର ପ୍ରେୟସୀ । ତମ୍ବୁର ଅନ୍ଧ ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ସେ ଶୋଇଛି ନୀରବ ପ୍ରଣୟରେ ତାଙ୍କର ପାଇଁ । ଏକ ଉଦାତ୍ତ ମାନବିକ ଆବେଗର ବନ୍ୟାରେ ପ୍ଳାବିତ ହୋଇଗଲା ତାଙ୍କର ପ୍ରାଣ—ମରୁଭୂମିର ଜଣେ ଯାତ୍ରୀ ବହୁଦିନର ନିଃସଙ୍ଗତା ପରେ ହଠାତ୍ ଆଉ ଜଣେ ଯାତ୍ରୀକୁ ଦେଖିଲେ ଯେମିତି ହୁଏ ସେ ଠିକ୍ ସେମିତି ଆବେଗ ଆକୁଳ ହୋଇ ଉଠିଲେ । ତାର ସେଇ ଦୁଇ ବାହୁର ନରମ ଆଶ୍ରେଷ, ତାର ସେଇ ସୁକୋମଳ ଭଜା ଭଜା ଓଠର ସ୍ପର୍ଶ, ତାର ସେଇ ବାମ ଧନ ଉପରେ ଟେକି ଅତି ପରିଚିତ ସ୍ବପ୍ନ ଭଳି ଚିହ୍ନଟି, ତାର ହୃଦୟର ସେହି ଶୁଭ୍ର ସ୍ବପ୍ନ, ସବୁ, ସବୁ କିଛି ନୀରବରେ ପ୍ରଣୟ କରି ରହିଛି ତାଙ୍କର ପାଇଁ ।

ଏଇ ଭୟାବହ ସଙ୍କଟାବସ୍ଥା ନିଃସଙ୍ଗତା, ଏଇ ଅନ୍ତଃସ୍ଥାନ ରାସ୍ତା, ସୃଷ୍ଟିର ଏଇ ଚରମ ପରିଣତି ଯାହା ଦିନେ ନା ଦିନେ ଜୀବନର ସମଗ୍ର

ସତ୍ତ୍ୱକୁ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ କରି ହିମଶୀତଳ ବରଫର ଆସ୍ତରଣ ଭିତରେ ତାଙ୍କୁ
ତାଙ୍କି ଦେଇ ଚାଲିଯିବ—ଏ ସବୁ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଗୋଟାଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପାଇଁ
ମଥା ତୋଳି ଠିଆ ହେବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଲା ତାଙ୍କର । ସେ ଉଠି ଠିଆ
ହେଲେ । ଏଇ ସବୁଦିନୀ ପ୍ରାଣୀ ଶୂନ୍ୟତା ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିଦ୍ରୋହ କରି ଉଠିଲା
ତାଙ୍କର ସମଗ୍ର ସତ୍ତ୍ୱ । ଆଃ, ଏଇ ଘନକୃଷ୍ଣ କଠୋର ପାଷାଣର ବୁକୁ
ଉପରେ ନିଜର ସ୍ୱାକ୍ଷର ସେ ରଖିଦେଇ ପାରନ୍ତେ କି ! କେହି ତାକୁ
କେବେ ଦେଖି ନପାରୁ ପଛେ । ଗୋଟିଏ ସଞ୍ଜେ, ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପାଇଁ ହେଉ
ପଛେ, ଏଇ ଭାବନାକ୍ଷମ ମଣିଷର ସମଗ୍ର ଜୀବନ ବହିକୁ ନେଇ ସେ ଜାଗି
ଉଠି ପାରନ୍ତେ କି, ଆଉ ସୃଷ୍ଟିର ପ୍ରତ୍ୟେକ ବସ୍ତୁ ଭିତରେ ଆଖି ଦେଇ
ପାରନ୍ତେ କି ଗୋଟାଏ ଟଙ୍କାଳା, ଗୋଟାଏ ଅର୍ଥ ! ଗୋଟାଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପାଇଁ
ହେଉ ପଛେ !

ଧୀରେ ଧୀରେ ସେ ପ୍ରବେଶ କଲେ ତମ୍ବୁ ଭିତରକୁ । ଶଯ୍ୟା ପ୍ରସ୍ତୁତ
ହୋଇ ରହିଛି, ଜୀବନର ଉଷ୍ମ ଶଯ୍ୟା, ପାଖେ ପାଖେ ସୁକୋମଳ ବୁକୁର
ଆହ୍ୱାନ, ଅନାବୃତ ଅଙ୍ଗର ନିମନ୍ତ୍ରଣ । ଏ ନାଶ୍ୱ ତାଙ୍କର, ଚିରଦିନ ପାଇଁ
ତଙ୍କାର । ନିଜର ଦୁଇ ବଳିଷ୍ଠ ବାହୁ ପାଖର ଆଶ୍ରେଷରେ, ଆଉ ଗୋଟିଏ
ବହିମାନ ଜୀବନର ନିବିଡ଼ ସ୍ପର୍ଶ । ଏକାକାର ହୋଇଗଲା ଦୁଇଟି ଓଠ !
ଏକାକାର ହୋଇଗଲା ଦୁଇଟି ଦେହ । ଧୀରେ ଧୀରେ ହଜି ହଜି ଗଲା
ସମଗ୍ର ସୃଷ୍ଟିର ଚେତନା । ଏଇ ସବୁସ୍ୱାନ୍ତ ବିଲୁପ୍ତି ଭିତରେ ତାଙ୍କର
ସେଇ ଅପସ୍ରିୟମାନ ଚେତନା ଭିତରେ କେବଳ ଜାଗି ଉଠିଲା ଗୋଟିଏ
ନାମ, ତାଙ୍କର ପ୍ରେୟସୀର ନାମ, ଯେଉଁ ନାମଟା ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କର ମନେ
ପଡ଼ୁ ନଥିଲା । ସୁଦୂର ନକ୍ଷତ୍ରର ହିମଶୀତଳ ଶିହରଣକୁ ବିଦ୍ରୁମ କରି
ଜାଗି ଉଠିଲା ସେହି ନାମ ।

